

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τριμηνιαία Έκθεση

01/24

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του IOBE. Οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το IOBE

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2024 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός τεύχους

Απαγορεύεται η με οιοδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977)

Email: info@iobe.gr, <http://www.iobe.gr>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	13
2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	21
2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας.....	21
Α. Το παγκόσμιο περιβάλλον.....	21
Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης.....	25
2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα.....	33
Α. Οικονομικό κλίμα.....	33
Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις.....	40
Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	52
3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	63
3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ.....	63
Α. Πρόσφατες εξελίξεις.....	63
Β. Παραδοχές και προβλέψεις.....	69
3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς.....	81
3.3 Εξωτερικό ισοζύγιο.....	89
Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς.....	89
Β. Ισοζύγιο πληρωμών.....	94
3.4 Αγορά εργασίας.....	103
3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού.....	115
4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	133

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ΙΟΒΕ εκδίδει την έκθεσή του για το πρώτο τρίμηνο του 2024, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας. Η έκθεση αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες, ενώ συνοδεύεται από ένα παράρτημα μακροοικονομικών δεικτών, συγκρίνοντας την επίδοση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Προηγείται εισαγωγικό κείμενο στο οποίο επισημαίνονται η θετική δυναμική, οι εξωτερικοί κίνδυνοι και η πρόκληση των δομικών αλλαγών. Οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής.

Η πρώτη ενότητα αποτελεί τη συνοπτική επισκόπηση της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, καθώς και τις εξελίξεις και προοπτικές για το 2024, β) την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα στο πρώτο τρίμηνο του 2024, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, γ) την εξέλιξη του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού στο σύνολο του 2023 και στην περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2024 και δ) τις τάσεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα έως και τον Φεβρουάριο του 2024.

Η τρίτη ενότητα εστιάζει στις μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Καταγράφονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις με έμφαση στο τέταρτο τρίμηνο του 2023 και παρουσιάζονται προβλέψεις για το 2024, στη βάση παραδοχών και λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα στοιχεία. Καταγράφονται οι εξελίξεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς στο τέταρτο τρίμηνο πέρυσι, ενώ παρουσιάζονται οι εξαγωγικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας την ίδια περίοδο, μέσα από στοιχεία τόσο εθνικών λογαριασμών όσο και ισοζυγίου πληρωμών. Κατόπιν, αναδεικνύονται οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023. Εν συνεχεία, αναλύεται η τάση του πληθωρισμού στο πρώτο τρίμηνο του 2024.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση των βασικών ευρημάτων από πρόσφατη μελέτη του ΙΟΒΕ, σχετικά με ανάλυση των οικονομικών μεγεθών των δημόσιων νοσοκομείων στην Ελλάδα. Η τρέχουσα έκθεση περιλαμβάνει τρία ειδικά πλαίσια. Το πρώτο αποτυπώνει τον βαθμό προοδευτικότητας της φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα (ενότητα 2.2.B). Το δεύτερο παρουσιάζει στοιχεία για την εξέλιξη των τάσεων βασικών συνιστωσών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών καθώς και πηγών χρηματοδότησής του (ενότητα 3.3). Το τρίτο αναδεικνύει την εξέλιξη του κατώτατου μισθού με τριετίες στην Ελλάδα μετά την κρίση (ενότητα 3.4).

Σε μεθοδολογικό επίπεδο, η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και τις 15/4/2024.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί τον Ιούλιο του 2024.

ΘΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ

Σε ένα ευμετάβλητο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον, η ελληνική οικονομία κινείται με θετική δυναμική. Το κύμα ανάκαμψης στο οποίο βρίσκεται έχει ρυθμό μεγέθυνσης σαφώς ανώτερο από τον μέσο όρο της Ευρώπης, ακόμη και αν οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις τον υποβιβάζουν σχετικά με προηγούμενες. Αυτός ο ρυθμός μεγέθυνσης εκτιμάται πως θα συνεχισθεί και για το τρέχον έτος, με μια μικρή περαιτέρω μείωση της ανεργίας, εφόσον όμως υπάρξει σημαντική αύξηση των επενδύσεων. Η αύξηση αυτή των επενδύσεων είναι κομβικής σημασίας, με βάση και τη συμβολή του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς πέρα από τη μεγέθυνση της οικονομίας μπορεί να συμβάλλει και στο δομικό μετασχηματισμό της. Η σταθερότητα της οικονομικής πολιτικής συνολικά έχει συμβάλει το τελευταίο διάστημα στη σταδιακή μείωση της μεγάλης απόστασης της ελληνικής οικονομίας από τον μέσο όρο της Ευρώπης, με τρόπο που καθιστά το δημόσιο χρέος της χώρας ένα σταδιακά μικρότερο ποσοστό ως προς το ΑΕΠ και σχετικά πιο εύκολα διαχειρίσιμο στο μέλλον.

Η τρέχουσα θετική δυναμική της ελληνικής οικονομίας δεν αναιρεί, όμως, το γεγονός ότι κατά το επόμενο διάστημα θα έχει σημαντικές προκλήσεις κατά την προσπάθεια να τεθεί σε ισχυρή αναπτυξιακή τροχιά μεσοπρόθεσμα. Συνοψίζοντας την πρόκληση, οι ρυθμοί μεγέθυνσης της οικονομίας κατά την επόμενη δεκαετία πρέπει να είναι περίπου διπλάσιοι από ό,τι προηγούμενα ώστε να παραμείνει σε θετική τροχιά ευημερίας. Άλλωστε, η οικονομία μας έχει εκκινήσει τη σημερινή τροχιά της από ιδιαίτερα χαμηλή βάση και οι επιδόσεις της απέχουν ακόμη σημαντικά από τις επιθυμητές και από αυτές που θα εξασφαλίσουν ένα υψηλό επίπεδο ευημερίας και ασφάλειας για τους πολίτες. Ενώ, λοιπόν, ανακάμπτει ταχύτερα από τους μέσους ευρωπαϊκούς όρους, μετά τις πρόσφατες κρίσεις της πανδημίας και στην αγορά ενέργειας, και παράλληλα σταδιακά καλύπτει και τα κενά που είχαν δημιουργηθεί μετά

Κομβικές διεθνείς
και εγχώριες
προκλήσεις

τη βαθιά κρίση χρέους, με μείωση της ανεργίας και αύξηση των επενδύσεων, τα κομβικά ερωτήματα είναι πλέον δύο. Κατά πόσο το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον και ιδίως οι εξελίξεις στην Ευρώπη θα ευνοήσουν ή θα επιβαρύνουν την ελληνική οικονομία. Αν η ποιοτική αναβάθμιση της οικονομίας, με αλλαγές στη δομή της, επαρκεί για να καλύψει την πρόκληση της συστηματικής αύξησης των εισοδημάτων στα επόμενα χρόνια.

Όσον αφορά το ευρύτερο πλαίσιο, δύσκολα μπορεί να αγνοηθεί η πυκνότητα με την οποία συσσωρεύονται κίνδυνοι στην παγκόσμια οικονομία. Μετά τη χρηματοοικονομική κρίση από το 2008, οι έντονες ανισορροπίες καλύφθηκαν σε έναν σχετικά μικρό βαθμό με θεσμικές παρεμβάσεις και κυρίως με συνεχή προσφορά χρήματος από τις κεντρικές τράπεζες. Επιμέρους κρίσεις ακολούθησαν, με αυτή της πανδημίας να έχει πρωτοφανή χαρακτηριστικά, ενώ πιο πρόσφατα αυξάνονται οι γεωπολιτικές εντάσεις. Γενικά, ακόμη και όταν αναγνωρίζονται οι κίνδυνοι, δεν διαφαίνεται κάποιο συστηματικό σχέδιο αντιμετώπισής τους. Φαίνεται, αντίθετα, να παγιώνεται έτσι μια κατάσταση όπου διαδοχικοί κίνδυνοι αγνοούνται, ίσως γιατί θεωρείται πως η παγκόσμια οικονομία έχει από μόνη της μεγάλη ανθεκτικότητα. Όση ανθεκτικότητα όμως και να έχει η οικονομία, αυτή δεν είναι απεριόριστη, ειδικά όταν ορισμένες από τις αποκρίσεις πολιτικής μεταθέτουν μέρος του προβλήματος στη συνέχεια.

Η έντονη αύξηση των κεντρικών επιτοκίων, ως απάντηση στην απότομη άνοδο του πληθωρισμού, μπορεί να μην οδήγησε σε ύφεση τις μεγάλες δυτικές οικονομίες, όπως υπήρχε ο φόβος ότι θα συμβεί, αλλά δεν ήταν χωρίς παρενέργειες, ούτε βαθιά προβλήματα μπορεί πραγματικά να λύνονται με παρεμβάσεις της νομισματικής πολιτικής. Μπροστά μας υπάρχει συνδυασμός οικονομικών και πολιτικών προκλήσεων.

Ένα πρώτο πλέγμα ζητημάτων σχετίζεται με τον βηματισμό των δυτικών οικονομιών. Το Brexit είχε αρνητική επίδραση στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά και της υπόλοιπης Ευρώπης, έστω μικρότερη. Η απεξάρτηση της παροχής ενέργειας από τη Ρωσία έχει πλήξει κυρίως την οικονομία της Γερμανίας και ύστερα την υπόλοιπη Ευρώπη. Οι επόμενες προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ φαίνεται πως μπορεί να αλλάξουν τη διασύνδεσή τους με την Ευρώπη, μεταβάλλοντας έντονα τον οικονομικό και τον αμυντικό χάρτη. Ενδεχόμενη πορεία αποσύνδεσης θα πιέσει τις ευρωπαϊκές οικονομίες μεσοπρόθεσμα, ενώ πιο άμεσα θα συσχετισθεί με την εξέλιξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Ακόμη και οι ευρωπαϊκές εκλογές στην αρχή του καλοκαιριού μπορεί να οδηγήσουν σε αποτέλεσμα που θα δυσχεράνει την αναγκαία ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό μπορεί να συμβεί ακριβώς όταν η Ένωση αντιμετωπίζει στο οικονομικό πεδίο υστέρηση παραγωγικότητας και

καινοτομίας, στο κοινωνικό δημογραφικές πιέσεις και αδυναμία εφαρμογής αποτελεσματικής μεταναστευτικής πολιτικής και, ταυτόχρονα, εξασθένιση του ρόλου της στην παγκόσμια πολιτική σκακιέρα. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων μπορεί να οδηγήσει σταδιακά ή απότομα σε απώλεια ευημερίας, όμως δεν διαφαίνεται κάποιο αξιόπιστο σχέδιο αντιμετώπισης ή εναλλακτικής πορείας.

Ως μεγαλύτερο πρόβλημα αναδεικνύονται βέβαια οι γεωπολιτικές και πολεμικές εντάσεις. Ούτε στην Ουκρανία, μετά τη ρωσική εισβολή, ούτε και στη Μέση Ανατολή φαίνεται να υπάρχει κάποιος οδικός χάρτης αποκλιμάκωσης βραχυχρόνια και επίλυσης μακροπρόθεσμα. Αντίθετα οι πιο πρόσφατες εξελίξεις δημιουργούν νέες ανησυχίες και προβληματισμό. Αυτές οι εκφράσεις έντονης επιθετικότητας, που επηρεάζουν ευθέως τις ζωές πολλών ανθρώπων, μάλιστα σε κρίσιμες περιοχές γεωγραφικά και πολιτισμικά κοντά στη χώρα μας, συμβαίνουν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναδιάταξης δυνάμεων στην παγκόσμια σκακιέρα. Η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας, όπως και η σύγκλιση της σε ζητήματα τεχνολογιών αιχμής με τη Δύση, φέρνει εγγύτερα και ερωτήματα ηγεμονίας και αναδιάταξης δυνάμεων γύρω από δύο πόλους. Συνολικά, στο παγκόσμιο πλαίσιο συσσωρεύονται σημαντικές εντάσεις. Ανεξάρτητα από τις εξελίξεις, οι πιέσεις για την ευρωπαϊκή οικονομία, και φυσικά για τη δική μας, είναι δεδομένες.

Στο εσωτερικό της οικονομίας, οι θετικές εξελίξεις και ενδείξεις είναι πολλές. Η επίδραση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας διαγράφεται σημαντική σε κρίσιμες πλευρές της οικονομίας, τόσο όσον αφορά τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης όσο και μεταρρυθμιστικές αλλαγές που περιλαμβάνει. Καταγράφεται βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Το κόστος χρηματοδότησης της χώρας σταδιακά συγκλίνει προς αυτό άλλων οικονομιών της Ευρώπης, και το σχετικό “spread” μειώνεται. Ο εισερχόμενος τουρισμός κινείται δυναμικά, συνεισφέροντας στο εξωτερικό ισοζύγιο. Υπάρχουν όμως και ανησυχητικές εξελίξεις. Ο πληθωρισμός παραμένει πρόβλημα αν και μειώνεται. Η μη αναβάθμιση του αξιόχρεου του ελληνικού δημοσίου από τη Moody’s υπενθυμίζει πως η εξομάλυνση των σχέσεων με τις διεθνείς αγορές, που είναι σε εξέλιξη, δεν συμβαίνει ευθύγραμμα ούτε αυτόματα. Τα πρόσφατα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν σχετική επιβράδυνση της οικονομίας και υποβιβάζουν, έστω κατά λίγο, τον εκτιμώμενο ρυθμό μεγέθυνσης. Τα δεδομένα προκαλούν επίσης ερωτήματα για την πορεία των επενδύσεων, όπως και τη χρηματοδότησή τους. Στη μείωση της ανεργίας υπάρχει μια επιβράδυνση. Στο οικονομικό κλίμα, που μετράται μηνιαίως από το IOBE για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπάρχει πρόσφατα μια κόπωση και η καταναλωτική εμπιστοσύνη είναι ασθενής. Σχετικά, υπάρχουν διάφορα πεδία που αξίζουν την προσοχή, όπως το δημοσιονομικό, η αγορά εργασίας και το δημογραφικό, ο

Θετικές
εγχώριες τάσεις
βραχυχρόνια

ανταγωνισμός στις αγορές και συνολικά η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και η αναπτυξιακή στροφή της παραγωγικού υποδείγματος.

Στο δημοσιονομικό πεδίο, έχει πρόσφατα καταγραφεί καλύτερη από την αναμενόμενη πορεία του πλεονάσματος κατά το προηγούμενο έτος, στοιχείο που αποτελεί μια θετική βάση ενόψει της συνέχειας. Στα επόμενα βήματα όμως υπάρχει σειρά προκλήσεων, καθώς συνολικά η θετική δημοσιονομική πορεία χωρίς παρεκκλίσεις αποτελεί προϋπόθεση της συνολικής ανάπτυξης της οικονομίας. Στην πλευρά των εσόδων, θα αμβλύνεται η θετική συμβολή που είχε υπάρξει από τον πληθωρισμό μέσω των έμμεσων φόρων, και θα πρέπει να ενταθεί η θετική συμβολή της μείωσης της φοροδιαφυγής ιδίως μέσω της διεύρυνσης των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών. Παραμένει ακόμη μία σημαντική ανισορροπία, καθώς στους άμεσους φόρους υπάρχει υπερβολικά μεγάλη συγκέντρωση των πληρωμών σε πολύ μικρό τμήμα του πληθυσμού. Στην πλευρά των δαπανών, και καθώς σταδιακά θα δημιουργηθεί κενό με το τέλος της εκτέλεσης του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, είναι σημαντικό να υπάρξει αναδιάταξη προτεραιοτήτων, η οποία θα περιλαμβάνει και την αντιμετώπιση συνεπειών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή αλλά και με τις δημογραφικές εξελίξεις. Φυσικά, οι δημοσιονομικές εξελίξεις στη χώρα θα συναρτηθούν κρίσιμα και με το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και το πώς θα εξελιχθεί το πλαίσιο επιτοκίων στις διεθνείς αγορές, καθώς αυτό επηρεάζει σημαντικά μια χώρα με υψηλό δημόσιο χρέος.

Ένα άλλο κρίσιμο πεδίο ενδιαφέροντος θα αφορά τη λειτουργία των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών. Πιο πρόσφατα ο υψηλός πληθωρισμός, αλλά και προηγούμενα η έντονη αύξηση του κόστους ενέργειας και οι πρωτοφανείς περιορισμοί της πανδημίας όσον αφορά τις μετακινήσεις, την εργασία και την κατανάλωση, οδήγησαν σε σειρά μεγάλων και συστηματικών παρεμβάσεων, σε συνέχεια βέβαια όσων είχαν λάβει χώρα κατά την κρίση χρέους. Μπορεί να δημιουργείται έτσι σταδιακά η εντύπωση, ιδίως στον δημόσιο διάλογο, πως ουσιώδη οικονομικά προβλήματα μπορούν να λύνονται σχετικά άμεσα με κρατικές παρεμβάσεις. Αν οι τιμές των προϊόντων είναι υψηλές, μια παρέμβαση της κυβέρνησης μπορεί να τις μειώσει, όπως επίσης να αυξήσει τους μισθούς, να μειώσει τα ενοίκια και τα επιτόκια χορηγήσεων και να αυξήσει τα επιτόκια καταθέσεων. Κρατικές παρεμβάσεις στις αγορές είναι αποτελεσματικές σε περιόδους μη κανονικότητας, όταν οι επιπτώσεις της κρίσης δεν μπορούν να περιοριστούν αλλιώς. Δεν λύνουν όμως τα προβλήματα στο βάθος τους και, αν αυτές επεκτείνονται, η δυναμική της οικονομίας περιορίζεται. Οι επενδύσεις μπορεί να μη κατευθύνονται εκεί που είναι πιο αποδοτικές, οι επιχειρήσεις δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους και τα κίνητρα για τους εργαζομένους στρεβλώνονται. Εξίσου σημαντικό, μια οικονομία με πολλούς και μεταβαλλόμενους περιορισμούς δύσκολα προσελκύει νέα παραγωγικά κεφάλαια και

Ρυθμιστικός
ρόλος για την
οικονομική
πολιτική

ανθρώπους. Τελικά, όταν οι παρεμβάσεις γίνονται κανόνας, το αποτέλεσμα είναι σε βάρος αυτών που πρέπει να ενισχυθούν.

Από αυτή την άποψη, η οικονομία μας βρίσκεται σε μια καμπή όπου πολλά από τα μέτρα παρέμβασης ή στήριξης που έχουν αναγκαστικά εφαρμοστεί θα πρέπει να αποσύρονται και να επανέρχεται μια κανονική λειτουργία. Η οικονομική πολιτική έχει λοιπόν να ισορροπήσει ανάμεσα σε δύο προτεραιότητες, την ενίσχυση όσων πλήττονται από υφιστάμενες αδυναμίες της οικονομίας αλλά και την περαιτέρω ενδυνάμωσή της. Το ότι η πολιτική δεν είναι αποτελεσματικό να ρυθμίζει άμεσα επί μακρόν, δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει ρόλος για αυτή μεσοπρόθεσμα, κάθε άλλο. Ο ρόλος αυτός, ενόψει της ανάγκης αύξησης των ρυθμών ανάπτυξης, πρέπει να είναι πρωτίστως η ενδυνάμωση της παραγωγικής βάσης. Στο αναγκαίο μείγμα προτεραιοτήτων, η ενίσχυση του ανταγωνισμού, πεδίο στο οποίο υπάρχει υστέρηση για δεκαετίες, παραμένει ένας κρίσιμος ενδιάμεσος στόχος.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζονται και οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Σε συνέχεια της σημαντικής και συστηματικής μείωσης της ανεργίας κατά τα τελευταία χρόνια, και τις αυξήσεις των αμοιβών κατά μέσο όρο, υπάρχει νέα σειρά προκλήσεων. Βραχυπρόθεσμα, η δυναμική μείωσης της ανεργίας δείχνει να εξασθενεί την ίδια ώρα που εμφανίζονται σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε πολλούς τομείς και κλάδους της οικονομίας, τόσο στην ανειδίκευτη εργασία όσο και στην υψηλή εξειδίκευση. Μεσοπρόθεσμα, τέτοιες ελλείψεις εργατικού δυναμικού αναμένεται να ενταθούν δεδομένης της αρνητικής δημογραφικής δυναμικής της χώρας. Αυτές οι αρνητικές τάσεις μπορούν να αμβλυνθούν σε σημαντικό βαθμό με μέτρα ενίσχυσης των κινήτρων για συμμετοχή στην αγορά εργασίας, όπως και ουσιαστικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού.

Βέβαια, και σε συνάρτηση με όλα τα παραπάνω, η πορεία μιας οικονομίας διαχρονικά εξαρτάται τελικά από την ανάπτυξη της παραγωγικότητάς της, η οποία με τη σειρά της επηρεάζεται κρίσιμα ευρύτερα από τη λειτουργία του θεσμικού πλαισίου και ειδικότερα από την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών. Σχετικά, η στροφή του παραγωγικού υποδείγματος προς υψηλότερη συμμετοχή εξαγωγών και επενδύσεων στην οικονομία θα είναι ανάλογη του ρυθμού τεχνολογικού μετασχηματισμού της. Ενδεικτικά, η ταχύτερη ανάπτυξη τεχνολογιών και συστημάτων που στηρίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να επηρεάσει την ελληνική οικονομία με πολλούς τρόπους. Αλλάζοντας δραστικά τις επιμέρους αγορές υπηρεσιών και προϊόντων, αυξάνοντας τη συνολική παραγωγικότητα, διαμορφώνοντας νέους όρους λειτουργίας του δημόσιου τομέα και αλλάζοντας τη διασύνδεσή του με την παραγωγή και, τελικά, επηρεάζοντας τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών

Προτεραιότητες με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα

επιχειρήσεων, καθώς αλλάζει ο «καταμερισμός εργασίας» σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συνολικά, είναι σκόπιμο κανείς να συνυπολογίσει την τρέχουσα θετική τάση αλλά και τις προκλήσεις από το εξωτερικό περιβάλλον και για την αναβάθμιση της δομής της οικονομίας μας. Το συμπέρασμα όσον αφορά την οικονομική πολιτική είναι πως, από μόνη της η αποτελεσματική διαχείριση πόρων και κατανομή του οφέλους από την τρέχουσα μεγέθυνση δεν διασφαλίζει και ευνοϊκή συνέχεια. Η διεύρυνση της βάσης των επενδύσεων τόσο κλαδικά όσο και χρηματοδοτικά είναι κρίσιμη προϋπόθεση. Η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, είναι επίσης ουσιώδης για την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανάπτυξη της οικονομίας. Το άνοιγμα της οικονομίας ώστε να διευκολύνονται νέες δραστηριότητες και η συνεχής ενσωμάτωση νέας επιχειρηματικότητας και εργασίας αποτελεί κλειδί. Η σταθερότητα κανόνων στην αγορά και η δραστική απλούστευση διαδικασιών στον δημόσιο τομέα είναι συνθήκες για να υπάρχει παραγωγή υψηλής αξίας. Συνολικά, ένας υψηλός πήχης φιλοδοξιών και συνεχιζόμενες παρεμβάσεις πολιτικής που θα αναβαθμίζουν τη δομή της οικονομίας είναι αναγκαίος ώστε και η μελλοντική πορεία της χώρας να είναι συστηματικά θετική.

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Διεθνές περιβάλλον: Σταθερή μεγέθυνση το τέταρτο τρίμηνο του 2023

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το τέταρτο τρίμηνο του 2023, με χαμηλό αλλά σταθερό ρυθμό ως συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού και της διατήρησης σφιχτής νομισματικής στάσης. Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων του ΟΟΣΑ (Φεβρουάριος 2024), εκτιμάται οριακά υψηλότερη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας το 2024 σε σχέση με τις προβλέψεις Νοεμβρίου (2,9% από 2,7%). Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,7% το τέταρτο τρίμηνο του 2023, κατόπιν αύξησης του ΑΕΠ κατά 1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξης 1,4% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022.

Ο πληθωρισμός αποκλιμακώνεται σταδιακά, αλλά παραμένει σε υψηλότερα από τα επιθυμητά επίπεδα, ενώ ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Ενδεικτικά, τον Φεβρουάριο ο πληθωρισμός στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ άγγιξε το 5,7%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) κυμάνθηκε στο 6,4%.

Καθώς οι ρυθμοί πληθωρισμού υπερβαίνουν τους στόχους, οι κεντρικές τράπεζες εξακολουθούν να διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση. Ωστόσο, οι αγορές προεξοφλούν σταδιακές μειώσεις των επιτοκίων μέσα στη χρονιά, εφόσον η πίεση στις τιμές συνεχίσει να υποχωρεί, αν και το κόστος χρήματος αναμένεται να διατηρηθεί υψηλότερο σε σχέση με τις αρχές του 2022. Παρά τη σταθερή μεγέθυνση του ΑΕΠ στα τέλη του 2023, οι σφιχτές νομισματικές και δημοσιονομικές συνθήκες και η εντεινόμενη γεωπολιτική αστάθεια δημιουργούν κινδύνους για την οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως. Εκτενέστερη ανάλυση παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1Α.

Ευρωπαϊκή οικονομία: Οριακά θετική ανάκαμψη στα τέλη του 2023

Το τέταρτο τρίμηνο του 2023, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη κυμάνθηκε σε 0,2% και 0,1% αντίστοιχα, από μηδενικός το προηγούμενο τρίμηνο. Για το σύνολο του 2023, σε 8 από τις 27 χώρες μέλη της ΕΕ καταγράφηκε αρνητικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ, μεταξύ αυτών η Γερμανία. Το οικονομικό κλίμα κινήθηκε ελαφρά ανοδικά στην Ευρώπη το πρώτο τρίμηνο του 2024, έπειτα από πτωτική τάση την ίδια περίοδο πέρυσι.

Ο ρυθμός πληθωρισμού στην Ευρωζώνη μειώθηκε στο πρώτο τρίμηνο του έτους, σε 2,6%, από 8,0% το ίδιο διάστημα του 2023, παραμένοντας ωστόσο υψηλότερα του στόχου κοντά στο 2%. Η ΕΚΤ έχει διατηρήσει τα βασικά επιτόκια στο υψηλό επίπεδο που κατέγραψαν τον Σεπτέμβριο του 2023. Οι αγορές προσδοκούν ότι το κόστος χρήματος θα μειωθεί σταδιακά κατά τη διάρκεια του 2024, παραμένοντας ωστόσο σε επίπεδα υψηλότερα από τις αρχές του 2022, ενώ ελλοχεύει ο κίνδυνος για βραδύτερη μείωση λόγω της ανάφλεξης στη Μέση Ανατολή και τις ενδεχόμενες αυξητικές εκ νέου επιδράσεις στις ενεργειακές τιμές.

Σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Φεβρουάριο 2024), ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ για το 2024 αναμένεται στο 0,9% και 0,8%, σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη. Για το 2025, αναμένεται ρυθμός 1,7% και 1,5% αντίστοιχα στις δύο ζώνες. Αναφορικά με τον πληθωρισμό, εκτιμάται ότι θα κυμανθεί σε 3,0% και 2,7% φέτος σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη, πριν μειωθεί σε 2,5% και 2,2%, αντίστοιχα, το 2025.

Ο συνεχιζόμενος πόλεμος σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή, η μεγαλύτερη διάρκεια του υψηλού κόστους χρήματος και ο περιορισμένος δημοσιονομικός χώρος αποτελούν κινδύνους για την ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας. Ευκαιρία αποτελεί η έγκαιρη υλοποίηση των Σχεδίων Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας των κρατών μελών. Κρίσιμη σημασία έχει η επιτάχυνση της εμβάθυνσης των θεσμών της Ευρωζώνης, όπως η Τραπεζική Ένωση, η Ένωση Κεφαλαιαγορών, η υιοθέτηση απλούστερων και αποτελεσματικότερων νέων δημοσιονομικών κανόνων. Οι τάσεις στην Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.1B.

Επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης στην Ελλάδα στο τέταρτο τρίμηνο, αρνητική έκπληξη από τις επενδύσεις

Επιβραδύνθηκε ο ρυθμός ετήσιας οικονομικής μεγέθυνσης στο 1,2% το τέταρτο τρίμηνο του 2023 (από 2,1% στο προηγούμενο τρίμηνο). Σε εποχικά διορθωμένα στοιχεία, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο ήταν +0,2%. Η επιβράδυνση προήλθε κυρίως από την συρρίκνωση των παγίων επενδύσεων κατά -5,7%, ενώ οι συνολικές επενδύσεις μειώθηκαν ετησίως κατά -1,2%. Τη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη είχε η κατανάλωση (+1,8% ετησίως), λόγω της ενίσχυσης της ιδιωτικής (+1,8%) και της δημόσιας κατανάλωσης (+2,7%). Στο εξωτερικό ισοζύγιο του τέταρτου τριμήνου του 2023, οι συνολικές εξαγωγές ενισχύθηκαν ετησίως κατά +2,1%, λόγω του ισχυρού ρυθμού μεγέθυνσης των εξαγωγών υπηρεσιών (+4,7%), ενώ οι εξαγωγές αγαθών συνέχισαν την καθοδική τους πορεία (-1,6%). Από την άλλη πλευρά, στάσιμες παρέμειναν οι συνολικές εισαγωγές, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου σε εθνολογιστικούς όρους, να βελτιωθεί σε σχέση με ένα χρόνο πριν κατά περίπου €371 εκατ.

Για το σύνολο του 2023, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται στο 2,0%, με ώθηση πρωτίστως από την κατανάλωση (+1,5% y-o-y). Στις θετικές εξελίξεις για το 2023 συγκαταλέγεται, επίσης, η βελτίωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 4,0 π.μ. του ΑΕΠ, με τις εξαγωγές να αυξάνονται (+2,8% y-o-y) κατά ποσοστό διπλάσιο έναντι των εισαγωγών (+1,4% y-o-

y). Μικρότερη των προσδοκιών ήταν η ενίσχυση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (+3,9% y-o-y), με τις συνολικές επενδύσεις να συρρικνώνονται (-1,2% y-o-y).

Στις θετικές εξελίξεις κατά το πρώτο τρίμηνο του 2024 ξεχωρίζει η περαιτέρω σταδιακή ενίσχυση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τη χώρα, όπως αποτυπώνεται από την μείωση του διαφορικού κόστους χρηματοδότησης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Στα θετικά, επίσης συγκαταλέγεται η επίδοση υψηλότερου ρυθμού εγχώριας ανάπτυξης σε σχέση με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Στις αρνητικές εξελίξεις το πρώτο τρίμηνο συγκαταλέγεται ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, ειδικά σε είδη πρώτης ανάγκης όπως τα τρόφιμα. Αναλυτική παρουσίαση των μακροοικονομικών επιδόσεων το τέταρτο τρίμηνο του 2023 περιλαμβάνεται στην ενότητα 3.1A.

Δυναμική σε Κατασκευές και Υπηρεσίες στο σύνολο του 2023, ήπια ενίσχυση στη Βιομηχανία, κάμψη στο Λιανεμπόριο

Η Βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε στο σύνολο του 2023, κατά 2,3%, χαμηλότερα σε σύγκριση με 2,7% το ίδιο χρονικό διάστημα του 2022. Ανοδική καταγράφεται η τάση στις αρχές του 2024. Οι Κατασκευές σημείωσαν ισχυρή δυναμική το 2023, με αύξηση παραγωγής κατά 17,1%, σε συνέχεια 21,8% το 2022. Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους υποκλάδους των Υπηρεσιών καταγράφεται το 2023. Αντιθέτως, το Λιανικό Εμπόριο μειώθηκε σε όγκο κατά 3,3% στο σύνολο του 2023, αντί αύξησης κατά 3,3% ένα έτος νωρίτερα. Οι προσδοκίες για το 2024 στο Λιανικό Εμπόριο εμφανίζουν επίσης κάμψη. Οι βραχυχρόνιες τάσεις σε βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας αναδεικνύονται στην ενότητα 3.2.

Βελτιώνεται, αλλά με αργό ρυθμό το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου

Στην πλευρά των εξαγωγών προϊόντων στους εθνικούς λογαριασμούς, καταγράφηκε μείωση σε ονομαστικούς όρους, στο σύνολο του 2023, με ρυθμό -8,5%, αν και εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών η πτώση ήταν μικρότερη (-2,9%). Στην πλευρά των εισαγωγών, καταγράφηκε μείωση σε τρέχουσες τιμές, με ρυθμό 13,8% το 2023. Ως αποτέλεσμα, μειώθηκε στο σύνολο του έτους το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το 2022 κατά 21,4%, σε €29,5 δισεκ.. Διατηρείται η διαχρονικά υψηλή εξωστρέφεια για την ελληνική οικονομία το 2023. Με αφορμή την πολεμική αναταραχή στο Ισραήλ, αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική αξία των εξαγωγών αγαθών προς το Ισραήλ και τον Λίβανο το 2023 άγγιξε τα €2,1 δισεκ., εκ των οποίων τα €657,0 εκατ. προς το Ισραήλ.

Από την πλευρά του Ισοζυγίου Πληρωμών, στο σύνολο του 2023, καταγράφηκε μείωση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στα €14,0 δισεκ. ή 6,3% του ΑΕΠ, έναντι €21,2 δισεκ. ή 10,3% του ΑΕΠ το 2022. Σημαντική διόρθωση του ελλείμματος καταγράφηκε στο ισοζύγιο αγαθών (κατά 90% λόγω καυσίμων, υπό την επίδραση της μείωσης των ενεργειακών τιμών) και αύξηση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών (με ιστορικά υψηλές ταξιδιωτικές εισπράξεις) και του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων, στο οποίο καταγράφονται και οι εισροές από το Ταμείο Ανάκαμψης. Το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία διαμορφώθηκε το δωδεκάμηνο του 2023 στα €3,5 δισεκ. από €6,6 δισεκ. το ίδιο διάστημα του 2022. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται στην ενότητα 3.3. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αναδεικνύει τη σχέση μεταξύ αποταμιευτικού κενού και Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ), καθώς και τις πηγές χρηματοδότησης του ΙΤΣ.

Σε χαμηλό 14-ετίας η ανεργία, αλλά και σημάδια κόπωσης στην αγορά εργασίας

Το τέταρτο τρίμηνο του 2023 καταγράφηκε περαιτέρω μείωση της ανεργίας στο 10,5% από 11,9% το ίδιο τρίμηνο του 2022. Η μείωση του ποσοστού ανεργίας ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ενίσχυσης της απασχόλησης. Οι τομείς με τη μεγαλύτερη ετήσια άνοδο στην απασχόληση ήταν οι μεταφορές (+27,8 χιλ. απασχολούμενοι), οι κατασκευές (+27,2 χιλ.), η υγεία (+23,5 χιλ.), τα καταλύματα και η εστίαση (+21,1 χιλ.). Πτώση της απασχόλησης καταγράφηκε στην εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Η ανοδική πορεία του δείκτη μισθολογικού κόστους ανακόπηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2023, ενώ πτώση κατέγραψε η συμμετοχή στην εργασία. Καθώς η χώρα προσεγγίζει μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας, οποιεσδήποτε μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα ή έτη θα είναι αναπόφευκτα βραδύτερες. Παράλληλα με τη μείωση της κυκλικής ανεργίας, προτεραιότητα τίθεται στην αντιμετώπιση της εναπομένουσας διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής.

Η απασχόληση αναμένεται να ενισχυθεί ηπιότερα το 2024, λόγω της ανοδικής τάσης σε κατανάλωση, επενδύσεις, εξαγωγές και σε επιμέρους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Οι παράγοντες αυτοί αναμένεται να αντισταθμίσουν μερικώς την αρνητική επίδραση του υψηλότερου κόστους χρήματος στη ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις. Το ποσοστό ανεργίας για το 2024, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του IOBE, αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 10,3%. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις και προσδοκίες για την τάση στην αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στην ενότητα 3.4. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας παρουσιάζει την πρόσφατη εξέλιξη του σταθμισμένου κατώτατου μισθού και του βαθμού συμπίεσης των μισθών.

Βραδύτερη υποχώρηση του πληθωρισμού, πιέσεις στα τρόφιμα το 2024

Ο πληθωρισμός καταγράφηκε στο 3,1% (ΔTK) και 3,2% (ΕνΔTK) το πρώτο τρίμηνο του 2024, έναντι πληθωρισμού 5,9% (ΔTK) και 6,4% (ΕνΔTK) το πρώτο τρίμηνο του 2023. Ο εγχώριος ρυθμός πληθωρισμού ξεπέρασε τον μ.ό. της ΕΖ από τα τέλη του 2023 και έκτοτε (Παράρτημα, διάγραμμα 4), σε συνέχεια χαμηλότερου μέσου ρυθμού το πρώτο εννεάμηνο του 2023. Σημαντικό μέρος της πίεσης στις τιμές το 2024 αφορά τα μη ενεργειακά αγαθά και ειδικότερα τα τρόφιμα, ενώ οι διεθνείς τιμές ενεργειακών αγαθών κινήθηκαν ηπιότερα το πρώτο τρίμηνο. Ενδεικτικά, ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔTK με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια ήταν στο 3,9% το πρώτο δίμηνο του 2024, από άνοδο 8,3% ένα έτος πριν.

Βασικές υποθέσεις για την πρόβλεψη του πληθωρισμού αποτελούν: (α) η εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου Brent αποτιμημένη σε ευρώ, η οποία αναμένεται ετησίως μεσοσταθμικά να ενισχυθεί κατά μέσο όρο 8% το 2024 (β) η εξέλιξη της καταναλωτικής ζήτησης, η οποία αναμένεται να καταγράψει ηπιότερη άνοδο, κατά περίπου 1,2% το 2024. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέπεται πως ο ρυθμός πληθωρισμού θα κυμανθεί στην περιοχή του 3,0% το 2024. Η ενότητα 3.5 περιγράφει αναλυτικότερα τις πρόσφατες τάσεις στις τιμές καταναλωτή και παραγωγού, καθώς και προσδοκίες για την εξέλιξή τους το 2024.

Μικρή ανάκαμψη στο εγχώριο οικονομικό κλίμα το α' τρίμηνο του 2024

Μικρή ενίσχυση κατέγραψε ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (106,9 από 105,6 μον.). Οριακή είναι η βελτίωση σε σύγκριση και με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (106,6 μον.). Οι επιχειρηματικές

προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο πρώτο τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες, βελτιώθηκαν εντονότερα στις Κατασκευές και τη Βιομηχανία, ενώ εξασθένησαν στο Λιανικό εμπόριο. Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης εξασθένησε ήπια την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -46,1 (από -43,5) μονάδες. Παράλληλα, κινείται ήπια χαμηλότερα σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα (-43,3 μον.). Αναλυτική περιγραφή των τάσεων στις συνιστώσες του οικονομικού κλίματος περιλαμβάνεται στην ενότητα 2.2Α.

Δημόσια οικονομικά: υπέρβαση ταμειακών στόχων και στις αρχές του 2024

Στο σύνολο του 2023, η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού κινήθηκε ταμειακά καλύτερα από τον στόχο, υπό την επίδραση της οικονομικής ανάκαμψης και του πληθωρισμού. Η βελτίωση του ισοζυγίου σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται κυρίως στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+12,4% ή +€7,38 δισεκ.). Το 2023 καταγράφηκε ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €3.920 εκατ. (1,8% του ΑΕΠ). Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2024, ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα διαμορφώνεται σε 2,1% του ΑΕΠ το 2024. Ο λόγος χρέους γενικής κυβέρνησης προς ΑΕΠ εκτιμάται σε 161,9% το 2023.

Το πρώτο δίμηνο του 2024, η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού κινήθηκε ταμειακά καλύτερα από τον στόχο, αφού καταγράφηκε πλεόνασμα ύψους €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για πλεόνασμα €101 εκατ. στην Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού του Νοεμβρίου 2023. Η αποτύπωση των εξελίξεων στα δημόσια οικονομικά παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Β. Ο βαθμός προοδευτικότητας της φορολογίας δηλωθέντος εισοδήματος στη βάση διοικητικών στοιχείων από τις φορολογικές αρχές αποτυπώνεται σε Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας.

Βελτίωση των θεμελιωδών μεγεθών των τραπεζών, με προκλήσεις

Η συστηματική βελτίωση της εμπιστοσύνης της διεθνούς επενδυτικής κοινότητας προς την ελληνική οικονομία αποτυπώνεται από τη σταδιακή μείωση της απόκλισης στο κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα σε σχέση με άλλες χώρες. Στο τραπεζικό σύστημα, μεταξύ των θετικών τάσεων, ξεχωρίζουν η ανάκαμψη της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις, η περαιτέρω μείωση των ΜΕΔ, η βελτίωση δεικτών οργανικής κερδοφορίας, ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ σταθεροποιήθηκε το κόστος δανεισμού του ιδιωτικού τομέα.

Στις αρνητικές τάσεις, συγκαταλέγονται η αύξηση της έκθεσης των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα, το υψηλό απόθεμα κόκκινων δανείων εντός και εκτός τραπεζικών ισολογισμών, η πιστωτική συρρίκνωση προς νοικοκυριά, η στασιμότητα στις ιδιωτικές καταθέσεις και το υψηλό περιθώριο επιτοκίου. Σημαντική ευκαιρία αποτελεί η επιτάχυνση υλοποίησης του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στο οποίο απομένουν δεσμευμένοι Ευρωπαϊκοί πόροι ύψους €21,25 δισεκ. για την τριετία 2024-2026, εκ των οποίων τα €10,4 δισεκ. αφορούν το δανειακό σκέλος, δηλαδή επιχειρηματικά δάνεια με ευνοϊκούς όρους, προς μόχλευση με περαιτέρω ιδιωτικά και τραπεζικά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση νέων παραγωγικών επενδύσεων. Οι πρόσφατες τάσεις και προκλήσεις για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 2.2Γ. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας

παρουσιάζει τους πόρους που έχουν δεσμευθεί στο πλαίσιο του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Ελλάδα έως και το 2026.

Μακροοικονομικές προβλέψεις για το 2024

Η επιβράδυνση της οικονομίας της Ευρωζώνης, η σταδιακά αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, η γεωπολιτική αστάθεια, οι δημοσιονομικοί στόχοι και η εκτέλεση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, είναι οι πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2024.

Οι παραδοχές του βασικού σεναρίου παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1B, ενώ περιλαμβάνουν (α) αδύναμη ανάπτυξη στην Ευρωζώνη κατά 0,6% το 2024, σύμφωνα με το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (β) διατήρηση της γεωπολιτικής αστάθειας με τις διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών να ακολουθούν ανοδική πορεία το 2024, ακολουθώντας το βασικό σενάριο της ΕΙΑ, (γ) τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί στην περιοχή του 3,1% στα τέλη του 2024, (δ) έγκαιρη εφαρμογή του αναθεωρημένου σχεδίου «Ελλάδα 2.0» το 2024, (ε) επίδοση εσόδων από τουρισμό το 2024 παρεμφερής με το 2023,

Αναλυτικά οι προβλέψεις ανά συνιστώσα του ΑΕΠ περιγράφονται στην ενότητα 3.1B. Για το 2024, το IOBE προβλέπει ανάπτυξη 2,1%, σε σταθερές τιμές, με αβεβαιότητα σχετικά με το μέγεθος των κινδύνων που απορρέουν από το διεθνές περιβάλλον. Ως προς τις συνιστώσες της ανάπτυξης το 2024, αναμένεται σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,5%) και διατήρηση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,3%). Στον εξωτερικό τομέα, αναμένεται μικρή βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με τις εξαγωγές και τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως το 2024, κατά +2,2% και +1,9% αντιστοίχως. Ο μέσος πληθωρισμός για το 2024 αναμένεται ελαφρά υψηλότερος από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, στην περιοχή του 3,0%, ενώ η ανεργία προβλέπεται ότι θα αποκλιμακωθεί περαιτέρω, αλλά με βραδύτερο ρυθμό, στην περιοχή του 10,3%.

Πίνακας 1.1

Μακροοικονομικές προβλέψεις IOBE (Απρίλιος 2024)

(σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν αναγράφεται διαφορετικά)

	2023 (πραγμ.)	2024 (πρόβλεψη)
ΑΕΠ	2,0%	2,1%
Κατανάλωση	1,5%	1,0%
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,6%	1,3%
Δημόσια Κατανάλωση	1,5%	-0,6%
Ακαθάριστες Επενδύσεις	-1,2%	7,8%
Ακαθάριστες Πάγιες Επενδύσεις	3,9%	9,5%
Εξαγωγές	2,8%	2,2%
Εισαγωγές	1,4%	1,9%
Ρυθμός πληθωρισμού	4,2%	3,0%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	11,2%	10,3%

Η πρόβλεψη στο βασικό σενάριο μακροοικονομικών προβλέψεων του IOBE (Πίνακας 1.1) εγκυμονεί θετικές προοπτικές αλλά και κινδύνους για το 2024, οι οποίοι και αναφέρονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1B.

Ειδική μελέτη: Ανάλυση των οικονομικών μεγεθών των δημόσιων νοσοκομείων της Ελλάδας

Σε μελέτη που εκπόνησε το IOBE αναλύονται τα οικονομικά στοιχεία των δημόσιων νοσοκομείων σε ένα δείγμα περίπου 90 νοσοκομείων ετησίως και 828 οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 2012-2020. Καταγράφονται σημαντικές μεταβολές που οφείλονται στις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν με τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής που υλοποιήθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο. Η πορεία αρκετών μεγεθών και δεικτών την εξεταζόμενη περίοδο μπορεί να χαρακτηριστεί με μια σχετικά ισχυρή τάση αρχικά στην κατεύθυνση περιορισμού χρηματοοικονομικών κινδύνων και εξυγίανσης, σταθεροποίησης στη συνέχεια και μια σταδιακή διόρθωση προς την κατεύθυνση επιστροφής σε επίπεδα πιο κοντά σε μακροχρόνιους μέσους όρους. Στην πλευρά των συνολικών μεγεθών, παρατηρείται επίσης μια αρκετά έντονη μεταβλητότητα από έτος σε έτος. Η ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των δημόσιων νοσοκομείων αποτελεί σημαντικό βήμα στην αξιολόγηση της πορείας του τομέα υγείας της χώρας. Ειδικότερα, η ανάλυση δομικών μεγεθών των δημόσιων νοσοκομείων προσφέρει ενδείξεις για να αξιολογηθεί η πορεία του εξορθολογισμού των δομών υγείας έναντι των στόχων για αποτελεσματική χρήση των πόρων βάσει των υφιστάμενων αναγκών. Μια περίληψη της μελέτης παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 4 της παρούσας έκθεσης.

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας

A. Το παγκόσμιο περιβάλλον

- Βάσει της έκθεσης Φεβρουαρίου του ΟΟΣΑ, για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας κατά 2,9%, ελαφρώς υψηλότερη σε σχέση με τις προηγούμενες προβλέψεις.
- Ο πληθωρισμός συνεχίζει την πτωτική του τάση, ωστόσο, εξακολουθεί να διατηρείται υψηλότερα από το επιθυμητό επίπεδο.
- Η νομισματική πολιτική παγκοσμίως αναμένεται να αρχίσει σταδιακά να χαλαρώνει μέσα στο έτος σε συνάρτηση με την εξέλιξη του πληθωρισμού.

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το τέταρτο τρίμηνο του 2023, με σταθερό αλλά χαμηλό ρυθμό ως συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού και της νομισματικής σύσφιξης. Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,7% το τέταρτο τρίμηνο του 2023, κατόπιν ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ κατά 1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξης 1,4% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) διαμορφώθηκε σε 1,9%, από 1,8% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 ήταν 0,8%. Οι 20 μεγαλύτερες οικονομίες του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ρυθμό 3,2% το τέταρτο τρίμηνο του 2023, από 3,0% το προηγούμενο τρίμηνο, και κατόπιν ανάπτυξης 2,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022.

Ο πληθωρισμός διατηρείται σε υψηλότερα από τα επιθυμητά επίπεδα, παρά την σημαντική αποκλιμάκωση που έχει καταγραφεί, ενώ ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Τον περασμένο Φεβρουάριο, ο πληθωρισμός υποχώρησε στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ φτάνοντας στο 5,7%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) υποχώρησε στο 6,4%. Ταυτόχρονα, οι τιμές της ενέργειας υποχώρησαν κατά 0,5% και των τροφίμων ενισχύθηκαν κατά 5,3% τον ίδιο μήνα.

Οι κεντρικές τράπεζες σε διάφορες μεγάλες οικονομίες εξακολουθούν να διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση για να αντιμετωπίσουν τον επίμονο πληθωρισμό. Οι ρυθμοί πληθωρισμού έχουν υποχωρήσει σημαντικά, με τον αντίκτυπο των αυστηρότερων χρηματοοικονομικών συνθηκών να είναι εμφανής, επηρεάζοντας τόσο τον πληθωρισμό όσο και την οικονομική δραστηριότητα. Ωστόσο, το ύψος του πληθωρισμού συνεχίζει να υπερβαίνει τους στόχους, ενώ οι κεντρικές τράπεζες προετοιμάζονται για μειώσεις των επιτοκίων μέσα στη χρονιά, εφόσον η πίεση στις τιμές συνεχίσει να υποχωρεί. Σημαντική πρόκληση για τους υπεύθυνους χάραξης νομισματικής πολιτικής θα είναι η επιτυχής διαχείριση της σύγκλισης του πληθωρισμού προς τον στόχο, διαμορφώνοντας τη νομισματική πολιτική σε συνάρτηση με την υποκείμενη δυναμική του πληθωρισμού.

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον (ετήσια % μεταβολή ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

Οικονομία	2023	2024		2025	
		Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*	Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*
Παγκόσμια	3,1	2,9	0,2	3,0	0,0
ΗΠΑ	2,5	2,1	0,6	1,7	0,0
Ιαπωνία	1,9	1,0	0,0	1,0	-0,2
Καναδάς	1,1	0,9	0,1	1,9	0,0
Ηνωμένο Βασίλειο	0,3	0,7	0,0	1,2	0,0
Ευρωζώνη	0,5	0,6	-0,3	1,3	-0,2
Γερμανία	-0,1	0,3	-0,3	1,1	-0,1
Γαλλία	0,9	0,6	-0,2	1,2	0,0
Ιταλία	0,7	0,7	0,0	1,2	0,0
Τουρκία	4,1	2,9	0,0	3,1	-0,1
Κίνα	5,2	4,7	0,0	4,2	0,0
Ινδία	6,7	6,2	0,1	6,5	0,0
Βραζιλία	3,1	1,8	0,0	2,0	0,0
Παγκόσμιο Εμπόριο	1,1	2,7	0,0	3,3	0,0

*Διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (OECD Economic Outlook, Νοέμβριος 2023).

Πηγή: OECD Interim Economic Outlook, Φεβρουάριος 2024.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, ο ρυθμός μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 3,1% το 2023, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 2,9%, από 2,7% στην έκθεση Νοεμβρίου. Ο ρυθμός αύξησης του όγκου του παγκοσμίου εμπορίου περιορίστηκε σε 1,1% για το 2023, ενώ για το 2024 προβλέπεται επιτάχυνση σε 2,7%. Στον Πίνακα 2.1 περιλαμβάνονται οι ετήσιες μεταβολές του ΑΕΠ το 2023 και οι πλέον πρόσφατες προβλέψεις του ΟΟΣΑ (Φεβρουαρίου 2024) για τις ετήσιες μεταβολές του τα έτη 2024 και 2025, στην παγκόσμια οικονομία και σε επιλεγμένες αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην συνέχεια αναλύονται οι πρόσφατες και αναμενόμενες τάσεις στις οικονομίες των σημαντικότερων κρατών και ενώσεων κρατών για το 2023 και το τρέχον έτος.

Μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων χωρών, στις ΗΠΑ το τέταρτο τρίμηνο του 2023 σημειώθηκε ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης 3,1%, ο ταχύτερος τα τελευταία δύο χρόνια, από 2,9% το προηγούμενο τρίμηνο και 0,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, σημειώθηκε ισχυρή μεγέθυνση 3,4%, σε ετησιοποιημένη εποχικά διορθωμένη βάση, αντανakλώντας αυξήσεις σε καταναλωτική και δημόσια δαπάνη, εξαγωγές και επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο, που μερικώς αντισταθμίστηκαν από μείωση ιδιωτικών επενδύσεων σε αποθέματα. Ο πληθωρισμός σημείωσε επιτάχυνση για δεύτερο μήνα σε σειρά σε 3,5% τον Μάρτιο, στο υψηλότερο σημείο από τον Σεπτέμβριο, από 3,2% τον Φεβρουάριο. Προκειμένου να ελέγξει τον πληθωρισμό, η κεντρική τράπεζα της χώρας έχει διατηρήσει το βασικό της επιτόκιο στο 5,25%-5,50 από τον Ιούλιο του 2023. Αν και η FED προτίθεται να προχωρήσει σε μειώσεις του κόστους δανεισμού μέσα στο έτος, το ύψος και το χρονικό σημείο που αυτές θα συμβούν θα εξαρτηθούν από την εξέλιξη του πληθωρισμού. Στο σύνολο του 2023 η αμερικανική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 2,5%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 2,1%.

Η οικονομία της Ευρωζώνης εμφάνισε οριακά θετικό ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης (0,1%) το τέταρτο τρίμηνο του 2023, αμετάβλητο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, και έναντι ρυθμού 1,9% στο ίδιο τρίμηνο του 2022. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, η οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε αμετάβλητη σε εποχικά διορθωμένη βάση. Θετική συμβολή στον τριμηνιαίο ρυθμό είχαν οι πάγιες επενδύσεις (+0,2 π.μ.), η δημόσια κατανάλωση (+0,1 π.μ.), ενώ η ιδιωτική κατανάλωση είχε μηδενική συμβολή. Αρνητική συμβολή είχαν οι καθαρές εξαγωγές (-0,3 π.μ.) και η μεταβολή αποθεμάτων (-0,1 π.μ.). Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών του μπλοκ, το ΑΕΠ αυξήθηκε σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2023 στην Ισπανία (+0,6%), στην Ολλανδία (+0,4%), στην Ιταλία (+0,2%) και στη Γαλλία (+0,1%), ενώ υποχώρησε στη Γερμανία (-0,3%). Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 2,6% τον Φεβρουάριο στην Ευρωζώνη, ενώ και ο δομικός πληθωρισμός υποχώρησε στο 3,2%. Η ΕΚΤ διατήρησε τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα, ενώ δήλωσε ότι μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο να χαλαρώσει την περιοριστική της πολιτική, εάν γίνει πιο σίγουρο ότι ο πληθωρισμός κινείται σταθερά προς τον στόχο του 2%. Οι αξιωματούχοι αναγνώρισαν επίσης ότι ο πληθωρισμός συνέχισε να μειώνεται, με τις περισσότερες μετρήσεις του υποκείμενου πληθωρισμού και της αύξησης των μισθών να χαλαρώνουν. Ωστόσο, προειδοποίησαν ότι οι εγχώριες πιέσεις στις τιμές παραμένουν ισχυρές, οδηγώντας σε υψηλό πληθωρισμό των τιμών των υπηρεσιών. Η πρόεδρος Λαγκάρντ δήλωσε ότι η ΕΚΤ δεν δεσμεύεται εκ των προτέρων σε μια συγκεκριμένη πορεία των επιτοκίων και ότι οι μελλοντικές κινήσεις θα εξαρτώνται από τα δεδομένα. Με βάση τις πιο πρόσφατες προβλέψεις της κεντρικής τράπεζας του ευρώ, ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει σε 2,3% το 2024 από 5,4% το 2023, ενώ θα συγκλίνει στο στόχο του 2% το 2025. Στο σύνολο του 2023, η οικονομία της Ευρωζώνης αναπτύχθηκε με ρυθμό 0,5%, ενώ για το 2024 προβλέπεται μεγέθυνση κατά 0,6%. Αναλυτικότερα οι προοπτικές και προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται στην ενότητα 2.1B.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το ΑΕΠ συρρικνώθηκε ετησίως κατά 0,2% στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, όπως και το προηγούμενο τρίμηνο, από ανάπτυξη 0,6% πριν ένα έτος. Ο πληθωρισμός μειώθηκε σε 3,2% τον Μάρτιο από 3,4% τον προηγούμενο μήνα, με τον δομικό πληθωρισμό στο 4,2% από 4,5%. Η κεντρική τράπεζα της χώρας διατήρησε το βασικό της επιτόκιο αμετάβλητο στο 5,25% τον Μάρτιο, υψηλό 16 ετών, αλλά σηματοδότησε τη μείωσή του μέσα στο έτος, χωρίς να

προσδιορίζει ωστόσο ακριβές χρονικό σημείο. Συνολικά για το 2023 σημειώθηκε οριακή ανάπτυξη 0,3%, ενώ για το τρέχον έτος προβλέπεται μεγέθυνση 0,7%.

Στην Ιαπωνία, το ΑΕΠ αυξήθηκε ετησίως κατά 1,3% στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, κατόπιν αύξησης 1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και αύξησης 0,7% ένα χρόνο πριν. Για το 2023 η ιαπωνική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 1,9%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 1,0%.

Στη συνέχεια της τρέχουσας υποεπένδυσης παρουσιάζονται οι πρόσφατες τάσεις και οι προκλήσεις οικονομικής πολιτικής σε τέσσερις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες παράγουν συνολικά σχεδόν το 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Αναλυτικά, η οικονομία της Κίνας κατέγραψε επιτάχυνση του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξής της στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, στο 5,2%, από 4,9% το προηγούμενο τρίμηνο. Η υψηλή ετήσια επέκταση ενισχύθηκε από τα συνεχιζόμενα μέτρα στήριξης. Κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2024, οι πάγιες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 4,5%, τη μεγαλύτερη αύξηση εδώ και σχεδόν ένα χρόνο. Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία, η οικονομία έκανε ένα καλό ξεκίνημα, θέτοντας ισχυρά θεμέλια για την επίτευξη του στόχου αύξησης του ΑΕΠ κατά περίπου 5% φέτος. Ωστόσο, τα στοιχεία του Μαρτίου έδειξαν ότι η βιομηχανική παραγωγή και οι λιανικές πωλήσεις αυξήθηκαν λιγότερο από ό,τι προβλεπόταν, υπογραμμίζοντας ότι μεγαλύτερη χαλάρωση της πολιτικής παραμένει αναγκαία για την οικονομία. Για το 2024 προβλέπεται μικρή επιβράδυνση της ανάπτυξης στο 4,7% από 5,2% το 2023.

Η οικονομία της Ινδίας κατέγραψε επιτάχυνση του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης σε 8,5% στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, από ανάπτυξη 7,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 4,4% ένα χρόνο πριν. Οι ισχυρές επιδόσεις της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων ήταν οι κύριοι μοχλοί της αύξησης του ΑΕΠ, ενώ υποχώρηση σημείωσαν οι δημόσιες δαπάνες. Συνολικά για το 2023 σημειώθηκε ετήσια ανάπτυξη 6,7%, ενώ για το 2024 προβλέπεται μεγέθυνση 6,2%.

Η οικονομία της Τουρκίας κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 4,8% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2023 από 5,0% το προηγούμενο τρίμηνο, έναντι ανάπτυξης 3,4% πριν ένα χρόνο. Η ανάπτυξη προήλθε κυρίως από την ιδιωτική κατανάλωση (+9,3%) και τις πάγιες επενδύσεις (+10,7%), ενώ η δημόσια κατανάλωση επιβραδύνθηκε (+1,7% από +7,6% το προηγούμενο τρίμηνο). Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού ενισχύθηκε σε 67,1% τον Φεβρουάριο, ενώ η ισοτιμία της τουρκικής λίρας συνεχίζει να υποχωρεί. Αν και η στροφή της νομισματικής πολιτικής σε πιο ορθολογική, οδήγησε σε ραγδαία αύξηση του βασικού επιτοκίου στο 45%, ωστόσο, η ετήσια άνοδος δολαρίου και ευρώ σε σχέση με την τουρκική λίρα έχει φτάσει σε 66,1% και 65,5%, αντίστοιχα, τον Φεβρουάριο. Για το σύνολο του 2023 η τουρκική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 4,1%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 2,9%.

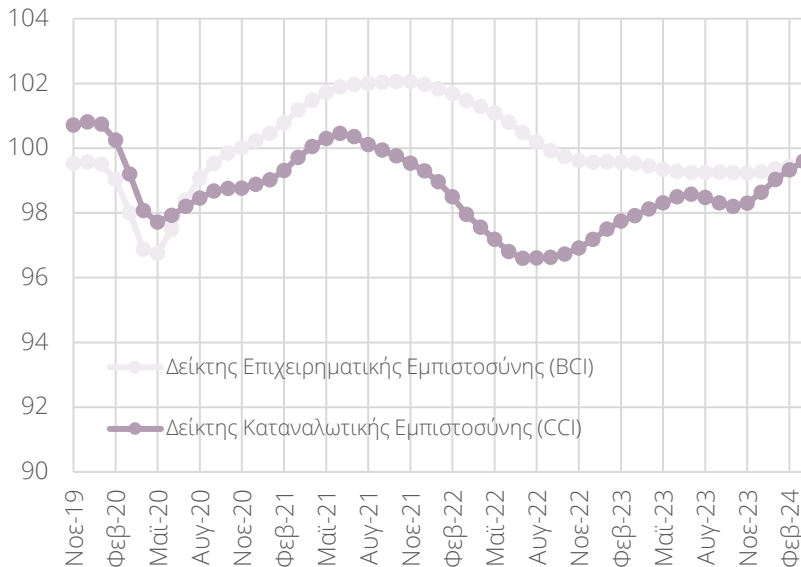
Από τις χώρες τις Λατινικής Αμερικής, η οικονομία της Βραζιλίας κατέγραψε μεγέθυνση 2,2% στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, από 2,4% το προηγούμενο τρίμηνο και 3,4% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022. Για το 2023 καταγράφηκε αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,1%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 1,8%.

Ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης του ΟΟΣΑ ισχυροποιείται για τέταρτο διαδοχικό μήνα πλησίον αλλά χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης συνέχισε επίσης την ανοδική του πορεία για πέμπτο μήνα σε σειρά, παραμένοντας οριακά χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου (Διάγραμμα 2.1).

Διάγραμμα 2.1

Δείκτες οικονομικού κλίματος για τις χώρες του ΟΟΣΑ (στοιχεία εποχικά διορθωμένα, 100 = μακροχρόνιος μέσος όρος)

Άνοδο εμφανίζουν οι δείκτες καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως, πλησίον του μακροχρόνιου μέσου όρου τους

Πηγή: ΟΟΣΑ

B. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

- Οριακά θετικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην ΕΕ και την Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2023, κατά 0,2% και 0,1% αντίστοιχα.
- Πιο ισχυρή ανάπτυξη και χαμηλότερος πληθωρισμός το 2024 και το 2025 σύμφωνα με την έκθεση οικονομικών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αναθεώρηση προς τα κάτω σε σχέση με το Φθινόπωρο.
 - Ευρωζώνη: 0,8% και 1,5% ανάπτυξη, 2,7% και 2,2% πληθωρισμός για 2024 και 2025
 - ΕΕ27: 0,9% και 1,7% ανάπτυξη, 3,0% και 2,5% πληθωρισμός για 2024 και 2025
- Διατήρηση της νομισματικής σύσφιξης από την ΕΚΤ με προσδοκία για σταδιακές μειώσεις επιτοκίων μελλοντικά.
- Οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στην Μέση Ανατολή εγείρουν ανησυχία. Επιβάρυνση των αλυσίδων εφοδιασμού από τη σύρραξη στην Ερυθρά Θάλασσα.

Ο θετικός ρυθμός μεγέθυνσης του περασμένου έτους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη δυναμική της οικονομικής ανάκαμψης μετά την πανδημία τα δύο προηγούμενα χρόνια. Ήδη προς τα τέλη του 2022, οι ρυθμοί μεγέθυνσης μηδενίστηκαν και η οικονομική δραστηριότητα έκτοτε παραμένει, σε γενικές γραμμές, στάσιμη λόγω της πτώσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, της κατάρρευσης της εξωτερικής ζήτησης, της ισχυρής νομισματικής σύσφιξης και της σταδιακής κατάρρευσης της δημοσιονομικής στήριξης το 2023. Ως αποτέλεσμα, οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχουν αναθεωρηθεί προς τα κάτω σε σχέση με το φθινόπωρο¹.

¹ European Economic Forecasts Winter 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2024

Ωστόσο, έχουν υπάρξει και θετικές εξελίξεις το τελευταίο τρίμηνο, ιδίως όσον αφορά τον πληθωρισμό. Η απότομη πτώση των τιμών της ενέργειας ακολουθήθηκε από μετριασμό των πιέσεων στις τιμές. Παρά την πίεση από το υψηλότερο κόστος ναυτιλίας στον απόηχο των διαταραχών του εμπορίου στην Ερυθρά Θάλασσα, ο πληθωρισμός συνεχίζει σε σταθερή καθοδική πορεία. Οι πιστωτικοί όροι εξακολουθούν να είναι στενοί, αλλά οι αγορές αναμένουν ότι η διαδικασία χαλάρωσης θα ξεκινήσει σύντομα. Η αγορά εργασίας της ΕΕ συνεχίζει να έχει ισχυρές επιδόσεις.

Οι προϋποθέσεις για σταδιακή επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας φέτος εξακολουθούν να ισχύουν. Καθώς ο πληθωρισμός μειώνεται, η αύξηση των πραγματικών μισθών και η ανθεκτική απασχόληση αναμένεται να οδηγήσουν σε ανάκαμψη της κατανάλωσης. Παρά τα μειωμένα περιθώρια κέρδους, οι επενδύσεις προβλέπεται να ωφεληθούν από τη σταδιακή χαλάρωση των πιστωτικών όρων και την περαιτέρω αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να φτάσει το δυνητικό του επίπεδο στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους.

Οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στην Μέση Ανατολή και η επέκταση της σύρραξης στην Ερυθρά Θάλασσα εγείρουν ανησυχία για την Ευρωπαϊκή οικονομία. Πρόσθετες διαταραχές του εμπορίου θα μπορούσαν να επιβαρύνουν τις αλυσίδες εφοδιασμού, παρεμποδίζοντας την παραγωγή και ασκώντας πιέσεις στις τιμές. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, μια ταχύτερη ανάκαμψη της κατανάλωσης, υψηλότερη από την αναμενόμενη αύξηση μισθών και χαμηλότερη από την αναμενόμενη πτώση των περιθωρίων κέρδους θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη διαδικασία αποπληθωρισμού. Από την άλλη πλευρά, μια πιο επίμονη μετάδοση των ακόμη αυστηρών νομισματικών συνθηκών θα μπορούσε να καθυστερήσει περαιτέρω την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας, πιέζοντας τον πληθωρισμό σε χαμηλότερα επίπεδα. Η κλιματική αλλαγή και η αυξανόμενη συχνότητα ακραίων καιρικών φαινομένων συνεχίζουν να δημιουργούν κινδύνους.

Οικονομική δραστηριότητα το τέταρτο τρίμηνο του 2023

Η οικονομική δραστηριότητα κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023 στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την Ευρωζώνη (ΕΖ) χαρακτηρίζεται από μικρή βελτίωση. Σε ετήσια βάση, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,2% στην ΕΕ και 0,1% στην Ευρωζώνη από αύξηση 0,1% και στις δύο το προηγούμενο τρίμηνο. Σε όρους εποχικά διορθωμένης τριμηνιαίας μεταβολής, το ΑΕΠ παρέμεινε σταθερό στην ΕΕ και κατέγραψε οριακή μείωση κατά 0,1% στην ΕΖ, σε συνέχεια σταθερότητας στην ΕΕ και μείωσης 0,1% στην ΕΖ.² Μεταξύ των μεγάλων κρατών-μελών, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε στην Ισπανία, την Ιταλία και τη Γαλλία το 2023. Στη Γερμανία, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,3%. και στην Ιρλανδία κατά 3,2%. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 1) παρουσιάζεται ο ρυθμός ανάπτυξης ανά χώρα της ΕΖ.

Μετά τη μείωση στα τέλη του 2022, η ιδιωτική κατανάλωση δεν κατάφερε να ανακάμψει το 2023. Η υποτονική κατανάλωση υπήρξε βασικός παράγοντας για τις χαμηλές επιδόσεις του πραγματικού ΑΕΠ το 2023. Στο δ' τρίμηνο αυξήθηκε κατά 0,3% σε ετήσια βάση τόσο στην ΕΖ όσο και στην ΕΕ μετά τη μείωση κατά 0,1% σε αμφότερες το προηγούμενο τρίμηνο. Η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2023 κατά 0,3%, σε ετήσια βάση μετά από την αύξηση κατά 0,3% σε αμφότερες το τρίτο τρίμηνο. Μείωση σε ετήσια

² Eurostat GDP release, 19 Απριλίου 2024

βάση καταγράφηκε το τέταρτο τρίμηνο του έτους στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών στην ΕΕ (-0,7%), και στην Ευρωζώνη (-1,5%), κατόπιν μεγαλύτερης μείωσης κατά 1,3% και 1,6% το προηγούμενο τρίμηνο και ισχυρής αύξησης στο τέταρτο τρίμηνο του 2022 (2,8% και 2,4%). Οι εισαγωγές επίσης μειώθηκαν σε ετήσια βάση, κατά 0,9% στην ΕΕ και 1,2% στην ΕΖ. Η μείωση στο τρίτο τρίμηνο ήταν πολύ μεγαλύτερη, -2,2% και -2,1% αντίστοιχα. Προβλέπεται αύξηση κατά 2,3% το 2024 και για την ΕΕ και για την ΕΖ.

Το τέταρτο τρίμηνο του 2023, οι χαμηλότερες τιμές ενέργειας και η ασθενέστερη οικονομική δυναμική μείωσαν τις πιέσεις στις τιμές περισσότερο από το αναμενόμενο. Ο συνολικός πληθωρισμός το τέταρτο τρίμηνο ήταν κατά μέσο όρο 2,9% σε ετήσια βάση στη Ευρωζώνη, περίπου 0,7 π.μ. κάτω από την φθινοπωρινή πρόβλεψη. Η μείωση προήλθε κυρίως από την ενέργεια. Επιπλέον, η ασθενέστερη από την αναμενόμενη οικονομική δυναμική μείωσε τις πιέσεις στις τιμές στις υπηρεσίες και στα μη ενεργειακά βιομηχανικά αγαθά. Η διασπορά του πληθωρισμού εντός της ΕΕ παραμένει αυξημένη (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 4).

Η αγορά εργασίας της ΕΕ συνέχισε να έχει ισχυρές επιδόσεις στο τρίτο τρίμηνο του 2023, παρά την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς, η απασχόληση στην ΕΕ και στη Ευρωζώνη συνέχισε να αυξάνεται το τρίτο τρίμηνο του 2023 (κατά 0,2% σε τριμηνιαία βάση, από 0,1% το δεύτερο τρίμηνο). Την ίδια περίοδο, βάσει της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, το ποσοστό απασχόλησης ατόμων ηλικίας 20-64 ετών στην ΕΕ διαμορφώθηκε στο 75,3% (74,8% στη Ευρωζώνη), κοντά στο υψηλό ρεκόρ που επιτεύχθηκε το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό ανεργίας παρέμεινε σταθερό τον Δεκέμβριο, στο 5,9% στην ΕΕ και στο 6,4% στην Ευρωζώνη, κοντά στα ιστορικά χαμηλά που επιτεύχθηκαν τον Μάιο και τον Ιούνιο. Οι υψηλότερες αυξήσεις στην απασχόληση καταγράφηκαν στην Ιρλανδία, την Ισπανία και τη Μάλτα σε σύγκριση με τα επίπεδα του τετάρτου τριμήνου του 2022. Μόνο τρία κράτη μέλη (Κροατία, Λετονία και Φινλανδία) παρουσίασαν μείωση της απασχόλησης. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 5 και 6) παρουσιάζεται το ποσοστό απασχόλησης και η μεταβολή απασχόλησης ανά χώρα της ΕΖ.

Στο δ' τρίμηνο το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε από 2,6% στη Μάλτα έως 11,5% στην Ισπανία. Μεταξύ των μεγάλων-κρατών μελών, διαμορφώθηκε στο 3,0% στη Γερμανία, 2,8% στην Ολλανδία, 7,5% στη Γαλλία και 7,4% στην Ιταλία. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 7) παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας ανά χώρα της ΕΖ.

Το μέσο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στις χώρες της ΕΕ εκτιμάται ότι μειώθηκε το 2023. Αφού έφτασε στο ιστορικά υψηλό επίπεδο του 6,7% του ΑΕΠ το 2020 μετά την πανδημία, το μέσο έλλειμμα της ΕΕ μειώθηκε στο 3,3% το 2022, παρά τα σημαντικά μέτρα για τον μετριασμό της οικονομικής και κοινωνικές επιπτώσεις των υψηλών τιμών της ενέργειας. Η φθινοπωρινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκτιμάει μείωση σε 2,5% τόσο για την ΕΖ όσο και για τη ΕΕ το 2023. Αφού έφτασε σε ένα ιστορικά υψηλό επίπεδο κοντά στο 92% στα τέλη του 2020, ο δείκτης του συνολικού χρέους της ΕΕ προς το ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά, φθάνοντας στο 85% στο τέλος του 2022. Ο δείκτης χρέους της ΕΕ προς το ΑΕΠ αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται και να φτάσει το 83% το 2023, βοηθούμενος από τον πληθωρισμό. Οι πιο μεγάλες πτώσεις έως το τέλος του 2025 αναμένονται στην Ελλάδα (25 π.μ.), την Κύπρο (19 π.μ.) και την Πορτογαλία. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 2 και 3) παρουσιάζεται το δημοσιονομικό ισοζύγιο και ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ, ανά χώρα της ΕΖ.

Σύμφωνα με ανακοίνωσή της στις 11 Απριλίου 2024, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να μην αλλάξει τα τρία βασικά της επιτόκια, διατηρώντας τις ίδιες προσδοκίες για την εξέλιξη

του πληθωρισμού με γνώμονα την διασφάλιση της έγκαιρης επαναφοράς του πληθωρισμού στον μεσοπρόθεσμο στόχο της ΕΚΤ του 2,0%. Δεδομένου ότι υπάρχει σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, οι αγορές προσδοκούν να υπάρχει χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής στο υπόλοιπο του έτους. Η έκθεση της ΕΚΤ στο πλαίσιο του χαρτοφυλακίου του προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού (asset purchase programme – APP) μειώνεται με σταθερό ρυθμό, καθώς το Ευρωσύστημα δεν επανεπενδύει πλέον τις πληρωμές κεφαλαίου από τίτλους που λήγουν.

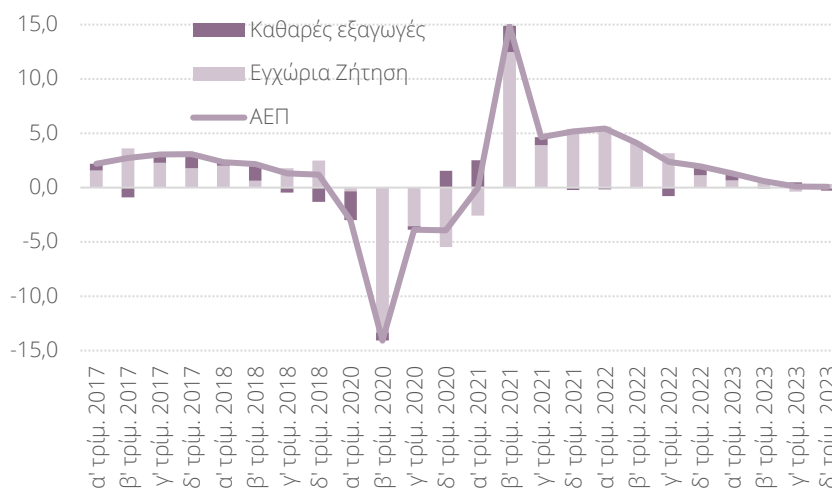
Όσον αφορά το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP), το Διοικητικό Συμβούλιο σκοπεύει να συνεχίσει να επανεπενδύει πλήρως τις κύριες πληρωμές από τίτλους που λήγουν στο πλαίσιο του προγράμματος στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2024. Το δεύτερο εξάμηνο του έτους, σκοπεύει να προχωρήσει σε μείωση του χαρτοφυλακίου κατά €7,5 δισεκ. μηνιαίως κατά μέσο όρο. Το Διοικητικό Συμβούλιο σκοπεύει να διακόψει τις επανεπενδύσεις στο πλαίσιο του PEPP στα τέλη του 2024. Τέλος, το μέσο για την προστασία της μετάδοσης (Transmission Protection Instrument – TPI) είναι διαθέσιμο για να αντισταθμιστούν ανεπιθύμητες, μη προβλέψιμες μεταβολές στην αγορά που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη, με στόχο την σταθερότητα των τιμών.

Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ

Βάσει αυτών των εξελίξεων στις συνιστώσες του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη (Διάγραμμα 2.2), η συμβολή των καθαρών εξαγωγών ήταν αρνητική (-0,3%), σαφώς μικρότερη από το προηγούμενο τρίμηνο (+0,5%). Η αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών στο τέταρτο τρίμηνο φέτος προήλθε από την αύξηση της συμβολής των εισαγωγών. Η συμβολή της εγχώριας ζήτησης ήταν της τάξης του 0,3% του ΑΕΠ, από αρνητική επίδραση 0,4 ποσοστιαίων μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης έγινε πάλι θετική στο τέταρτο τρίμηνο του 2023 και έφτασε το 0,3% από -0,1% το προηγούμενο τρίμηνο.

Διάγραμμα 2.2

Ευρωζώνη – Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ στον πραγματικό ρυθμό μεταβολής του (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Θετική συμβολή εγχώριας ζήτησης αλλά αρνητική συμβολή καθαρών εξαγωγών στη μεταβολή του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το δ' τρίμ. του 2023.

Πηγή: Eurostat

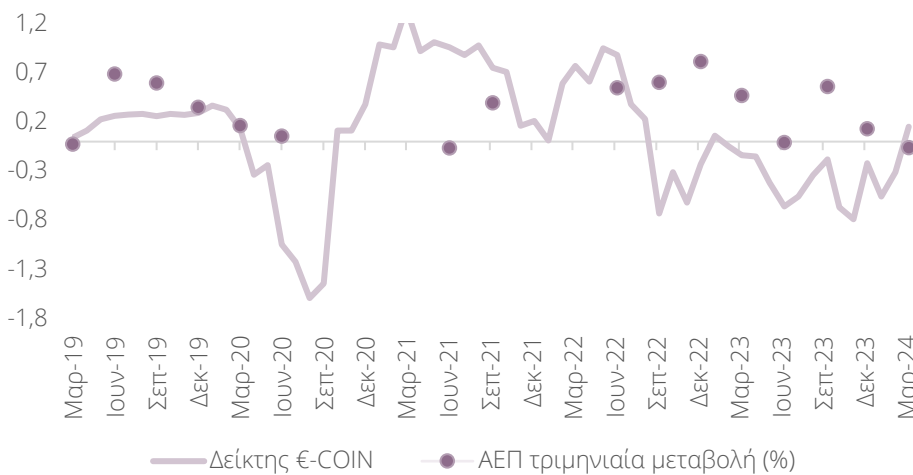

Δείκτης €-COIN και δείκτης οικονομικού κλίματος

Ο βασικός πρόδρομος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση βελτιώθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2024. Ο δείκτης €-COIN έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών τον Νοέμβριο του 2023 αλλά από έκτοτε η πορεία είναι αυξητική. Τον Μάρτιο του 2024 έφτασε τις 0,15 μονάδες από -0,22 τον Δεκέμβριο. Αυτή είναι η πρώτη θετική τιμή από τον Ιανουάριο του 2023 (Διάγραμμα 2.3). Αυτή η αύξηση του τελευταίου τριμήνου προμηνύει πιθανή αύξηση του ΑΕΠ στο επόμενο τρίμηνο.

Διάγραμμα 2.3

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN & ΑΕΠ Ευρωζώνης*

Άνοδος του δείκτη €-COIN το πρώτο τρίμηνο του 2024.

*Το ερευνητικό κέντρο Centre of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της τριμηνιαίας ανάπτυξης του ΑΕΠ και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων. Πηγή: CEPR και Bank of Italy

Ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη κινήθηκε σε παρόμοια επίπεδα με το τέταρτο τρίμηνο του 2023 στο πρώτο τρίμηνο του 2024. Η πορεία ήταν πτωτική από τον Φεβρουάριο του 2023 μέχρι κα τον Σεπτέμβριο τόσο για την ΕΕ όσο και για την Ευρωζώνη αλλά από τον Οκτώβρη ακολουθεί ελαφρά ανοδική πορεία. Ενδεικτικά, τον Μάρτιο του 2024 ο δείκτης Οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,2 μονάδες στην ΕΕ-27 και στις 96,3 μονάδες στην Ευρωζώνη, σε επίπεδο υψηλότερο συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα αλλά χαμηλότερο σε σχέση με πέρυσι, 1 μονάδα χαμηλότερα στην ΕΕ και 2,6 μονάδες χαμηλότερα στην ΕΖ σε σχέση με πριν ένα χρόνο (Πίνακας 2.2).

Πίνακας 2.2

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 & Ευρωζώνης (μ.ό. 2000-2020=100)

Μήνας	Απρ-22	Μάι-22	Ιουν-22	Ιουλ-22	Αυγ-22	Σεπ-22	Οκτ-22	Νοε-22	Δεκ-22	Ιαν-23	Φεβ-23	Μαρ-23
ΕΕ-27 (2020)	104.1	104.3	102.6	98.6	97.7	94.3	93.1	94.3	95.5	97.6	97.8	97.2
Ευρωζώνη	104	104.7	103.8	99.2	98.6	95.1	94.1	95.3	96.8	99.4	99.4	98.9

Μήνας	Απρ-23	Μάι-23	Ιουν-23	Ιουλ-23	Αυγ-23	Σεπ-23	Οκτ-23	Νοε-23	Δεκ-23	Ιαν-24	Φεβ-24	Μαρ-24
ΕΕ-27 (2020)	97.4	95.6	94.4	94.1	93.5	93.2	93.6	94.	95.9	95.9	95.5	96.2
Ευρωζώνη	98.9	96.7	95.7	94.8	94.	93.9	93.9	94.2	96.5	96.1	95.5	96.3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG ECFIN), Απρίλιος 2023

Προκλήσεις

Η οικονομία της Ευρώπης, και ειδικότερα αυτή της Ευρωζώνης, αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις. Επιγραμματικά, οι κυριότερες είναι:

- Οι εμπόλεμες συρράξεις στην Ουκρανία και την Μέση Ανατολή και οι οικονομικές επιπτώσεις υψηλής έντασης και διάρκειας.
- Οι νέες διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό θα μπορούσαν ενδεχομένως να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις τιμές ενέργειας και το επίπεδο τιμών γενικότερα.
- Στις ΗΠΑ, μια πιο αργή από την αναμενόμενη διαδικασία αποπληθωρισμού ενδέχεται να επιδεινώσει τις παγκόσμιες χρηματοοικονομικές συνθήκες.
- Η νομισματική σύσφιξη μπορεί να επιβαρύνει την οικονομική δραστηριότητα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι προβλέπεται.
- Ανάγκη συντονισμού δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών σε συλλογικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να υπάρξει ισορροπία μεταξύ του στόχου συγκράτησης των πληθωριστικών προσδοκιών και αποφυγής οικονομικής ύφεσης.
- Στοίχημα αποτελούν η συμμετοχή στις επερχόμενες Ευρω-εκλογές τον Ιούνιο, καθώς και η δυναμική των ευρω-σκεπτικιστών.
- Αυξανόμενοι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

Προβλέψεις για την εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (Φεβ. 2024)

Στον πίνακα 2.3, παρουσιάζονται οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις κύριες οικονομικές μεταβλητές της ΕΕ και της Ευρωζώνης σε ετήσια βάση. Στη χειμερινή πρόβλεψη, έγινε αναθεώρηση προς τα κάτω των ρυθμών μεγέθυνσης αλλά και του πληθωρισμού σε σχέση με το Φθινόπωρο. Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων, η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη εκτιμάται πως διαμορφώθηκε σε 0,5% το 2023 ενώ το 2024 προβλέπεται μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης

0,9%, ομοίως για την Ευρωπαϊκή Ένωση η ανάπτυξη το 2023 υπολογίζεται στο 0,5% και στο 0,8% για το τρέχον έτος. Για το 2025 προβλέπεται ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη, της τάξης του 1,5% και του 1,7% για την ΕΖ και την ΕΕ αντίστοιχα. Για την ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται αύξηση 1,3% για το 2024 ενώ για το 2025, αύξηση 1,6% στην ΕΕ. Για την Ευρωζώνη, προβλέπεται αύξηση 1,2% το 2024 και 1,5% το 2025 (Πίνακας 2.3). Για τη δημόσια κατανάλωση, προβλέπεται αύξηση 1,2% στην ΕΕ και 1,0% στην ΕΖ το 2024 και προβλέπονται αυξήσεις 1,1% και 0,9%, αντίστοιχα για το 2025. Για τις ακαθάριστες επενδύσεις το 2024, προβλέπεται αύξηση κατά 1,5% και 1,3% στην ΕΕ και την ΕΖ αντίστοιχα. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να αυξηθούν κατά 2,2% το 2024 και στην ΕΖ και στην ΕΕ. Οι εισαγωγές προβλέπεται να αυξηθούν κατά 2,3% και στην ΕΕ και στην ΕΖ το 2024. Για το 2024, προβλέπεται πληθωρισμός κατά 3,5% και 3,2% στην ΕΕ και την ΕΖ αντίστοιχα.

Πίνακας 2.3

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ-27, Ευρωζώνη (πραγματικές ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)

	ΕΕ			Ευρωζώνη		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
ΑΕΠ*	0,5	0,9	1,7	0,5	0,8	1,5
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,4	1,3	1,6	0,6	1,2	1,5
Δημόσια Κατανάλωση	0,4	1,2	1,1	0,2	1,0	0,9
Ακαθάριστες επενδύσεις	1,2	1,5	2,3	1,2	1,3	2,0
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	0,4	2,2	3,2	0,2	2,2	3,1
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	-0,6	2,3	3,2	-0,3	2,3	3,0
Απασχόληση	1,0	0,4	0,4	1,1	0,5	0,5
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	6,0	6,0	5,9	6,6	6,6	6,4
Πληθωρισμός*	6,3	3,0	2,5	5,4	2,7	2,2
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,2	-2,8	-2,7	-3,2	-2,8	-2,7
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	83,1	82,7	82,5	90,4	89,7	89,5
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7

Πηγή: European Economic Forecasts, Autumn 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2023

*European Economic Forecasts, Winter 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2024

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

A. Οικονομικό κλίμα

- Μικρή ενίσχυση του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (106,9 από 105,6 μον.). Οριακή βελτίωση σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (106,6 μον.).
- Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο τρέχον τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες, βελτιώθηκαν εντονότερα στις Κατασκευές και τη Βιομηχανία, ενώ εξασθένησαν ελαφρά στο Λιανικό εμπόριο.
- Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης εξασθένησε ήπια την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -46,1 (από -43,5) μονάδες. Παράλληλα, κινείται ήπια χαμηλότερα σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα (-43,3 μον.).

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην οικονομία, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά της τελικής ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών. Εξάλλου, βασικοί δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτές αποτελούν πρόδρομους δείκτες για διάφορα μεγέθη της οικονομίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επάρκεια για την πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων, ακόμα και για την πορεία του ΑΕΠ³.

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024 ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος βελτιώθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, κατά 1,2 μονάδες. Η ενίσχυση του δείκτη προήλθε από την βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες, τη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, με τις προσδοκίες στο Λιανικό εμπόριο να εξασθενούν ήπια. Παράλληλα, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, στις -46,1 (από -43,5) μονάδες.

Οι πολιτικές εξελίξεις των τελευταίων δύο ετών, τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ήταν καταλύτες για τις προσδοκίες στον τομέα της Βιομηχανίας, αλλά και των Κατασκευών οι οποίες επλήγησαν συστηματικά ήδη από το 2022 από την άνοδο των τιμών στην ενέργεια και σε άλλες πρώτες ύλες εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, καθώς και από τις δυσχέρειες στη λειτουργία των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων. Ειδικά για τον τομέα Κατασκευών οι προσδοκίες κινούνταν κατακόρυφα ανοδικά το πρώτο εξάμηνο του 2023, η ανοδική πορεία του ωστόσο το τρίτο τρίμηνο του 2023 περιορίστηκε σημαντικά, με τις προσδοκίες ωστόσο να επανέρχονται σε υψηλά επίπεδα το τελευταίο τρίμηνο του έτους και να συνεχίζουν ανοδικά και το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Συνολικά, το οικονομικό κλίμα αποδεικνύεται ευμετάβλητο αυτή την περίοδο, αντανακλώντας από τη μία το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία είναι σε θετική

³ Επισημαίνεται ότι από τον Μάρτιο του 2018, οι σειρές που παρουσιάζονται στους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών, δηλαδή οι δείκτες στη Βιομηχανία, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές έχουν αλλάξει ως προς την περίοδο βάσης τους. Συγκεκριμένα, ως νέα βάση ορίστηκε η περίοδος 2000-2010 (=100), διαφοροποιώντας έτσι τους δείκτες, οι οποίοι μέχρι και τον Φεβρουάριο 2018 διαμορφώνονταν με βάση την περίοδο 1996-2006. Οι σειρές όμως έχουν αναθεωρηθεί πλήρως προς τα πίσω, έτσι ώστε τα στοιχεία να είναι μεταξύ τους συγκρίσιμα. Ως αποτέλεσμα οι δείκτες με τη νέα περίοδο βάσης είναι συνολικά υψηλότεροι συγκριτικά με εκείνους με την παλαιότερη περίοδο βάσης. Η αλλαγή περιόδου βάσης από το IOBE δεν επηρεάζει το συνολικό δείκτη οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα ή οποιαδήποτε άλλη χώρα.

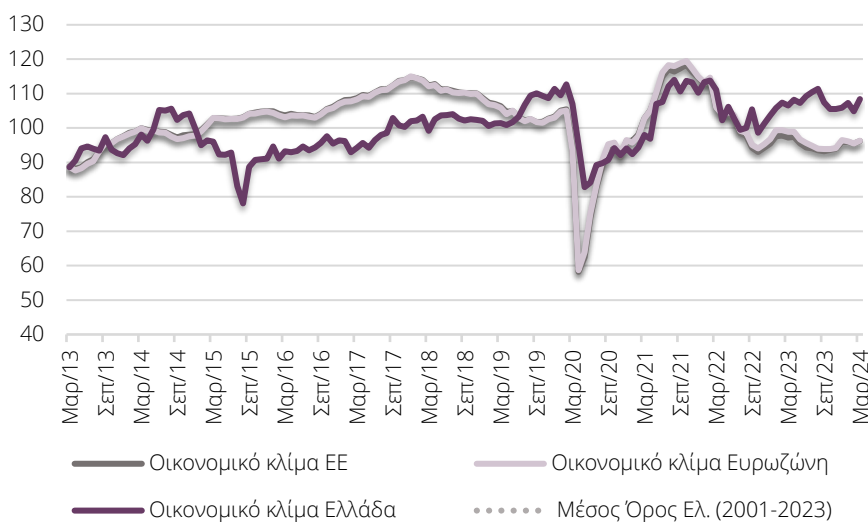
τροχιά, όμως αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, στο εξωτερικό περιβάλλον και εγχωρίως, που επηρεάζουν σημαντικά τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Η εκτιμώμενη ενίσχυση μέρους του διεθνούς εμπορίου φαίνεται να ευνοεί τις εξωστρεφείς εγχώριες βιομηχανίες, όπως και διεθνών εμπορεύσιμων κλάδους υπηρεσιών. Η διατήρηση της δυναμικής της εγχώριας ζήτησης φαίνεται να συντηρεί σχετικά θετικές προσδοκίες, αν και ακόμα τα αποθέματα είναι γενικά σε υψηλά επίπεδα. Στα νοικοκυριά, η μικρή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η παρατεταμένη περίοδος καλοκαιρίας της τελευταίας περιόδου φαίνεται να αμβλύνει σε ένα βαθμό τις πιέσεις στα πραγματικά εισοδήματα από το υψηλό επίπεδο τιμών, ωστόσο ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης παραμένει σε χαμηλότερα από τα περυσινά επίπεδα.

Αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2024 ήταν ήπια βελτιωμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 2.4), στις 106,9 από 105,6 μονάδες, ενώ κυμάνθηκε σε οριακά χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το μέσο αντίστοιχο περυσινό (106,6 μον.).

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης διαμορφώθηκε ήπια υψηλότερα κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 95,9 (από 94,5) μονάδες το πρώτο τρίμηνο του 2024 στην ΕΕ, και στις 96,0 (από 94,9) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: ΕΕ-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος το α' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο κατά 1,2 μονάδες.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

Σε επίπεδο τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα βελτιώθηκαν αισθητά στη Βιομηχανία και στις Κατασκευές και ηπιότερα στις Υπηρεσίες, ενώ εξασθένησαν ήπια στο Λιανικό εμπόριο. Στην πλευρά των καταναλωτών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης εξασθένησε ελαφρά έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο, οι μέσοι δείκτες ενισχύθηκαν σημαντικά στις Υπηρεσίες, ηπιότερα στις Κατασκευές, ενώ εξασθένησαν ήπια στη Βιομηχανία και στο Λιανικό εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του τρέχοντος έτους διαμορφώθηκε ήπια χαμηλότερα κατά μέσο όρο από το δ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, στις -46,1 από -43,5 μονάδες, σε επίπεδο ήπια χαμηλότερο του περσινού (-43,3 μον.). Ο αντίστοιχος μέσος δείκτης ενισχύθηκε ελαφρά στην ΕΕ, στις -15,7 (από -17,3) μονάδες, και στην Ευρωζώνη (-15,5 από -16,6 μονάδες). Αυτά τα επίπεδα είναι αρκετά υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ένα χρόνο πριν (-21,1 και -19,6 μον. αντίστοιχα).

Οι τάσεις στα επιμέρους βασικά ισοζύγια απαντήσεων που απαρτίζουν το συνολικό δείκτη ήταν πτωτικές στο πρώτο τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Έτσι, οι δυσοίωνες προβλέψεις των καταναλωτών στην Ελλάδα για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους το επόμενο 12μηνο ενισχύθηκαν ήπια, ενώ εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας ενισχύθηκαν οριακά. Παράλληλα οι θετικές εκτιμήσεις των νοικοκυριών για την τρέχουσα κατάστασή τους περιορίστηκαν ήπια, ενώ και η πρόθεση για μείζονες αγορές το προσεχές χρονικό διάστημα εξασθένησε οριακά.

Αναλυτικότερα, το ποσοστό εκείνων οι οποίοι είναι απαισιόδοξοι για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο ενισχύθηκε ήπια, στο 59% (από 56% το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ διατηρήθηκε στο 7% το ποσοστό όσων δηλώνουν το αντίθετο. Παράλληλα, ενισχύθηκε στο 61% (από 59%) το ποσοστό των καταναλωτών στην Ελλάδα οι οποίοι διατυπώνουν δυσοίωνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας, με το 14% (από 13%) να αναμένει βελτίωση. Ως προς την πρόθεση για αποταμίευση, το ποσοστό των νοικοκυριών που δεν αξιολογούν ως πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο ενισχύθηκε οριακά στο 84% (από 83%), ενώ διατηρήθηκε στο 15% το ποσοστό εκείνων που τη θεωρούν πιθανή. Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας, διατηρήθηκε στο 37% το ποσοστό όσων εκτιμούν ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί, με το 20% κατά μέσο όρο να διατυπώνει αντίθετη άποψη. Το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» το α' τρίμηνο του 2024 υποχώρησε στο 6%, στο ίδιο σχεδόν επίπεδο με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (7%). Επίσης, εξασθένησε ήπια στο 17% (από 18%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο (16% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα» ενισχύθηκε αισθητά στο 65% και το ποσοστό των νοικοκυριών που αναφέρουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους» διαμορφώθηκε στο 11% (από 13%), με το αντίστοιχο ποσοστό για το 2023 να κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα (Διάγραμμα 2.5).

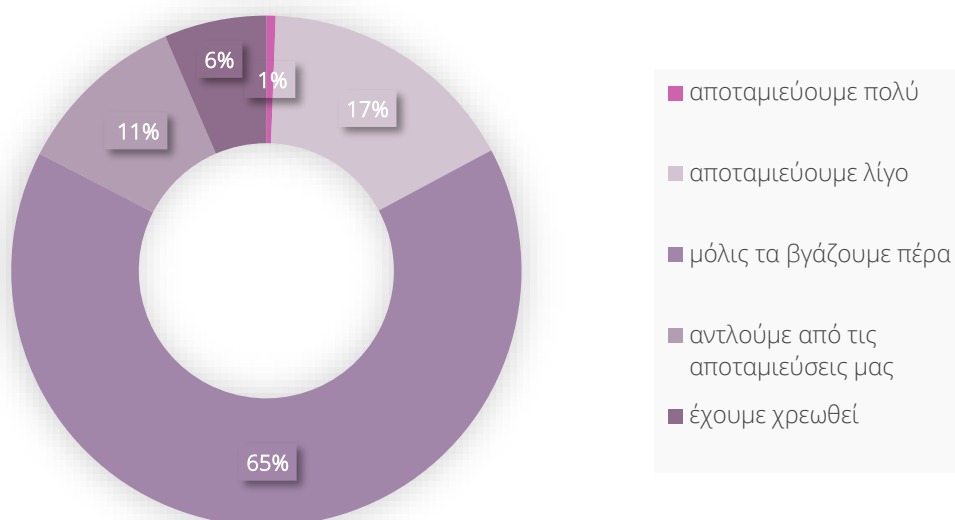
Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία το πρώτο τρίμηνο του 2024 διαμορφώθηκε στις 104,8 (από 95,3 το δ' τρίμηνο του 2023) μονάδες, ήπια χαμηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση το 2023 (109,4 μονάδες). Στα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, ο δείκτης στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής από τις +5 μονάδες στο δ' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε κατακόρυφα το εξεταζόμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στις +29,6 μονάδες. Παράλληλα, εξασθένησαν οι ήπια αρνητικές εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (στις -15,9 από -18,9 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα έτοιμων προϊόντων διατηρήθηκαν στα ίδια επίπεδα (στις +9,7 από +9,6 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι αποκλειστικά ανοδικές: οι προβλέψεις για την εξαγωγική δυναμική του επόμενου τριμήνου βελτιώθηκαν ήπια (+6,6 από +2,3 μον.) με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού να ενισχύονται ελαφρά (-26,2 από τις -29,7 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό μέσο τριμηνιαίο ισοζύγιο κινήθηκε οριακά ανοδικά, στις -2,3 (από -3,2)

μονάδες κατά μέσο όρο. Το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού κυμάνθηκε ήπια χαμηλότερα, στο 72,9% (από 76,3%), ενώ αντίθετα οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής των επιχειρήσεων ενισχύθηκαν ελαφρά, στους 5,5 (από 4,6) μήνες κατά μέσο όρο.

Διάγραμμα 2.5

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους (Ιανουάριος-Μάρτιος 2024)

Πηγή: IOBE

Ενίσχυση σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2023 του ποσοστού που δηλώνει ότι μόλις τα βγάζει πέρα (65%). Εξασθένιση του ποσοστού όσων αναφέρουν πως έχουν χρεωθεί.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν ήπια χαμηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 107,6 μονάδες (από τις 113,3), επίδοση ελαφρά χαμηλότερη συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι (111,6 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, το μέσο ισοζύγιο για τις εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων διατηρήθηκε αμετάβλητο (στις +44 από +43 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 19% (από 13%) κρίνει ότι οι πωλήσεις του μειώθηκαν, με το 63% να εκτιμά το αντίθετο. Ως προς τις προβλεπόμενες πωλήσεις, ο δείκτης των +40 μονάδων υποχώρησε αισθητά και διαμορφώθηκε στις +26 μονάδες, με τα αποθέματα να κλιμακώνονται ήπια (στις +27 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, στις +20 μονάδες διαμορφώθηκε το ισοζύγιο των προβλέψεων για τις παραγγελίες προς προμηθευτές από τις +22 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ παράλληλα, ως προς την απασχόληση του τομέα, το μέσο ισοζύγιο προβλέψεων κινήθηκε έντονα πτωτικά, στις +14 (από +33) μονάδες. Τέλος, σε όρους τιμών, το αντίστοιχο ισοζύγιο διατηρήθηκε σε έντονα πληθωριστικά επίπεδα (+41 από +22 μονάδες), με μόλις το 2% των επιχειρήσεων να εκφράζει προσδοκίες αποκλιμάκωσης των τιμών και το 43% (από 30%) να προβλέπει το αντίθετο. Επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών καταγράφηκε το πρώτο τρίμηνο του 2024 στους περισσότερους από τους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους του

Λιανικού εμπορίου πλην του κλάδου Ειδών Οικιακού Εξοπλισμού και των Οχημάτων-ανταλλακτικών, όπου σημειώθηκε οριακή βελτίωση.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές ενισχύθηκαν αισθητά το πρώτο τρίμηνο του 2024, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις 160,8 μονάδες κατά μέσο όρο, από 153,2 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, μεταβολή που ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη μεταξύ των βασικών τομέων δραστηριότητας. Αυτή η επίδοση βρίσκεται σε αισθητά υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (145,2 μον.). Στις βασικές μεταβλητές, οι προβλέψεις για την απασχόληση του τομέα εξασθένησαν ήπια, με το σχετικό ισοζύγιο από τις +36 μονάδες να διαμορφώνεται στις +29 μονάδες, με το 32% (από 41%) των επιχειρήσεων να αναμένουν περισσότερες θέσεις εργασίας, όταν το 3% αναμένει μείωσή τους. Οι αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις προγραμματισμένες εργασίες αμβλύθηκαν σημαντικά (στις -2 από -20 μον. ο δείκτης), ενώ παράλληλα οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο του προγράμματος εργασιών ενισχύθηκαν ελαφρά (στις +23 από +21 μον. το σχετικό ισοζύγιο).

Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας των επιχειρήσεων του τομέα υποχώρησαν αισθητά, στους 3,5, ενώ παράλληλα το ισοζύγιο στις προβλέψεις των τιμών κινήθηκε ήπια πτωτικά στις +34 (από +40) μονάδες, με το 6% των επιχειρήσεων να αναμένει μείωσή τους βραχυπρόθεσμα και το 40% (από 45%) αύξηση. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του διατηρήθηκε στο 12-13%, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 44% (από 33%) κρίνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την έλλειψη εργατικού δυναμικού, το 9% (από 10%) τη χαμηλή ζήτηση, το 11% την ανεπάρκεια μηχανολογικού εξοπλισμού, και ένα 9% παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, οι υψηλές τιμές των πρώτων υλών, η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το κράτος, κ.ά. ως τα μεγαλύτερα προσκόμματα στη λειτουργία του. Σε κλαδικό επίπεδο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινήθηκαν έντονα ανοδικά στον κλάδο των Δημόσιων Κατασκευών, σε αντίθεση με τον κλάδο των Ιδιωτικών Κατασκευών που κινήθηκαν ήπια πτωτικά.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν αισθητά υψηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 119,1 μονάδες (από τις 113,8), επίδοση αισθητά υψηλότερη συγκριτικά και με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (96,6 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση διατηρήθηκαν αμετάβλητες, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +36 μονάδες, από +37 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίστοιχα κινήθηκαν και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης (+30 από +31 μον. το μέσο ισοζύγιο), με το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση των επιχειρήσεων του τομέα να ενισχύεται κατακόρυφα (+50 από +30 μονάδες). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, σημαντική βελτίωση παρουσίασε το ισοζύγιο προβλέψεων των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόληση, το οποίο ενισχύθηκε κατά 12 μονάδες, στις +28 μονάδες, ενώ στις τιμές ο μέσος δείκτης προσδοκιών των επιχειρήσεων ενισχύθηκε αισθητά και διαμορφώθηκε στις +26 (από +15) μονάδες. Τέλος, διατηρήθηκε στο 76-77% κατά μέσο όρο το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το μόλις 9% να δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης και το 4% την ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού, ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία τους, και το 3% λοιπούς παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση, τις τιμές στην ενέργεια, τον πόλεμο στην Ουκρανία κ.ά. Από τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, οι επιμέρους δείκτες ενισχύθηκαν ελαφρά στο πρώτο τρίμηνο του 2024 στον κλάδο Ξενοδοχείων-Εστιατορίων-Τουριστικών πρακτορείων και στις Χερσαίες μεταφορές, εντονότερα στον κλάδο Ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών,

ενώ υποχώρησαν ήπια στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες και στον κλάδο Πληροφορικής.

Πίνακας 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος

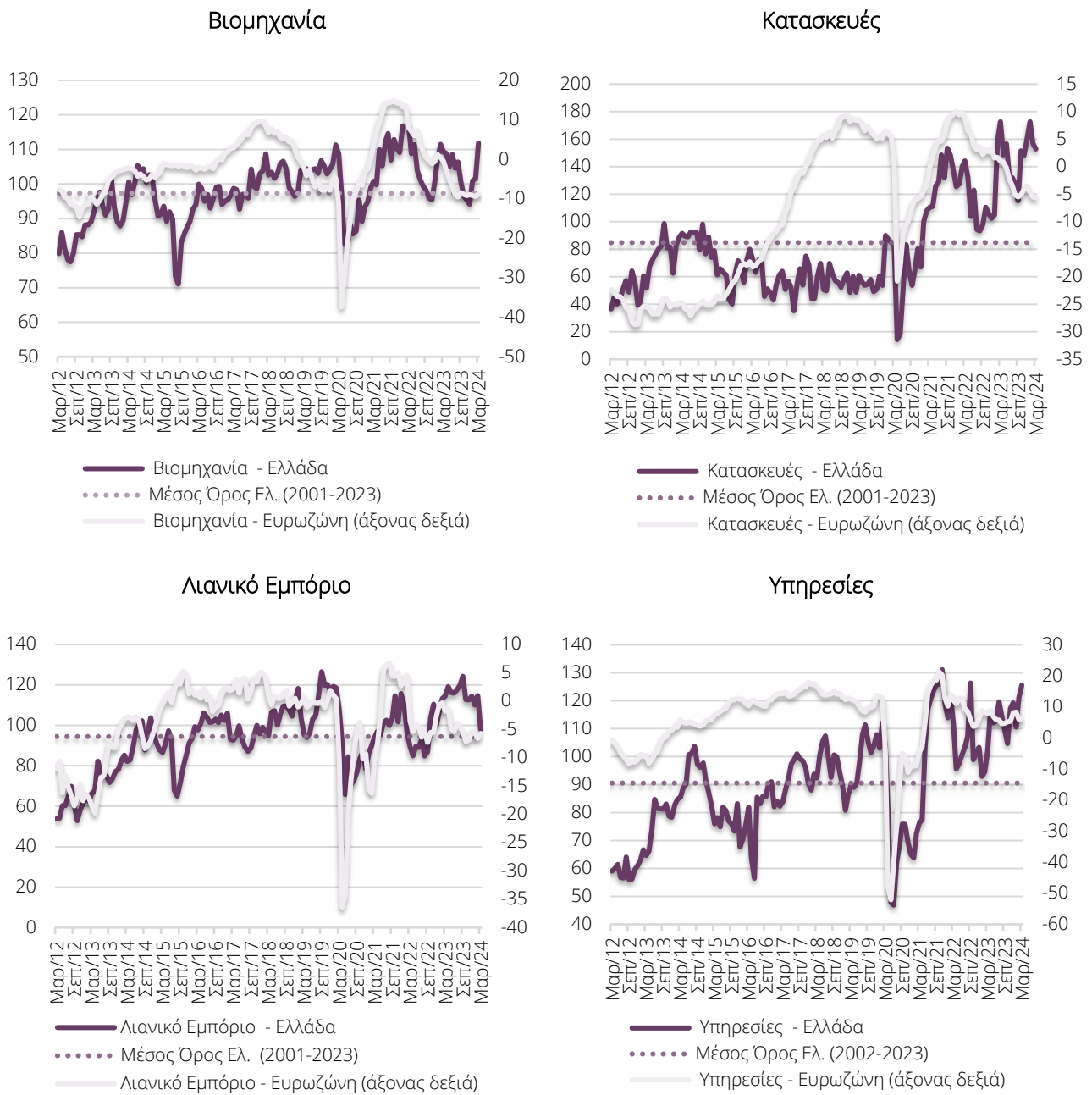
Χρονική περίοδος	Δείκτης Οικονομικού Κλίματος			Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (Ελλάδα)
	ΕΕ-27	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2010	98,6	98,3	85,5	79,9	52,2	61,3	68,1	-57,9
2011	98,3	98,4	83,9	81,1	37,7	60,9	66,1	-69,8
2012	89,0	89,0	83,6	81,4	47,5	59,1	58,8	-73,8
2013	91,9	91,8	93,6	92,6	71,5	72,6	75,3	-69,7
2014	98,6	98,3	101,7	99,7	88,4	92,3	93,3	-53,0
2015	102,9	102,8	91,6	86,3	62,0	83,9	78,2	-51,6
2016	104,4	104,1	95,0	96,1	61,3	101,4	79,3	-61,3
2017	110,7	110,5	98,5	98,1	55,4	94,6	92,7	-58,0
2018	111,1	110,9	103,3	102,8	58,1	104,5	97,0	-44,1
α' τρίμ. 2019	106,9	106,5	102,1	101,8	56,7	105,8	85,7	-32,8
β' τρίμ. 2019	104,3	104,3	103,8	103,8	54,8	97,8	92,6	-30,9
γ' τρίμ. 2019	102,0	101,9	108,7	104,8	52,7	115,5	108,2	-10,6
δ' τρίμ. 2019	102,3	101,7	109,1	104,1	68,1	119,1	104,4	-4,2
α' τρίμ. 2020	102,0	101,5	109,9	108,6	84,9	115,1	106,5	-14,4
β' τρίμ. 2020	65,9	67,5	89,1	87,6	28,1	80,3	58,6	-38,3
γ' τρίμ. 2020	88,5	89,8	90,0	86,7	67,0	73,5	68,8	-37,0
δ' τρίμ. 2020	93,9	94,5	93,1	92,6	70,7	83,0	70,0	-40,2
α' τρίμ. 2021	99,2	99,1	96,5	98,2	106,2	90,2	70,9	-40,7
β' τρίμ. 2021	109,5	110,6	105,5	105,0	121,9	97,9	99,3	-28,3
γ' τρίμ. 2021	115,8	117,4	111,6	111,3	144,7	102,0	123,4	-33,6
δ' τρίμ. 2021	115,1	115,9	112,8	110,7	137,2	110,7	125,4	-38,8
α' τρίμ. 2022	110,7	111,2	113,4	116,9	137,2	98,8	115,7	-43,6
β' τρίμ. 2022	103,1	103,9	105,2	108,0	119,6	87,9	97,9	-53,0
γ' τρίμ. 2022	96,3	96,9	102,3	99,6	95,2	88,3	112,3	-53,6
δ' τρίμ. 2022	94,2	95,3	101,6	97,3	106,2	104,8	101,2	-52,6
α' τρίμ. 2023	97,5	99,2	106,6	109,4	145,2	111,6	96,6	-43,3
β' τρίμ. 2023	95,8	97,1	108,2	107,5	145,8	117,2	113,8	-36,7
γ' τρίμ. 2023	93,6	94,2	109,8	103,8	125,0	120,7	114,5	-36,3
δ' τρίμ. 2023	94,5	94,9	105,6	95,3	153,2	113,3	113,8	-43,5
α' τρίμ. 2024	95,9	96,0	106,9	104,8	160,8	107,6	119,1	-46,1

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN, IOBE

Διάγραμμα 2.6

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια το α' τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες, εντονότερα στη Βιομηχανία και στις Κατασκευές, ενώ υποχώρησαν ελαφρά στο Λιανικό εμπόριο.

Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις

- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2023 σε ταμειακή βάση: Έλλειμμα €3.760 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €8.338 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2023 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και ελλείμματος €11.656 εκατ. (5,6% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2022.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα 2023 σε ταμειακή βάση: Πλεόνασμα ύψους €3.920 εκατ. (1,8% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα €851 εκατ. και πρωτογενούς ελλείμματος €6.652 εκατ. (3,2% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2022.
- Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στην αύξηση των καθαρών εσόδων (+12,4% ή +€7,38 δισεκ., Πίνακας 2.5).
- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβ. 2024: Πλεόνασμα ύψους €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για πλεόνασμα €101 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και πλεονάσματος €2.308 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβ. 2024: Πλεόνασμα ύψους €3.378 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €1.981 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €4.215 εκατ. (1,9%) για την ίδια περίοδο το 2023.
- Η επιδείνωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο δίμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται τόσο στην αύξηση των δαπανών σε σχέση με πέρυσι (+€553 εκατ. ή +5,2%) όσο και στη μείωση των καθαρών εσόδων (-€318 εκατ. ή -2,5%).

Τελική διαμόρφωση Κρατικού Προϋπολογισμού 2023

Η Ελληνική οικονομία κατέγραψε επιδόσεις καλύτερες του Ευρωπαϊκού μέσου όρου το 2023. Σε αυτή την επίδοση έχουν συνεισφέρει οι αυξημένες επενδύσεις, οι ιδιωτικοποιήσεις, η ενίσχυση των αγορών και του ανταγωνισμού καθώς και η ψηφιακή μετάβαση. Κυρίαρχο ρόλο τόσο στις επενδύσεις όσο και στις μεταρρυθμίσεις καταλαμβάνει το Ταμείο Ανάκαμψης το οποίο αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των υπαρχόντων παραγωγικών και επενδυτικών κενών καθώς και στην ενίσχυση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η δημοσιονομική εικόνα το 2023 ήταν σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με το 2022. Η οικονομία έχει ανακάμψει από τις κρίσεις πανδημίας και τον πόλεμο στην Ουκρανία και υπήρχε μικρότερη ανάγκη για τη λήψη μέτρων στήριξης. Ο υψηλός πληθωρισμός και η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα ενίσχυσαν περαιτέρω την καλή δημοσιονομική πορεία της χώρας.

Δεδομένης της αυξημένης γεωπολιτικής αβεβαιότητας σε αρκετές περιοχές του κόσμου (ειδικά στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή), η συνετή δημοσιονομική διαχείριση κρίνεται ως κρίσιμη για τη διασφάλιση της συνέχισης της θετικής πορείας που διαγράφει η ελληνική οικονομία τα τελευταία δύο χρόνια. Η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους παράγοντες για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Αποτέλεσμα και πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού 2023

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2023, παρουσιάζεται έλλειμμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €3.760 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €8.338 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2023 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και ελλείμματος €11.656 εκατ. (5,6% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2022. Το πρωτογενές αποτέλεσμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €3.920 εκατ. (1,8% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα €851 εκατ. και πρωτογενούς ελλείμματος €6.652 εκατ. (3,2% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2022. Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στην αύξηση των καθαρών εσόδων (+12,4% ή +€7,38 δισεκ., Πίνακας 2.5).

Πίνακας 2.5

Έσοδα, δαπάνες και έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2022	2023	% Μεταβ. 23/22	2023 Προϋπ.	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23Π
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	59.623	67.005	12,4	63.885	68.379	7,0
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	54.324	60.093	10,6	56.000	60.567	8,2
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	60.477	67.086	10,9	62.110	67.155	8,1
Μείον επιστροφές φόρων	6.153	6.993	13,7	6.110	6.588	7,8
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁴	5.299	6.912	30,4	7.885	7.812	-0,9
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	71.279	70.765	-0,7	71.871	74.632	3,8
3. Δαπάνες ΤΠ	60.254	59.564	-1,1	59.909	62.195	3,8
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	55.215	51.858	-6,1	54.058	53.395	-1,2
Τόκοι	5.039	7.706	52,9	5.851	8.800	50,4
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁵	11.025	11.201	1,6	11.962	12.167	1,7
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	-11.656	-3.760		-7.985	-6.253	
% στο ΑΕΠ	-5,6	-1,7		-3,6	-2,7	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	-6.652	3.920		-2.134	2.547	
% στο ΑΕΠ	-3,2	1,8		-1,0	1,1	
ΑΕΠ	206.620	222.766	7,8	224.134	233.775	4,3

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2024

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2024, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2023, Νοέμβριος 2022.

Σημειώνεται διαφορά έναντι των στόχων στο πρωτογενές αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους, κυρίως λόγω ετεροχρονισμού εισπράξεων και πληρωμών. Πιο συγκεκριμένα, ποσό ύψους €1.687 εκατ. που αφορά την είσπραξη κατά τον μήνα Δεκέμβριο από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που είχε προβλεφθεί για είσπραξη το πρώτο τρίμηνο του 2024, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος εκ της παρατηρούμενης υποεκτέλεσης ταμειακής πληρωμής δαπανών ύψους €2.767 εκατ. ευρώ (όπως για παράδειγμα ο ετεροχρονισμός ταμειακών πληρωμών εξοπλιστικών δαπανών, οι μεταβιβάσεις προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης κ.α.). Οι διαφορές αυτές ωστόσο κατά κύριο λόγο αφορούν ποσά που δεν επηρεάζουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα Γενικής

⁴ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

⁵ Όπως παραπάνω

Κυβέρνησης κατά ESA, το οποίο διαμορφώνεται κατόπιν ενσωμάτωσης των στοιχείων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης και των εθνικολογιστικών προσαρμογών.

Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού

Την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2023, το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €67.005 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά €1.810 εκατ. έναντι του στόχου που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και αύξηση κατά 12,4% σε σχέση με πέρυσι. Η υπερεκτέλεση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται κυρίως στην είσπραξη τον μήνα Δεκέμβριο του ποσού των €1.687 εκατομμυρίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), το οποίο είχε προβλεφθεί ότι θα εισπραχθεί τον Μάρτιο 2024. Εξαιρουμένου του ανωτέρω ποσού από το ΤΑΑ, τα καθαρά έσοδα παρουσιάζουν αύξηση κατά €123 εκατ. ή 0,2% έναντι του στόχου, παρά τα μειωμένα έσοδα ΠΔΕ.

Πίνακας 2.6

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2022	2023	% Μεταβ. 23/22	2023 Προϋπ.	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23Π
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	59.623	67.005	12,4	63.885	68.379	7,0
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	54.324	60.093	10,6	56.000	60.567	8,2
Έσοδα ΤΠ	60.477	67.086	10,9	62.110	67.155	8,1
<i>Επιστροφές φόρων</i>	6.153	6.993	13,7	6.110	6.588	7,8
Φορολογία Εισοδήματος	17.012	20.884	22,8	18.476	21.652	17,2
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--Φυσικών Προσώπ.	11.047	12.439	12,6	11.460	13.337	16,4
--Νομικών Προσώπ.	4.629	6.782	46,5	5.662	6.696	18,3
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	2.692	2.491	-7,5	2.380	2.487	4,5
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	226	240	6,2	226	239	5,8
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	431	345	-20,0	424	392	-7,5
Φόροι επί αγαθών και υπ.	31.584	33.970	7,6	32.517	35.169	8,2
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--ΦΠΑ	21.422	23.385	9,2	22.217	24.379	9,7
--Ειδικόί Φόροι Κατ/σης	6.984	7.018	0,5	7.115	7.067	-0,7
Λοιποί φόροι παραγωγής	1.165	1.164	-0,1	1.029	593	-42,3
Λοιποί τρεχ. φόροι	2.108	2.532	20,1	2.369	2.428	2,5
Κοινωνικές Εισφορές	56	58	3,6	55	56	1,8
Μεταβιβάσεις	6.357	7.530	18,5	7.953	6.902	-13,2
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.	833	848	1,8	2.418	889	-63,2
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	3.301	3.930	19,1	2.124	4.138	94,8
Πωλήσεις παγίων	12	6	-50,0	24	23	-4,2
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁶	5.299	6.912	30,4	7.885	7.812	-0,9

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2024

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2024, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2023, Νοέμβριος 2022.

Οι περισσότερες κατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το 2022. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 10,9%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 10,6%,

⁶ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 13,7%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 22,8% σε σχέση με το 2022, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+46,5%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+12,6%). Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 7,6%, πρωτίστως από την αύξηση κατά 9,2% των εσόδων από ΦΠΑ. Σημαντικές αυξήσεις σημειώθηκαν στους λοιπούς τρέχοντες φόρους (+20,1%), στα λοιπά τρέχοντα έσοδα (+19,1%) και στις μεταβιβάσεις (+18,5%) που περιλαμβάνουν τα έσοδα του ΤΑΑ και αυξήθηκαν λόγω της πρώιμης εκταμίευσης που προαναφέρθηκε. Αντίθετα, μείωση παρατηρήθηκε στους δασμούς και φόρους εισαγωγών (-20,0%), στους φόρους ακίνητης περιουσίας (-7,5%) και στις πωλήσεις παγίων (-50,0%) οι οποίες είχαν σημειώσει σημαντική αύξηση πέρυσι (Πίνακας 2.6).

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023 ανήλθαν στα €70.765 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €2.767 εκατ. έναντι του στόχου (€73.533 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και κατά €514 εκατ. ή 0,7% σε σχέση με πέρυσι. Η μείωση σε σχέση με πέρυσι οφείλεται κυρίως στις μειωμένες ταμειακές πληρωμές των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, λαμβάνοντας υπόψη και αντίρροπες μεταβολές σε λοιπές κατηγορίες δαπανών.

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €3.147 εκατ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην υποεκτέλεση των ταμειακών πληρωμών των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας κατά €557 εκατ., καθώς και στην υποεκτέλεση των μεταβιβάσεων ύψους €471 εκατ. Παράλληλα δεν υπήρξε πλήρης ανάλωση των πιστώσεων υπό κατανομή. Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι μέρος των αναγκών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης εξυπηρετήθηκε με χρήση ιδίων πόρων, χωρίς να χρειαστεί επιπρόσθετη κρατική επιχορήγηση.

Σε σχέση με πέρυσι, οι δαπάνες του ΤΠ μειώθηκαν κατά 1,1% ενώ η πτώση στις πρωτογενείς δαπάνες έφτασε το 6,1% με αύξηση στους τόκους της τάξης του 52,9%. Οι μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 4,8% με αυτές που αφορούν σε ΟΚΑ να μειώνονται κατά 2,6%. Οι παροχές σε εργαζομένου αυξήθηκαν κατά 2,9% και οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 6,6%. Σημαντική μείωση καταγράφηκε στις επιδοτήσεις (-70,5%) και στις αγορές παγίων (-51,6%, Πίνακας 2.7).

Αξιοσημείωτες πληρωμές συμπεριλαμβάνουν: την επιχορήγηση προς την Κοινωνία της Πληροφορίας Μ.Α.Ε. ύψους €821 εκατ., προς εξυπηρέτηση των αναγκών του Market Pass και της επέκτασης αυτού, την απόδοση προς το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης ύψους €367 εκατ. των υπερκερδών παραγωγών ενέργειας, για την περίοδο από την 1η Οκτωβρίου 2021 έως και την 30ή Ιουνίου 2022, καθώς και τις πληρωμές επιδότησης Diesel θέρμανσης ύψους €100 εκατ. κατά το πρώτο πεντάμηνο του έτους 2023. Όλες οι προαναφερθείσες πληρωμές καλύφθηκαν με ανακατανομή πιστώσεων από το αποθεματικό για προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης (πιστώσεις υπό κατανομή).

Πίνακας 2.7

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2022*	2023*	% Μεταβ. 23/22	2023 Προϋπ.	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23Π
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	71.279	70.765	-0,7	71.871	74.632	3,8
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	60.254	59.564	-1,1	59.909	62.195	3,8
1. Πρωτογενείς δαπ. ΤΠ	55.215	51.858	-6,1	54.058	53.395	-1,2
Παροχές σε εργαζόμενους	13.640	14.039	2,9	13.796	14.833	7,5
Κοινωνικές παροχές	391	417	6,6	397	411	3,5
Μεταβιβάσεις (εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	35.086	33.399	-4,8	32.476	32.282	-0,6
21.155	20.603	-2,6	21.182	20.942	-1,1	
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	2.145	2.145	0,0	1.541	1.626	5,5
Επιδοτήσεις	400	118	-70,5	80	81	1,3
Λοιπές δαπάνες	55	49	-10,9	81	111	37,0
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	-	3.156	15.210	381,9
Αγορές παγίων	3.496	1.691	-51,6	2.531	1.277	-49,5
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	5.039	7.706	52,9	5.851	8.800	50,4
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁷	11.025	11.201	1,6	11.962	12.167	1,7

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2024

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2024, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2023, Νοέμβριος 2022.

Υλοποίηση Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα συνολικά έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα έσοδα του ΤΑΑ (μετρώνται μαζί βάσει της νέας κατηγοριοποίησης) ανήλθαν σε €3.507 εκατ., μειωμένα κατά €256 εκατ. από τον στόχο (€3.763 εκατ.) αλλά αυξημένα κατά €1.613 ή 30,4% σε σχέση με πέρυσι κυρίως λόγω της πρώιμης είσπραξης της δόσης του ΤΑΑ που προαναφέρθηκε. Χωρίς να ληφθεί υπόψη η εκταμίευση της δόσης του ΤΑΑ, τα έσοδα του ΠΔΕ διαμορφώθηκαν σε €3.507 εκατ., μειωμένα κατά €74 εκατ. σε σχέση με πέρυσι.

Οι πληρωμές στο σκέλος των επενδυτικών δαπανών ανήλθαν στα €11.201 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση ύψους €379 εκατ. σε σχέση με τον στόχο και αύξηση 1,6% σε σχέση με πέρυσι. Οι δαπάνες του ΠΔΕ περιλαμβάνουν ποσό ύψους €133 εκατ. ευρώ προς εξυπηρέτηση μέτρων COVID-19, με σημαντικότερα εξ αυτών, την ενίσχυση των φορέων υγείας με επικουρικό προσωπικό για την ανταπόκριση στις ανάγκες λόγω της πανδημίας COVID-19 στις Περιφέρειες, τη στήριξη των νεοφυών επιχειρήσεων στο πλαίσιο του Elevate Greece, τη δημιουργία δικτύου νοσηλευτών για τη λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού και τη νοσηλευτική βοήθεια στα ύποπτα κρούσματα κορωνοϊού κατ' οίκον και την επιχορήγηση υφιστάμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου, που διατηρούν φυσικό κατάστημα, για την ανάπτυξη, αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος.

⁷ Η κατηγορία ΠΔΕ περιλαμβάνει πλέον και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

Εκτέλεση του Προϋπολογισμού του 2024 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Στο τέλος Δεκεμβρίου, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών της ΕΕ (ECOFIN) κατέληξε σε συμφωνία για την αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης (Σύμφωνο Σταθερότητας). Οι θέσεις και οι επιδιώξεις της Ελλάδας καλύφθηκαν επαρκώς.

Πρώτον, ικανοποιήθηκε το πάγιο αίτημα της Ελλάδας για ειδική μεταχείριση των αμυντικών δαπανών. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι αν ένα κράτος-μέλος έχει υψηλότερες επενδύσεις σε άμυνα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ή προβαίνει σε μια σημαντική αύξηση των επενδύσεων του στην άμυνα, εισάγεται η δυνατότητα οι δαπάνες αυτές να μην λαμβάνονται υπόψη για την ένταξη ή μη του κράτους μέλους σε Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος.

Δεύτερον, η μείωση του δημοσίου χρέους θα είναι σταδιακή, ώστε να προστατευτεί η δυναμική της ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής οικονομίας. Με τους υφιστάμενους κανόνες κάθε κράτος-μέλος που έχει χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ είναι υποχρεωμένο να μειώνει κάθε χρόνο το χρέος του κατά το 1/20 του υπερβάλλοντος ποσού. Στην πράξη αυτό για την Ελλάδα θα σήμαινε ετήσια μείωση χρέους 4,5%-5% τα επόμενα χρόνια. Με τους νέους κανόνες η απαιτούμενη μείωση χρέους θα υπολογίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά κάθε κράτους μέλους, ενώ ως ελάχιστο όριο για τα κράτη με υψηλό χρέος (>90% του ΑΕΠ) όπως η Ελλάδα τίθεται η ετήσια μέση μείωση του χρέους κατά 1%. Επίσης, τίθεται σε ισχύ ένα ενιαίο και λιγότερο αυστηρό ανώτατο όριο ελλείμματος, το οποίο προβλέπει ότι το έλλειμμα δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 1,5% του ΑΕΠ.

Τρίτον, εξασφαλίζεται πως η ενσωμάτωση των τόκων επίσημων δανείων στο δημόσιο χρέος, η οποία είναι προγραμματισμένη για το 2033, δεν θα ληφθεί υπόψη στους υπολογισμούς εξέλιξης του ελληνικού δημοσίου χρέους όσον αφορά την εφαρμογή των νέων δημοσιονομικών κανόνων.

Ισοζύγιο και πρωτογενές Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2024, παρουσιάζεται πλεόνασμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για πλεόνασμα €101 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και πλεονάσματος €2.308 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Το πρωτογενές αποτέλεσμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €3.378 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €1.981 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €4.215 εκατ. (1,9%) για την ίδια περίοδο το 2023. Η επιδείνωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο δίμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται τόσο στην αύξηση των δαπανών σε σχέση με πέρυσι (+€553 εκατ. ή +5,2%) όσο και στη μείωση των καθαρών εσόδων (-€318 εκατ. ή -2,5%, Πίνακας 2.8).

Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος της διαφοράς του πρωτογενούς πλεονάσματος έναντι του στόχου σε ταμειακούς όρους δεν προσμετράται στο πρωτογενές αποτέλεσμα του 2024 σε δημοσιονομικούς όρους. Ενδεικτικά, ποσό ύψους €159 εκατ. που αφορά σε έσοδα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας τα οποία εισπράχθηκαν ετεροχρονισμένα δεν επηρεάζει το αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους, ενώ σημαντικό μέρος της διαφοράς στις εισπράξεις των φορολογικών εσόδων ύψους €647 εκατ. προσμετράται στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα του έτους 2023. Επιπλέον ποσό €301 εκατ. αφορά σε ετεροχρονισμό μεταβιβαστικών πληρωμών που

αναμένεται να πραγματοποιηθούν τους επόμενους μήνες. Επομένως το πρωτογενές αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους διαφέρει σημαντικά από το αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους. Ακόμη, επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω αφορούν στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Κεντρικής Διοίκησης και όχι στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, που περιλαμβάνει και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των Νομικών Προσώπων και των υποτομέων των ΟΤΑ και ΟΚΑ.

Πίνακας 2.8

Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2023* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23
	2023*	2024*				
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	12.966	12.648	-2,5	67.005	68.379	2,1
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	9.832	10.857	10,4	60.093	60.567	0,8
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	10.616	12.065	13,6	67.086	67.155	0,1
Μείον επιστροφές φόρων	784	1.208	54,1	6.993	6.588	-5,8
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁸	3.134	1.791	-42,9	6.912	7.812	13,0
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	10.658	11.211	5,2	70.765	74.632	5,5
3. Δαπάνες ΤΠ	9.339	9.156	-2,0	59.564	62.195	4,4
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	7.431	7.198	-3,1	51.858	53.395	3,0
Τόκοι	1.908	1.958	2,6	7.706	8.800	14,2
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁹	1.319	2.055	55,8	11.201	12.167	8,6
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	2.308	1.437		-3.760	-6.253	
% στο ΑΕΠ	1,0	0,6		-1,7	-2,7	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	4.215	3.378		3.920	2.547	
% στο ΑΕΠ	1,9	1,4		1,8	1,1	
ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)	222.766	233.775	4,9	222.766	233.775	4,9

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2024, το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €12.648 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά €1.570 εκατ. ή 14,2% έναντι του στόχου που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως: α) στα αυξημένα φορολογικά έσοδα κατά €423 εκατ. μετά την αφαίρεση των επιστροφών, β) στα αυξημένα έσοδα ΠΔΕ κατά €751 εκατ., γ) στα αυξημένα έσοδα από επιστροφές δαπανών κατά €245 εκατ. και δ) στην είσπραξη ποσού €159 εκατ. από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που είχε προβλεφθεί ότι θα εισπραχθεί κατά τον μήνα Μάρτιο 2024.

Σε σχέση με πέρυσι, ωστόσο, τα καθαρά έσοδα ήταν μειωμένα κυρίως λόγω των μειωμένων εσόδων του ΠΔΕ+ΤΑΑ. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 13,6%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 10,4%, με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 54,1%. Τα

⁸ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

⁹ Όπως παραπάνω

έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 29,1% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+69,8%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+13,2%).

Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 7,3%, κυρίως λόγω της αύξησης κατά 8,2% των εσόδων από ΦΠΑ αλλά και από την αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης κατά 4,5%. Μεγάλη μείωση σημειώθηκε στις μεταβιβάσεις (-44,1%) μετά τη μεγάλη περυσινή αύξηση κατά 69,8%. Αυξήσεις καταγράφηκαν στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (+15,4%) και στα λοιπα τρέχοντα έσοδα (+7,8%). Αντίθετα, μείωση υπάρχει στα έσοδα από ΕΝΦΙΑ (-2,3%) και στους φόρους κληρονομιάς (-26,1%, Πίνακας 2.9).

Πίνακας 2.9

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2024* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23
	2023*	2024*				
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	12.966	12.648	-2,5	67.005	68.379	2,1
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	9.832	10.857	10,4	60.093	60.567	0,8
Έσοδα ΤΠ	10.616	12.065	13,6	67.086	67.155	0,1
<i>Επιστροφές φόρων</i>	784	1.208	54,1	6.993	6.588	-5,8
Φορολογία Εισοδήματος	3.149	4.065	29,1	20.884	21.652	3,7
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--Φυσικών Προσώπ.	1.966	2.225	13,2	12.439	13.337	7,2
--Νομικών Προσώπ.	875	1.486	69,8	6.782	6.696	-1,3
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	222	217	-2,3	2.491	2.487	-0,2
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	46	34	-26,1	240	239	-0,4
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	58	42	-27,6	345	392	13,6
Φόροι επί αγαθών και υπ.	5.644	6.055	7,3	33.970	35.169	3,5
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--ΦΠΑ	4.107	4.443	8,2	23.385	24.379	4,3
--Ειδικοί Φόροι Κατάσης	979	1.023	4,5	7.018	7.067	0,7
Λοιποί φόροι παραγωγής	99	99	0,0	1.164	593	-49,1
Λοιποί τρεχ. φόροι	772	797	3,2	2.532	2.428	-4,1
Κοινωνικές Εισφορές	10	10	0,0	58	56	-3,4
Μεταβιβάσεις	2.952	1.651	-44,1	7.530	6.902	-8,3
<i>Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.</i>	143	165	15,4	848	889	4,8
<i>Εκ των οποίων:</i>						
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	655	706	7,8	3.930	4.138	5,3
Πωλήσεις παγίων	0	15	-	6	23	283,3
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁰	3.134	1.791	-42,9	6.912	7.812	13,0

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2024 ανήλθαν στα €11.211 εκατ. και παρουσιάζονται αυξημένες κατά €234 εκατ. έναντι του στόχου (€10.976 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024

¹⁰ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

και κατά €553 εκατ. ή 5,2% σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρυσι, λόγω των αυξημένων κατά €735 εκατ. επενδυτικών δαπανών.

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €399 εκατ. και κατά 2,0% σε σχέση με πέρυσι. Η υστέρηση οφείλεται κυρίως στον ετεροχρονισμό των μεταβιβαστικών πληρωμών προς ΟΚΑ κατά €301 εκατ. Οι πρωτογενείς δαπάνες του ΤΠ μειώθηκαν κατά 3,1% σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση των τόκων κατά 2,6%. Οι περισσότερες κατηγορίες κατέγραψαν μείωση. Οι μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 10,2%, με αυτές που αφορούν ΟΚΑ να μειώνονται κατά 12,8%. Οι κοινωνικές παροχές μειώθηκαν κατά 44,7% μετά την περυσινή αύξηση και οι επιδοτήσεις μηδενιστήκαν (-100,0%). Αύξηση καταγράφηκε στις παροχές σε εργαζομένους (+8,8%), στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών (+16,2%) και στις αγορές παγίων (+191,7%).

Πίνακας 2.10

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού* (εκατ. €)

	Ιαν.- Φεβρουάριος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Π/23
	2023*	2024*				
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	10.658	11.211	5,2	70.765	74.632	5,5
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	9.339	9.156	-2,0	59.564	62.195	4,4
1. Πρωτογενείς δαπ. ΤΠ	7.431	7.198	-3,1	51.858	53.395	3,0
Παροχές σε εργαζόμενους	2.256	2.454	8,8	14.039	14.833	5,7
Κοινωνικές παροχές	76	42	-44,7	417	411	-1,4
Μεταβιβάσεις	4.869	4.373	-10,2	33.399	32.282	-3,3
(εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	3.103	2.707	-12,8	20.603	20.942	1,6
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	99	115	16,2	2.145	1.626	-24,2
Επιδοτήσεις	54	0	-100,0	118	81	-31,4
Λοιπές δαπάνες	5	5	0,0	49	111	126,5
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	-	0	15.210	-
Αγορές παγίων	72	210	191,7	1.691	1.277	-24,5
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	1.908	1.958	2,6	7.706	8.800	14,2
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹¹	1.319	2.055	55,8	11.201	12.167	8,6

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα έσοδα του ΤΑΑ ανήλθαν σε €1.632 εκατ., αυξημένα κατά €751 εκατ. από τον στόχο (€881 εκατ.) αλλά σημαντικά μειωμένα σε σχέση με πέρυσι (-42,9%). Η μείωση οφείλεται στη μείωση των εσόδων του ΤΑΑ (€159 εκατ. από €1.718 πέρυσι). Τα έσοδα του ΠΔΕ παρουσίασαν αύξηση κατά €881 εκατ. ή 15,3% σε σχέση με πέρυσι

Οι πληρωμές στο σκέλος των επενδυτικών δαπανών ανήλθαν στα €2.055 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση ύψους €633 εκατ. σε σχέση με τον στόχο, καθότι παρουσιάστηκε υπέρβαση του στόχου τόσο στο ΠΔΕ όσο και στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Παρουσιάζεται και αύξηση σε σχέση με πέρυσι κατά 55,8%.

¹¹ Όπως παραπάνω

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.2.B

Η προοδευτικότητα στη φορολογία δηλωθέντος εισοδήματος στην Ελλάδα, 2012 και 2021

Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα εισοδήματα των Ελλήνων πολιτών ήταν μεγάλη. Πέρα από τη μείωση των εισοδημάτων, ως απόλυτα μεγέθη, σημειώθηκε και σημαντική μείωση της αγοραστικής δύναμης αφού ο πληθωρισμός δεν μειώθηκε αναλογικά με τα εισοδήματα. Επιπλέον, χρησιμοποιώντας στοιχεία δηλωμένων εισοδημάτων στις φορολογικές αρχές, ορισμένοι δείκτες ανισότητας επιδεινώθηκαν, όπως ότι το συνολικό εισόδημα των χαμηλότερα (υψηλότερα) αμειβόμενων πολιτών μειώθηκε (αυξήθηκε) ως ποσοστό του συνολικού εισοδήματος.

Κάνουμε χρήση των δημοσίως διαθέσιμων δεδομένων της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) για τα εισοδήματα και τη φορολογία φυσικών προσώπων και συγκρίνουμε τη χρονιά με τα πλέον διαθέσιμα στοιχεία (2021) με τα παλαιότερα διαθέσιμα στοιχεία (2012). Επιπλέον, γίνεται χρήση του δείκτη τιμών της Eurostat για να μπορεί να γίνει σύγκριση των εισοδημάτων των διαφορετικών ετών μεταξύ τους (το επίπεδο τιμών ήταν λίγο χαμηλότερο το 2021 από ό,τι το 2012). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα Π.2.2.1.

Διάγραμμα Π2.2B.1. Εύρος εισοδήματος ανά πεμπτημόριο το 2012 και το 2021 (σε τιμές του 2012)

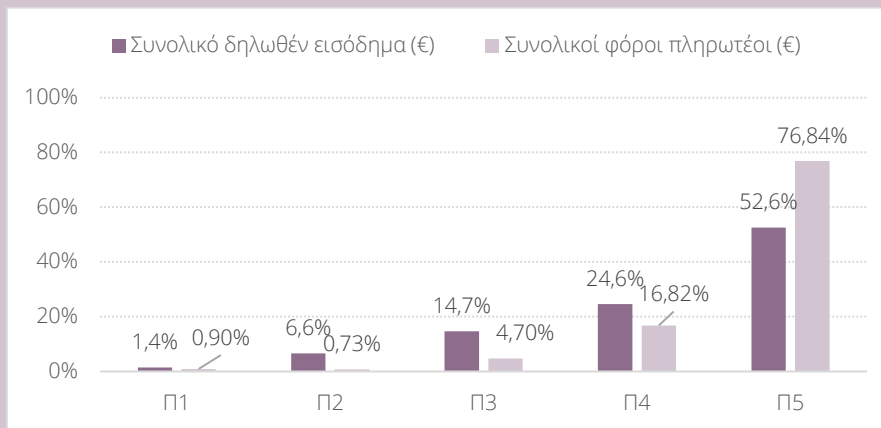
2012		2021	
Εισοδηματικό πεμπτημόριο	Εισοδηματικό κλιμάκιο (€)	Εισοδηματικό πεμπτημόριο	Εισοδηματικό κλιμάκιο (€)
Κατώτατο 20%	0-4000	Κατώτατο 20%	0-1016
Δεύτερο πεμπτημόριο	4000-8000	Δεύτερο πεμπτημόριο	1016-6098
Τρίτο πεμπτημόριο	8000-14000	Τρίτο πεμπτημόριο	6098-11180
Τέταρτο πεμπτημόριο	14000-24000	Τέταρτο πεμπτημόριο	11180-19312
Ανώτατο 20%	24000+	Ανώτατο 20%	19312+

Πηγές: ΑΑΔΕ, Eurostat. Επεξεργασία δεδομένων: IOBE.

Παρατηρούμε ότι υπήρξε μείωση του συνολικού δηλωθέντος (πραγματικού) εισοδήματος από το 2012 στο 2021 κατά 7,2%, επιβεβαιώνοντας ότι η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα εισοδήματα των πολιτών ήταν σημαντική. Παρατηρούμε επίσης ότι, με βάση τα στοιχεία των δηλωμένων εισοδημάτων στις φορολογικές αρχές, μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού βρίσκεται στο όριο της φτώχειας, το οποίο σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021, ανήλθε στο ποσό των €5.712 ετησίως για μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε €11.995 για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.

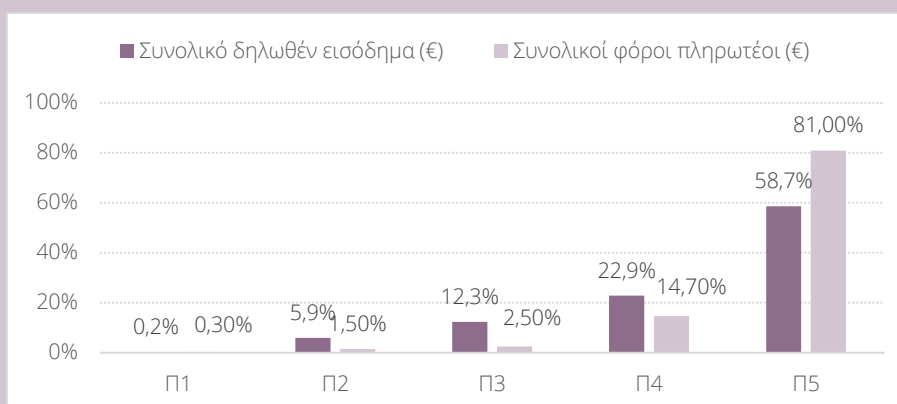
Διάγραμμα Π2.2B.2. Συνολικό δηλωθέν εισόδημα και φόροι πληρωτέοι ανά εισοδηματικό πεμπτημόριο το 2012 (ως % του συνόλου)

Πηγή: ΑΑΔΕ, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE. Σημείωση: Τα απολογιστικά στοιχεία αφορούν το σύνολο των εισοδημάτων ανεξαρτήτως πηγής και καθεστώτος απασχόλησης.

Στο διάγραμμα Π.2.2.2 γίνεται παρουσίαση του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος ανά πεμπτημόριο και της αντίστοιχης συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης για το 2012. Με βάση τα δηλωθέντα εισοδήματα, παρατηρούνται υψηλά επίπεδα εισοδηματικής ανισότητας, αφού το κατώτατο 20% έλαβε μόλις το 1,4% του συνολικού εισοδήματος ενώ το ανώτατο 20% το 52,6% του συνολικού εισοδήματος της Ελλάδας. Ο δείκτης ανισότητας Gini που εκτιμάει η Παγκόσμια Τράπεζα, κατατάσσει την Ελλάδα στην 57^η θέση παγκοσμίως για το 2021. Δεδομένου ότι το σύστημα φορολογίας στην Ελλάδα είναι προοδευτικό (δηλαδή οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται όσο αυξάνεται το εισόδημα) δεν προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η συνολική φορολογική επιβάρυνση βαίνει αυξανόμενη, εξομαλύνοντας εν μέρει την ανισότητα. Ο βαθμός προοδευτικότητας με βάση τους βεβαιωμένους φόρους είναι αξιοσημείωτος, αφού το κατώτατο 40% του πληθυσμού πλήρωσε το 1.63% των συνολικών φόρων ενώ το ανώτατο 20% πλήρωσε το 76.84% των συνολικών φόρων.

Διάγραμμα Π2.2B.3. Συνολικό δηλωθέν εισόδημα και φόροι πληρωτέοι ανά εισοδηματικό πεμπτημόριο το 2021 (ως % του συνόλου)

Πηγή: ΑΑΔΕ, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE. Σημείωση: Τα απολογιστικά στοιχεία αφορούν το σύνολο των εισοδημάτων ανεξαρτήτως πηγής και καθεστώτος απασχόλησης.

Στο διάγραμμα Π.2.2.3 γίνεται αντίστοιχη ανάλυση με αυτή του διαγράμματος Π.2.2.2. για το έτος 2021. Παρατηρούνται αυξημένα επίπεδα εισοδηματικής ανισότητας σε σχέση με το 2012, αφού το

κατώτατο 20% έλαβε μόλις το 0,2% του συνολικού εισοδήματος (έναντι του 1.4% το 2012) ενώ το ανώτατο 20% έβγαλε το 58,7% του συνολικού εισοδήματος (έναντι του 52.6% το 2012) της Ελλάδας. Αντίστοιχη είναι και η αύξηση στους πληρωτέους φόρους, με το 60% του πληθυσμού να πληρώνει μόλις το 4.3% των συνολικών φόρων εισοδήματος, ενώ το 20% του πληθυσμού πληρώνει το 81% των συνολικών φόρων.

Συμπερασματικά, η οικονομική κρίση που πέρασε η χώρα επέδρασε αρνητικά και σημαντικά στα εισοδήματα των πολιτών και η επίδραση δεν έχει ακόμα ξεπεραστεί. Επιπλέον, στη βάση των δηλωθέντων εισοδημάτων στις φορολογικές αρχές, η εισοδηματική ανισότητα, που προκύπτει συγκρίνοντας την κατανομή των μεριδίων συνολικού εισοδήματος, οξύνθηκε παρά το ισχύον σύστημα προοδευτικής φορολογίας. Παρά τη μικρή μείωση της προοδευτικότητας της φορολογίας συνολικού εισοδήματος την τελευταία δεκαετία, παρατηρείται συστηματικά αυξημένο επίπεδο προοδευτικότητας, με τους πολίτες με τα υψηλότερα δηλωθέντα εισοδήματα να επιβαρύνονται με δυσανάλογα υψηλό μερίδιο των συνολικών φόρων.

Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα

- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διατήρησε αμετάβλητα τα βασικά επιτόκια στο πρώτο τρίμηνο του 2024, έπειτα από την κορύφωσή τους τον Σεπτέμβριο του 2023, με προσδοκία για σταδιακή, αλλά αργή, μείωσή τους στα επόμενα τρίμηνα.
- Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών κατέγραψαν περαιτέρω βελτίωση στο τέταρτο τρίμηνο του 2023, στο 6,2% των συνολικών δανείων, που αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό από το 2008.
- Το κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα κατέγραψαν σταθεροποίηση το πρώτο τρίμηνο του 2024.
- Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) κατέγραψε μικρή κάμψη τον Φεβρουάριο, έπειτα από διαχρονικά υψηλό επίπεδο το 2023.
- Η έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε κρατικά ομόλογα αυξήθηκε περαιτέρω στις αρχές του 2024 και αποκλίνει σημαντικά από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης.
- Οι ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις κατέγραψαν στασιμότητα σωρευτικά την περίοδο Δεκ. 2023- Φεβ. 2024.
- Η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις κατέγραψε ανάκαμψη στις αρχές του 2024, ενώ η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά συνεχίστηκε.

Η συστηματική βελτίωση της εμπιστοσύνης της διεθνούς επενδυτικής κοινότητας προς την ελληνική οικονομία αποτυπώνεται από τη σταδιακή μείωση της απόκλισης στο κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα σε σχέση με άλλες χώρες. Παράλληλα, ωστόσο, οι προκλήσεις στο διεθνές περιβάλλον εντείνονται, μεταξύ άλλων λόγω της διαφαινόμενης βραδύτερης αποκλιμάκωσης των υψηλών επιτοκίων, της πολιτικής αβεβαιότητας λόγω των επικείμενων εκλογικών αναμετρήσεων σε ΗΠΑ και ΕΕ, καθώς και οικονομικής αβεβαιότητας που απορρέει από τις συνεχιζόμενες πολεμικές συγκρούσεις σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή.

Στο πρώτο δίμηνο του 2024, οι τιμές των μετοχών στην εγχώρια κεφαλαιαγορά συνέχισαν την ανοδική τους πορεία, με μικρή διόρθωση τον Μάρτιο. Ο γενικός δείκτης κατέγραψε σωρευτική άνοδο κατά 10% στο πρώτο τρίμηνο, ενώ ο τραπεζικός δείκτης αυξήθηκε κατά 12,6% την ίδια περίοδο. Ταυτόχρονα, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) προχώρησε τη στρατηγική από-επένδυσής του από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες παραχωρώντας σταδιακά σε ιδιώτες μέρος της συμμετοχής του σε αυτές.

Ο κίνδυνος για νέο γύρο πιέσεων στις διεθνείς τιμές ενέργειας σε συνδυασμό με τον επίμονο πληθωρισμό σε αγαθά πρώτης ανάγκης, δημιουργούν ανησυχία ότι το κόστος χρήματος μπορεί να παραμείνει υψηλό για μακρύτερο χρονικό διάστημα. Έπειτα από την τελευταία αύξηση των επιτοκίων τον Σεπτέμβριο, η ΕΚΤ διατήρησε τα επιτόκια σταθερά και στο πρώτο τρίμηνο του 2024. Οι αγορές προεξοφλούν σταδιακή, αλλά αργή, υποχώρηση των βασικών επιτοκίων προς τα τέλη του 2024, παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από πριν την έναρξη της ανοδικής πορείας. Ενδεικτικά, στις αγορές παραγώγων επιτοκίων, το Euribor 3 μηνών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 3,1% στα τέλη του 2024, από κοντά στο 4% στα τέλη του 2023 και -0,5% στις αρχές του 2022. Αναφορικά με τα εργαλεία ποσοτικής χαλάρωσης, η ΕΚΤ έχει διακόψει από τα μέσα του 2023 τις επανεπενδύσεις των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο του προγράμματος

APP, ενώ συνεχίζει τις επανεπενδύσεις των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο των προγραμμάτων PEPP, με προοπτική έως τα τέλη του 2024, χωρίς καθαρές νέες αγορές.

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι ιδιωτικές καταθέσεις εμφάνισαν στασιμότητα στις αρχές του 2024, το περιθώριο επιτοκίου διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα, ενώ αμείωτη εμφανίζεται η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά. Μεταξύ των προκλήσεων από το παρελθόν, ξεχωρίζει το υψηλό ποσοστό των κόκκινων δανείων, τόσο εντός όσο και εκτός τραπεζικών ισολογισμών. Επιπλέον, παραμένει υψηλό το μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια.

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, ανέκαμψε η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, μειώθηκε περαιτέρω το ποσοστό ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών, καταγράφονται βελτιωμένοι δείκτες οργανικής κερδοφορίας, ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ σταθεροποιήθηκε το κόστος δανεισμού του ιδιωτικού τομέα. Η εφαρμογή του διευρυμένου δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί ευκαιρία για περαιτέρω τόνωση της χρηματοδότησης παραγωγικών επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους, ενώ στοίχημα αποτελεί η έγκαιρη εφαρμογή του.

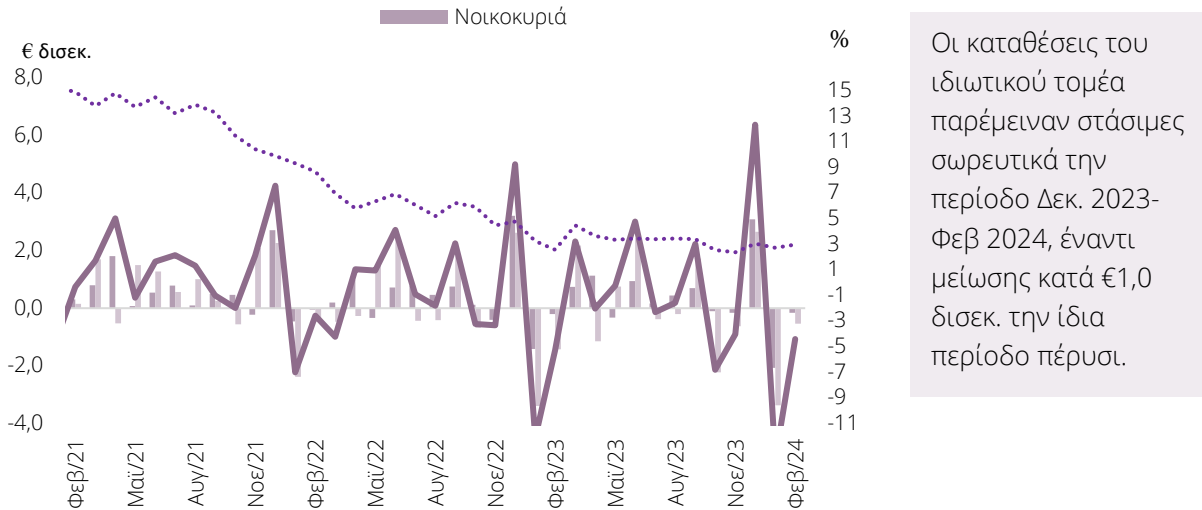
Στις νέες προκλήσεις για τις τράπεζες, ξεχωρίζουν η αυξανόμενη έκθεσή τους σε κρατικά ομόλογα, σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Η διαφαινόμενη διάρκεια εφαρμογής σφιχτότερης νομισματικής πολιτικής επιβραδύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης, επηρεάζοντας τις προοπτικές του χρηματοπιστωτικού τομέα, μεταξύ άλλων σε επίπεδο ποιότητας ενεργητικού, κόστους αναχρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τις αγορές κεφαλαίων, κινδύνων για νέο γύρο κόκκινων δανείων και προοπτικών κερδοφορίας.

Στο σκέλος του παθητικού των τραπεζών, οι ιδιωτικές καταθέσεις παρέμειναν σταθερές την περίοδο Δεκ. 2023- Φεβ. 2024, καθώς εισροές περίπου €0,8 δισεκ. από νοικοκυριά αντισταθμίστηκαν από αντίστοιχες σωρευτικές εκροές από επιχειρήσεις (Διάγραμμα 2.7). Σε ετήσια βάση, οι ιδιωτικές καταθέσεις αυξήθηκαν την ίδια κατά €1,0 δισεκ. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής διαμορφώθηκε στο 3.0% τον Φεβρουάριο, σε παραπλήσιο επίπεδο με το 2023.

Διάγραμμα 2.7

Μηνιαία καθαρή ροή ιδιωτικών καταθέσεων στις Ελληνικές τράπεζες

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Για το 2024 αναμένεται σχετική σταθερότητα στις ιδιωτικές καταθέσεις, με ήπια ανοδική τάση. Καθώς η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των εσόδων από τουρισμό επιβραδύνονται, ενώ ο πληθωρισμός παραμένει επίμονος, ειδικά σε είδη πρώτης ανάγκης, αναμένεται να συνεχιστεί η πίεση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και την αποταμίευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

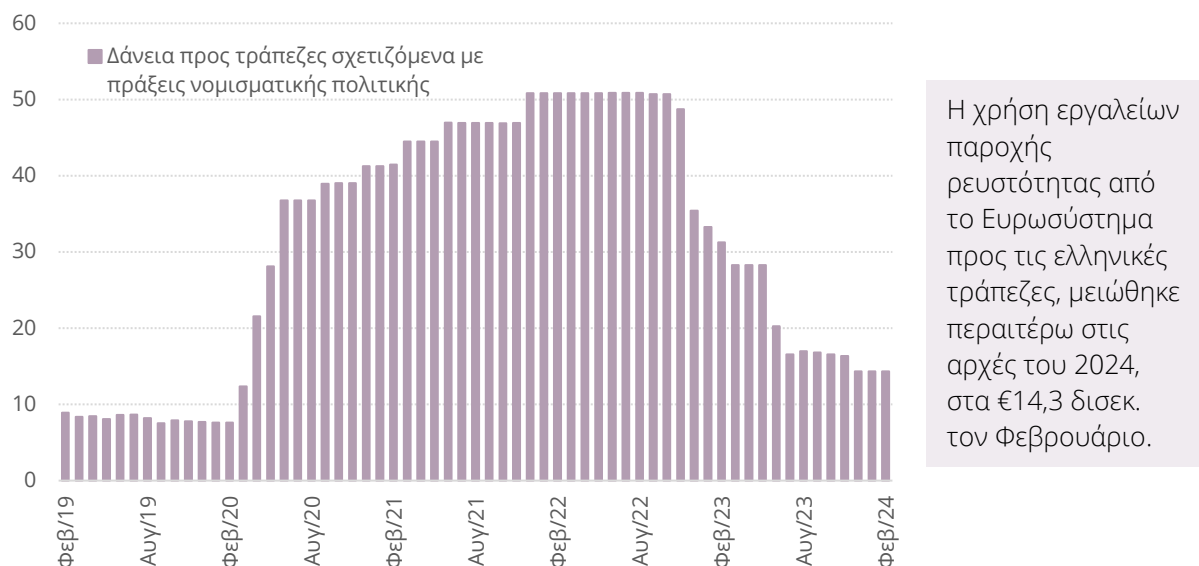
Το δεύτερο σκέλος του παθητικού των τραπεζών αφορά στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Η σταδιακή αύξηση του κόστους παροχής ρευστότητας από την ΕΚΤ έχει μειώσει σημαντικά τη χρήση μακροπρόθεσμων εργαλείων χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα, όπως τα LTROs, κατά €36,5 δισεκ. σε ετήσια βάση τον Φεβρουάριο του 2024 (Διάγραμμα 2.8). Ταυτόχρονα, τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν την ίδια περίοδο, αγγίζοντας τα €28,5 δισεκ. τον Φεβρουάριο του 2024, από σχεδόν €69 δισεκ. στα μέσα του 2022.

Στο τρίτο σκέλος του παθητικού των τραπεζών που αφορά στη χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων, αφενός η σταδιακή βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης για το κρατικό αλλά και τα ιδιωτικά αξιόγραφα δημιουργεί θετικές προοπτικές, οι οποίες ωστόσο αντισταθμίζονται μερικώς από τη διεθνή συγκυρία υψηλού κόστους χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 2.8

Μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των Ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα (δισεκ. €)

Η χρήση εργαλείων παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα προς τις ελληνικές τράπεζες, μειώθηκε περαιτέρω στις αρχές του 2024, στα €14,3 δισεκ. τον Φεβρουάριο.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στην πλευρά του ενεργητικού των τραπεζών, ο 12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ενισχύθηκε, αγγίζοντας το 3,8% τον Φεβρουάριο του 2024 (Πίνακας 2.10). Ο αντίστοιχος ρυθμός προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) καταγράφηκε σε 6,1% τον ίδιο μήνα (Διάγραμμα 2.9), ενώ οι συνολικές νέες καθαρές ροές προς επιχειρήσεις το 2023 ήταν μεν θετικές, στα €5,0 δισεκ., αλλά μειωμένες σε σχέση με τα €7,9 δισεκ. το 2022. Παράλληλα, συνεχίστηκε αμείωτη η πιστωτική συρρίκνωση στο στεγαστικό χαρτοφυλάκιο, ηπιότερη αρνητική μεταβολή κατέγραψαν οι πιστώσεις προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, ενώ τα καταναλωτικά δάνεια κατέγραψαν ενίσχυση.

Πίνακας 2.11

Εγχώρια τραπεζική χρηματοδότηση και μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο

Τρίμηνο/Έτος	1/23	2/23	3/23	4/24	Ιαν.24	Φεβ.24
Ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*						
Σύνολο ιδιωτικού τομέα	5,2	3,3	1,4	2,8	3,0	3,8
Νοικοκυριά & ΜΚΙ	-2,5	-2,7	-2,4	-2,2	-1,9	-1,8
Καταναλωτική πίστη	1,8	1,5	2,1	2,8	3,8	4,4
Στεγαστική πίστη	-3,6	-3,9	-3,7	-3,6	-3,5	-3,6
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	-1,6	-2,4	-3,3	-2,4	-1,1	-0,7
Μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	10,3	7,1	3,4	5,3	5,0	6,1
Επιτόκια νέων χορηγήσεων (μέσος όρος περιόδου, %)						
Καταναλωτική πίστη	10,9	11,4	11,6	11,3	11,1	10,0
Στεγαστική πίστη	3,76	3,96	4,24	4,43	4,58	4,53
Δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	5,32	5,79	6,23	6,07	6,00	5,52

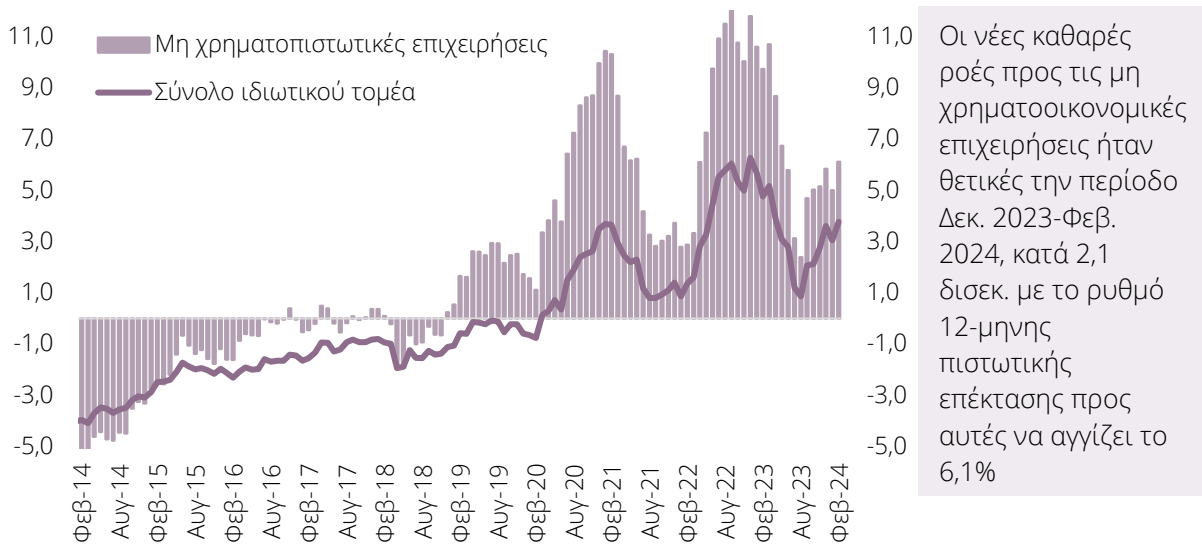
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων

Διάγραμμα 2.9

Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα (ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

Η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα επηρεάζεται από μεταβολές στην προσφορά και τη ζήτηση δανείων, υπό την επίδραση των υψηλότερων επιτοκίων. Στην πλευρά της προσφοράς, η εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δημιουργεί ευκαιρίες στην παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων με ευνοϊκούς όρους.

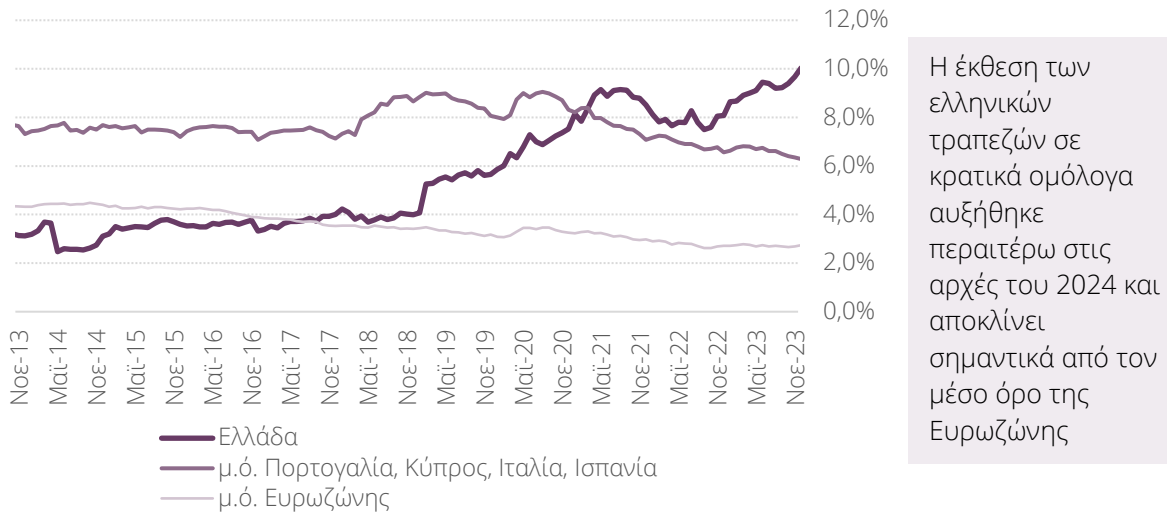
Από την σκοπιά της ζήτησης δανείων, η έρευνα της Τράπεζας της Ελλάδος για τις τραπεζικές χορηγήσεις το πρώτο τρίμηνο του 2024 κατέγραψε μικρή ενίσχυση της ζήτησης νέων δανείων στην επιχειρηματική και καταναλωτική πίστη, σε συνέχεια της κάμψης το 2023. Η προσδοκία περαιτέρω ενίσχυσης της ζήτησης εντοπίζεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τα μακροπρόθεσμα δάνεια και την καταναλωτική πίστη, ενώ σχετικά στάσιμη αναμένεται η ζήτηση για στεγαστική πίστη, σε συνέχεια πτωτικής πορείας πέρυσι. Τα πιστωτικά κριτήρια κατέγραψαν μικρή χαλάρωση στις αρχές του 2024, χωρίς όμως να αναμένονται σημαντικές μεταβολές βραχυπρόθεσμα.

Στην πλευρά του ενεργητικού, η έκθεση των τραπεζών σε κρατικά χρεόγραφα αυξήθηκε περαιτέρω στις αρχές του 2024, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί σε €32,4 δισεκ. τον Φεβρουάριο του 2024 ή 10,3% του συνολικού ενεργητικού τους. Έτσι, το μερίδιο του συνολικού ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών που έχει τοποθετηθεί σε κρατικά ομόλογα διέυρυνε την απόκλιση από το αντίστοιχο μερίδιο των υπόλοιπων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης που κυμαίνεται στο 6,3%, πολύ υψηλότερα από το αντίστοιχο μερίδιο για τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης, που κυμαίνεται μόλις σε 2,7% (Διάγραμμα 2.10).

Διάγραμμα 2.10

Μερίδιο ενεργητικού τραπεζών σε κρατικά ομόλογα (ως % του συνολικού ενεργητικού)

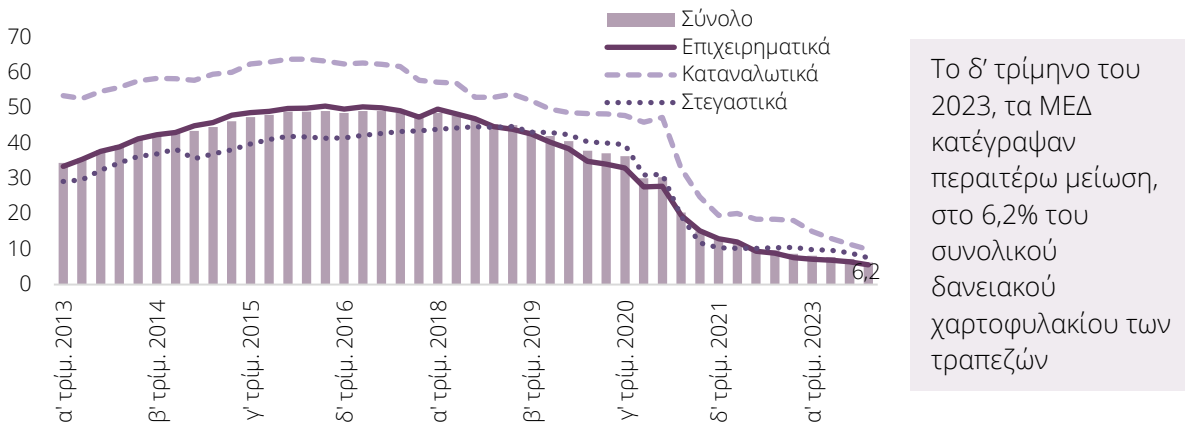

Πηγή: ΕΚΤ

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών κατέγραψαν περαιτέρω μικρή βελτίωση το τέταρτο τρίμηνο του 2023, στο 6,2% των συνολικών δανείων των τραπεζών, στα €10,2 δισεκ., από 7,3% και €12,1 δισεκ. το προηγούμενο τρίμηνο. Ο ρυθμός μείωσης των ΜΕΔ εντάθηκε στα τέλη του 2023, σε συνέχεια ηπιότερης τάσης μείωσης που είχε καταγραφεί μετά τη λήξη του προγράμματος τιτλοποιήσεων με κρατικές εγγυήσεις, «Ηρακλής», στα τέλη του 2022. Το συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ παραμένει υψηλότερο από τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη, που κυμαίνεται στο 2,3%, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (Απρίλιος 2024). Στην επιχειρηματική πίστη, το ποσοστό των ΜΕΔ μειώθηκε από 6,5% σε 5,6% των σχετικών δανείων, στα καταναλωτικά δάνεια μειώθηκε από 11,4% σε 9,9%, και στα στεγαστικά δάνεια, από 9,0% σε 7,6%.

Διάγραμμα 2.11

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, % του συνόλου των δανείων των τραπεζών, ανά κατηγορία*

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Δάνεια εντός ισολογισμού (προ προβλέψεων) σε ατομική βάση

Πέρα από τα ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών, ένας πολύ σημαντικός όγκος δανείων, πρώην τραπεζικών ΜΕΔ, καταγράφεται υπό διαχείριση από τις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ). Ενδεικτικά, το τέταρτο τρίμηνο του 2023 η συνολική ονομαστική αξία των δανείων υπό τις ΕΔΑΔΠ άγγιζε τα €69,5 δισεκ.. Έτσι, το απόθεμα μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, τόσο εντός, όσο και εκτός ισολογισμών του τραπεζικού συστήματος, παραμένει πολύ υψηλό, με αρνητικές επιδράσεις στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και τις προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται υψηλής σημασίας η εύρυθμη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, καθώς και εργαλείων όπως ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών.

Μεσοπρόθεσμα, η μείωση των ΜΕΔ αναμένεται να συνεχιστεί με αργό ρυθμό, λόγω και της χαμηλότερης πλέον βάσης. Θετικά θα επιδράσει ο νέος γύρος του προγράμματος τιτλοποιήσεων «Ηρακλής III» που βρίσκεται σε εξέλιξη. Ορατός ωστόσο παράλληλα είναι ο κίνδυνος εμφάνισης νέων ΜΕΔ σε επιμέρους χαρτοφυλάκια με κυμαινόμενο επιτόκιο όπως το στεγαστικό, ως αποτέλεσμα των υψηλότερων επιτοκίων για μεγάλη διάρκεια.

Ως προς τις νέες πιστώσεις στο σύνολο του 2024, αφενός αναμένεται ανάκαμψη της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις, με την επιτάχυνση στην υλοποίηση του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, για το οποίο η αναθεωρημένη συνολική περίμετρος αγγίζει πλέον τα €17,7 δισεκ. έως το 2026. Αφετέρου, αναμένεται ηπιότερη πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά, κυρίως λόγω της ανθεκτικότητας της καταναλωτικής ζήτησης.

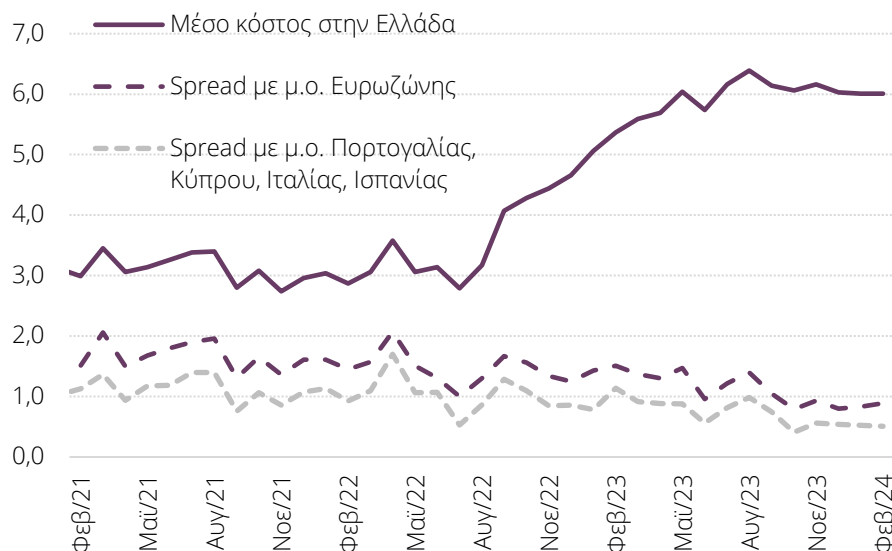
Τα επιτόκια νέων καταθέσεων σημείωσαν μικρή άνοδο το πρώτο δίμηνο του έτους (Ιαν.-Φεβ. 2024), στο 0,83% και 0,53% για τις Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) και τα νοικοκυριά αντίστοιχα. Στην ίδια περίοδο, το μέσο επιτόκιο νέων χορηγήσεων κυμάνθηκε στο 6,0%, διαμορφωμένο σε περίπου 6,3% για ιδιώτες και 5,8% για τις ΜΧΕ. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα την ίδια περίοδο, αν και μειώθηκε στο 5,4% από μέσο περιθώριο 5,6% στο σύνολο του 2023, που αποτελεί υψηλό επίπεδο 20-ετίας (περίοδο για την οποία υπάρχουν στοιχεία).

Το μέσο κόστος νέας τραπεζικής χρηματοδότησης των ΜΧΕ του ιδιωτικού τομέα μειώθηκε στο 6,0% τον Φεβρουάριο (Διάγραμμα 2.12). Ωστόσο, το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σταθμισμένο δείκτη κόστους τραπεζικού δανεισμού της ΕΚΤ, το κόστος για τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 2024 διαμορφώθηκε σε 5,1% στην Ευρωζώνη, και 5,5% στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης (Πορτογαλία, Ιταλία, Κύπρος, Ισπανία). Ακολούθως, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης και το μ.ό. του «νότου», καταγράφεται στις 89 μ.β. και 51 μ.β. αντίστοιχα. Συγκρίνοντάς το με το επίπεδο προ της δημοσιονομικής κρίσης του 2010, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μέσο όρο των άλλων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης, παραμένει αισθητά υψηλότερο.

Διάγραμμα 2.12

Σταθμισμένο μέσο κόστος τραπεζικού δανεισμού προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (%)

Τα επιτόκια νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα σταθεροποιήθηκαν στο 6,0% στις αρχές του έτους, με την απόσταση από το μέσο κόστος δανεισμού στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης να κυμαίνεται στις 51 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ

Εν μέσω ανόδου των αποδόσεων κρατικών ομολόγων διεθνώς στις αρχές του 2024, οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων επέδειξαν σχετική σταθερότητα, ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2024 για το 10-ετές ομόλογο κυμάνθηκε σε επίπεδα γύρω από το 3,4%, με μικρή μείωση της διαφοράς τους από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Σε αυτό συνέβαλε η ενίσχυση της εμπιστοσύνης από την σταδιακή αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης. Έτσι, για το 10-ετές αξιόγραφο, η μέση απόδοση καταγράφηκε σε 4,0% στο σύνολο του 2023 και 3,4% τον Μάρτιο του 2024 (Διάγραμμα 2.13). Η επιπλέον επιβάρυνση στο νέο κόστος 10-ετούς δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης μειώθηκε περαιτέρω στις αρχές του 2024. Έτσι, διαμορφώθηκε τον Μάρτιο του 2024 στις 102 μ.β. και 9 μ.β. σε σχέση με το γερμανικό ομόλογο και το μέσο όρο των χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης αντίστοιχα, από 157 μ.β. και 27 μ.β. στο σύνολο του 2023. Παρά την πρόοδο, το spread έναντι του Γερμανικού ομολόγου παραμένει αισθητά υψηλότερα από τις μέσες τιμές τους την πρώτη δεκαετία της ένταξης της χώρας στην Ευρωζώνη (54 μ.β.).

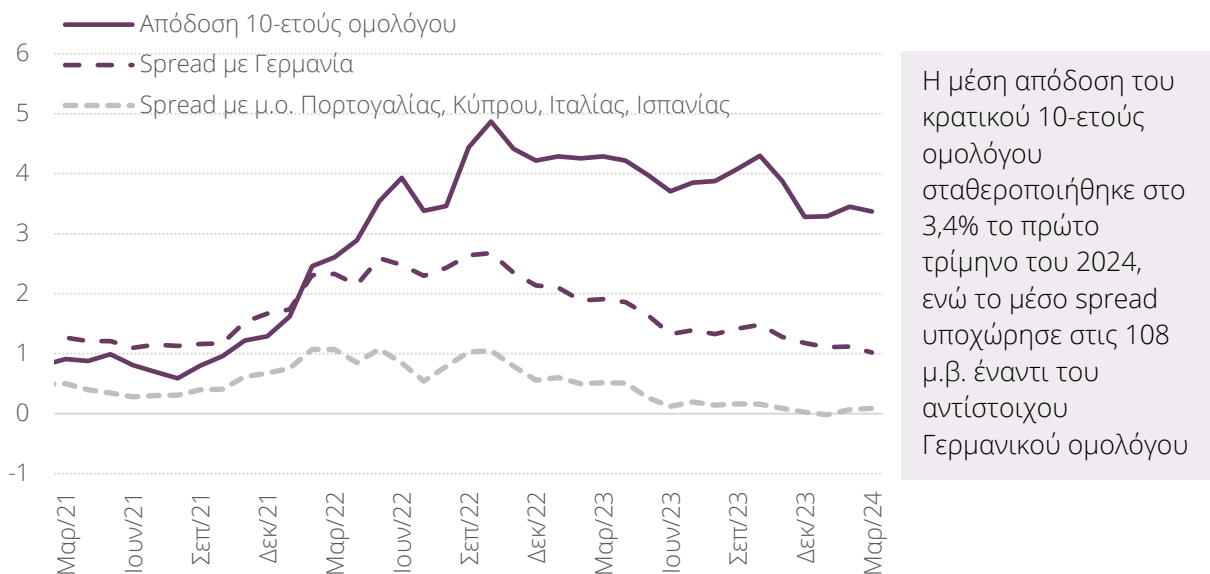
Στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής στρατηγικής του ελληνικού δημοσίου, κατά τη διάρκεια του 2023 ο ΟΔΔΗΧ άντλησε πάνω από €9,5 δισεκ. από τις αγορές μακροπρόθεσμων ομολόγων. Για το 2024, η «Στρατηγική Χρηματοδότησης» που δημοσιοποίησε ο ΟΔΔΗΧ τον Δεκέμβριο αναφέρεται σε συνολικές δανειακές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου της τάξης των €18,9 δισεκ, εάν επιτευχθεί ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα περί τα €6,9 δισεκ.. Από τις δανειακές ανάγκες, τα €10 δισεκ. θα καλυφθούν με εκδόσεις ομολόγων, τα €4,1 δισεκ. θα προέλθουν από άλλες πηγές όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το NGEU, το €1,6 δισεκ. θα προέλθει από την πώληση μετοχών και άλλων περιουσιακών στοιχείων και τα υπόλοιπα από τα ρευστά διαθέσιμα που διαθέτει το Δημόσιο. Στις αρχές Φεβρουαρίου 2024 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 10-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €4,0 δισεκ. με επιτόκιο 3,38%, με δείκτη κάλυψης που ξεπέρασε το 10. Παράλληλα, ο ΟΔΔΗΧ έχει προχωρήσει σε επανεκδόσεις 5-ετών και 15-ετών ομολόγων το πρώτο τετράμηνο του 2024 όπου αντλήθηκαν μικρότερα ποσά, με επίσης ιδιαίτερα ικανοποιητική ανταπόκριση της ζήτησης από την αγορά.

Το ελληνικό αξιόγραφο ανέκτησε στο δεύτερο εξάμηνο του 2023, έπειτα από 13 έτη, την επιδιωκόμενη «επενδυτική βαθμίδα» από πέντε διεθνείς οίκους αξιολόγησης, τους R&I, DBRS, Score, S&P και Fitch. Ένας ακόμα οίκος (Moody's) αξιολογεί το ελληνικό δημόσιο ένα μόλις σκαλί παρακάτω. Το ύψος του ελληνικού δημόσιου χρέους παραμένει από τα μεγαλύτερα διεθνώς ως ποσοστό του ΑΕΠ (165,5% στο γ' τρίμηνο του 2023, όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα). Αντισταθμιστικά σε αυτό το ποσοτικό χαρακτηριστικό του, δρουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του, όπως η μακρά μέση διάρκεια αποπληρωμής, και το μεγάλο μερίδιο σε σταθερό και χαμηλό επιτόκιο.

Διάγραμμα 2.13

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

Η μέση απόδοση του κρατικού 10-ετούς ομολόγου σταθεροποιήθηκε στο 3,4% το πρώτο τρίμηνο του 2024, ενώ το μέσο spread υποχώρησε στις 108 μ.β. έναντι του αντίστοιχου Γερμανικού ομολόγου

Πηγή: ΕΚΤ

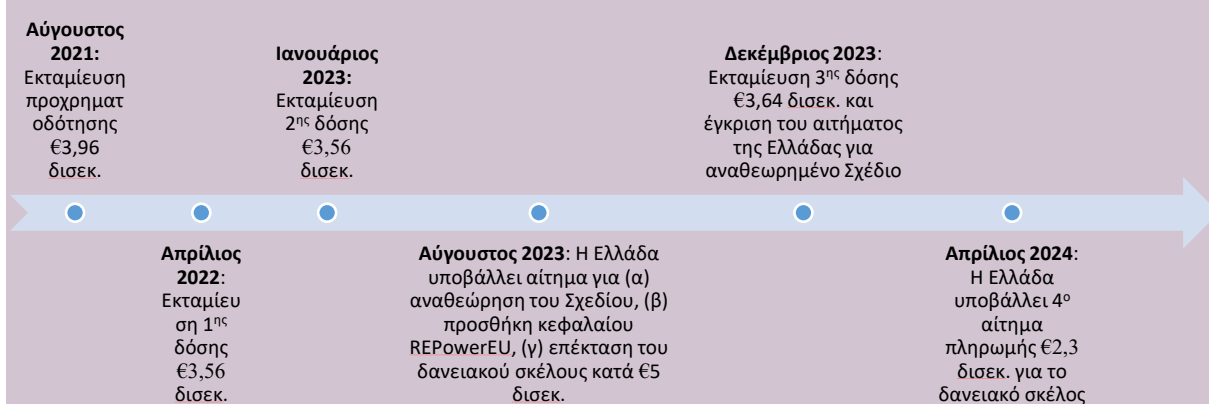

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.2.Γ

Οι πόροι για την Ελλάδα από το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) χρηματοδοτείται μέσω του NextGenerationEU, του εργαλείου της ΕΕ με στόχο την αποκατάσταση των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού. Η Ελλάδα έλαβε την τρίτη δόση βάσει απόδοσης τον Δεκέμβριο του 2023 μετά την επιτυχή ολοκλήρωση 39 ορόσημων και τεσσάρων στόχων. Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει το χρονολόγιο εκταμίευσης των δόσεων του σχεδίου.

Διάγραμμα Π2.2Γ.1. Χρονολόγιο εκταμίευσης δόσεων Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην Ελλάδα

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Πίνακας Π2.2Γ.1. Κατανομή των πόρων του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Ελλάδα, Απρίλιος 2024

	Ποσά σε € δισεκ.	% του συνόλου
Σύνολο πόρων αναθεωρημένου ΤΑΑ	35.95	100%
εκ των οποίων:		
Επιχορηγήσεις	18.22	50.7%
Δάνεια	17.73	49.3%
Πράσινη μετάβαση	13.70	38.1%
Ψηφιακός μετασχηματισμός	7.94	22.1%
Λοιπές επενδύσεις	14.31	39.8%
Εκταμιευμένα ποσά ήδη	14.70	40.9%
Ποσά σε εκκρεμότητα έως το 2026	21.25	59.1%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Το αναθεωρημένο σχέδιο που προέκυψε ύστερα από υποβολή πρότασης της Ελλάδας τον Αύγουστο του 2023, καλύπτει 75 μεταρρυθμίσεις και 103 επενδύσεις, αξίας €35,95 δισεκ., εκ των οποίων €18,22 δισεκ. αφορούν επιχορηγήσεις και €17,73 δισεκ. αφορούν δάνεια. Το σχέδιο ενισχύει την πράσινη

μετάβαση, διαθέτοντας το 38,1% των διαθέσιμων κονδυλίων σε μέτρα που υποστηρίζουν τους στόχους για το κλίμα. Το σχέδιο συμβάλλει επίσης στην ψηφιακή μετάβαση με το 22,1% των κεφαλαίων του (Πίνακας Π2.2Γ.1). Συνολικά, το ευρύ σύνολο των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων αναμένεται να συμβάλει στην οικονομική μεγέθυνση, προωθώντας παράλληλα ένα βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

Η επίδοση της Ελληνικής οικονομίας τα τελευταία δύο χρόνια έχει ξεπεράσει την μέση Ευρωπαϊκή και σε αυτή την επίδοση έχουν συνεισφέρει σημαντικά οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Σημαντική ευκαιρία αποτελεί η επιτάχυνση υλοποίησης του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στο οποίο απομένουν δεσμευμένοι Ευρωπαϊκοί πόροι ύψους €21,25 δισεκ. για την τριετία 2024-2026, εκ των οποίων τα €10,4 δισεκ. αφορούν το δανειακό σκέλος, δηλαδή επιχειρηματικά δάνεια με ευνοϊκούς όρους, προς μόχλευση με περαιτέρω ιδιωτικά και τραπεζικά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση νέων παραγωγικών επενδύσεων. Δεν υπάρχει, συνεπώς, περιθώριο εφησυχασμού καθώς τα επόμενα χρόνια η Ελλάδα θα χρειαστεί να επιταχύνει τόσο τις μεταρρυθμίσεις όσο και τις επενδύσεις στο πλαίσιο του ΤΑΑ, εν μέσω διαφόρων παγκόσμιων, περιφερειακών και εθνικών προκλήσεων.

3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ

A. Πρόσφατες εξελίξεις

- Με την επιβράδυνση της οικονομικής μεγέθυνσης το 4^ο τρίμηνο του 2023, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για το 2023 εκτιμάται στο 2,0%, με ώθηση πρωτίστως από την κατανάλωση (+1,5% y-o-y). Στις θετικές εξελίξεις για το 2023 συγκαταλέγεται, επίσης, η βελτίωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 4,0 π.μ. του ΑΕΠ, με τις εξαγωγές να αυξάνονται (+2,8% y-o-y) κατά ποσοστό διπλάσιο έναντι των εισαγωγών (+1,4% y-o-y). Μικρότερη των προσδοκιών ήταν η ενίσχυση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (+3,9% y-o-y), με τις συνολικές επενδύσεις να συρρικνώνονται (-1,2% y-o-y).
- Στο 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο +1,2%, από +2,1% το 3^ο τρίμηνο 2023 (+0,2% q-o-q).
- Τη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη είχε η κατανάλωση (+1,8% y-o-y), λόγω της ενίσχυσης της ιδιωτικής (+1,8% y-o-y) και της δημόσιας κατανάλωσης (+2,7% y-o-y).
- Αρνητική στη μεγέθυνση του ΑΕΠ του δ' τριμήνου ήταν η συμβολή των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, οι οποίες συρρικνώθηκαν (-5,7% y-o-y), για πρώτη φορά μετά το β' τρίμηνο του 2020. Οι συνολικές επενδύσεις μειώθηκαν ετησίως κατά -1,2%.
- Στο εξωτερικό ισοζύγιο του 4^{ου} τριμήνου του 2023, οι συνολικές εξαγωγές ενισχύθηκαν ετησίως κατά +2,1%, λόγω του ισχυρού ρυθμού μεγέθυνσης των εξαγωγών υπηρεσιών (+4,7% y-o-y), ενώ οι εξαγωγές αγαθών συνέχισαν την καθοδική τους πορεία (-1,6% y-o-y).
- Από την άλλη πλευρά, στάσιμες παρέμειναν οι συνολικές εισαγωγές, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου σε εθνικολογιστικούς όρους, να βελτιωθεί σε σχέση με ένα χρόνο πριν κατά περίπου €371 εκατ.

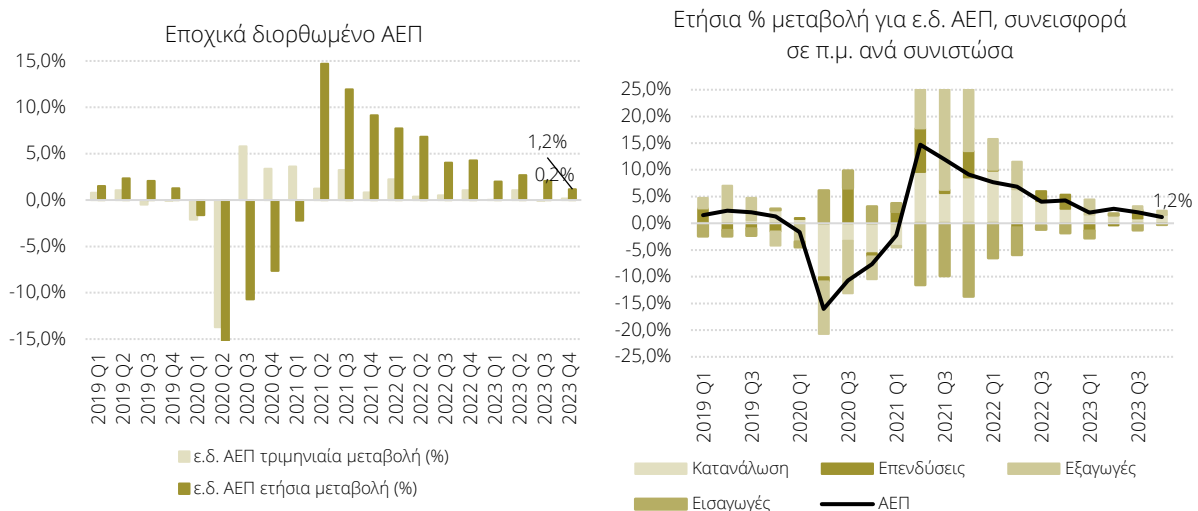
Πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Μετά την επιβράδυνση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας κατά το 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται στο 2,0% για το 2023, υπερβαίνοντας σημαντικά για τρίτο συνεχόμενο έτος το μέσο όρο της Ευρωζώνης (+0,9%). Ο ρυθμός μεγέθυνσης του προηγούμενου έτους, στηρίχθηκε πρωτίστως στην κατανάλωση (+1,5%), με την ισόποση ετήσια ενίσχυση τόσο της ιδιωτικής όσο και της δημόσιας κατανάλωσης (+1,6%). Στις θετικές εξελίξεις για το 2023 συγκαταλέγεται η βελτίωση ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (6,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ), με τις εξαγωγές, στηριζόμενες κυρίως από τις εξαγωγές υπηρεσιών, να αυξάνονται ετησίως (+2,8%) κατά ποσοστό διπλάσιο έναντι των εισαγωγών (+1,4%). Μικρότερη των προσδοκιών ήταν η ενίσχυση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (+3,9%), με τις συνολικές επενδύσεις να συρρικνώνονται ετησίως κατά 1,2%.

Εστιάζοντας, στο 4^ο τρίμηνο του 2023, η ελληνική οικονομία επέδειξε μια ηπιότερη ετήσια ανάκαμψη της τάξης του +1,2%, έναντι +2,1% ένα τρίμηνο νωρίτερα, η οποία οφείλεται πρωτίστως στη συρρίκνωση των συνολικών επενδύσεων (-1,2% y-o-y), λόγω της μείωσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (-5,7% y-o-y), για πρώτη φορά μετά το β' τρίμηνο του 2020. Θετική στην εγχώρια ανάπτυξη ήταν η συμβολή της κατανάλωσης (+1,8% y-o-y) και των εξαγωγών (+2,1% y-o-y), ενώ στάσιμες παρέμειναν οι συνολικές εισαγωγές (Διάγραμμα 3.1).

Διάγραμμα 3.1

Εξέλιξη ΑΕΠ και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Η κατανάλωση ο βασικός μοχλός ανάκαμψης το δ' τρίμ. 2023.

Ως προς τις ακριβείς εξελίξεις των συνιστωσών του ΑΕΠ κατά το 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης της συνολικής εγχώριας κατανάλωσης ενισχύθηκε κατά +1,8%, από +1,1% ένα τρίμηνο νωρίτερα, λόγω της μεγέθυνσης και των δύο συνιστωσών της. Συγκεκριμένα, η ιδιωτική κατανάλωση αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική στις πληθωριστικές πιέσεις και συνέχισε να μεγεθύνεται κατά +1,8% (y-o-y), ρυθμός υψηλότερος έναντι του προηγούμενου τριμήνου (+1,2% y-o-y). Σημαντική ενίσχυση κατέγραψε και η δημόσια

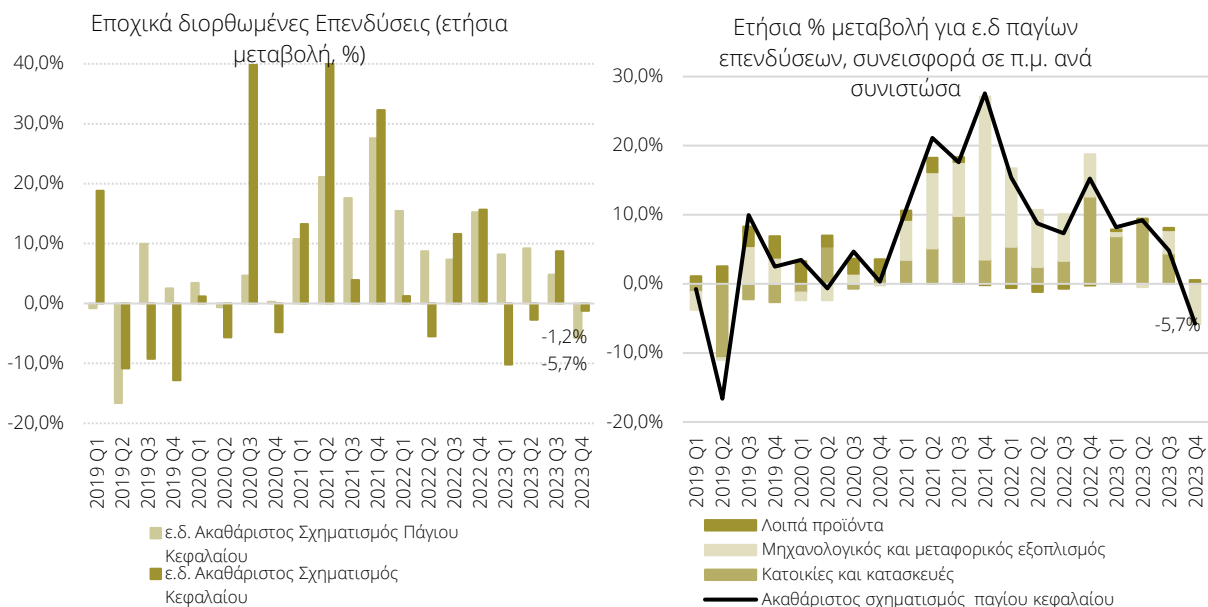

κατανάλωση, η οποία μεγεθύνθηκε ετησίως κατά +2,7%, ενώ ένα τρίμηνο νωρίτερα μειωνόταν οριακά κατά -0,4% (y-o-y). Στο σύνολο του 2023, η ιδιωτική και η δημόσια κατανάλωση ενισχύθηκαν ισόποσα κατά +1,6%, εν μέσω αύξησης της απασχόλησης και της δημοσιονομικής στήριξης, αυξάνοντας το μερίδιο της στο ΑΕΠ και αποτελώντας το βασικό μοχλό ανάπτυξης για το προηγούμενο έτος.

Ισχυρή δυναμική κατέγραψαν οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2023, η οποία ανακόπηκε το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Στο σύνολο του προηγούμενου έτους, θετικά στην αύξηση του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου συνέβαλλαν πρωτίτως οι επενδύσεις σε Κατοικίες και κατασκευές (+12,8%), με τις επενδύσεις σε Λοιπά προϊόντα (+2,3%) να έπονται. Αντίθετα μείωση κατέγραψαν οι επενδύσεις σε Μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό (-1,7%). Οι συνολικές επενδύσεις, λόγω μείωσης των αποθεμάτων και της επίδραση της υψηλότερης βάσης σύγκρισης, συρρικνωθήκαν κατά -1,2%.

Διάγραμμα 3.2

Εξέλιξη επενδύσεων και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Μείωση του ρυθμού μεγέθυνσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου το δ' τρίμηνο του 2023, για πρώτη φορά μετά το β' τρίμηνο του 2020. Σημαντική επιβράδυνση των επενδύσεων σε Κατοικίες και Κατασκευές.

Εστιάζοντας στο 4^ο τρίμηνο του 2023, οι συνολικές επενδύσεις μειώθηκαν ετησίως κατά -1,2% από +8,7% το προηγούμενο τρίμηνο, λόγω της υποχώρησης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά -5,7%, από +4,8% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Η συρρίκνωση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στο τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους οφείλεται στην ετήσια μείωση των επενδύσεων σε Μηχανολογικό και Μεταφορικό εξοπλισμό (-12,9%), μετά και τη σημαντική επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των επενδύσεων σε Κατοικίες και κατασκευές (+0,2%). Οι επενδύσεις σε Λοιπά προϊόντα ενισχύθηκαν ετησίως κατά +2,8% (Διάγραμμα 3.2). Αναλυτικότερα, στις επιμέρους κατηγορίες των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, αρνητικός ήταν ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων σε πέντε εκ των επτά τομέων. Συγκεκριμένα, τις μεγαλύτερες ετήσιες

μειώσεις παρουσίασαν οι επενδύσεις σε Αγροτικά προϊόντα (-19,8% έναντι -13,9% στο προηγούμενο τρίμηνο) και σε Εξοπλισμό Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνίας (-19,0% έναντι -17,5% στο προηγούμενο τρίμηνο), συνεχίζοντας την καθοδική τους πορεία από το δεύτερο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Ετήσια μείωση κατέγραψαν και οι επενδύσεις σε Κατοικίες (-18,7%), Μηχανολογικό εξοπλισμό και οπλικά συστήματα (-14,7%), και Μεταφορικό εξοπλισμό (-1,7%), από αύξηση +27,7%, +16,8% και +11,8% αντιστοίχως ένα τρίμηνο νωρίτερα. Από την άλλη πλευρά, την ανοδική τους πορεία συνέχισαν οι επενδύσεις σε Άλλες κατασκευές (+13,1% y-o-y έναντι +4,0% στο προηγούμενο τρίμηνο), και σε Άλλα προϊόντα (+3,0% y-o-y από +2,0% στο προηγούμενο τρίμηνο).

Στις θετικές εξελίξεις για το 2023 συγκαταλέγεται η βελτίωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 4,0 π.μ. του ΑΕΠ, με τις εξαγωγές να αυξάνονται ετησίως (+2,8%) κατά ποσοστό διπλάσιο έναντι των εισαγωγών (+1,4%). Στο 4^ο τρίμηνο του 2023, οι συνολικές εξαγωγές ενισχύθηκαν ετησίως κατά +2,1%, έναντι +1,9% στο προηγούμενο τρίμηνο, λόγω της διατήρησης του υψηλού ρυθμού μεγέθυνσης των εξαγωγών υπηρεσιών (+4,7% y-o-y έναντι +4,2% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ την καθοδική τους πορεία συνέχισαν οι εξαγωγές αγαθών (-1,6% y-o-y έναντι -1,3% στο προηγούμενο τρίμηνο).

Από την άλλη πλευρά, η στασιμότητα των συνολικών εισαγωγών (+0,0% y-o-y από 2,9% στο προηγούμενο τρίμηνο), βελτίωσε το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου σε εθνικολογιστικούς όρους, σε σχέση με ένα χρόνο πριν, κατά περίπου €371 εκατ. ή +0,7 π.μ. του τριμηνιαίου ΑΕΠ. Ως προς τις συνιστώσες των εισαγωγών, ηπιότερη έναντι του προηγούμενου τριμήνου ήταν η αύξηση των εισαγωγών αγαθών (+1,6% y-o-y έναντι +3,5% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ οι εισαγωγές υπηρεσιών συρρικνώθηκαν (-4,0% y-o-y από +0,8 στο προηγούμενο τρίμηνο). Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, οριζόμενη ως το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ, διατηρήθηκε το 2023 στο ιστορικά υψηλό επίπεδο του 82%.

Από την πλευρά της παραγωγής, η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) ενισχύθηκε για ένα ακόμα τρίμηνο μόνο οριακά (+0,3% y-o-y από +0,1% στο προηγούμενο τρίμηνο), λόγω της ετήσιας μείωσης των επιδοτήσεων, οι οποίες προσμετρώνται στην ΑΠΑ αλλά δεν αποτελούν εγχώρια παραγωγή. Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επιδοτήσεων διαμορφώθηκε στο -13,8% το 4^ο τρίμηνο, έναντι -16,5% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ οι φόροι αυξήθηκαν ετησίως κατά +5,9% από +13,8% στο 3^ο τρίμηνο του 2023.

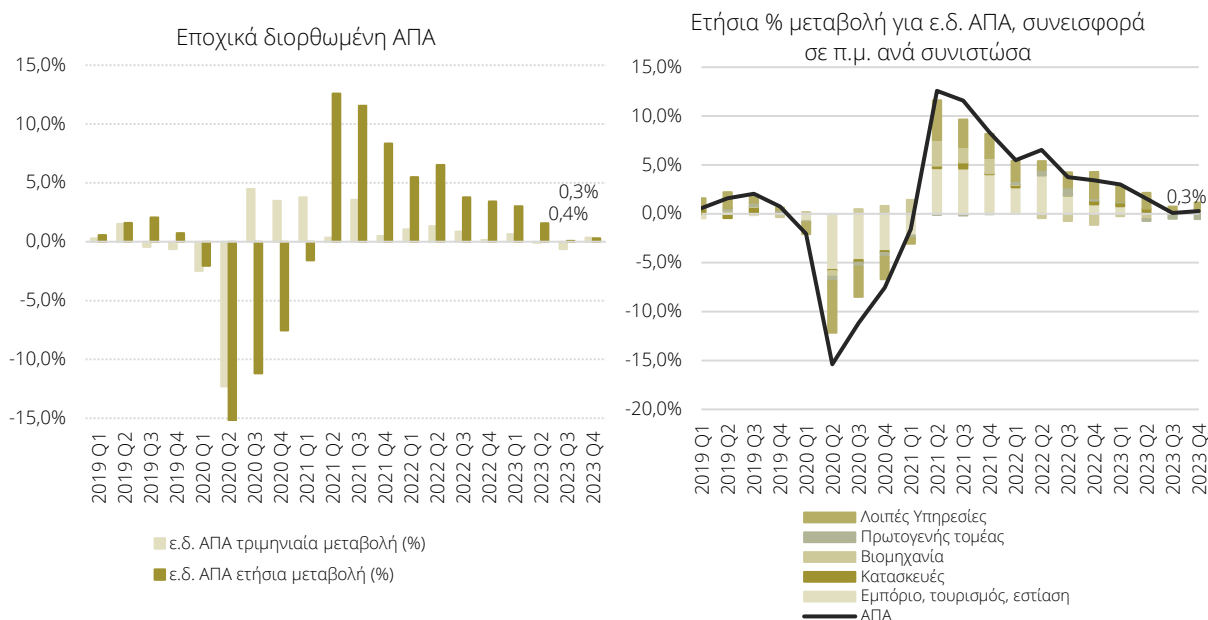
Σε κλαδικό επίπεδο, τη μεγαλύτερη συμβολή στο ρυθμό μεγέθυνσης της ΑΠΑ είχαν και στο 8^ο τρίμηνο του 2023 οι Λοιπές υπηρεσίες, με τον τομέα της Βιομηχανίας και των Κατασκευών να έπονται, ενώ στασιμότητα των δραστηριοτήτων τους παρουσίασε ο ευρύτερος τομέας των υπηρεσιών σε Τουρισμό-Μεταφορές-Εμπόριο (χονδρικό και λιανικό) και ο Πρωτογενής τομέας συνέχισε να συρρικνώνεται (Διάγραμμα 3.3). Αναλυτικότερα στους επιμέρους τομείς της παραγωγής, οι πέντε από τους έξι τομείς των Λοιπών υπηρεσιών, εξαιρουμένων δηλαδή των υπηρεσιών σε Τουρισμό-Μεταφορές-Εμπόριο, παρουσίασαν ετήσια διεύρυνση της δραστηριότητάς τους. Την υψηλότερη ετήσια άνοδο κατέγραψε, όπως και ένα τρίμηνο νωρίτερα, ο τομέας των Τεχνών-Διασκέδασης-Ψυχαγωγίας (+8,6% από +6,2% στο προηγούμενο τρίμηνο), με τους τομείς της Ενημέρωσης-Επικοινωνίας (+5,9% από +1,0% στο προηγούμενο τρίμηνο), των Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (+2,3% από +2,1% στο προηγούμενο τρίμηνο), των Επαγγελματικών-Επιστημονικών-Τεχνικών-Διοικητικών δραστηριοτήτων (+1,5%

από +4,9% στο προηγούμενο τρίμηνο) και της Διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (+0,4% από +0,4% στο προηγούμενο τρίμηνο) να ακολουθούν. Αντίθετα οριακή ετήσια μείωση της δραστηριότητας του κατέγραψε ο τομέας της Δημόσιας διοίκησης-άμυνας-υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης (-0,1% από -0,7% στο προηγούμενο τρίμηνο). Στους υπόλοιπους τομείς, ετήσια αύξηση των δραστηριοτήτων τους κατέγραψαν οι τομείς των Κατασκευών (+5,1% από +8,2% στο προηγούμενο τρίμηνο) και της Βιομηχανίας (+2,9% από +0,7% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ στασιμότητα παρουσίασε ο ευρύτερος τομέας του Τουρισμού-Μεταφορών-Εμπορίου (+0,1% γ-ο-γ από -0,8% στο προηγούμενο τρίμηνο). Τέλος, σημαντική ήταν η ετήσια συρρίκνωση της δραστηριότητας του Πρωτογενούς τομέα (-17,6% από -9,7% στο προηγούμενο τρίμηνο) για τρίτο συνεχές τρίμηνο.

Διάγραμμα 3.3

Εξέλιξη ΑΠΑ και συνεισφορά συστασών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Οριακή μεγέθυνση της ΑΠΑ λόγω της ενίσχυσης όλων των τομέων της παραγωγής πλην του πρωτογενούς. Οι Λοιπές Υπηρεσίες είχαν για πέμπτο συνεχές τρίμηνο τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση της ΑΠΑ, ακολουθούμενες από τη Βιομηχανία.

Ανακεφαλαιώνοντας, η ελληνική οικονομία κατέγραψε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης σε όλα τα τρίμηνα του 2023, με ώθηση από την κατανάλωση και τις εξαγωγές. Για το 2024, οι επενδύσεις, στηριζόμενες από τους πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, σε συνδυασμό με τη μείωση της ανεργίας και τη σταδιακή αποκλιμάκωση των επιτοκίων, αναμένεται να αποτελέσουν το βασικό μοχλό της εγχώριας ανάπτυξης.

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών-Εθνικοί Λογαριασμοί (εποχικά διορθωμένα στοιχεία, σταθερές τιμές 2015) προσωρινά στοιχεία

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2012	180484	-7,2%	163337	-7,0%	20220	-21,0%	48968	2,0%	52765	-5,7%
2013	175920	-2,5%	156834	-4,0%	19580	-3,2%	49843	1,8%	50682	-3,9%
2014	176882	0,5%	156657	-0,1%	20431	4,3%	53954	8,2%	54107	6,8%
2015	176462	-0,2%	156611	0,0%	21369	4,6%	56661	5,0%	58360	7,9%
2016	175612	-0,5%	156023	-0,4%	22767	6,5%	56426	-0,4%	59868	2,6%
2017	177461	1,1%	158863	1,8%	21627	-5,0%	61229	8,5%	64371	7,5%
α' 2018	44946	1,8%	40272	2,3%	5318	-10,5%	16246	9,4%	16677	4,7%
β' 2018	45057	1,7%	39723	0,1%	6234	16,4%	16500	7,8%	17221	8,4%
γ' 2018	44945	0,5%	39865	0,2%	5308	-1,4%	16614	7,1%	17636	8,9%
δ' 2018	45270	2,2%	39833	-0,5%	6430	30,0%	17451	12,2%	17677	8,0%
2018	180217	1,6%	159693	0,5%	23289	7,7%	66812	9,1%	69210	7,5%
α' 2019	45625	1,5%	40350	0,2%	6317	18,8%	17110	5,3%	17711	6,2%
β' 2019	46110	2,3%	40744	2,6%	5559	-10,8%	18457	11,9%	17716	2,9%
γ' 2019	45877	2,1%	40142	0,7%	4819	-9,2%	18347	10,4%	18230	3,4%
δ' 2019	45849	1,3%	40948	2,8%	5607	-12,8%	16163	-7,4%	17565	-0,6%
2019	183461	1,8%	162184	1,6%	22302	-4,2%	70076	4,9%	71222	2,9%
α' 2020	44878	-1,6%	40699	0,9%	6392	1,2%	15381	-10,1%	18147	2,5%
β' 2020	38716	-16,0%	36346	-10,8%	5245	-5,7%	13100	-29,0%	14907	-15,9%
γ' 2020	40958	-10,7%	38747	-3,5%	6739	39,8%	12408	-32,4%	16750	-8,1%
δ' 2020	42343	-7,6%	38418	-6,2%	5338	-4,8%	14107	-12,7%	16114	-8,3%
2020	166894	-9,0%	154210	-4,9%	23713	6,3%	54996	-21,5%	65918	-7,4%
α' 2021	43878	-2,2%	38735	-4,8%	7238	13,2%	15252	-0,8%	17436	-3,9%
β' 2021	44412	14,7%	40200	10,6%	7714	47,1%	16406	25,2%	18948	27,1%
γ' 2021	45842	11,9%	41180	6,3%	7001	3,9%	18388	48,2%	20460	22,2%
δ' 2021	46220	9,2%	42039	9,4%	7061	32,3%	18248	29,4%	20979	30,2%
2021	180351	8,1%	162155	5,2%	29014	22,4%	68293	24,2%	77823	18,1%
α' 2022	47261	7,7%	42926	10,8%	7328	1,2%	17608	15,5%	20105	15,3%
β' 2022	47442	6,8%	43034	7,0%	7290	-5,5%	18564	13,2%	21113	11,4%
γ' 2022	47689	4,0%	43063	4,6%	7813	11,6%	18179	-1,1%	20795	1,6%
δ' 2022	48194	4,3%	43302	3,0%	8168	15,7%	18208	-0,2%	21805	3,9%
2022	190586	5,7%	172326	6,3%	30600	5,5%	72560	6,2%	83819	7,7%
α' 2023	48206	2,0%	43689	1,8%	6581	-10,2%	18885	7,2%	20760	3,3%
β' 2023	48724	2,7%	43723	1,6%	7092	-2,7%	18611	0,3%	20981	-0,6%
γ' 2023	48681	2,1%	43520	1,1%	8493	8,7%	18519	1,9%	21405	2,9%
δ' 2023	48756	1,2%	44062	1,8%	8069	-1,2%	18585	2,1%	21811	0,0%
2023	194367	2,0%	174994	1,5%	30235	-1,2%	74600	2,8%	84956	1,4%

* προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Μάρτιος 2023

B. Παραδοχές και προβλέψεις

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

- Η επιβράδυνση της οικονομίας της Ευρωζώνης, η σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, η γεωπολιτική αστάθεια, τα δημοσιονομικά μεγέθη και η εκτέλεση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2024.
- Εκτίμηση για ανάπτυξη της τάξης του 2,1%, σε σταθερές τιμές το 2024 (χαμηλότερη εκτίμηση έναντι 2,4% στην προηγούμενη τριμηνιαία έκθεση), λόγω της αβεβαιότητας σχετικά με το μέγεθος των κινδύνων που απορρέουν από το διεθνές περιβάλλον.
- Σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,5%) και διατήρηση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,3%) το 2024.
- Μικρή βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με τις εξαγωγές και τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως το 2024, κατά +2,2% και +1,9% αντιστοίχως.
- Εκτίμηση για τον πληθωρισμό στο 3,0% και το ποσοστό ανεργίας στο 10,3% για το 2024.

Εν μέσω κινδύνων που απορρέουν από τη γεωπολιτική και οικονομική αστάθεια σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τον επίμονο πληθωρισμό, την αργή αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού, το υψηλό δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου, η ελληνική οικονομία αναμένεται να διατηρήσει την αναπτυξιακή δυναμική και την εξωστρέφειά της το 2024, στηριζόμενη από τους ευρωπαϊκούς πόρους, τη δημοσιονομική πειθαρχία και την ενίσχυση της παραγωγικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων.

Επίμονος πληθωρισμός

Στο α' δίμηνο του 2024, άνοδο κατέγραψε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) κατά 3,2% (ηπιότερη έναντι του +6,9 % ένα έτος πριν), κατατάσσοντας τη χώρα μας στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, υψηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου (+2,7%, από +8,6% ένα έτος πριν). Στις συνιστώσες του ΕνΔΤΚ, η άνοδος του δείκτη την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ήταν 3,9%, από άνοδο 8,3% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία ουσιαστικά δεν άσκησε επίδραση στις τιμές το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, όπως και ένα έτος νωρίτερα. Στο ίδιο χρονικό διάστημα, ο δομικός πληθωρισμός, μέτρο της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας, ανήλθε στο 3,4% από 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως περαιτέρω άνοδο κατέγραψε ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ τον περασμένο Μάρτιο, κατά 3,4% (από 5,4% τον ίδιο μήνα πέρυσι) (μια πληρέστερη ανάλυση σχετικά με τον πληθωρισμό, των βασικών παραγόντων καθορισμού του υπάρχει στην ενότητα 3.5).

Σε ό,τι αφορά τις τιμές των ενεργειακών προϊόντων διεθνώς, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου σε €, το οποίο αποτελεί βασική συνιστώσα του ενεργειακού κόστους, την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου το 2024 σημείωσε εξασθένιση (-1,9% χαμηλότερα από ότι την αντίστοιχη περίοδο του 2023), ενισχυμένη από την άνοδο της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου. Αντίθετα, τον προηγούμενο μήνα η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ σημείωσε αύξηση της

τάξης του 7,2% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα, παρά τη συνεχιζόμενη ανοδική πορεία του ευρώ έναντι του δολαρίου. Περαιτέρω αυξητικές επιδράσεις στην τιμή του πετρελαίου Brent δύναται να έχουν η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, λόγω τόνωσης της οικονομικής ανάπτυξης, όπως και οι πρόσφατες πολεμικές αναταράξεις στη Μέση Ανατολή που αποτελούν σημαντικό κίνδυνο για τη σταθερότητα στις αγορές ενέργειας.

Κατά το τρέχον έτος, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αναμένεται να ενισχυθεί ήπια λόγω της ενίσχυσης του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών μέσω μεταρρυθμίσεων. Ανασταλτικά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού λειτουργεί η εγχώρια ζήτηση, η οποία στηριζόμενη από τη μείωση της ανεργίας, τις μισθολογικές αυξήσεις και τα μέτρα στήριξης των «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων, εκτιμάται να διατηρήσει τη δυναμική της. Επιπλέον, πιθανές διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς σε ορισμένες κατηγορίες αγαθών, όπως τα είδη διατροφής, σε συνδυασμό με τη νέα δέσμη κυρώσεων που επέβαλλαν τα μέλη της ΕΕ και αφορά το διεθνές εμπόριο, καθώς και τη κλιμάκωση των αναταραχών στην περιοχή του Ισραήλ, δύναται να επιφέρουν αυξητικές επιδράσεις στον πληθωρισμό το 2024.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Φεβρουάριο του 2024, ο πληθωρισμός στην ΕΖ θα διαμορφωθεί στο 2,7% το 2024, ενώ όμοιος εκτιμάται να είναι και ο ρυθμός πληθωρισμού για την Ελλάδα. Οριακά χαμηλότερο πληθωρισμό της τάξης του 2,3% (από 2,7% πριν τρεις μήνες) για την ΕΖ εκτιμά η ΕΚΤ, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις της το Μάρτιο του τρέχοντος έτους. Στην Ελλάδα ο πληθωρισμός αναμένεται να κυμανθεί ελαφρά υψηλότερα από τον μ.ό. στην ΕΖ, κυρίως λόγω βραδύτερου ρυθμού υποχώρησης των τιμών στα τρόφιμα.

Επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη

Η ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία συνέχισαν να μεγεθύνονται το τελευταίο τρίμηνο του 2023, με σταθερό αλλά χαμηλό ρυθμό, ως συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού και της νομισματικής σύσφιξης. Συγκεκριμένα, οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με οριακά υψηλότερο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 1,7% το τέταρτο τρίμηνο του 2023 (κατόπιν αύξησης του ΑΕΠ κατά 1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ η οικονομία των ΗΠΑ την ίδια περίοδο κατέγραψε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξη της τάξης του 3,1% (από +2,9% το προηγούμενο τρίμηνο), ο ταχύτερος τα τελευταία δύο χρόνια, λόγω αυξήσεων στην καταναλωτική δαπάνη, τις εξαγωγές και τις επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο.

Αντίθετα, την ίδια περίοδο, η οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη, η οποία αποτελεί τον βασικό εμπορικό εταίρο της Ελλάδας, παρέμεινε σχεδόν στάσιμη (+0,1% y-o-y), λόγω της αδύναμης εσωτερικής, όπως και εξωτερικής ζήτησης, με τις καθαρές εξαγωγές να έχουν αρνητική συμβολή στην μεγέθυνση καθώς το ευρωπαϊκό εμπόριο πιέζεται από τις γεωπολιτικές εξελίξεις, το κόστος χρήματος και την αβεβαιότητα (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών της ΕΕ και παγκοσμίως υπάρχουν στις ενότητες 2.1Α και 2.1Β).

Ο ΟΟΣΑ, στην πιο πρόσφατη έκθεσή του το Φεβρουάριο του 2024, αναθεώρησε προς τα πάνω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας κατά 2,9% το 2024, λόγω των εκτιμήσεων για ενίσχυση του παγκόσμιου εμπορίου (+2,7%), σε συνδυασμό με τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Αντίθετα, αναθεώρησε προς τα κάτω την

πρόβλεψή του σχετικά με το ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης (+0,6%). Ενίσχυση, τέλος, του ρυθμού μεγέθυνσής τους αναμένεται να καταγράψουν οι οικονομίες των ΗΠΑ (+2,1%), της Κίνας (+4,7%) και της Ινδίας (+6,2%).

Διατήρηση επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα

Καθώς ο πληθωρισμός στην ΕΖ, όπως και στις ΗΠΑ, παραμένει υψηλότερος του μεσοπρόθεσμου στόχου των κεντρικών τραπεζών τους, κυρίως λόγω της, αν και αναιμικής για την περίπτωση της ΕΖ, οικονομικής μεγέθυνσης, σε συνδυασμό με τη δυναμική που επιδεικνύει η αγορά εργασίας και την αντίστοιχη αύξηση του μισθολογικού κόστους, οι κεντρικοί τραπεζίτες διατήρησαν αμετάβλητα τα βασικά τους επιτόκια στις πρώτες συνεδριάσεις τους για το 2024.

Συγκεκριμένα, η FED στην τελευταία συνεδρίασή της τον περασμένο Μάρτιο, διατήρησε το βασικό της επιτόκιο στο 5,25%-5,50%, το υψηλότερο επιτόκιο των τελευταίων περίπου 20 χρόνων, με τους αναλυτές να εκτιμούν μια πρώτη μείωση των επιτοκίων όχι νωρίτερα από το Σεπτέμβριο του 2024.

Στο ίδιο κλίμα, η ΕΚΤ στην τελευταία συνεδρίασή της κατά τον τρέχον μήνα, διατήρησε αμετάβλητα τα βασικά της επιτόκια, τονίζοντας πως παρά τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού στην ΕΖ και την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των μισθών, τα επιτόκια θα παραμείνουν επαρκώς περιοριστικά για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί, με στόχο την έγκαιρη μείωση του πληθωρισμού στο μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. Ανασταλτικά στη μείωση των επιτοκίων λειτουργούν οι ισχυρές εγχώριες πιέσεις στις τιμές των υπηρεσιών, καθώς και το ενδεχόμενο μιας νέας αύξηση των διεθνών τιμών ενέργειας, δημιουργώντας την προσδοκία για μια ελαφρά πιο αργή μείωση των επιτοκίων στην Ευρώπη το 2024. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως τον περασμένο Μάρτιο η ΕΚΤ αναθεώρησε προς τα κάτω τις προβλέψεις για την ανάπτυξη (0,6% από 0,8% πριν τρεις μήνες) και τον πληθωρισμό (2,3% από 2,7% πριν τρεις μήνες) στην ΕΖ για το 2024.

Σχετικά με το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων που εφαρμόστηκε λόγω της πανδημίας (Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)), το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ σκοπεύει να συνεχίσει να επανεπενδύει πλήρως τις κύριες πληρωμές κεφαλαίου από τίτλους που λήγουν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024, μειώνοντας ωστόσο το χαρτοφυλάκιο στο δεύτερο μισό του έτους, με στόχο της τη λήξη των επανεπενδύσεων στο τέλος του τρέχοντος έτους.

Παρά τη διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα και την ανακοπή της άφθονης ρευστότητας, με σχεδόν μηδενικό κόστος μετά την κρίση χρέους, η ΕΚΤ εκτιμά ότι η οικονομία της ΕΖ αναμένεται να ανακάμψει σημαντικά το 2025, λόγω κυρίως της αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων, καθώς οι καταναλωτές επωφελούνται από την πτώση του πληθωρισμού και την αύξηση των μισθών, και τη βελτίωση της εξωτερικής ζήτησης. Επίσης, μια ενδεχόμενη μείωση των επιτοκίων στο δεύτερο μισό του τρέχοντος έτους θα ευνοήσει την πιστωτική επέκταση και θα διευκολύνει την εξυπηρέτηση του υφιστάμενου χρέους. Σημειώνουμε, τέλος, πως τα σημερινά επιτόκια ακολουθούν την τάση των προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο 3,9% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του 3,2% στα τέλη του 2024.

Επιτυχής εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού το 2023

Η δημοσιονομική εικόνα της ελληνικής οικονομίας το 2023 ήταν σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με το 2022, με το ισοζύγιο και το πρωτογενές αποτέλεσμα του ΚΠ, να υπερβαίνουν τους αντίστοιχους ταμειακούς στόχους. Επιτυχής ήταν η εκτέλεση του ΚΠ και στο α' δίμηνο του 2024, με το ισοζύγιο και το πρωτογενές αποτέλεσμα του ΚΠ να καταγράφουν πλεονάσματα (+0,6% του ΑΕΠ και +1,4% του ΑΕΠ αντιστοίχως), υψηλότερα των στόχων που είχαν περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024. Η υπεραπόδοση του δημοσιονομικού ισοζυγίου, οφείλεται στα μεγαλύτερα των αναμενόμενων έσοδα λόγω τεσσάρων θετικών παραγόντων: οικονομική ανάπτυξη, έστω και με φθίνοντα ρυθμό, διασπορά ηλεκτρονικών πληρωμών, υψηλότερα έσοδα από έμμεσους φόρους λόγω πληθωρισμού και ανθεκτικής εγχώριας ζήτησης, υψηλότερα έσοδα από φόρους εισοδήματος, λόγω της προοδευτικής κλίμακας (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση του ΚΠ παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2B).

Στη συνέχεια του 2024, η δημοσιονομική πειθαρχία είναι απαραίτητη, ώστε η ελληνική οικονομία να διατηρήσει την ανοδική της πορεία και παράλληλα να συμμορφωθεί με το νέο πλαίσιο δημοσιονομικών κανόνων του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο συμφωνήθηκε στο τέλος του προηγούμενου έτους και το οποίο διατηρεί τους στόχους του 3% και του 60% σχετικά με τα δημοσιονομικά ελλείμματα και το δημόσιο χρέος. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως το αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλέπει την εξαίρεση των αμυντικών επενδύσεων στον υπολογισμό του ελλείμματος, μια δαπάνη που επιβάρυνε σημαντικά τον εγχώριο ΚΠ διαχρονικά, καθώς και των τόκων επίσημων δανείων στον υπολογισμό της εξέλιξης του ελληνικού δημοσίου χρέους όσον αφορά την τήρηση των νέων δημοσιονομικών κανόνων.

Για το σύνολο του 2024, εκτιμάται περαιτέρω βελτίωση του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού σε σχέση με το 2023, λόγω της μεγαλύτερης ενίσχυσης των κρατικών εσόδων, στηριζόμενα από την προβλεπόμενη μεγέθυνση της οικονομίας, έναντι των δαπανών, που αναμένεται να συρρικνωθούν. Σημαντική, ωστόσο, για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων είναι η έγκαιρη και αποτελεσματική αξιοποίηση των υφιστάμενων (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) και νέων χρηματοδοτικών εργαλείων (REPowerEU), καθώς και η προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Πτωτική τάση δημοσίου χρέους και ανοδική τάση του ιδιωτικού χρέους ως ποσοστά του ΑΕΠ

Παρά τη διεύρυνση του απόλυτου επιπέδου του δημοσίου χρέους κατά το 2023, λόγω του δανεισμού της κυβέρνησης μέσω ομολόγων και έντοκων γραμματειών, καθώς και της εκταμίευσης των δόσεων του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης, η ισχυρή ονομαστική επίδοση της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με τον υψηλό πληθωρισμό, ο οποίος ευνοεί τη δημιουργία δημοσιονομικών πλεονασμάτων, μείωσαν σημαντικά το λόγο του χρέους ως προς το εγχώριο ΑΕΠ (το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε σε 165,5% στο γ' τρίμηνο του 2023 από 177,5% την ίδια περίοδο του 2022).

Συγκεκριμένα, το 2023, μέσα σε ένα περιβάλλον αυξανόμενων αποδόσεων των κρατικών ομολόγων παγκοσμίως και περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, η ελληνική κυβέρνηση κατόρθωσε, να καλύψει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του 2023 με ευνοϊκούς όρους, επωφελούμενη

και από την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από την εγχώρια οικονομία, η οποία επέτρεψε την ηπιότερη αύξηση του κόστους νέου δανεισμού του δημοσίου από την αντίστοιχη άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, όπως και να προβεί σε πρόωρες αποπληρωμές μέρους του χρέους, που επιτρέπουν τη βελτίωση των βραχυπρόθεσμων όρων εξυπηρέτησης του. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το μεγαλύτερο ποσοστό του νέου μεικτού ετήσιου δανεισμού το 2023 έγινε μέσω έντοκων γραμματειών (44%), ενώ ακολουθούν τα ομόλογα (42%) και τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης (14%). Αντίστοιχα, η μέση διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε περίπου στα 7,5 έτη, ενώ το μέσο σταθμικό κόστος στο 3,7%. Αξίζει επίσης να σημειωθεί η δομή χρέους που μειώνει την αβεβαιότητα αναχρηματοδότησής του, καθώς πάνω από το 70% του δημοσίου χρέους διακρατείται από τους θεσμικούς εταίρους, είναι έχει μέση διάρκεια τα 20 χρόνια και φέρει σταθερά και χαμηλά επιτόκια. Από την άλλη πλευρά, οι χρηματοδοτικές ανάγκες της εγχώριας οικονομίας κατά τα προσεχή χρόνο επηρεάζονται και από την αποπληρωμή των δόσεων των δανείων που έλαβε η Ελλάδα από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), SURE, κτλ).

Για τη διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής της ελληνικής οικονομίας είναι κρίσιμη η διασφάλιση της βιωσιμότητας του εξωτερικού χρέους, ιδιαίτερα λόγω του υψηλού ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και της αργής αποκλιμάκωσης των επιτοκίων. Καθοριστικός παράγοντας για την ομαλή χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους το επόμενο χρονικό διάστημα με κόστος που δεν θα υπερβαίνει σημαντικά αυτό των άλλων οικονομιών της Ευρωζώνης, είναι η δημοσιονομική πειθαρχία, η οποία θα επιτρέψει την τήρηση των κανόνων του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Οι νέοι αυτοί κανόνες επιτρέπουν τη σταδιακή μείωση του δημοσίου χρέους στο στόχο του 60%, ώστε να προστατευτεί η δυναμική της ανάκαμψης της εγχώριας οικονομίας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους αναθεωρημένους κανόνες η απαιτούμενη μείωση χρέους θα υπολογίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά κάθε κράτους μέλους, ενώ ως ελάχιστο όριο για τα κράτη με υψηλό χρέος (>90% του ΑΕΠ) όπως η Ελλάδα τίθεται η ετήσια μέση μείωση του χρέους κατά 1%. Επίσης, τίθεται σε ισχύ ένα ενιαίο και λιγότερο αυστηρό ανώτατο όριο ελλείμματος, το οποίο προβλέπει ότι το έλλειμμα δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 1,5% του ΑΕΠ.

Όσο αφορά το ιδιωτικό χρέος, το ποσοστό των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2023 στο χαμηλότερο ποσοστό από το 2008 (6,2% των συνολικών δανείων), διατηρώντας ωστόσο το συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ υψηλότερο από τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Επίσης, ένας πολύ σημαντικός όγκος δανείων, πρώην τραπεζικών ΜΕΔ, βρίσκεται εκτός τραπεζών, στις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ), με αποτέλεσμα το συνολικό απόθεμα του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, να παραμένει πολύ υψηλό, με αρνητικές επιδράσεις στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και τις προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης. Μεσοπρόθεσμα, η μείωση των ΜΕΔ αναμένεται να συνεχιστεί με αργό ρυθμό, λόγω των υψηλών επιτοκίων και του κόστους διαβίωσης, καθώς και της χαμηλότερης πλέον βάσης.

Θετικές προοπτικές για επιτάχυνση των επενδύσεων

Χαμηλότερη των προσδοκιών ήταν η δυναμική των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου το 2023, με αποτέλεσμα οι συνολικές επενδύσεις να συρρικνωθούν για πρώτη φορά μετά το 2019. Για το 2024, αναμένεται αύξηση των παγίων επενδύσεων, σημαντικά μεγαλύτερη από αυτή του 2023 σε

απόλυτο πραγματικό μέγεθος, λόγω των εισερχόμενων ευρωπαϊκών πόρων (αναθεώρηση του Σχεδίου "Ελλάδα 2.0" εντός του 2023, επέκταση δανειακού σκέλους ΤΑΑ, έγκριση του Σχεδίου REPowerEU), που σε συνδυασμό με τη σταθεροποίηση του πολιτικού και ευρύτερου πλαισίου της εγχώριας οικονομίας, δύναται να «ξεκλειδώσουν» διεθνή κεφάλαια για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις. Συγκεκριμένα, μετά την αναθεώρηση του ΤΑΑ το 2023, η Ελλάδα αναμένει μια συνολική εισροή €35,95 δισεκ. για την περίοδο 2021-2026, από τα οποία έχει ήδη λάβει συνολικά €14,8 δισεκ. κατά την περίοδο 2021-2023, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση ορόσημων που κάλυψαν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς, μεταξύ των οποίων της ενεργειακής απόδοσης, αγοράς εργασίας, φορολογίας, υγειονομικής περιθάλψης και των δημόσιων συγκοινωνιών.

Πέραν της διατήρησης ενός υψηλού λόγου επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ, ένα μέγεθος κρίσιμο για την αξιολόγηση της δυναμικής της εγχώριας οικονομίας, εξίσου σημαντικό είναι και το παραγωγικό μοντέλο που τα νέα αυτά κεφάλαια χρηματοδοτούν. Από τη δημιουργία της Ευρωζώνης και μέχρι τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008, η ελληνική οικονομία κατέγραφε υψηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης των επενδύσεων (συνολικών και παγίου κεφαλαίου) σε σχέση με τους αντίστοιχους μέσους όρους της Ευρωζώνης. Ωστόσο, όπως καταγράφηκε και στο Ειδικό Πλαίσιο 3.1 της προηγούμενης τριμηνιαίας έκθεσης, οι επενδύσεις πριν την κρίση, κατευθυνόμενες πρωτίστως στον τομέα των Κατοικιών και κατασκευών, δεν χρηματοδότησαν ένα παραγωγικό μοντέλο ικανό να προστατεύσει την εγχώρια οικονομία από τους εξωτερικούς και εγχώριους κραδασμούς. Στα τρία πρώτα τρίμηνα του 2023, το μεγαλύτερο μερίδιο στην αύξηση των παγίων επενδύσεων είχε και πάλι ο τομέας των Κατοικιών και κατασκευών, με την τάση αυτή να ανακόπτεται ωστόσο στο τελευταίο τρίμηνο του έτους.

Για να μπορέσει επομένως η εγχώρια οικονομία να καρπωθεί τα μεσοπρόθεσμα οφέλη των ενισχυμένων επενδυτικών ροών, θα πρέπει αυτές να κατευθυνθούν σε εγχώριους τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία και εξωστρέφεια. Επιπλέον, πέρα από την αλλαγή του μείγματος των επενδύσεων ιδιαίτερα κρίσιμο είναι να αλλάξει και το μείγμα την ανάπτυξης της εγχώριας οικονομίας, μέσω της επιβράδυνσης της κατανάλωσης και της παράλληλης ενίσχυσης των εθνικών αποταμιεύσεων, ώστε οι τελευταίες να χρηματοδοτήσουν ένα αυξανόμενο μέρος των επενδύσεων και να αποφευχθεί η περαιτέρω επιδείνωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών και οι κίνδυνοι που απορρέουν από τη διάθεση των επενδυτών για δανεισμό σε υπερχρεωμένες χώρες μέσα σε ένα περιβάλλον υψηλών επιτοκίων και αβεβαιότητας.

Βελτίωση του υψηλού ελλείμματος στο Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Σημαντική ήταν η μείωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) το 2023, κατά 4 π.μ. σε σχέση με το 2022 (σε -6,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ από -10,3%). Η συρρίκνωση του ελλείμματος οφείλεται κυρίως στη διόρθωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών, προερχόμενη κατά 90% από τις μειωμένες τιμές καυσίμων, και στην αύξηση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών, με ιστορικό ρεκόρ τουριστικών εισπράξεων. Βελτίωση παρουσίασαν και τα δευτερογενή εισοδήματα, με σημαντική ωστόσο να είναι η επιδείνωση στα αντίστοιχα πρωτογενή. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως η βασική ανισορροπία του εξωτερικού τομέα της εγχώριας οικονομίας διαχρονικά, είναι το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών, λόγω της «προκυκλικότητας» των εισαγωγών (το «εισαγωγικό περιεχόμενο» της εγχώριας κατανάλωσης, όπως και των επενδύσεων και των εξαγωγών είναι υψηλό) και της μικρής μόνο ενίσχυσης των

εξαγωγικών επιδόσεων της ελληνικής οικονομίας (οι τάσεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 3.3).

Βασικός παράγοντας που δύναται να ενισχύσει την καθοδική πορεία του ελλείμματος του ΙΤΣ τα επόμενα έτη είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των επενδύσεων σε εξωστρεφείς κλάδους και της εθνικής αποταμίευσης. Για το 2024, η αναμενόμενη στασιμότητα της εγχώριας ζήτησης, η σταδιακή βελτίωση του εξωτερικού περιβάλλοντος και η διατήρηση των θετικών επιδόσεων του εισερχόμενου τουρισμού σε πραγματικούς όρους, αναμένεται να βελτιώσουν οριακά μόνο το υψηλό έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου της ελληνικής οικονομίας, με διατήρηση της εξωστρέφειας, αύξηση του μεριδίου υπηρεσιών στις εξαγωγές και του μεριδίου αγαθών στις εισαγωγές. Από την άλλη πλευρά, μια ενδεχόμενη αύξηση των τιμών των ενεργειακών αγαθών, όπως και η αναμενόμενη αύξηση των επενδύσεων, που πιθανόν να ενισχύσουν τη ζήτηση για εισαγωγές τόσο αγαθών όσο και υπηρεσιών, δύναται να επιβαρύνουν το ΙΤΣ.

Σημάδια κόπωσης στην αγορά εργασίας

Καθοδική πορεία σε όλη της διάρκεια του 2023 κατέγραψε το ποσοστό ανεργίας, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό, καθώς η συνεχής μεγέθυνση της εγχώριας οικονομίας περιορίζει το παραγωγικό της κενό και η διαθρωτική ανεργία παραμένει υψηλή. Την ανάπτυξη του προηγούμενου έτους φαίνεται να στήριξε η αύξηση τόσο της απασχόλησης όσο και των ωρών εργασίας ανά απασχολούμενο το 2023 σε σχέση με το 2022, ενώ μείωση κατέγραψε η παραγωγικότητα της εργασίας (μεταβλητή που υπολογίζεται ως ο λόγος του πραγματικού ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας).

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας το δ' τρίμ. του 2023 περιορίστηκε στο 10,5%, από 11,9% το δ' τρίμ. του 2022, διατηρώντας την Ελλάδα στη 2^η θέση με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη, με σημαντική διαφορά από τις υπόλοιπες χώρες (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 7). Η μείωση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα τόσο της μείωσης του αριθμού των ανέργων, όσο και της ενίσχυσης της απασχόλησης (ανάλυση των τάσεων στην εγχώρια αγορά εργασίας παρουσιάζεται στην ενότητα 3.4).

Κατά το τρέχον έτος, στους παράγοντες που θα ευνοήσουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι η ισχυρή τουριστική ζήτηση, η ήπια αυξητική τάση της εγχώριας κατανάλωσης και των εξαγωγών, καθώς και η αναμενόμενη ενίσχυση των επενδύσεων σε εξαγωγικούς κλάδους της βιομηχανίας και στις κατασκευές, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής και το υψηλό ανεκτέλεστο υπόλοιπο κατασκευαστικών έργων. Από την άλλη πλευρά, ανασταλικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας λειτουργεί η διεύρυνση του κόστους παραγωγής λόγω της αύξησης των ονομαστικών μισθών, με την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, να παρουσιάζει αύξηση το δ' τρίμηνο του 2023 κατά 5,5% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2022.

Για την περαιτέρω μείωση της ανεργίας είναι απαραίτητη η διατήρηση της αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση της διαθρωτικής ανεργίας, μέσω της αποτελεσματικότερης αντιστοίχισης των προσόντων των ανέργων και αυτών που απαιτεί η αγορά εργασίας, και της αύξησης της συμμετοχής συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων, όπως γυναικών και νέων, στο εργατικό δυναμικό. Ωστόσο, καθώς ο ρυθμός μεταβολής της

απασχόλησης καθορίζεται, έστω και μακροχρόνια από τις δημογραφικές τάσεις, προκύπτει πως η διατήρηση του ρυθμού μεγέθυνσης της εγχώριας οικονομίας και του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της θα εξαρτηθεί από την ενίσχυση της παραγωγικότητας των εργαζομένων και την ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών στην παραγωγή.

Προκλήσεις στον τραπεζικό τομέα

Η αργή αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού στον ιδιωτικό τομέα, το οποία πιέζει την πιστωτική επέκταση και επιδεινώνει την εξυπηρέτηση του υφιστάμενου δανεισμού, η κόπωση των ιδιωτικών καταθέσεων, το ύψος των κόκκινων δανείων, καθώς και γεωπολιτική αστάθεια και η οικονομική αβεβαιότητα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, δημιουργούν νέες προκλήσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, σχετικά με τις συνθήκες χρηματοδότησης των τραπεζών και την ποιότητα του ισολογισμού τους.

Εστιάζοντας στον ισολογισμό των ελληνικών τραπεζών, στο σκέλος του παθητικού, η επιβράδυνση των ιδιωτικών καταθέσεων, αφήνει το εγχώριο τραπεζικό σύστημα περισσότερο εκτεθειμένο στο περιβάλλον των υψηλών επιτοκίων. Για το σύνολο του 2024 αναμένεται σχετική σταθερότητα στις ιδιωτικές καταθέσεις, με ήπια ανοδική τάση. Αυτό, καθώς ο δομικός πληθωρισμός αποκλιμακώνεται αργά, ενώ τα οικονομικά μέτρα στήριξης περιορίζονται, οπότε και το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και η αποταμίευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων αναμένεται να υποστούν πίεση.

Στο σκέλος του ενεργητικού, ανάκαμψη κατέγραψε η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις με την επιτάχυνση στην υλοποίηση του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ αμείωτη εμφανίζεται η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά στο στις αρχές του 2024. Η ενίσχυση της πιστωτικής επέκτασης δύναται να στηρίξει σημαντικά τη κερδοφορία των τραπεζών καθώς η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου), αν και κατέγραψε μια μικρή κάμψη τον Φεβρουάριο λόγω της σταθεροποίησης του κόστους δανεισμού του ιδιωτικού τομέα, παραμένει σε διαχρονικά υψηλό επίπεδο (τουλάχιστον 20-ετίας). Μεταξύ των θετικών τάσεων στα μεγέθη των τραπεζών συγκαταλέγεται και η περαιτέρω μείωση των ΜΕΔ, με το συνολικό τους επίπεδο να παραμένει ωστόσο σημαντικά υψηλότερο σε σχέση τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη πλευρά, πρόκληση για τη ποιότητα του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών είναι η αύξηση της έκθεσής τους σε κρατικά ομόλογα, σημαντικά υψηλότερη από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωζώνης, η οποία ενισχύει περαιτέρω τους επικίνδυνους δεσμούς μεταξύ του τραπεζικού και του δημόσιου τομέα (ανάλυση σχετικά με τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Γ).

Ανοδικές τάσεις στους τομείς της εγχώριας παραγωγής πλην του εμπορίου

Ως προς τις εξελίξεις στον τομέα της προσφοράς το 2023, ανοδικές ήταν οι τάσεις στον τομέα της βιομηχανικής παραγωγής και των Κατασκευών, ενώ μείωση κατέγραψε ο όγκος του Λιανικού Εμπορίου.

Συγκεκριμένα, ενίσχυση και υπεραπόδοση έναντι των αντίστοιχων δεικτών της ΕΖ, κατέγραψαν οι δείκτες παραγωγής στη Βιομηχανία (+2,3% από +2,4% 2022) και στις Κατασκευές (+17,1% από +21,8% το 2022). Αντίθετα, στην ΕΖ, η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε κατά 2,4% το 2023

(+2,2% το 2022), ενώ ο τομέας των κατασκευών σημείωσε οριακή αύξηση (+0,2% από +4,3% το 2022). Χαρακτηριστική για την δυναμική του εγχώριου τομέα των Κατασκευών είναι η αύξηση της παραγωγής οικοδομικών έργων (12,7% σε συνέχεια αύξησης 17,2% το 2022) και των οικοδομικών αδειών (7,2% από 4,6% το 2022), ενώ οι επιχειρηματικές προσδοκίες το πρώτο τρίμηνο του 2024 βρίσκονται σε ιστορικό υψηλό επίπεδο.

Στην πλευρά του εμπορίου, μείωση κατέγραψε ο όγκος τους Λιανικού εμπορίου το 2023 (-3,3% από +3,3% το 2022), με αποτέλεσμα οι προσδοκίες στο πρώτο τρίμηνο του 2024 να υποχωρήσουν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 (-3,9 από +12,7 μονάδες). Αντίθετα, αύξηση κατέγραψε ο δείκτης όγκου στο Χονδρικό εμπόριο το 2023 (+4,8% από -5,3% το 2022). Τέλος, στο σύνολο του 2023, ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες ενισχύθηκε σε έντεκα από τους δεκατρείς κλάδους σε σχέση με το 2022, με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται στις υπηρεσίες Επαγγελματικών και Επιστημονικών δραστηριοτήτων (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους βασικούς τομείς της παραγωγής παρουσιάζονται στην ενότητα 3.2).

Μικρή ενίσχυση του εγχώριου οικονομικού κλίματος

Οι εκτιμήσεις για τη διατήρηση της αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας και το 2024, ενισχύουν σταδιακά τον εγχώριο Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, ο οποίος το πρώτο τρίμηνο του 2024 ήταν ήπια βελτιωμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (στις 106,9 από 105,6 μονάδες). Αξίζει, ωστόσο να σημειωθεί, πως ο δείκτης παραμένει χαμηλότερος του μέσου όρου (108,0) του 2023, έτος κατά το οποίο επίδοσή του ήταν - σε ετήσια βάση - η υψηλότερη των τελευταίων 15 ετών. Η ενίσχυση του δείκτη προήλθε από την βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες, τη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, με τις προσδοκίες στο Λιανικό εμπόριο να εξασθενούν ήπια. Στο ίδιο τρίμηνο, το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού, ένα μέτρο του βαθμού εκμετάλλευσης του παραγωγικού συντελεστή του φυσικού κεφαλαίου (π.χ. μηχανολογικός και μεταφορικός εξοπλισμός), κυμάνθηκε ήπια χαμηλότερα, στο 72,9% (από 76,3%).

Ανάλογες είναι και οι προσδοκίες στην Ευρώπη, με τον αντίστοιχο μέσο δείκτη να καταγράφει μια μικρή ενίσχυση κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 95,9 (από 94,5) μονάδες το πρώτο τρίμηνο του 2024 στην ΕΕ, και στις 96,0 (από 94,9) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Τέλος, στην πλευρά των νοικοκυριών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στο α' τρίμηνο του 2024 εξασθένησε ήπια έναντι του προηγούμενου τριμήνου του (-46,1 από -43,5 μονάδες), καθώς οι επιπτώσεις από το αυξανόμενο κόστος ζωής προβληματίζουν τα νοικοκυριά (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαμόρφωση του οικονομικού κλίματος παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Α).

Μεσοπρόθεσμες προβλέψεις

Στηριζόμενοι στην ανωτέρω ανάλυση του διεθνούς και εγχώριου οικονομικού κλίματος και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, καθώς σε κάποιες βασικές υποθέσεις, διαμορφώνουμε τις βραχυχρόνιες προβλέψεις σχετικά με τις συνιστώσες του εγχώριου ΑΕΠ για το 2024.

Πλαίσιο 3.1

Παράγοντες των οποίων οι μεταβολές επηρεάζουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις

Κίνδυνοι

- Περαιτέρω γεωπολιτική αστάθεια και οικονομική αβεβαιότητα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο (πόλεμος στην Ουκρανία, Μέση Ανατολή, εκλογές στις ΗΠΑ, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο).
- Πιο αργή μείωση των επιτοκίων στην Ευρώπη το 2024, ειδικά σε εναλλακτικό σενάριο μεγάλης αύξησης των διεθνών τιμών ενέργειας.
- Υψηλό έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο, με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.
- Αγορά εργασίας: Βραδύτερη αποκλιμάκωση του ποσοστού ανεργίας, μεταξύ άλλων λόγω υψηλής διαρθρωτικής ανεργίας.
- Σταδιακά σφιχτότεροι δημοσιονομικοί στόχοι. Παραμένει στενή η φορολογική βάση στην Ελλάδα.
- Απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλότερου του μ.ό. της Ευρωζώνης πληθωρισμού μετά τα μέσα του 2023. Επίμονος πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως τρόφιμα, υψηλότερος από τον μ.ό. της ΕΖ το 2024.
- Υψηλό επιτοκιακό spread δανείων-καταθέσεων και συστηματικά αρνητικός ρυθμός αποταμίευσης των νοικοκυριών.
- Κίνδυνος για νέα έξαρση ληξιπρόθεσμων οφειλών και ΜΕΔ, λόγω ανόδου επιτοκίων και κόστους διαβίωσης. Εμπόδιο στην ανακατανομή των πόρων τα κόκκινα δάνεια εντός και εκτός τραπεζικών ισολογισμών.
- Μείγμα επενδύσεων: Επενδύσεις σε Κατοικίες/Κατασκευές και μεταφορικό εξοπλισμό, μείωση στους άλλους τομείς.

Θετικές προοπτικές

- Η επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σε συνδυασμό με την επέκταση του δανειακού του σκέλους και το REPowerEU, δύνανται να «ξεκλειδώσουν» διεθνή κεφάλαια για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις.
- Η μείωση των επιτοκίων, αν ξεκινήσει νωρίτερα στα μέσα του έτους θα αποτελέσει ευκαιρία για επιτάχυνση των επενδύσεων.
- Στοιχείο η ενισχυμένη εξωστρέφεια της οικονομίας, με σταδιακή βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου.
- Μεταρρυθμίσεις με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα 2024-2027 δύνανται να αυξήσουν την παραγωγικότητα η οποία αποκλίνει από τον μέσο όρο στην Ευρώπη.
- Η μείωση των ΜΕΔ σε επίπεδο συνόλου οικονομίας θα απελευθερώσει παραγωγικούς πόρους προς αποδοτικότερη κατανομή τους.
- Σημαντικό ύψος ανεκτέλεστου υπολοίπου κατασκευαστικών έργων.

Σχετικά με την κατανάλωση, η ιδιωτική κατανάλωση εκτιμάται πως θα διατηρήσει το 2024 τη δυναμική του προηγούμενου έτους, στηριζόμενη από την ενίσχυση της απασχόλησης και των μισθών, καθώς και από τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Από την άλλη πλευρά, ανασταλτικά στην ενίσχυση της κατανάλωσης λειτουργεί η άρση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης των νοικοκυριών του προηγούμενου έτους, η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος δανεισμού και το αρνητικό ποσοστό αποταμίευσής τους των τριών τελευταίων ετών, καθώς και η πιθανότητα ενός νέου γύρου ανόδου

των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Σχετικά με τη δημόσια κατανάλωση, αναμένεται να συρρικνωθεί το 2024, με στόχο την επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων. Η ετήσια μεταβολή της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης εκτιμάται στο +1,3% και -0,6% αντιστοίχως, με τη συνολική κατανάλωση να διαμορφώνεται στο +1,0%.

Πλαίσιο 3.2

Υποθέσεις βασικού σεναρίου

- Η οικονομία της Ευρωζώνης ακολουθεί το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (Μάρτιος 2023) για ανάπτυξη 0,6% το 2024 (από 0,8% το προηγούμενο τρίμηνο) και πληθωρισμό 2,3% το 2024 (από 2,7%), ενεργειακές τιμές και επιτόκια.
- Τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο 3,9% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του 3,1% στα τέλη του 2024.
- Ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται σε παρεμφερή ένταση με αυτή του 2023. Εξαιτίας της ανάφλεξης στη Μέση Ανατολή, οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών αναμένεται να ακολουθήσουν αυξητικές τάσεις το 2024, ακολουθώντας το βασικό σενάριο της ΕΙΑ.
- Έγκαιρη εφαρμογή του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας το 2024 χωρίς περαιτέρω καθυστερήσεις.
- Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα θα κυμανθεί ελαφρά υψηλότερα από τον μ.ό. στην ΕΖ το 2024, κυρίως λόγω βραδύτερου ρυθμού υποχώρησης στα τρόφιμα.
- Ο εισερχόμενος τουρισμός για το 2024, αναμένεται να διατηρήσει τις θετικές επιδόσεις του 2023, σε πραγματικούς όρους.

Την ανοδική τους πορεία, με αυξανόμενο ρυθμό, εκτιμάται να διατηρήσουν οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου το 2024, ενισχυμένες από την επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το Repower EU, καθώς οι ευρωπαϊκοί πόροι αναμένεται να ενθαρρύνουν τους διεθνείς επενδυτές για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις. Επιπλέον, μια ενδεχόμενη μείωση των επιτοκίων στο δεύτερο μισό του έτους αναμένεται να ενισχύσει τη χαμηλή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις.

Στο σύνολο του 2024 αναμένουμε αύξηση των παγίων επενδύσεων σημαντικά μεγαλύτερη από αυτή του 2023 σε απόλυτο πραγματικό μέγεθος, που μεταφράζεται σε υψηλότερη ετήσια μεταβολή. Συγκεκριμένα, η ετήσια μεταβολή των παγίων επενδύσεων εκτιμάται στο +9,5% (συνολικές επενδύσεις +7,8%) για το 2024. Η μεταβολή των αποθεμάτων το 2024 αναμένεται παρόμοια με το 2023 σε απόλυτο πραγματικό μέγεθος.

Στο εξωτερικό ισοζύγιο, αναμένουμε οριακή βελτίωση 2024 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με διατήρηση της εξωστρέφειας και αύξηση του μεριδίου αγαθών στις εξαγωγές και στις εισαγωγές. Η σταδιακή ενίσχυση του ρυθμού ανάκαμψης των βασικών εμπορικών εταίρων της Ελλάδας αναμένεται να στηρίξει τις εξαγωγές, ενώ από την άλλη πλευρά η ανθεκτική εγχωρία ζήτηση και η αύξηση των επενδύσεων αναμένεται να στηρίξουν τις εισαγωγές το 2024. Λαμβάνοντας υπόψιν τις παραδοχές για το ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης, τη διατήρηση των θετικών επιδόσεων του τουρισμού σε πραγματικούς όρους και το 2024, και υποθέτοντας πως οι τιμές των ενεργειακών αγαθών θα παραμείνουν σταθερές, εκτιμούμε πως ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εξαγωγών θα διαμορφωθεί στο +2,2%, ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εισαγωγών θα διαμορφωθεί στο +1,9% το 2024, βελτιώνοντας ήπια το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Ως συνέπεια όλων των ανωτέρω, αναθεωρούμε ήπια προς τα κάτω την προηγούμενη εκτίμηση για ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας κατά 2,1% το 2024, λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, με κυριότερους την επιβράδυνση της οικονομίας της ΕΖ και τη διατήρηση του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Πίνακας 3.2

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για το έτος 2024 (σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ	ΕΕ	ΙΟΒΕ	ΔΝΤ	ΟΟΣΑ
	2024	2024	2024	2024	2024
ΑΕΠ	2,5%*	2,3%*	2,1%	2,1%	2,0%
Κατανάλωση	:	:	1,0%	:	:
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,3%	1,9%	1,3%	1,5%	1,4%
Δημόσια Κατανάλωση	-1,6%	-2,3%	-0,6%	-1,5%	0,0%
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	15,1%	7,5%	9,5%	9,9%	5,2%
Εξαγωγές	5,6%	5,0%	2,2%	3,7%	0,9%
Εισαγωγές	4,6%	3,8%	1,9%	3,0%	2,0%
ΕνΔΤΚ (%)	2,6%	2,7%*	3,0%	2,8%	2,8%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	10,6%	10,7%	10,3%	9,2%	10,0%*
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	:	1,1%	:	2,1%	1,6%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	-8,6%	:	-6,4%	-6,7%*

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2024, Νοέμβριος 2023, *Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή - European Economic Forecast, Autumn 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2023, *Winter 2024, Φεβρουάριος 2024 - Η Ελληνική Οικονομία 04/23. ΙΟΒΕ, Ιανουάριος 2024 - IMF Country Report No. 24/23, ΔΝΤ, Ιανουάριος 2024, - Economic Outlook 114, ΟΟΣΑ, Νοέμβριος 2023

3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς

- Ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής κατά 2,3% στο 2023 – αύξηση αντίστοιχη του 2022 – 2,7%). Ωστόσο μείωση του δείκτη κύκλου εργασιών κατά 4,1%.
- Συνεχίσθηκε η ισχυρή ανάκαμψη στις Κατασκευές, με την παραγωγή να ενισχύεται κατά 17,1% το 2023, σε συνέχεια αύξησης κατά 21,8% το 2022. Σε ιστορικό υψηλό επίπεδο οι επιχειρηματικές προσδοκίες και για το πρώτο τρίμηνο του 2024
- Μείωση 3,3% στον όγκο του Λιανικού Εμπορίου στο δωδεκάμηνο του 2023 αντί αντίστοιχης αύξησης (+3,3%) το 2022.
- Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους υποκλάδους των Υπηρεσιών το 2023.

Βιομηχανία

Στο σύνολο του 2023, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 2,3%, ρυθμός σχετικά αμετάβλητος με αυτόν του 2022 (2,4%). Την ίδια περίοδο, σε επίπεδο Ευρωζώνης, η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε κατά 2,4%, όταν το 2022 αυξανόταν κατά 2,2%.

Ο γενικός δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία στο σύνολο του 2023 υποχώρησε κατά 7,1%, αντί αύξησης 35,0% το 2022. Η μείωση των τιμών στο γενικό δείκτη προήλθε αποκλειστικά από την εγχώρια αγορά (-6,5% αντί +33,5% το 2022) καθώς το επίπεδο των τιμών στις εξαγωγές ενισχύθηκε κατά 39,8% αντί ηπιότερης αύξησης κατά 20,0% το 2022. Από την άλλη μεριά, ο δείκτης κύκλου εργασιών της βιομηχανίας υποχώρησε κατά 4,1%, αντί αύξησης κατά 33,1% το 2022.

Αναλυτικότερα, στους βασικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας, η παραγωγή αυξήθηκε στα Ορυχεία – Λατομεία (8,7% αντί μείωσης 7,9% πέρσι) και στη Μεταποίηση (4,1% σε συνέχεια αντίστοιχης αύξησης κατά 4,6% το 2022). Στον αντίποδα, η παραγωγή μειώθηκε στην παροχή Ηλεκτρικού ρεύματος (-5,5% αντί -3,7%), ενώ παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη στην παροχή Νερού (+0,04% αντί -2,2%).

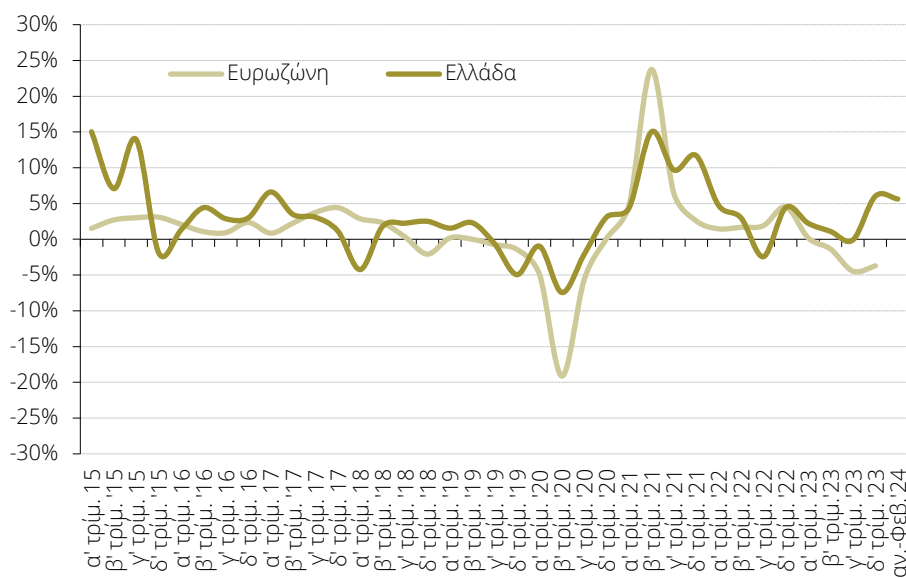
Στη Μεταποίηση, άνοδος της παραγωγής σημειώθηκε σε 14 από τους 26 κλάδους. Μεταξύ των κλάδων με τη μεγαλύτερη σημασία για την ελληνική οικονομία, η παραγωγή Φαρμάκων ενισχύθηκε 20,6% σε συνέχεια ανόδου κατά 11,3% το 2022. Η παραγωγή στα Βασικά Μέταλλα μειώθηκε κατά 1,6% (αντί +4,2% το 2022), ενώ στα Τρόφιμα η παραγωγή βελτιώθηκε ωστόσο με ρυθμό ηπιότερο σε σχέση με ένα έτος πριν (3,6% αντί 5,2%).

Ανάμεσα στους υπόλοιπους κλάδους της Μεταποίησης, ανοδικά κινήθηκε η κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων (16,8% αντί +24,0% το 2022), η κατασκευή δερμάτινων ειδών (16,6% αντί 8,8%), και η παραγωγή προϊόντων καπνού (+16,7 αντί 0,4%). Στο αντίποδα, μείωση της παραγωγής το 2023 καταγράφεται στα είδη ένδυσης (-10,8% αντί +9,0% το 2022), στα είδη μεταφορών (-6,0% αντί -5,1%), στις εκτυπώσεις (-3,8% αντί +19,4%), στις κλωστοϋφαντουργικές ύλες (-3,1% αντί -2,9%) και στη χαρτοποιία (-0,3% αντί -2,9%).

Στις κύριες ομάδες βιομηχανικών κλάδων, η παραγωγή περιορίσθηκε αποκλειστικά στην Ενέργεια (-1,9% αντί -2,5% το 2022). Αντίθετα, αύξηση σημειώθηκε στα διαρκή καταναλωτικά αγαθά (7,1% αντί 22,9% το 2022), στα Μη Διαρκή Καταναλωτικά αγαθά (6,5% αντί +6,4%), στα Κεφαλαιουχικά αγαθά (5,9% αντί 5,4% το 2022) και, τέλος, στα Ενδιάμεσα Αγαθά (0,3% αντί +1,9%).

Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, Π.Μ. (%) ως προς το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους

Αύξηση του γενικού δείκτη κατά 2,3% στο σύνολο του 2023

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Κατασκευές

Στο σύνολο του 2023, ο δείκτης παραγωγής στον τομέα Κατασκευών ενισχύθηκε κατά 17,1% σε συνέχεια αύξησης κατά 21,8% το 2022. Σημειώνεται πως και για το 2023, αύξηση καταγράφηκε σε όλα τα τρίμηνα του έτους.

Την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη (20 Κράτη μέλη), ο τομέας των κατασκευών σημείωσε ήπια αύξηση (0,2%) αντί +4,3% το 2022.

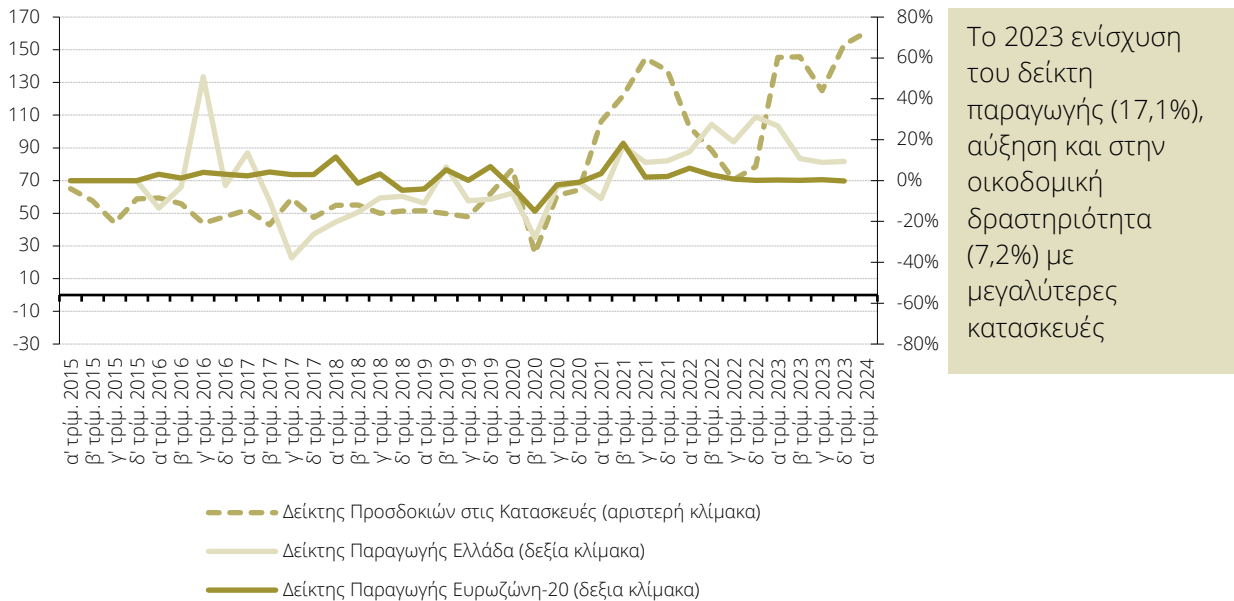
Την ίδια περίοδο στην Ελλάδα, στις επιμέρους κατασκευαστικές δραστηριότητες, η παραγωγή Οικοδομικών έργων ενισχύθηκε κατά 12,7% σε συνέχεια αύξησης 17,2% το 2022. Επιπλέον, ο δείκτης έργων Πολιτικού Μηχανικού ενισχύθηκε κατά 12,1%, ρυθμός σημαντικά μειωμένος σε σχέση με αυτόν του 2022 (+29,3%). Επιπλέον, στα στοιχεία κατασκευαστικής δραστηριότητας, οι οικοδομικές άδειες αυξήθηκαν κατά 7,2% (αντί 4,6% το 2022), ενώ οι νέες οικοδομές είναι μεγαλύτερες τόσο σε επιφάνεια (11,9%) όσο και σε όγκο (15,9%).

Σημειώνεται, πως μετά το ιστορικό υψηλό επίπεδο των επιχειρηματικών προσδοκιών του τομέα το 2023, στο πρώτο τρίμηνο του 2024 οι προσδοκίες εξακολουθούν να ενισχύονται έχοντας (18 επιπλέον μονάδες σε σχέση με το μέσο όρο του 2023).

Διάγραμμα 3.5

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, IOBE

Λιανικό Εμπόριο

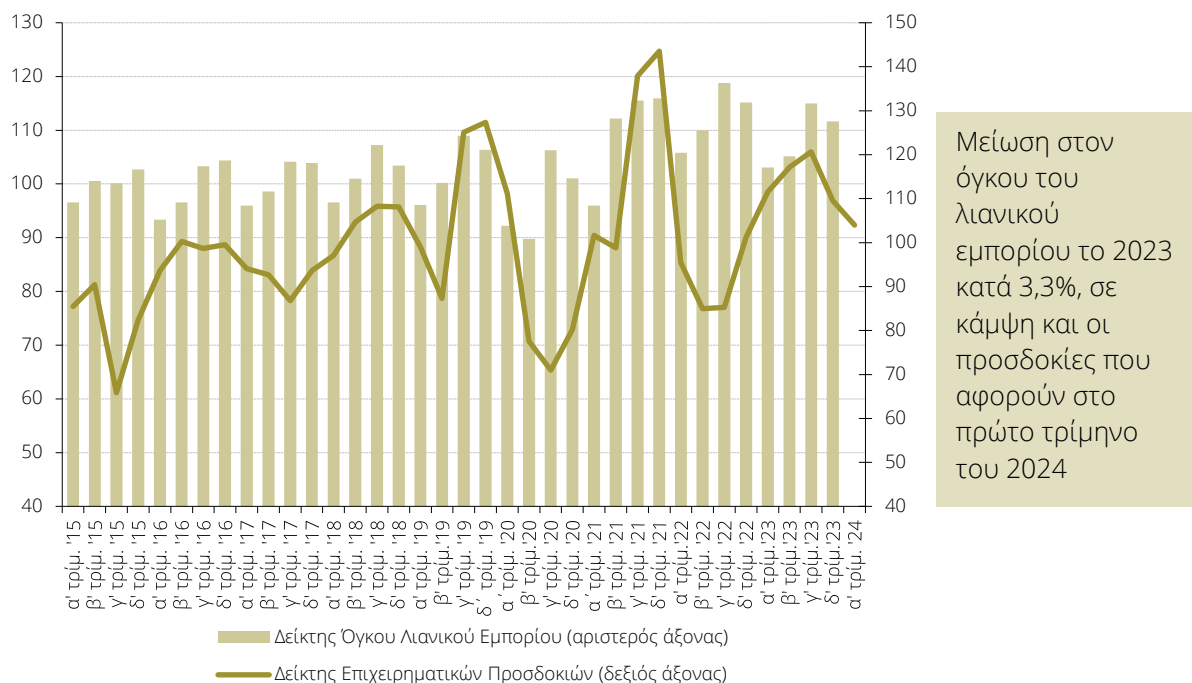
Ο δείκτης όγκου στο Λιανικό εμπόριο τον Ιανουάριου του 2024 μειώθηκε κατά 8,9% σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα. Στο σύνολο του 2023, ο δείκτης όγκου του Λιανικού εμπορίου μειώθηκε κατά 3,3%, αντί αντίστοιχης αύξησης (+3,3%) το 2022. Ο όγκος εργασιών ενισχύθηκε σε 4 από τους 8 υποκλάδους. Η μεγαλύτερη άνοδος σημειώθηκε στα Πολυκαταστήματα (4,2% σε συνέχεια 3,2% πέρσι), ενώ ακολούθησαν τα Έπιπλα και Ηλεκτρικά Είδη (2,4% αντί αύξησης 10,8% ένα έτος πριν) και τα Τρόφιμα (1,8% αντί -1,6%). Αντίθετα, μείωση του όγκου πωλήσεων καταγράφεται στα Φάρμακα (-3,5% αντί +8,0%), στα Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων (-3,1% αντί -2,5%), στα Καύσιμα (-1,0% αντί ενίσχυσης κατά 3,2%) και στα Βιβλία-Χαρτικά είδη (-0,6% αντί αύξησης κατά 13,0% πέρσι).

Οι προσδοκίες στον τομέα του Λιανικού εμπορίου στο πρώτο τρίμηνο του 2024 υποχωρούν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Ο σχετικός σωρευτικός δείκτης μειώθηκε κατά 3,9 μονάδες αντί αύξησης κατά 12,7 μονάδες το 2023.

Σε επίπεδο δραστηριοτήτων, οι προσδοκίες υποχώρησαν σε τρεις υποκλάδους του Λιανικού Εμπορίου. Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη υποχώρηση καταγράφηκε στα Είδη Ένδυσης/Υπόδησης (-17,5 μονάδες αντί αύξησης 45,7 μονάδων το 2023), στα Οχήματα-Ανταλλακτικά (-7,4 μονάδες αντί +10,0 μονάδες) και στα Τρόφιμα-Ποτά (-3,2 μονάδες αντί +39,7 μονάδες το 2023). Αντίθετα, περισσότερη αισιοδοξία καταγράφεται στους εκπροσώπους των ειδών Οικιακού Εξοπλισμού (+10,5 μονάδες αντί +3,3 το 2023) και στα Πολυκαταστήματα (+1,3 μονάδες αντί +18,6).

Διάγραμμα 3.6

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2010=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, IOBE

Πίνακας 3.3

Μεταβολές του Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2010=100)				
	2021	2022	2023	Μεταβολή 2022/2021	Μεταβολή 2023/2022
Γενικός Δείκτης	108.9	112.4	108.7	10.2%	-3.3%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	113.4	115.5	113.1	10.5%	-2.1%
Επιμέρους Κατηγορίες Καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	113.9	111.1	107.6	-2.5%	-3.1%
Πολυκαταστήματα	88.9	91.7	95.5	3.2%	4.2%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	83.8	86.5	85.6	3.2%	-1.0%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	88.1	86.7	88.3	-1.6%	1.8%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	142.0	153.3	147.9	8.0%	-3.5%
Ένδυση-Υπόδηση	110.9	113.7	114.8	2.5%	0.9%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	138.1	153.0	156.7	10.8%	2.4%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	144.0	162.7	161.8	13.0%	-0.6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ειδικότερα, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για τα Αυτοκίνητα - Οχήματα διαμορφώθηκε στις 117,3 μονάδες στο πρώτο τρίμηνο του 2024, χαμηλότερα κατά 6,0% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, υψηλότερα όπως από το μέσο όρο 2020-2022. Το ισοζύγιο των τρεχουσών πωλήσεων είναι ενισχυμένο, στις 33 μονάδες, έναντι 14 μονάδων το 2023, με αύξηση του ποσοστού όσων εκτιμούσαν αυξημένες πωλήσεις. Ωστόσο, στο σκέλος των αποθεμάτων το ισοζύγιο αυξάνεται σημαντικά, με σημαντική πτώση όσων θεωρούν χαμηλά τα αποθέματα. Οι

παραγγελίες βελτιώνονται, με το ισοζύγιο να αυξάνεται στις 26 μονάδες από 8 μονάδες πέρυσι και το 40% να θεωρεί ότι οι παραγγελίες θα αυξηθούν το επόμενο διάστημα. Το ισοζύγιο για τις προσδοκίες πωλήσεων επίσης αυξάνεται, στις 29 μονάδες, έναντι 18 μονάδων το 2023, με ενίσχυση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση πωλήσεων. Στο σκέλος της απασχόλησης καταγράφεται σταθεροποίηση, ενώ στις τιμές εξασθενούν οι έντονες πληθωριστικές πιέσεις, με το 40% των επιχειρήσεων να αναμένει αύξηση, έναντι 70% το 2023.

Πίνακας 3.4

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	α' τρίμ. 2022	α' τρίμ. 2023	α' τρίμ. 2024	Μεταβ. 2022/2021	Μεταβ. 2023/2022
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	55.7	95.4	92.2	39.7	-3.2
Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση	72.7	118.4	100.9	45.7	-17.5
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	102.8	106.1	116.6	3.3	10.5
Οχήματα-Ανταλλακτικά	114.7	124.7	117.3	10.0	-7.4
Πολυκαταστήματα	94.5	113.1	114.4	18.6	1.3
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	98.8	111.5	107.6	12.7	-3.9

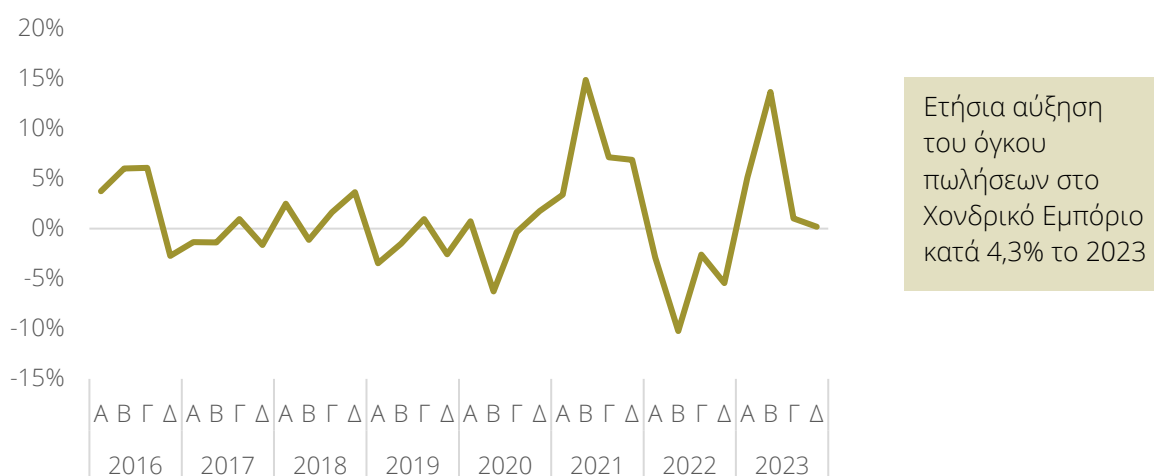
Πηγή: IOBE

Χονδρικό εμπόριο

Στο σύνολο του 2023, ο δείκτης όγκου στο Χονδρικό εμπόριο αυξήθηκε κατά 4,8% αντί μείωσης κατά 5,3% το 2022. Την ίδια χρονιά, ο δείκτης κύκλου εργασιών, ο οποίος ενσωματώνει και την επίδραση των τιμών, μειώθηκε κατά 2,3%, όταν το 2022 ενισχυόταν 21,5%. Το παραπάνω ίσως συνδέεται και με αποκλιμάκωση των τιμών στα προϊόντα του χονδρικού εμπορίου.

Διάγραμμα 3.7

Εξέλιξη του Δείκτη Όγκου στο Χονδρικό Εμπόριο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Στο σύνολο του 2023, ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες ενισχύθηκε σε έντεκα από τους δεκατρείς κλάδους σε σχέση με το 2022.

Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στις υπηρεσίες άλλων Επαγγελματικών και Επιστημονικών δραστηριοτήτων (20,0% αντί +8,3% το 2022), στις υπηρεσίες Πληροφορικής (20,0% αντί 9,6% το 2022), στις υπηρεσίες Προστασίας και Έρευνας (15,5% αντί 10,9%) και στις υπηρεσίες Μηχανικών (12,1% αντί 8,8%). Έπονται σε απόσταση οι υπηρεσίες Νομικών δραστηριοτήτων/υπηρεσίες Νομικών συμβουλών (6,9% αντί 22,2%), οι υπηρεσίες Τηλεπικοινωνιών (5,5% σε σχέση με 5,8% το 2022) και οι Εκδοτικές δραστηριότητες (3,0% αντί 2,5%). Αντίθετα, μείωση στον κύκλο εργασιών σημειώνουν οι υπηρεσίες Ταχυδρομικών και Ταχυ-μεταφορικών δραστηριοτήτων (-3,4% αντί -4,9%) καθώς και οι υπηρεσίες σχετικές με την Απασχόληση (-0,1% αντί +2,0%).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες τάσεις στους πρόδρομους δείκτες από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE, των οποίων οι τιμές αφορούν στο πρώτο τρίμηνο του 2024, οι προσδοκίες ενισχύθηκαν σε όλους τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, ενώ ο γενικός δείκτης του τομέα βελτιώθηκε κατά 22,5 μονάδες αντί μείωσης κατά 19,1 μονάδων το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023.

Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη ενίσχυση των προσδοκιών καταγράφηκε στους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (+42,2 μονάδες αντί μείωσης κατά -20,4 το 2023), ενώ ακολούθησαν οι Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις (+12,4 αντί -15,8 το 2023), τα Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά γραφεία (+12 μονάδες αντί 4,5 πέρσι) και οι υπηρεσίες Πληροφορικής (2,8 μονάδες αντί -15,5 μονάδες το 2022).

Πίνακας 3.5

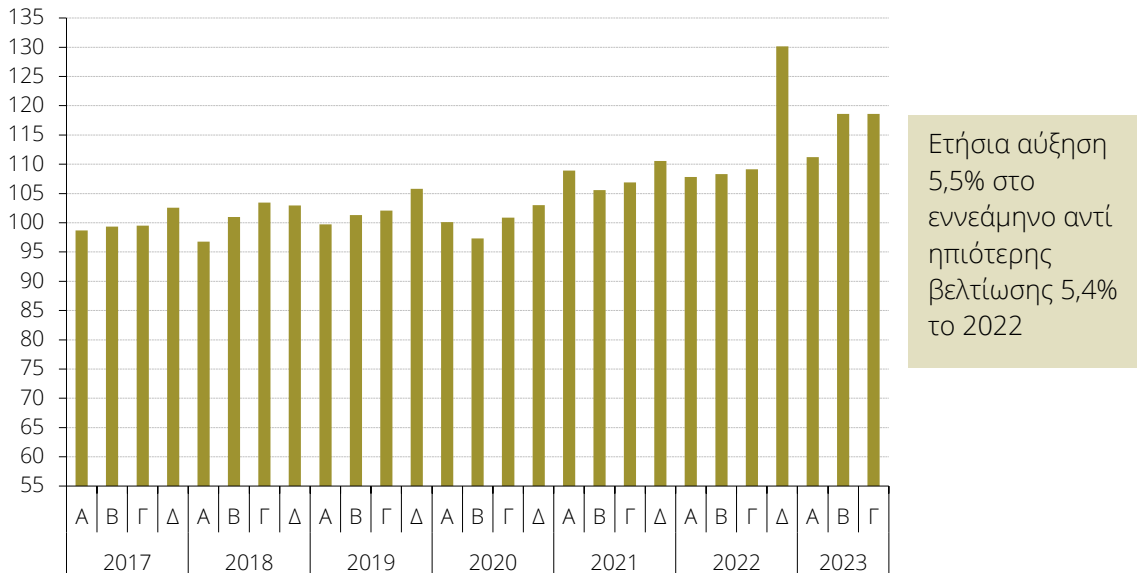
Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (2000-2010=100)

	α' τρίμ. 2022	α' τρίμ. 2023	α' τρίμ. 2024	Μεταβ. 2023/2022	Μεταβ. 2024/2023
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά Γραφεία	106,4	110,9	122,9	4,5	12
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	127,4	107	149,2	-20,4	42,2
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	118,4	102,6	115	-15,8	12,4
Πληροφορική	112,1	96,6	99,4	-15,5	2,8
Σύνολο Υπηρεσιών	115,7	96,6	119,1	-19,1	22,5

Διάγραμμα 3.8

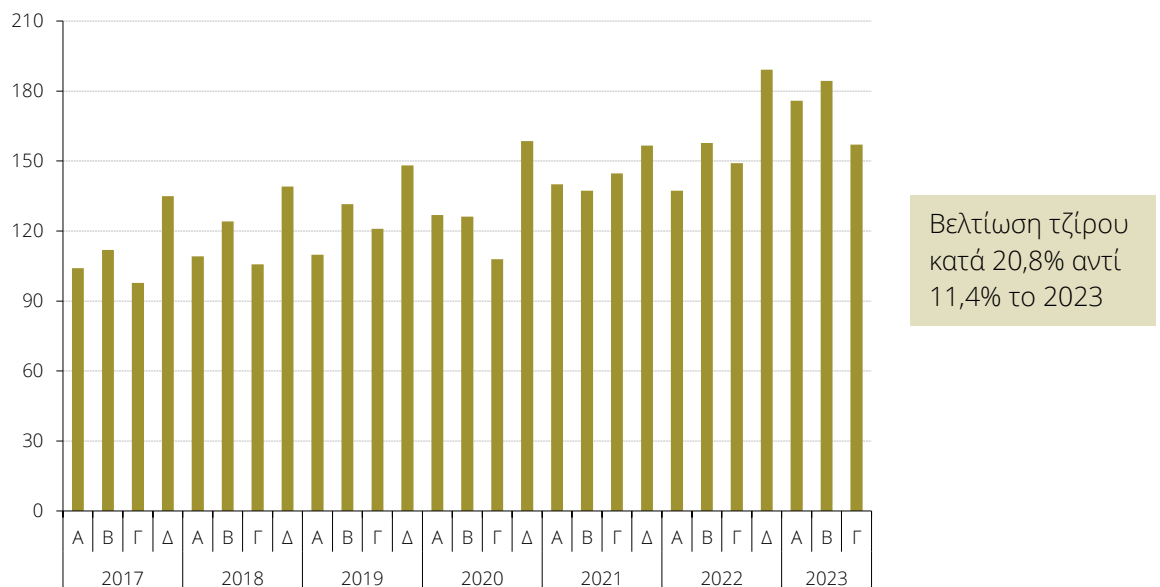
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον κλάδο Υπηρεσιών Τηλεπικοινωνιών (κλάδος 61)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.9

Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Κλάδο Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος 62)

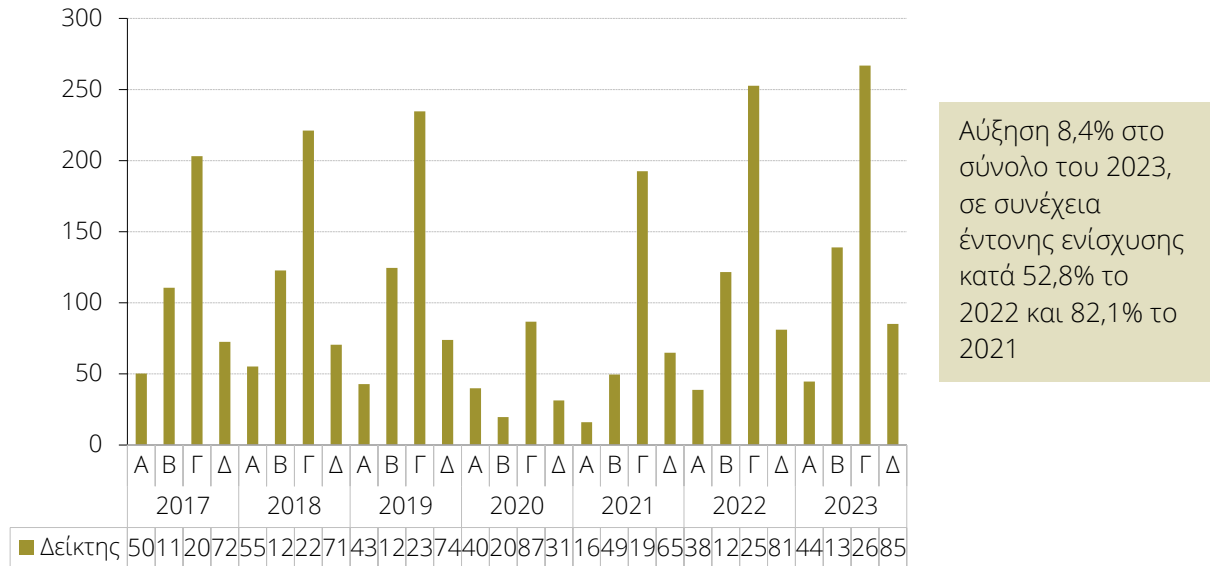

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.10

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης) (Κλάδοι 55 & 56)

3.3 Εξωτερικό Ισοζύγιο

A. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς

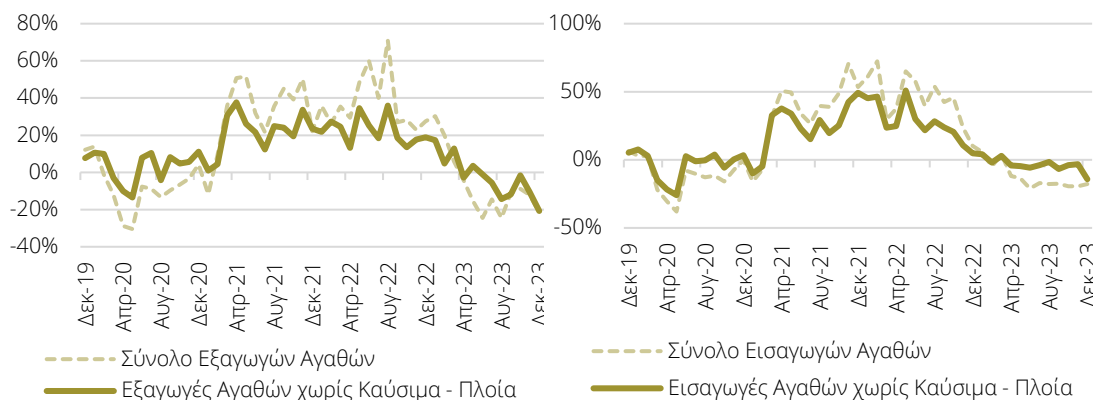
- Υποχώρηση εξαγωγών προϊόντων σε ονομαστικούς όρους το 2023, με ρυθμό 8,5% και πτώση των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών (-2,9%).
- Υποχώρηση των εισαγωγών το δωδεκάμηνο Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2023, κατά 13,8% σε τρέχουσες τιμές, καθώς διαμορφώθηκαν σε €79,9 δισεκ., από €92,6 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα.
- Μείωση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το 2022 κατά 21,4%, σε €29,5 δισεκ.
- Υποχώρηση σε όλες στις κατηγορίες προϊόντων, και άνοδος μόνο για τα Αγροτικά προϊόντα.
- Μείωση της ζήτησης από τις χώρες της Ευρωζώνης (-4,1% ή -€876,1 εκατ.), από τις χώρες της Μ.Ανατολής & Β.Αφρικής (-12,5% ή €849,4 εκατ.) και της Ασίας (-18,3% ή €513,9 εκατ.).

Οι εξαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2023 στα €50,4 δισεκ., έναντι €55,1 δισεκ. πριν ένα χρόνο, σημειώνοντας υποχώρηση 8,5%, σε τρέχουσες τιμές. Εξαιρουμένων των εξαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εξαγωγές υποχώρησαν κατά 2,9%, στα €34,4 δισεκ., από €35,4 δισεκ. το 2022. Οι εισαγωγές αγαθών κατέγραψαν υποχώρηση το 2023, κατά 13,8% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €79,9 δισεκ., από €92,6 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Εξαιρουμένων των εισαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εισαγωγές μειώθηκαν κατά 3,8%, στα €59,3 δισεκ., από €61,6 δισεκ. το 2022. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω τάσεων στις βασικές συνιστώσες του εξωτερικού ισοζυγίου προϊόντων, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε €8,0 δισεκ. χαμηλότερα από ότι το 2022 (-21,4%), στα €29,5 δισεκ., από €37,5 δισεκ. Ακολούθως, η αξία των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας το δεκάμηνο του 2023 αντιστοιχούσε στο 63,1% των εισαγωγών της, ενώ ένα έτος νωρίτερα έφθανε το 59,5%.

Αναλυτικά, οι εξαγωγές στα Αγροτικά Προϊόντα ενισχύθηκαν κατά 12,8% σε τρέχουσες τιμές την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023, στα €10,2 δισεκ., από €9,0 δισεκ. το 2022. Στις εξαγωγές Καυσίμων σημειώθηκε ονομαστική μείωση, κατά 21,5%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα €16,5 δισεκ., από €21,0 δισεκ. το 2022. Οι εξαγωγές των δύο συγκεκριμένων κατηγοριών αντιστοιχούν το 2023 στο 52,8% της αξίας των εγχώριων εξαγωγών προϊόντων, από 54,4% ένα χρόνο νωρίτερα. Οι εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων υποχώρησαν το δωδεκάμηνο του 2023 (-4,0%), με την αξία τους να αγγίζει τα €21,6 δισεκ., από €22,5 δισεκ. το 2022. Αυτή η εξέλιξη προήλθε κυρίως από την μείωση που σημειώθηκε στις εξαγωγές για Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη, κατά 9,4%, με αποτέλεσμα από €8,0 δισεκ. να φτάσουν τα €7,3 δισεκ. Επίσης, υποχώρηση εξαγωγών παρουσίασαν τα Διάφορα Βιομηχανικά Είδη (-3,2%, στα €3,5 δισεκ.). Ομοίως, μείωση της διεθνούς ζήτησης σημειώθηκε για τα Χημικά προϊόντα και συναφή, κατά 1,8%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €5,9 δισεκ. ενώ παράλληλα, αυξήθηκαν οι εξαγωγές στα Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών κατά 1,5%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €4,95 δισεκ. από €4,87 δισεκ. την ίδια περίοδο το 2022.

Διάγραμμα 3.11

Συνολικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων και εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία (τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: IOBE

Οι εξαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2023 στα €50,3 δισεκ., 8,6% χαμηλότερα από το 2022. Οι εισαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την ίδια περίοδο στα €59,6 δισεκ., 3,8% χαμηλότερα από το 2022.

Σε ότι αφορά τις τάσεις των εξαγωγών προϊόντων ανά γεωγραφική περιοχή, υποχώρησαν το 2023 προς τις χώρες της Ευρωζώνης, κατά 4,1%, προσεγγίζοντας τα €20,7 δισεκ., από €21,6 δισεκ. το 2022. Προς την ΕΕ συνολικά σημειώθηκε ετήσια μείωση 6,5% ή €2,0 δισεκ., με τις εξαγωγές προς αυτή την περιφέρεια να φθάνουν τα €28,5 δισεκ., από €30,5 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης που απορροφούν το μεγαλύτερο τμήμα των ελληνικών εξαγωγών, σημειώθηκε διεύρυνσή τους προς την Γαλλία κατά 6,4%, από €1,7 δισεκ. σε €1,8 δισεκ., και προς την Ολλανδία, κατά 5,3%, από τα €1,2 δισεκ. σε €1,3 δισεκ. Μείωση παρουσίασαν οι εξαγωγές αγαθών προς το σημαντικότερο προορισμό, την Ιταλία, κατά 8,8%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν σε €5,8 δισεκ. το 2023 από €6,4 δισεκ. το 2022.

Μεταξύ των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς τις οποίες οι συνολικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 12,4% ή €1,1 δισεκ., φθάνοντας τα €7,9 δισεκ., η Βουλγαρία εξακολούθησε να αποτελεί τον κυριότερο εξαγωγικό προορισμό, με υποχώρηση των εκροών προϊόντων προς αυτή σε σχέση με το 2022 κατά 22,2% ή €990,1 εκατ. Ανοδικές τάσεις σημειώθηκαν προς δύο άλλες χώρες οι οποίες απορροφούν σημαντικό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, τη Ρουμανία (+0,1% ή €1,2 εκατ. στα €1,8 δισεκ.) και την Πολωνία 1,9% ή €17,0 εκατ., στα €927,7 εκατ. αντίστοιχα.

Υποχώρηση της ζήτησης ελληνικών εξαγωγών σημειώθηκε προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, κατά 10,1%, από €10,3 δισεκ. το 2022 σε €9,3 δισεκ. ένα χρόνο μετά. Αυτή εκδηλώθηκε πρωτίστως από την Τουρκία, προς την οποία οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 27,3%, από €2,5 δισεκ. σε €1,8 δισεκ., και δευτερευόντως από το Ην.Βασίλειο, με μείωση κατά 10,2%, από τα €2,2 δισεκ. το 2022 στα €1,9 δισεκ. το 2023.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Βόρειας Αμερικής κινήθηκαν καθοδικά, κατά 3,0%, από €2,6 δισεκ. το δωδεκάμηνο του 2022 σε €2,6 δισεκ. το 2023, λόγω της υποχώρησης των εξαγωγών προς τις ΗΠΑ κατά 5,0%, από €2,2 δισεκ. το 2022 σε €2,1 δισεκ. το 2023. Αντιθέτως, αύξηση παρουσίασαν

οι εξαγωγές προς τον Καναδά, κατά 4,2% ή 11,0 εκατ. στα €274,0 εκατ. και αύξηση προς το Μεξικό (+15,9%).

Πίνακας 3.6

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές, Ιανουάριος – Δεκέμβριος (εκατ. €)*

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ		%ΜΕΤΑΒΟΛΗ	% ΣΥΝΘΕΣΗ	
	2023	2022	23/22	2023	2022
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	10.162,9	9.012,0	12,8%	20,2%	16,4%
Τρόφιμα και Ζώα Ζωντανά	7.471,3	6.842,9	9,2%	14,8%	12,4%
Ποτά και Καπνός	1.267,2	1.136,0	11,5%	2,5%	2,1%
Λάδια και Λίπη Ζωικής ή Φυτικής Προέλευσης	1.424,4	1.033,1	37,9%	2,8%	1,9%
ΠΡΩΤΕΣ ΎΛΕΣ	1.566,7	1.919,4	-18,4%	3,1%	3,5%
Πρώτες Ύλες μη Εδώδιμες εκτός από Καύσιμα	1.566,7	1.919,4	-18,4%	3,1%	3,5%
ΚΑΥΣΙΜΑ	16.476,2	20.995,6	-21,5%	32,7%	38,1%
Ορυκτά. Καύσιμα. Λιπαντικά κ.λπ.	16.476,2	20.995,6	-21,5%	32,7%	38,1%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	21.595,1	22.494,8	-4,0%	42,8%	40,8%
Χημικά Προϊόντα και Συναφή (μ.α.κ.)	5.860,3	5.965,5	-1,8%	11,6%	10,8%
Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη	7.267,4	8.020,7	-9,4%	14,4%	14,6%
Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών	4.945,7	4.871,5	1,5%	9,8%	8,8%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	3.521,6	3.637,1	-3,2%	7,0%	6,6%
ΛΟΙΠΑ	605,9	695,2	-12,8%	1,2%	1,3%
Είδη & Συναλλαγές μη Ταξινομημένα σε Κατηγορίες	605,9	695,2	-12,8%	1,2%	1,3%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	50.406,8	55.117,0	-8,5%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Αύξηση κατά 2,7% εμφάνισαν το 2023 οι εξαγωγές προς τις αγορές των χωρών της Κεντρικής-Λατινικής Αμερικής, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €431,6 εκατ. από €420,3 εκατ. το 2022. Η άνοδος των εξαγωγών προς τις χώρες της συγκεκριμένης περιοχής οφείλεται κυρίως στην αύξηση της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από την Αργεντινή, κατά 434,4%, που διαμόρφωσε την αξία τους στα €82,5 εκατ. από €15,4 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Υποχώρηση για τις εξαγωγές προς τον Παναμά (-17,9% ή -€37,0 εκατ.) στα €170,1 εκατ.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής επίσης παρουσίασαν μείωση, κατά 12,5%, στα €5,9 δισεκ. από €6,8 δισεκ., κυρίως λόγω της κατακόρυφης μείωσης των εξαγωγών προς την Τυνησία (-67,4%), όπου οι εξαγωγές διαμορφώθηκαν το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2023 στα €175,5 εκατ., έναντι €539,1 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα, αλλά και προς την Λιβύη (-14,7%), όπου υποχώρησαν κατά €271,5 εκατ. το 2023 σε σχέση με το 2022 και άγγιξαν τα €1,6 δισεκ. Προς δύο επίσης σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς στη Μέση Ανατολή, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 11,9%, στα €395,1 εκατ., ενώ αντίθετα προς τη Σαουδική Αραβία οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 29,4%, στα €382,8 εκατ. Με αφορμή την πολεμική αναταραχή στο Ισραήλ, αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική αξία των εξαγωγών αγαθών προς το Ισραήλ και τον Λίβανο το 2023 άγγιξε τα €2,1 δισεκ., εκ των οποίων τα €657,0 εκατ. προς το Ισραήλ.

Ομοίως, υποχώρηση της ζήτησης των ελληνικών αγαθών σημειώθηκε προς τις χώρες της Ασίας, προς τις οποίες οι εξαγωγές μειώθηκαν το δωδεκάμηνο του 2023 κατά 18,3%, στα €2,3 δισεκ. από €2,8 δισεκ. το 2022. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην μείωση των εξαγωγών κατά 56,8% προς

τη Σιγκαπούρη, από €278,3 εκατ. το 2022 στα €120,2 εκατ. το 2023. Ομοίως, σημειώθηκε μείωση της ζήτησης από την Ν.Κορέα (-16,7%, στα €605,4 εκατ. από €726,8 εκατ. το 2022).

Μειωμένη, κατά 21,8%, ήταν η ροή των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων προς την Ωκεανία, με την αξία τους το 2023 να διαμορφώνεται στα €207,7 εκατ. από €265,7 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Η μείωση προήλθε από την παρόμοια σε κατεύθυνση τάση προς την Αυστραλία, προς την οποία οι εξαγωγές μειωθήκαν με ρυθμό 18,7% και διαμορφώθηκαν στα €190,1 εκατ. από €233,8 εκατ. το προηγούμενο έτος. Ομοίως, μείωση σημειώθηκε και προς την Νέα Ζηλανδία (-44,9%).

Ανακεφαλαιώνοντας, η υποχώρηση των εξαγωγών προϊόντων της Ελλάδας το 2023 κατά 8,5% σε τρέχουσες τιμές, προήλθε από την μείωση των πετρελαιοειδών (-21,5%), των πρώτων υλών (-18,4%), των βιομηχανικών προϊόντων (-4,0%) και των ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορίες (-12,8%). Οι πέντε πρώτες χώρες με την μεγαλύτερη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων να είναι η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Κύπρος και οι ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά, οι εισαγωγές υποχώρησαν κατά 13,8% μειώνοντας το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο στα €29,5 δισεκ. (-21,4%). Οι πέντε χώρες με τον μεγαλύτερο μερίδιο εισαγωγών προϊόντων για το δωδεκάμηνο του 2023 είναι η Γερμανία, η Κίνα, η Ιταλία, το Ιράκ και η Ολλανδία. Οι ελληνικές εξαγωγές κινήθηκαν πτωτικά το 2023 γεγονός που σχετίζεται σε ένα βαθμό με την διεθνή αβεβαιότητα και των πολεμικών συγκρούσεων σε Γάζα και Ουκρανία.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές ανά προορισμό, Ιανουάριος- Δεκέμβριος 2023 (εκατ. €)*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 23/22
	2023	2022	
Ε.Ε. (27)	28.538,8	30.525,7	-6,5%
Ευρωζώνη	20.677,2	21.553,3	-4,1%
G7	15.618,9	16.527,6	-5,5%
Βόρεια Αμερική	2.554,5	2.632,5	-3,0%
Χώρες BRICS	775,7	969,8	-20,0%
Μ.Ανατολή & Β.Αφρική	5.937,7	6.787,1	-12,5%
Ωκεανία	207,7	265,7	-21,8%
Κεντρική-Λατινική Αμερική	431,6	420,3	2,7%
Ασία	2.292,5	2.806,3	-18,3%

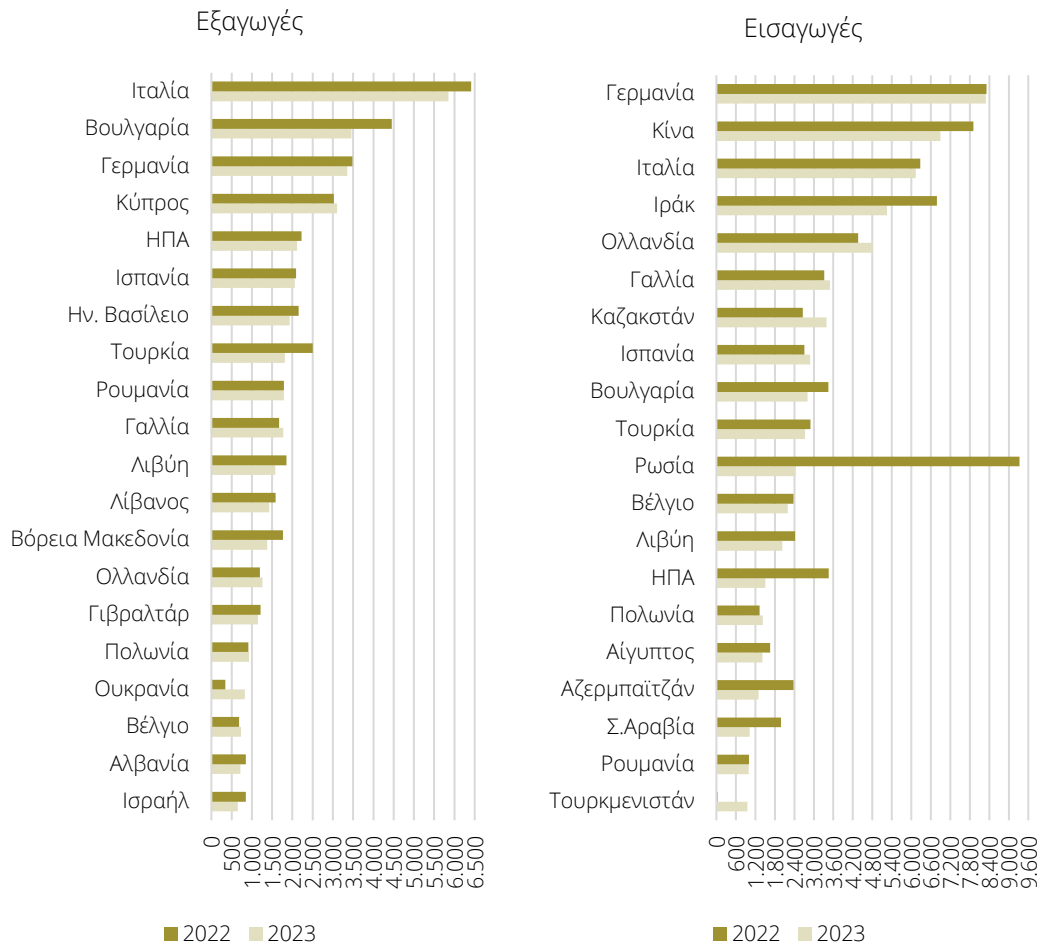
* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Διάγραμμα 3.12

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις ελληνικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2023 (εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ. Επεξεργασία: IOBE

Μεγαλύτερη αύξηση εξαγωγών προϊόντων το 2023 σε απόλυτους όρους προς την Ουκρανία (+€487,8 εκατ.). Μεγαλύτερη πτώση προς την Βουλγαρία (-€990,1 εκατ.). Το μερίδιο της Ιταλίας στις εξαγωγές παραμένει το υψηλότερο. Μεγαλύτερη αύξηση εισαγωγών το ίδιο διάστημα του 2023 σε απόλυτους όρους από το Τουρκμενιστάν (+€920,5 δισεκ.), μεγαλύτερη μείωση από την Ρωσία (-€6,9 δισεκ.).

Β. Ισοζύγιο πληρωμών

- Στο σύνολο του 2023, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) εμφάνισε μειωμένο έλλειμμα σε σύγκριση με το 2022, στα €14,0 δισεκ., έναντι €21,2 δισεκ., αντιστοιχώντας στο 6,3% του ΑΕΠ, έναντι 10,3% το 2022.
- Σημαντική διόρθωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών, προερχόμενη κατά 90% από τις μειωμένες τιμές καυσίμων και αύξηση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών με ιστορικό ρεκόρ τουριστικών εισπράξεων. Βελτίωση στα δευτερογενή εισοδήματα με σημαντική επιδείνωση στα πρωτογενή εισοδήματα.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2024

Στο πρώτο 2μηνο του 2024 το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών διαμορφώθηκε στο €1,5 δισεκ., στο ίδιο επίπεδο με το 2023. Αυξημένο εμφανίζεται το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Αγαθών κατά €1,0 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023, με πτώση εξαγωγών και αύξηση εισαγωγών, ενώ μικρή βελτίωση καταγράφεται στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών (+€174 εκ.). Στο Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδημάτων σημειώνεται επιδείνωση κατά €894 εκ., λόγω της μεγάλης αύξησης των πληρωμών, ενώ στο σκέλος των Δευτερογενών Εισοδημάτων το πλεόνασμα διευρύνθηκε κατά €1,8 δισεκ., λόγω της εισροής του νομισματικού εισοδήματος του Ευρωσυστήματος προς την Τράπεζα της Ελλάδος.

Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2023

Στο σύνολο του 2023 (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) διαμορφώθηκε στα €14,0 δισεκ. έλλειμμα, αντιστοιχώντας στο 6,3% του ΑΕΠ, μειωμένο κατά €7,3 δισεκ. σε σύγκριση με το 2022, όταν είχε προσεγγίσει το 10,3% του ΑΕΠ. Η διόρθωση προήλθε από τη σημαντική μείωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών, την αύξηση του πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών και τη βελτίωση των δευτερογενών εισοδημάτων, ενώ επιδεινώθηκε το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων.

Αναλυτικά, το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών διαμορφώθηκε στα €32,4 δισεκ. το 2023, μειωμένο κατά €7,2 δισεκ. σε σύγκριση με το 2022, προσεγγίζοντας το 14,7% του ΑΕΠ, όπως και το 2021. Το 90% σχεδόν της διόρθωσης του ελλείμματος προήλθε από την κατηγορία καυσίμων, με μείωση κατά €6,4 δισεκ., λόγω της αποκλιμάκωσης των ενεργειακών τιμών το 2023 σε σύγκριση με το 2022, ενώ το 2022 η διόγκωση του ελλείμματος λόγω καυσίμων αντιστοιχούσε στο 57%. Οι εξαγωγές μειώθηκαν στα €49,5 δισεκ., (-€4,3 δισεκ.)¹², με την κατηγορία των λοιπών αγαθών να καταγράφει πτώση κατά €1,1 δισεκ. και των καυσίμων κατά -€3,3 δισεκ. Οι εισαγωγές αγαθών περιορίστηκαν στα €81,9 δισεκ. (-€11,5 δισεκ.). Ισχυρή αποκλιμάκωση εισαγωγών καταγράφηκε στα καύσιμα, με πτώση κατά €9,7 δισεκ., ενώ στα λοιπά αγαθά η μείωση ήταν σχετικά περιορισμένη (-€1,7 δισεκ.).

Το πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών ενισχύθηκε το 2023 στα €21,9 δισεκ. στο 9,9% του ΑΕΠ, έναντι €19,4 δισεκ. το 2022. Οι συνολικές εισπράξεις από Υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €49,1 δισεκ., αυξημένες κατά €1,3 δισεκ. σε σύγκριση με το 2022, ενώ οι πληρωμές ανήλθαν στα €27,2 δισεκ., με μείωση κατά €1,2 δισεκ. Οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες διαμορφώθηκαν σε

¹² Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, σε τρέχουσες τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

ιστορικά υψηλό επίπεδο, στα €20,6 δισεκ. (9,3% του ΑΕΠ), ενώ οι μεταφορικές υπηρεσίες έφτασαν τα €21,0 δισεκ., με πτώση κατά €2,4 δισεκ., και οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες έφτασαν τα €7,5 δισεκ., (+€846 εκατ.). Οι πληρωμές για ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν στα €2,4 δισεκ. (+€507 εκατ.), οι πληρωμές για μεταφορικές υπηρεσίες μειώθηκαν στα €17,7 δισεκ. (-€1,9 δισεκ.), ενώ τέλος οι πληρωμές λοιπών υπηρεσιών έφτασαν τα €7,0 δισεκ., με αύξηση κατά €193 εκατ.

Το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδημάτων επιδεινώθηκε το 2023 στα €4,8 δισεκ., έναντι €758 εκατ. το 2022. Οι εισπράξεις ενισχύθηκαν στα €9,9 δισεκ., με αύξηση κατά €2,0 δισεκ., και οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €14,6 δισεκ., έναντι €8,6 δισεκ. το 2022. Βασική αιτία για την αύξηση των πληρωμών είναι ο διπλασιασμός των πληρωμών για επενδύσεις (κέρδη, μερίσματα, τόκοι) που έφτασαν τα €12,8 δισεκ.

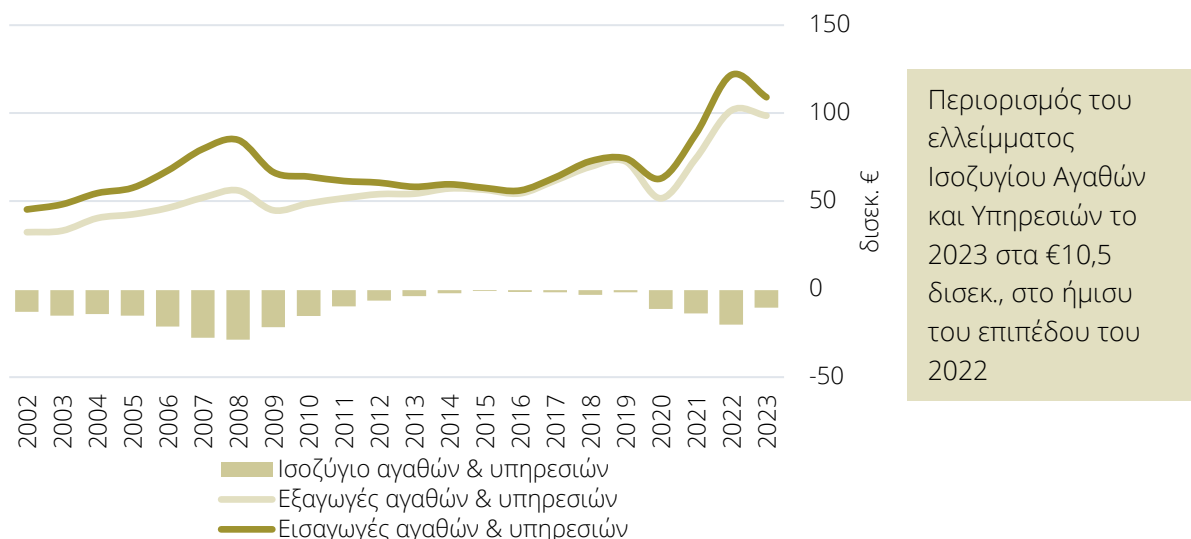
Το Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδημάτων βελτιώθηκε σημαντικά το 2023, στα €1,3 δισεκ. έναντι ελλείμματος €302 εκατ. το 2022, με αύξηση των εισπράξεων στα €5,5 δισεκ. (€1,1 δισεκ.), και μείωση των πληρωμών στα €4,2 δισεκ. (-€476 εκατ.).

Ισοζύγιο Κεφαλαίων

Το πλεόνασμα του Ισοζυγίου Κεφαλαίων¹³ συρρικνώθηκε στα €2,7 δισεκ. το 2023, έναντι €3,1 δισεκ. το 2022, κυρίως λόγω της μείωσης των εισπράξεων στα €3,4 δισεκ., (-€1,1 δισεκ.), και των πληρωμών κατά €55 εκατ. Τέλος, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαίων, που αντανακλά τη σχέση δανειστή ή δανειζόμενου μιας οικονομίας με το εξωτερικό, ήταν ελλειμματικό, στα €11,3 δισεκ., έναντι €18,1 δισεκ. το 2022.

Διάγραμμα 3.13

Εισαγωγές-Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2023

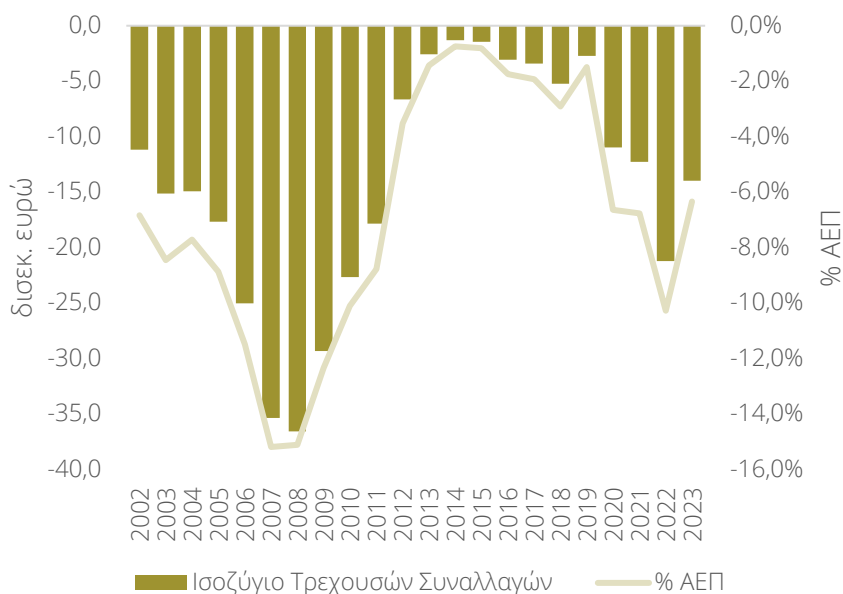

¹³ Το ισοζύγιο κεφαλαίων απεικονίζει τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου, δηλαδή τις μονομερείς εισπράξεις και πληρωμές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων που συνδέονται με επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου περιλαμβάνουν κυρίως ένα μέρος των μεταβιβάσεων (εισπράξεων) από τον κοινοτικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Γενική Κυβέρνηση (απολήψεις από τα διαρθρωτικά ταμεία – πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου – και το Ταμείο Συνοχής βάσει των ΚΠΣ).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα 3.14

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2023

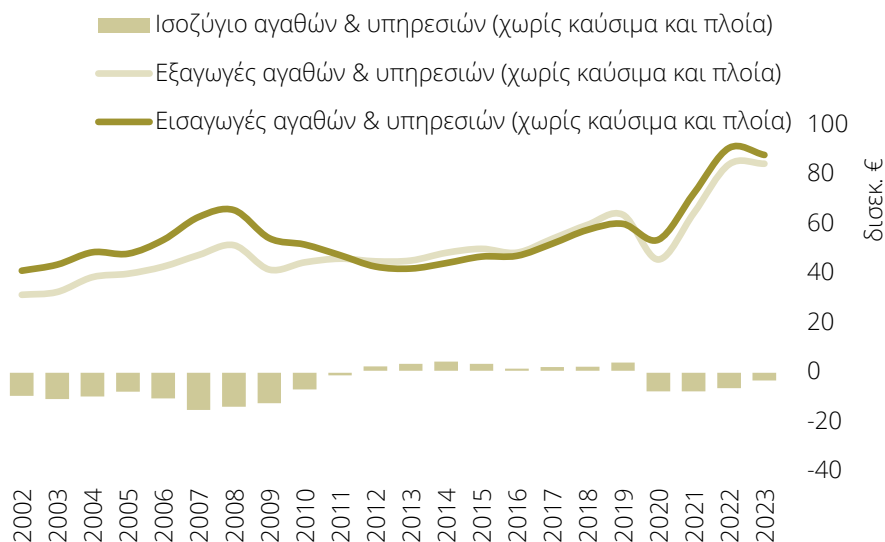

Στα €14,0 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2023, στο 6,3% του ΑΕΠ, έναντι 10,3% το 2022

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα 3.15

Εισαγωγές-Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2023

Συρρίκνωση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία στα €3,5 δισεκ. το 2023, από €6,6 δισεκ. το 2022

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €9,2 δισεκ. το 2023, έναντι ελλείμματος €16,2 δισεκ. το 2022.

Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά €3,2 δισεκ., ενώ οι καθαρές υποχρεώσεις σε μη κατοίκους (επενδύσεις μη κατοίκων στη χώρα) ενισχύθηκαν κατά €4,6 δισεκ.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού αυξήθηκαν κατά €2,6 δισεκ, και οι υποχρεώσεις σε μη κατοίκους ενισχύθηκαν κατά €5,6 δισεκ., κυρίως λόγω της ανόδου των τοποθετήσεων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια κατά €4,1 δισεκ.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, οι απαιτήσεις από κατοίκους έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά €1,7 δισεκ., κυρίως λόγω της μείωσης κατά €7,1 δισεκ. των επενδύσεων σε καταθέσεις και *repos*, κινήσεις οι οποίες αντισταθμίστηκαν εν μέρει από τη στατιστική προσαρμογή από την έκδοση τραπεζογραμματίων, ενώ οι υποχρεώσεις μειώθηκαν κατά €3,6 δισεκ. Τέλος, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν στα τέλη Δεκεμβρίου του 2023 στα €12,3 δισεκ., περίπου το ίδιο και στα τέλη Φεβρουαρίου (€12,4 δισεκ.).

Πίνακας 3.8. Ισοζύγιο Πληρωμών (εκατ. €)

		Ιανουάριος – Δεκέμβριος			Φεβρουάριος		
		2021	2022	2023	2022	2023	2024
I	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΓΩΝ (I.A + I.B + I.Γ + I.Δ)	-12.271,6	-21.225,6	-13.970,5	-2.420,4	-1.338,3	-3.160,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.A + I.B)	-13.874,1	-20.166,3	-10.514,7	-3.147,3	-1.925,1	-2.728,4
I.A	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ (I.A.1 – I.A.2)	-26.719,1	-39.557,6	-32.395,8	-3.374,2	-2.276,2	-3.103,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-5.877,1	-13.251,5	-6.887,7	-1.309,6	-469,7	-771,7
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα	-20.841,9	-26.306,0	-25.508,0	-2.064,7	-1.806,5	-2.332,2
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-23,1	-293,8	-96,3	-8,9	5,7	-19,8
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς πλοία	-26.696,0	-39.263,7	-32.299,5	-3.365,4	-2.281,9	-3.084,1
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα και πλοία	-20.818,8	-26.012,2	-25.411,8	-2.055,8	-1.812,2	-2.312,4
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	39.327,9	53.755,0	49.457,4	3.610,5	4.360,2	3.911,6
	Καύσιμα	10.210,2	17.601,7	14.267,8	893,0	1.440,7	1.013,3
	Πλοία (πωλήσεις)	121,4	110,0	207,2	9,1	51,3	8,0
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	28.996,3	36.043,3	34.982,4	2.708,3	2.868,2	2.890,3
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	66.046,9	93.312,6	81.853,2	6.984,7	6.636,4	7.015,5
	Καύσιμα	16.087,3	30.853,2	21.155,6	2.202,6	1.910,4	1.785,0
	Πλοία (αγορές)	144,4	403,8	303,5	18,0	45,6	27,8
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	49.815,1	62.055,5	60.394,1	4.764,1	4.680,4	5.202,7
I.B	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 – I.B.2)	12.845,0	19.391,3	21.881,1	227,0	351,1	375,5
I.B.1	Εισπράξεις	35.056,4	47.761,9	49.091,4	2.167,0	2.317,0	2.583,8
	Ταξιδιωτικό	10.502,7	17.676,2	20.593,6	133,3	238,5	291,4
	Μεταφορές	18.728,1	23.434,0	20.999,8	1.578,1	1.510,9	1.621,8
	Λοιπές υπηρεσίες	5.825,7	6.651,8	7.498,0	455,7	567,6	670,6
I.B.2	Πληρωμές	22.211,5	28.370,7	27.210,4	1.940,0	1.965,9	2.208,3
	Ταξιδιωτικό	1.112,5	1.924,6	2.431,7	78,4	122,4	174,1
	Μεταφορές	15.078,7	19.609,7	17.749,0	1.340,3	1.307,6	1.414,1
	Λοιπές υπηρεσίες	6.020,3	6.836,3	7.029,8	521,4	535,8	620,1
I.Γ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 – I.Γ.2)	368,7	-757,7	-4.781,3	660,0	511,8	-278,4
I.Γ.1	Εισπράξεις	6.608,1	7.875,5	9.856,8	1.230,4	1.444,6	1.018,4
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	220,2	224,7	208,8	21,6	18,1	20,0
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	3.019,2	4.177,7	6.303,7	277,6	367,7	451,7
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	3.368,8	3.473,0	3.344,3	931,2	1.058,8	546,6
I.Γ.2	Πληρωμές	6.239,4	8.633,1	14.638,1	570,4	932,7	1.296,8
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	1.309,7	1.493,8	1.327,1	111,6	104,3	108,9
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	4.433,3	6.478,8	12.795,1	416,5	785,3	1.128,5
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	496,5	660,6	515,9	42,2	43,2	59,4
I.Δ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Δ.1 – I.Δ.2)	1.233,8	-301,6	1.325,5	66,8	74,9	-154,1
I.Δ.1	Εισπράξεις	5.008,2	4.390,6	5.541,5	410,6	451,9	322,3
	Γενική κυβέρνηση	3.561,7	2.642,7	3.255,8	310,4	352,9	182,2
	Λοιποί τομείς	1.446,5	1.747,9	2.285,8	100,2	99,0	140,1
I.Δ.2	Πληρωμές	3.774,4	4.692,2	4.216,1	343,8	377,0	476,4
	Γενική κυβέρνηση	2.297,1	3.058,7	2.381,9	239,2	244,8	336,6
	Λοιποί τομείς	1.477,2	1.633,5	1.834,2	104,5	132,2	139,8
II	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (II.1 – II.2)	4.000,9	3.111,6	2.677,0	27,7	275,3	-149,5
II.1	Εισπράξεις	4.915,0	3.857,0	3.367,7	93,0	290,3	4,6
	Γενική κυβέρνηση	4.055,5	2.523,2	2.824,7	87,7	170,5	0,6
	Λοιποί τομείς	859,5	1.333,7	543,0	5,3	119,9	4,0
II.2	Πληρωμές	914,1	745,3	690,8	65,3	15,1	154,0
	Γενική κυβέρνηση	5,0	7,2	7,0	0,6	0,5	0,5
	Λοιποί τομείς	909,1	738,1	683,8	64,7	14,6	153,5
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (I + II)	-8.270,7	-18.113,9	-11.293,5	-2.392,7	-1.063,1	-3.310,4
III	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	-7.107,6	-16.152,0	-9.160,4	-1.677,3	-690,8	-3.108,7
III.A	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ *	-4.412,6	-4.988,9	-1.366,9	-1.100,1	-248,6	-439,4
	Απαιτήσεις	1.147,7	2.538,5	3.240,4	71,3	141,5	41,1
	Υποχρεώσεις	5.560,4	7.527,5	4.607,3	1.171,4	390,1	480,5
III.B	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ *	23.829,9	8.934,9	-3.020,4	2.600,4	2.952,8	-2.086,2
	Απαιτήσεις	27.316,7	10.206,3	2.601,4	2.051,7	2.654,9	1.112,8
	Υποχρεώσεις	3.486,7	1.271,4	5.621,8	-548,7	-297,9	3.199,0
III.Γ	ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ *	-29.060,9	-18.252,5	-5.303,6	-3.173,7	-3.578,6	-856,8
	Απαιτήσεις	3.713,7	-3.688,1	-1.673,7	-1.667,8	127,8	-474,3
	Υποχρεώσεις	32.774,6	14.564,4	3.630,0	1.505,9	3.706,4	382,6
	(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	-957,9	-4.496,0	-3.501,3	-1,7	-1.417,4	-1.416,2
III.Δ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ **	2.536,0	-1.845,4	530,6	-3,8	183,6	273,8
IV	ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (I + II – III + IV=0)	1.163,1	1.962,0	2.133,2	715,4	372,3	201,7
	ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ***				13.032	11.819	12.414

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των απαιτήσεων παρουσιάζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των απαιτήσεων με αρνητικό πρόσημο. Αντίστοιχα, η αύξηση των υποχρεώσεων εμφανίζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των υποχρεώσεων με αρνητικό πρόσημο.

** (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων παρουσιάζεται πλέον με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων με αρνητικό πρόσημο.

*** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

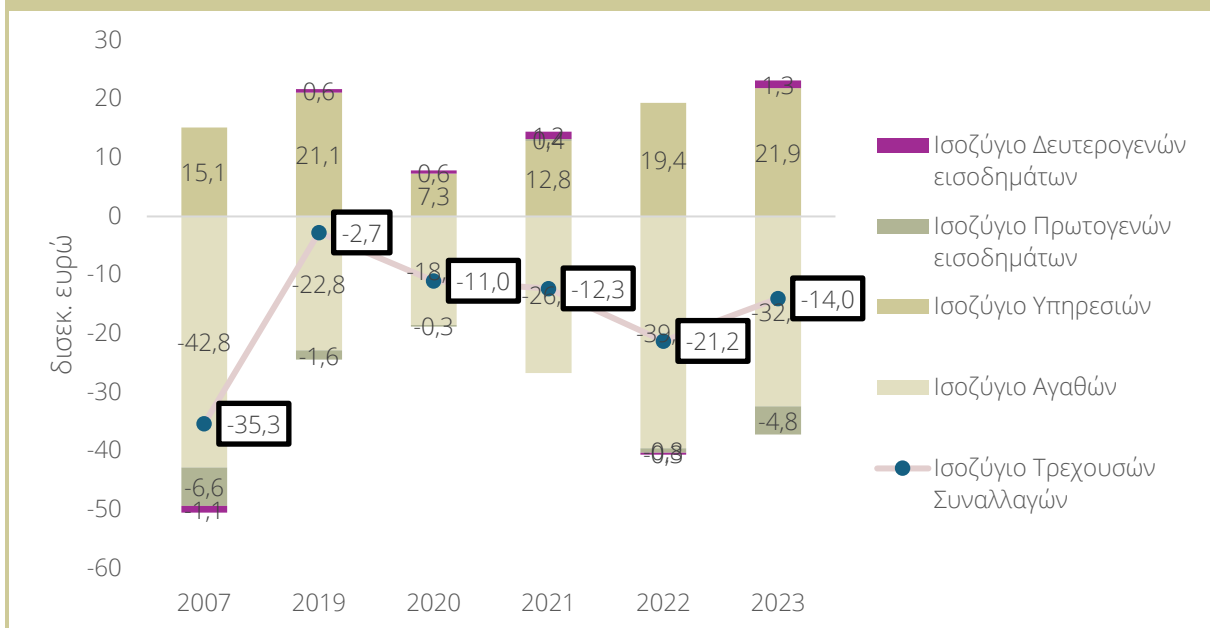
Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.3B

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών – Παράγοντες διαμόρφωσης και χρηματοδότησης

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) αποτελεί σημαντικό δείκτη της οικονομίας, αντανακλώντας τη δυναμική της στο παγκόσμιο εμπόριο, την πιθανή έκθεσή της σε δανεισμό, ενώ αποτελεί μέρος και του εισοδήματος μέσω των καθαρών εξαγωγών. Επιπλέον, μετά την κρίση χρέους της ευρωζώνης έχει συμπεριληφθεί και ως βασικός δείκτης στη διαδικασία των μακροοικονομικών ανισορροπιών, εξετάζοντας τις προοπτικές σταθερότητας, λειτουργώντας και ως πρόδρομος δείκτης για την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης. Το ΙΤΣ διαχρονικά στην Ελλάδα είναι ελλειμματικό, με σημαντική επιδείνωση μετά το 1994 και την απελευθέρωση στη βραχυπρόθεσμη κίνηση κεφαλαίων, αποκαλύπτοντας και το σημαντικό έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Το ΙΤΣ παρουσίασε σημαντικό έλλειμμα την περίοδο 2006-2009 (διψήφιο ποσοστό του ΑΕΠ), με την κρίση χρέους να ακολουθεί. Έκτοτε, η πολιτική εσωτερικής υποτίμησης διόρθωσε το σημαντικό έλλειμμα ανταγωνιστικότητας με το έλλειμμα να φτάνει στο χαμηλότερο επίπεδό του το 2014 (0,7% του ΑΕΠ).

Πριν την πανδημία, το ΙΤΣ διατηρούνταν σε χαμηλά σχετικά επίπεδα, καθώς η αύξηση των εισαγωγών αγαθών λόγω σταδιακής ανάκαμψης της οικονομίας αντισταθμιζονταν από την τόνωση των εισπράξεων και κυρίως του τουρισμού. Το έλλειμμα στο ΙΤΣ έφτασε τα €2,7 δισεκ. το 2019, ωστόσο η πανδημία προκάλεσε έντονη αστάθεια στην οικονομία, με αποτέλεσμα το έλλειμμα να εκτροχιαστεί στα €11,0 δισεκ. το 2020 και στα €12,2 δισεκ. το 2021, κοντά στο 6,6%-6,8% του ΑΕΠ. Η πανδημία αύξησε το έλλειμμα ΙΤΣ κατά €8,2 δισεκ., κυρίως λόγω του εκτροχιασμού στο ισοζύγιο υπηρεσιών κατά €13,8 δισεκ., με σημαντική υποχώρηση των τουριστικών εισπράξεων, ενώ σχετική βελτίωση σημειώθηκε στο ισοζύγιο αγαθών κατά €4,3 δισεκ. λόγω μεγαλύτερης πτώσης των εισαγωγών αγαθών. Το 2022 καταγράφηκε μια εκ νέου επιδείνωση του ελλείμματος στα €21,2 δισεκ., κυρίως λόγω αρχικά των αυξημένων τιμών καυσίμων και κατόπιν και των υπολοίπων αγαθών, λόγω της ενεργειακής κρίσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022. Σε όλες τις παραπάνω μεταβολές είναι χρήσιμο να εξεταστούν τόσο οι παράγοντες διαμόρφωσης του ελλείμματος, όσο και οι τρόποι χρηματοδότησής του.

Διάγραμμα Π.3.3B.1. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και οι συνιστώσες του

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Θεωρητικά, όταν η εγχώρια παραγωγή υστερεί από την εγχώρια ζήτηση η διαφορά καλύπτεται με εισαγωγές, δημιουργώντας έλλειμμα στον εξωτερικό τομέα, και το οποίο έλλειμμα χρηματοδοτείται με δανεισμό από το εξωτερικό. Έτσι, η εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών είναι το κενό αποταμίευσης της οικονομίας, δηλαδή η διαφορά αποταμιεύσεων και επενδύσεων, το οποίο μπορεί να χωριστεί σε δημόσιο κενό αποταμίευσης (σχεδόν ταυτίζεται με το ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης) και το ιδιωτικό κενό αποταμίευσης.

Με βάση τη μεθοδολογία του Ισοζυγίου Πληρωμών, όπως αυτή καταγράφεται στο IMF (2009), *Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth edition (BPM6)* οι μακροοικονομικές σχέσεις έχουν ως εξής:

- Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ): $ΑΕΠ = C + G + I + X - M$, όπου C η ιδιωτική κατανάλωση, G η δημόσια δαπάνη, I ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου (επενδύσεις), X και M οι εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

- Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ΙΤΣ): $ΙΤΣ = X - M + NY + NCT$, όπου NY και NCT είναι το καθαρό εισόδημα και οι καθαρές τρέχουσες μεταβιβάσεις από το εξωτερικό.

- Ακαθάριστο Εθνικό Διαθέσιμο Εισόδημα (ΑΕΔΕ): $ΑΕΔΕ = C + G + I + ΙΤΣ$

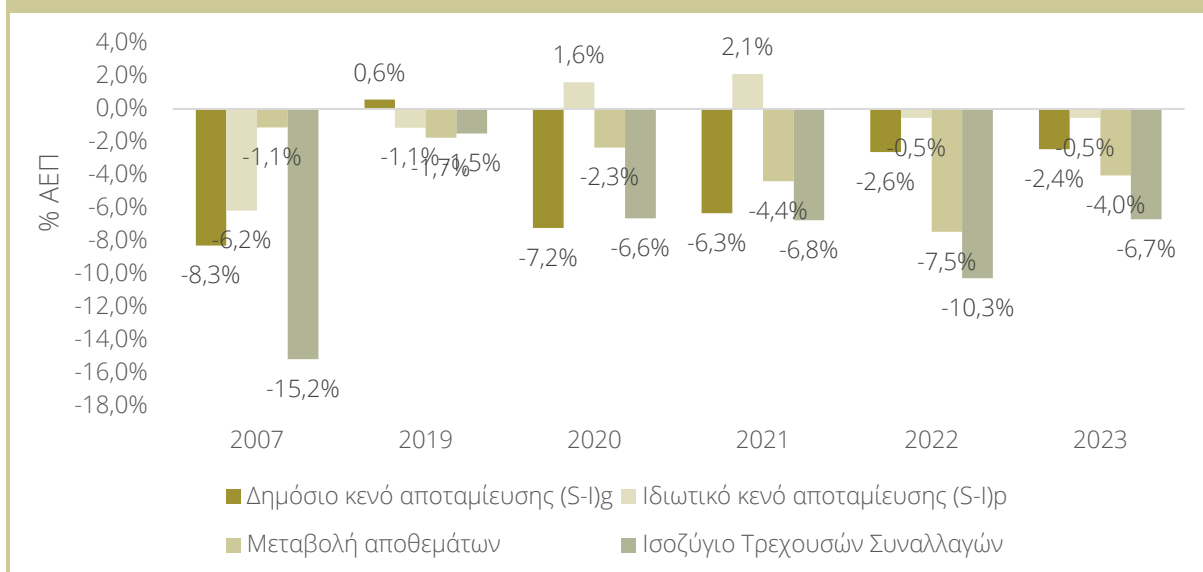
- Ακαθάριστη αποταμίευση: $S = ΑΕΔΕ - C - G$

- $ΙΤΣ = S - I = (S_p - I_p) + (S_g - I_g)$

Έτσι, το ΙΤΣ μπορεί να εκφραστεί ως η διαφορά μεταξύ αποταμίευσης και επενδύσεων, ενώ πιο αναλυτικά μπορεί να εκφραστεί ως η διαφορά δημόσιας αποταμίευσης μείον δημοσίων επενδύσεων (κενό δημόσιας αποταμίευσης) συν τη διαφορά ιδιωτικής αποταμίευσης μείον ιδιωτικών επενδύσεων (ιδιωτικό κενό αποταμίευσης). Για λόγους διαθεσιμότητας των στοιχείων οι επενδύσεις αφορούν τις πάγιες, χωρίς δηλαδή τη μεταβολή των αποθεμάτων. Συνεπώς η μεταβολή των αποθεμάτων αναλύεται χωριστά.

Το 2007, έτος πριν την παγκόσμια κρίση και την κρίση χρέους, το έλλειμμα του δημόσιου τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ προσέγγισε το 8,3%, ενώ η διαφορά ιδιωτικών αποταμιεύσεων και ιδιωτικών παγίων επενδύσεων ήταν ελλειμματική και ίση με 6,2%, δημιουργώντας ένα σωρευτικό έλλειμμα στο ΙΤΣ 15,2%, το οποίο καλύφθηκε με μεγάλη έκταση δανεισμό.

Διάγραμμα Π.3.3Β.2. Κενό αποταμίευσης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

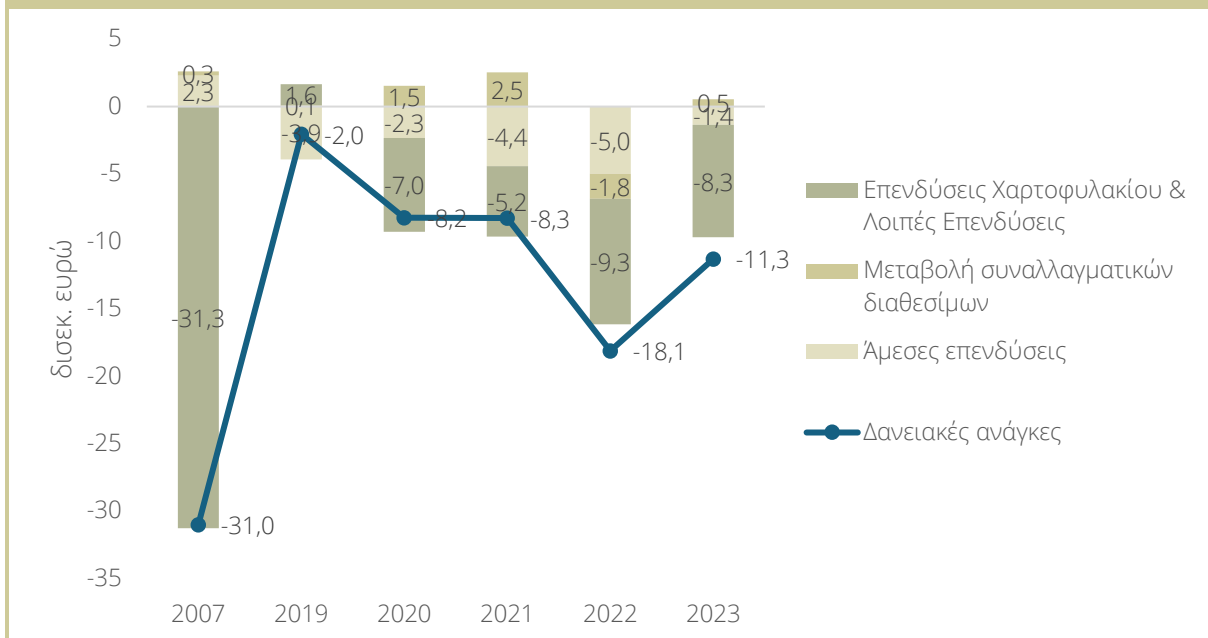
Πηγή: AMECO, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE. Σημείωση: Τα στοιχεία είναι σε εθνικούς λογαριασμούς, συνεπώς τα στοιχεία του ΙΤΣ δεν ταυτίζονται ακριβώς με τα στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Το 2019, το πλεόνασμα του δημόσιου σε συνδυασμό με το μικρό κενό αποταμίευσης του ιδιωτικού τομέα, προκάλεσαν μικρό έλλειμμα στο ΙΤΣ και περιορισμένες δανειακές ανάγκες, με αποτέλεσμα να διορθώνονται οι σημαντικές μακροοικονομικές ανισορροπίες των προηγούμενων δεκαετιών. Η πανδημία, ωστόσο, προκάλεσε σημαντική ανάγκη στήριξης του δημόσιου τομέα στην οικονομία, με το έλλειμμα του δημόσιου να φτάνει το 7,2% του ΑΕΠ, ενώ εν μέρει αντισταθμιστικά λειτούργησε το πλεόνασμα του ιδιωτικού τομέα, λόγω περιορισμού της κατανάλωσης. Έτσι, το έλλειμμα του ΙΤΣ έφτασε το 6,6% του ΑΕΠ, δημιουργώντας τις συνθήκες δίδυμων ελλειμμάτων, δηλαδή έλλειμμα στον δημόσιο και στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας. Οι συνθήκες αυτές συνεχίστηκαν και το 2021, με αλλαγή το 2022 και 2023 όπου οι βασικές πηγές του ελλείμματος του ΙΤΣ ήταν ο ιδιωτικός τομέας, καθώς το κράτος περιόρισε τα ελλείμματα κοντά στο 2,5%. Η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος ήταν επιτακτική, καθώς η Ελλάδα έπρεπε σταδιακά να επανέλθει στους δημοσιονομικούς κανόνες από το 2024, όπως και οι υπόλοιπες χώρες. Η αύξηση του ιδιωτικού κενού αποταμίευσης οφείλεται και στην αύξηση των τιμών ενέργειας αλλά και των λοιπών αγαθών, με αποτέλεσμα η οικονομία να συνεχίζει να έχει ανάγκη από δανεισμό και το 2022 και το 2023, αλλά αυτή τη φορά η ανάγκη προήλθε από τον ιδιωτικό τομέα.

Εκτός από τις αιτίες και τους παράγοντες διαμόρφωσης του ελλείμματος στο ΙΤΣ, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο τρόπος κάλυψης του ελλείμματος. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών μαζί με το Ισοζύγιο Κεφαλαίων αντανakλούν τις δανειακές ανάγκες της οικονομίας, οι οποίες καλύπτονται με την εισροή κεφαλαίων στα Ισοζύγια Άμεσων Επενδύσεων, Χαρτοφυλακίου και Λοιπών Επενδύσεων ή με μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων, σύμφωνα με τη δομή του Ισοζυγίου Πληρωμών.

Διάγραμμα Π.3.3Β.3. Χρηματοδότηση δανειακών αναγκών από το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE. Σημείωση: Σε κάθε Ισοζύγιο το αποτέλεσμα αντανakλά την καθαρή εισροή δηλαδή τη διαφορά της μεταβολής απαιτήσεων και υποχρεώσεων. Οι δανειακές ανάγκες αντιστοιχούν στο άθροισμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών και του Ισοζυγίου Κεφαλαίων. Η διαφορά μεταξύ δανειακών αναγκών και των υπολοίπων ισοζυγίων οφείλεται στα τακτοποιητέα στοιχεία. Οι λοιπές και οι επενδύσεις Χαρτοφυλακίου καταγράφονται ως σύνολο, καθώς λόγω σημαντικών τιλοποιήσεων δανείων σημειώνονται σημαντικά ποσά μεταξύ των δύο ισοζυγίων τα οποία αντισταθμίζονται.

Το έλλειμμα το 2007 διαμορφώθηκε στα €31,0 δισεκ., και η χρηματοδότησή του προήλθε κυρίως από επενδύσεις χαρτοφυλακίου και λοιπές επενδύσεις, ενώ η καθαρή εισροή άμεσων επενδύσεων ήταν αρνητική. Έτσι, η χρηματοδότηση του 2007 στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στο λεγόμενο «θερμό» κερδοσκοπικό χρήμα των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ενίοτε με βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

Το χαμηλό επίπεδο ελλείμματος του 2019, κοντά στα €2,0 δισεκ., οφείλεται στο γεγονός ότι το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών σχεδόν καλύφθηκε από το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών, δημιουργώντας μικρές ανάγκες χρηματοδότησης με εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό. Συγκεκριμένα, η καθαρή εισροή Άμεσων Επενδύσεων ήταν €3,9 δισεκ., η οποία αντισταθμίστηκε από τη μείωση κατά €1,6 δισεκ. των επενδύσεων χαρτοφυλακίου και λοιπών επενδύσεων. Σημειώνεται ότι στο σκέλος των άμεσων επενδύσεων περίπου το 17% αφορούσε εισροή επενδύσεων για ακίνητα, ύψους €723 εκ. Το 2022, η χρηματοδότηση του σημαντικού ελλείμματος προήλθε από τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου και τις λοιπές, λιγότερο από τις άμεσες και ένα μικρότερο μέρος από τα συναλλαγματικά διαθέσιμα. Συγκεκριμένα, στις άμεσες επενδύσεις καταγράφηκε καθαρή εισροή €5,0 δισεκ., με εισροή επενδύσεων κυρίως στον τραπεζικό τομέα και στον τομέα διαχείρισης ακίνητης περιουσίας.

Το 2023 το έλλειμμα στο ΙΤΣ υποχώρησε στα €14,0 δισεκ., χαμηλότερο από το 2022 ωστόσο διατηρήθηκε υψηλότερα από το 2021. Η διόρθωση σε σχέση με το 2022 προήλθε από το ισοζύγιο αγαθών με βελτίωση κατά €7,2 δισεκ., με το 90% της διόρθωσης να πηγάζει από το ισοζύγιο καυσίμων, λόγω της σημαντικής υποχώρησης των τιμών ενέργειας. Βελτίωση κατά €2,5 δισεκ. καταγράφηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών, με σημαντική ώθηση από της τουριστικές εισπράξεις καταγράφοντας ιστορικό ρεκόρ, ενώ επιδείνωση σημειώθηκε στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων κατά €4,0 δισεκ. κυρίως λόγω της αύξησης των πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη. Παρόλο που το έλλειμμα του ΙΤΣ υποχώρησε, παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο, διατηρώντας την ανάγκη δανεισμού. Το 75% σχεδόν της χρηματοδότησης προήλθε από τις λοιπές επενδύσεις και τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου, και το 12%, σχεδόν €1,4 δισεκ., από τις άμεσες επενδύσεις. Η εισροή άμεσων επενδύσεων διαμορφώθηκε στα €4,6 δισεκ., με το υπόλοιπο να αφορά εκροή, ενώ από τα κεφάλαια που εισήλθαν, τα €850 εκ. αφορούσαν αγορά ακινήτων, και το €1,4 δισεκ. διαχείριση ακίνητης περιουσίας, συνολικά δηλαδή το 45% των συνολικών άμεσων επενδύσεων έναντι 56% το 2019.

Συνοψίζοντας, οι παράγοντες δημιουργίας των δίδυμων ελλειμμάτων της περιόδου 2007-2009 εκτιμάται ότι έχουν εξασθενήσει μετά από μια μακρά περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας, με την επανεμφάνισή τους το 2020-2021 να οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες, όπως η πανδημία. Η διόρθωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων το 2022-2023 ισχυροποίησε την ελληνική οικονομία, παρά την επιδείνωση της ιδιωτικής αποταμίευσης, με αποτέλεσμα οι ανάγκες δανεισμού να περιορίζονται. Κρίσιμη ωστόσο αναδεικνύεται μεσοπρόθεσμα η ανάγκη άμβλυνσης του δομικού αποταμιευτικού κενού που συστηματικά καταγράφει ο ιδιωτικός τομέας, μέσα από την τόνωση της εγχώριας ιδιωτικής αποταμίευσης. Οι πηγές χρηματοδότησης των ελλειμμάτων επίσης έχουν διαφοροποιηθεί σε σύγκριση με την προμνημονιακή περίοδο, καθώς ενώ στο παρελθόν ένα μεγάλο μέρος των ελλειμμάτων καλύπτονταν με επενδύσεις χαρτοφυλακίου και λοιπών επενδύσεων, πλέον συμμετέχουν και οι άμεσες επενδύσεις. Ωστόσο, παραμένουν περιθώρια βελτίωσης και στο σκέλος των άμεσων επενδύσεων, καθώς ένα μεγάλο μέρος αυτών αφορά την αγορά και τη διαχείριση ακινήτων, όπως και τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Η αλλαγή παραγωγικού μοντέλου της ελληνικής οικονομίας μπορεί να στηριχτεί σε περισσότερες επενδύσεις σε κλάδους μεταποίησης αλλά και υπηρεσιών, με υψηλή προστιθέμενη αξία.

3.4 Αγορά εργασίας

- Μείωση του ποσοστού ανεργίας το δ' τρίμ. του 2023 στο 10,5% από 11,9% το δ' τρίμ. του 2022.
- Η μείωση του ποσοστού ανεργίας ήταν τόσο αποτέλεσμα της ενίσχυσης της απασχόλησης (+47,9 χιλ.) όσο και της μείωσης του αριθμού των ανέργων (-69,7 χιλ.).
- Μεγαλύτερη άνοδος της απασχόλησης το δ' τρίμ. 2023 σε Μεταφορά και Αποθήκευση (+27,8 χιλ. απασχολούμενοι), Κατασκευές (+27,2 χιλ.), Δραστηριότητες ανθρωπίνης υγείας και κοινωνικής μέριμνας (+23,5 χιλ.), Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης (+21,1 χιλ.).
- Ισχυρότερη πτώση της απασχόλησης σε Εκπαίδευση (-51,7 χιλ. απασχολούμενοι) και στην Τέχνη, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία (-13,3 χιλ.).
- Πτώση στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας το δ' τρίμ. του 2023 (51,7% για τους άνω των 15 ετών), με αποτέλεσμα στο σύνολο του περασμένου έτους να καταγραφεί στασιμότητα.
- Αυξημένος ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους το δ' τρίμ. του 2023 κατά 5,5% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2022.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας δ' τρίμ. του 2023 περιορίστηκε κατά 1,4 ποσοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση, στο 10,5% από το 11,9% το ίδιο τρίμηνο του 2022. Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε στους 488,7 χιλ., παρουσιάζοντας μείωση κατά 69,7 χιλ. άτομα ή κατά 12,5%, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 1,2% ή κατά 47,9 χιλ. στους 4.183,1 χιλ. Επομένως η μείωση του ποσοστού ανεργίας οφείλεται τόσο στην ενίσχυση της απασχόλησης (+47,9 χιλ.) όσο και στη μείωση του αριθμού των ανέργων (-69,7 χιλ.). Σημειώνεται ότι το εποχικά μη προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους αυξήθηκε στο 11,7% από 11,5% τον Φεβρουάριο του 2023 (+0,2 ποσοστιαίες μονάδες). Τέλος, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για τις ροές μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (στοιχεία Φεβρουαρίου), το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν θετικό κατά 24,5 χιλ. θέσεις εργασίας (196,5 χιλ. προσλήψεις και 171,9 χιλ. αποχωρήσεις) έναντι θετικού ισοζυγίου κατά 23,2 χιλ. θέσεις εργασίας (183,2 χιλ., προσλήψεις και 160 χιλ. αποχωρήσεις) για τον Φεβρουάριο του 2023.

Σε ότι αφορά στην εξέλιξη της ανεργίας στην Ευρωζώνη το δ' τρίμ. του 2023 παρατηρείται μεικτή εικόνα, καθώς σε 9 χώρες παρουσιάζεται μείωση του ποσοστού ανεργίας, σε 9 χώρες άνοδος και σε 2 χώρες παραμένει αμετάβλητο. Διαχρονικά το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει η Ισπανία στην οποία το δ' τρίμ. του 2023 κατήλθε στο 11,8% από το 12,9% ένα έτος πριν (-1,1 ποσοστιαίες μονάδες). Μετά την Ισπανία και την Ελλάδα τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας εντοπίζονται στις Γαλλία, Ιταλία και Λιθουανία. Στην Γαλλία το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 7,7%, στην Ιταλία και στην Λιθουανία διαμορφώθηκε στο 7,5%. Σχετικά υψηλά ποσοστά καταγράφονται επίσης στη Φινλανδία (6,9%), την Λετονία (6,8%) και την Πορτογαλία (6,7%). Από την άλλη πλευρά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας το δ' τρίμ. του 2023 παρουσιάστηκε στη Μάλτα (2,9%) και τη Γερμανία (3,1%). Σημειώνεται ότι η ισχυρότερη ετήσια άνοδος του ποσοστού ανεργίας εντοπίζεται στην Λιθουανία (+1,1 ποσοστιαίες μονάδες, από 6,4% σε 7,5%), ενώ η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην Ελλάδα (-1,4 ποσοστιαίες μονάδες, από 11,9% σε 10,5%). Στη Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας την υπό εξέταση περίοδο άγγιξε το 6,5% (Παράρτημα, Διάγραμμα 7).

Σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το φύλο στην Ελλάδα, παραμένει υψηλότερο στις γυναίκες αλλά η πτώση του σε αυτές ήταν ισχυρότερη. Πιο αναλυτικά, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών κατήλθε στο 12,9% το 8^ο τρίμ. του 2023 από το 15,7% το 8^ο τρίμ. του 2022 παρουσιάζοντας πτώση 2,8 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στους άνδρες περιορίστηκε στο 8,5% από το 8,9% (-0,4 ποσοστιαίες μονάδες). Σημειώνεται ότι την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη το ποσοστό ανεργίας των γυναικών περιορίστηκε στο 6,9% από το 7,1% (-0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στους άνδρες στο 6,2% από το 6,3% (-0,1 ποσοστιαίες μονάδες).

Αναφορικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση την ηλικία, μειώνεται όσο η ηλικία αυξάνεται. Το 8^ο τρίμ. του 2023 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε όλες στις ηλικιακές ομάδες πλην της ομάδας 15-19 ετών και της ομάδας άνω των 65 ετών. Στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, η ισχυρότερη μείωση κατά 4,7 ποσοστιαίες μονάδες παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 25-29 ετών όπου περιορίστηκε στο 18,2% από το 22,9%. Ακολουθούν τα άτομα ηλικίας 45-64 ετών όπου το ποσοστό ανεργίας περιορίστηκε κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες στο 6,8% από το 8,3% ενώ η ηπιότερη μείωση του ποσοστού ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 30-44 ετών (-0,8 ποσοστιαίες μονάδες, από 11,4% σε 10,6%). Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρουσιάστηκαν το 8^ο τρίμ. του προηγούμενου έτους στις ηλικιακές κατηγορίες 45-64 και άνω των 65 ετών. Στην ηλικιακή ομάδα 45-64 ετών παρουσιάζεται μείωση του ποσοστού ανεργίας από 8,3% σε 6,8% κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες ενώ στην ηλικιακή ομάδα των 65+ παρουσιάζεται αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε 6,8% από 6,1%, κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες.

Σε σχέση με τη διάρκεια της ανεργίας, τόσο το ποσοστό όσο και ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων παρουσίασαν μείωση. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας περιορίστηκε το 8^ο τρίμ. του 2023 στο 50,8% (ως ποσοστό των ανέργων) από το 63,7% το 8^ο τρίμ. του 2022 (-12,9 ποσοστιαίες μονάδες) ενώ ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων κατήλθε στους 248,2 χιλ. από τους 355,7 χιλ. (-107,5 χιλ. ή -30,2%).

Σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, αυτό μειώνεται καθώς το επίπεδο εκπαίδευσης βελτιώνεται. Το 8^ο τρίμ. του 2023 σε όλες τις κατηγορίες εκπαίδευσης το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε. Η ισχυρότερη μείωση ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα που ολοκλήρωσαν μερικές τάξεις του Δημοτικού ή δεν πήγαν καθόλου σχολείο, όπου μειώθηκε στο 23,2% το 8^ο τρίμ. του 2023 από το 28,6% το 8^ο τρίμ. του 2022 (-5,4 ποσοστιαίες μονάδες). Η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση, κατά 5,1 ποσοστιαίες μονάδες, παρουσιάστηκε στα άτομα με απολυτήριο 3-τάξιας μέσης εκπαίδευσης όπου το ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 9,4% από το 14,5% το 8^ο τρίμ. του 2022, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζουν τα άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Στην κατηγορία αυτή το ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 4,7% από 5,1%.

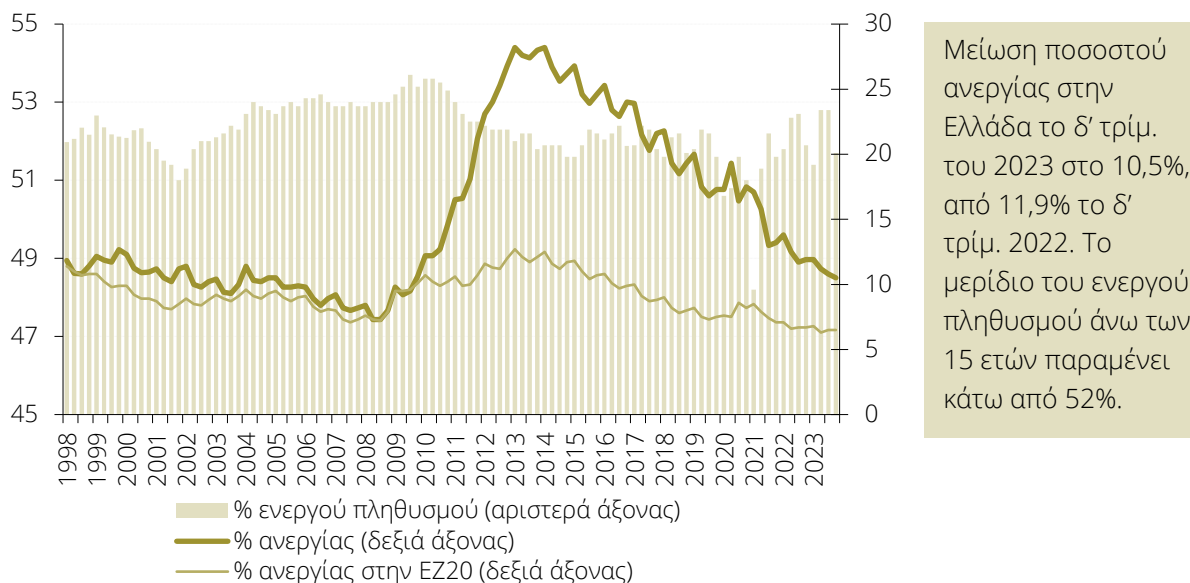
Αναφορικά με τις τάσεις στην περιφερειακή διάσταση της ανεργίας, σε τρεις περιφέρειες το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε, σε μία παρέμεινε σταθερό και στις υπόλοιπες εννέα μειώθηκε. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας καταγράφηκε στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όπου ανήλθε το 8^ο τρίμ. του 2023 στο 19,5% από 15,2% το 8^ο τρίμ. του 2022 (+4,3 ποσοστιαίες μονάδες), στην οποία παρουσιάζεται και η μεγαλύτερη αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας καταγράφηκε το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (14%) μειωμένο κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 8^ο τρίμ. του 2022. Η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην περιφέρεια Πελοποννήσου όπου το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε κατά 7,4 ποσοστιαίες μονάδες, στο 6,8% από το 14,2%. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας την ίδια περίοδο

εντοπίζεται στο Νότιο Αιγαίο όπου διαμορφώθηκε σε 4,2% από 7,5% (-3,3 ποσοστιαίες μονάδες) και έπονται οι περιφέρειες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας. Στην πρώτη η ανεργία μειώθηκε στο 6,8% από το 14,2% (-7,4 ποσοστιαίες μονάδες) και στη δεύτερη μειώθηκε στο 7,7% από το 13,5% (-5,8 ποσοστιαίες μονάδες).

Διάγραμμα 3.16

Εξέλιξη ποσοστού (%) εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό και ποσοστού ανέργων στο εργατικό δυναμικό

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης με βάση τη θέση στο επάγγελμα, αξιοσημείωτη ετήσια αύξηση της απασχόλησης κατά 16,4% ή 21,4 χιλ. άτομα υπήρξε στην κατηγορία των βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση (152,5 χιλ. άτομα το δ' τρίμ. του 2023), ενώ αύξηση κατά 4,6% καταγράφηκε και για τους αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό (854,9 χιλ. εργαζόμενοι). Αντίθετα μείωση καταγράφεται τόσο για τους αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό (κατά -0,8% ποσοστιαίες μονάδες, από τις 309,9 χιλ. στις 307,3 χιλ.) όσο και για τους μισθωτούς (κατά -0,3 ποσοστιαίες μονάδες, από τις 2.876,7 χιλ. στις 2.868,4 χιλ. άτομα).

Οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης το δ' τρίμ. του 2023 αυξήθηκαν κατά 67,5 χιλ. άτομα ή κατά 1,8% συγκριτικά με το δ' τρίμ. του 2022, και ανήλθαν στους 3.862,8 χιλ., ενώ οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης μειώθηκαν κατά 21,3 χιλ. άτομα ή κατά 6,4% στους 312,3 χιλ.

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης αναφορικά με την επαγγελματική κατηγορία, σε πέντε επαγγέλματα παρουσιάστηκε αύξηση της απασχόλησης και σε πέντε μείωσή της. Η ισχυρότερη άνοδος σε απόλυτους αριθμούς (κατά 76,5 χιλ. απασχολούμενους) σημειώθηκε στην κατηγορία των απασχολούμενων στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές με αποτέλεσμα να ανέλθουν στα 942,6 χιλ. άτομα το δ' τρίμηνο του 2023 σε σχέση με 866,1 χιλ. άτομα το ίδιο χρονικό διάστημα του 2022. Επίσης σε απόλυτους αριθμούς, έπεται η άνοδος της απασχόλησης σε ειδικευμένους τεχνίτες και ασκούντες και συναφή τεχνικά επαγγέλματα. Η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε το δ' τρίμ. του 2023 σε πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά,

καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα όπου ο αριθμός τους κατήλθε στους 904,0 χιλ. από τους 927,9 χιλ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (-23,9 χιλ. ή -2,6%).

Ως προς την τάση της απασχόλησης σε επίπεδο βασικών τομέων, σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης στον Πρωτογενή και τον Δευτερογενή τομέα, ενώ στον Τριτογενή η απασχόληση παρέμεινε σε παρόμοια περίπου επίπεδα με το δ' τρίμ. του 2022. Σε απόλυτους αριθμούς η ισχυρότερη άνοδος παρουσιάστηκε στο Δευτερογενή τομέα όπου η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 21,2 χιλ. άτομα ή κατά 3,2%, στους 678,8 χιλ. Στον Πρωτογενή τομέα η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 18,8 χιλ. άτομα ή κατά 4%, στους 491,9 χιλ. το δ' τρίμ. του 2023. Τέλος, στον Τριτογενή τομέα η απασχόληση μειώθηκε οριακά κατά -7,7 χιλ. άτομα με αποτέλεσμα ο αριθμός τους να διαμορφωθεί σε 3.008,2 χιλ.

Σε επίπεδο τομέων οικονομικής δραστηριότητας, σε 11 σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης, ενώ σε άλλους έντεκα σημειώθηκε πτώση. Σε απόλυτους αριθμούς, η ισχυρότερη άνοδος της απασχόλησης το δ' τρίμ. του 2023 παρουσιάστηκε στους τομείς Μεταφοράς και Αποθήκευσης και Κατασκευών. Στον πρώτο, ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 27,8 χιλ. άτομα (ή κατά 13,7%) στους 230,9 χιλ. από τους 203,1 χιλ. ενώ στο δεύτερο κατά 27,2 χιλ. άτομα (ή κατά 18%) στους 178,1 χιλ. από τους 150,9 χιλ. Επίσης αξιοσημείωτη σε απόλυτους αριθμούς ήταν η αύξηση της απασχόλησης στις Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας (κατά 23,5 χιλ. εργαζόμενους ή κατά 7,8%) από τους 299,4 χιλ. στους 322,9. Από την άλλη πλευρά η ισχυρότερη μείωση της απασχόλησης παρουσιάζεται στον τομέα της Εκπαίδευσης όπου η απασχόληση περιορίστηκε στα 308,6 χιλ. άτομα από τα 360,3 χιλ. (-51,7 χιλ. ή -14,3%). Χαμηλότερη ήταν η μείωση της απασχόλησης στον τομέα της Τέχνης, Διασκέδασης και Ψυχαγωγίας όπου ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 13,3 χιλ., στους 47,3 χιλ. από τους 60,6 χιλ. Τέλος, στις Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης και στην Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία ενισχύθηκε κατά 21,1 χιλ. (ή 6,3%, στους 358,5 χιλ. απασχολούμενους από τους 337,4 χιλ.) και κατά 18,8 χιλ. (ή 4%, στους 491,9 χιλ. από τους 473,1 χιλ.), αντίστοιχα.

Συμπερασματικά, από τα στοιχεία απασχόλησης σε κλαδικό επίπεδο, προκύπτει ότι η άνοδος της το δ' τρίμ. του 2023 συγκριτικά με το δ' τρίμ. του 2022 προήλθε κυρίως από την άνοδό της στους εξής τομείς:

- Μεταφορά και αποθήκευση (+27,8 χιλ. απασχολούμενοι),
- Κατασκευές (+27,2 χιλ.)
- Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας (+23,5 χιλ.)
- Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης (+21,1 χιλ.), παρά την πτώση της απασχόλησης στην Εκπαίδευση κατά -51,7 χιλ. άτομα, και στον τομέα της Τέχνης, Διασκέδασης και Ψυχαγωγίας κατά -13,3 χιλ. άτομα.

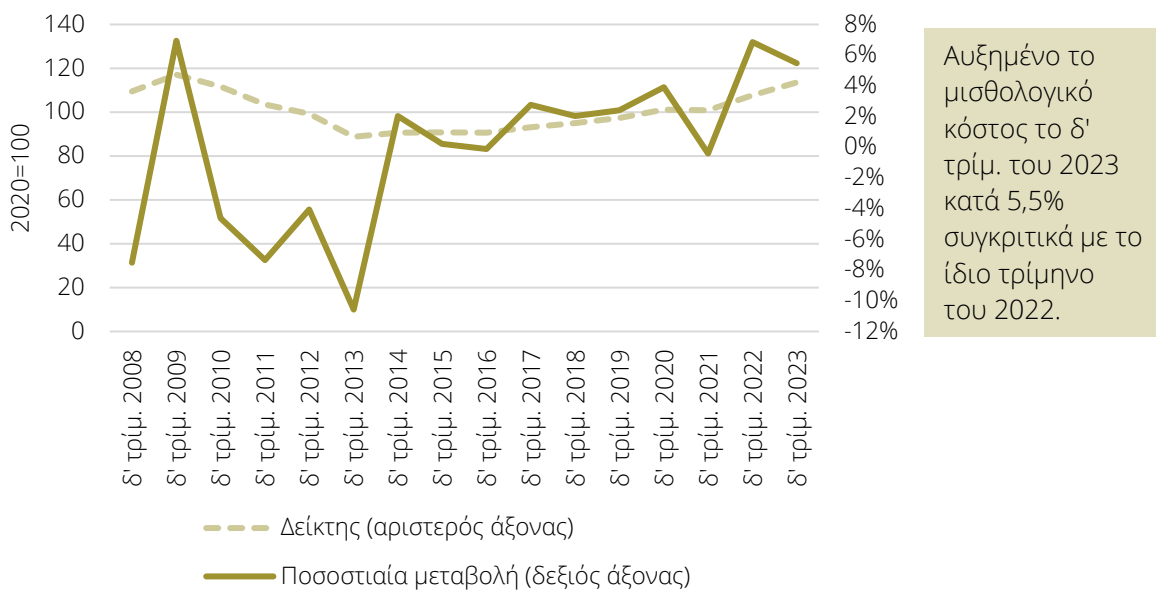
Επιπρόσθετα, το ποσοστό απασχόλησης για το δ' τρίμ. του 2023 ανέρχεται σε 46,3% από 45,7% που ήταν το δ' τρίμ. του 2022 παρουσιάζοντας άνοδο κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες. Το μέσο ετήσιο ποσοστό απασχόλησης για το έτος 2023 διαμορφώθηκε στα 46,3% από 45,8% το 2022 παρουσιάζοντας άνοδο κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες. Σε ότι αφορά στην εξέλιξη του ποσοστού απασχόλησης στην Ευρωζώνη το 2023 αυξήθηκε σε 70,1% από 69,4% για το έτος 2022, δηλαδή, κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες. Συγκριτικά, το ποσοστό απασχόλησης της Ελλάδας είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, παρουσιάζοντας απόκλιση κατά 23,8 ποσοστιαίες μονάδες για το έτος 2023 και 23,6 ποσοστιαίες μονάδες για το έτος 2022.

Ως προς την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, παρουσίασε το δ' τρίμ. του 2023 μικρή κάμψη κατά 0,7% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, συνεχίζοντας να καταγράφει ωστόσο ετήσια άνοδο κατά 5,5%. Το ειδικό πλαίσιο στο τέλος της ενότητας παρουσιάζει την εξέλιξη του κατώτατου μισθού καθώς και του βαθμού συμπύεσης μισθών στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Διάγραμμα 3.17

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Eurostat

Πίνακας 3.9

Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, ανά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Ποσοστό συμμετοχής (% του πληθυσμού)	Απασχολούμενοι	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού)
2015	9.246,6	52,0	3.610,7	39,0	1.197,0	24,9
2016	9.212,8	52,1	3.673,6	39,9	1.130,9	23,5
2017	9.176,9	52,1	3.752,7	40,9	1.027,1	21,5
2018	9.140,2	51,9	3.828,0	41,9	915,0	19,3
2019	9.103,5	52,0	3.911,0	43	818,9	17,3
α' τρίμ. 2020	9.083,8	50,6	3.852,6	42,4	745,1	16,2
β' τρίμ. 2020	9.080,5	50,8	3.844,0	42,3	768,3	16,7
γ' τρίμ. 2020	9.077,3	51,6	3.926,8	43,3	756,4	16,2
δ' τρίμ. 2020	9.074,2	51,0	3.878,5	42,7	750,1	16,2
2020	9.079,0	51,0	3.878,5	42,7	755,0	16,3
α' τρίμ. 2021	9.070,8	48,2	3.625,1	40,0	745,4	17,1
β' τρίμ. 2021	9.067,1	51,3	3.915,3	43,2	732,5	15,8
γ' τρίμ. 2021	9.063,5	52,2	4.118,3	45,4	615,4	13,0
δ' τρίμ. 2021	9.060,0	51,6	4.053,3	44,7	617,4	13,2
2021	9.065,4	50,8	3.928,0	43,3	677,7	14,7
α' τρίμ. 2022	9.055,8	51,8	4.044,0	44,7	647,2	13,8
β' τρίμ. 2022	9.051,9	52,6	4.167,2	46,0	591,6	12,4
γ' τρίμ. 2022	9.048,2	52,7	4.216,0	46,6	555,6	11,6
δ' τρίμ. 2022	9.044,7	51,9	4.135,2	45,7	558,4	11,9
2022	9.050,2	52,3	4.140,6	45,8	588,2	12,4
α' τρίμ. 2023	9.041,4	51,4	4.098,0	45,3	550,5	11,8
β' τρίμ. 2023	9.038,4	52,8	4.236,5	46,9	533,3	11,2
γ' τρίμ. 2023	9.035,5	52,8	4.256,2	47,1	514,6	10,8
δ' τρίμ. 2023	9.032,7	51,7	4.183,1	46,3	488,7	10,5
2023	9.037,0	52,2	4.193,5	46,4	521,8	11,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Στο βασικό μακροοικονομικό σενάριο αναμένεται μικρή περαιτέρω βελτίωση στην αγορά εργασίας το 2024, με εμφανή ωστόσο σημάδια επιβράδυνσης της θετικής τάσης. Τα περιθώρια περαιτέρω μείωσης της κυκλικής ανεργίας στενεύουν, ενώ πρόκληση αποτελεί η μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και η αύξηση της συμμετοχής στην εργασία.

Θετική επίδραση στην απασχόληση για το 2024 αναμένεται να έχει η προβλεπόμενη ενίσχυση των επενδύσεων. Σε αυτή την ενίσχυση συμβάλουν δύο παράγοντες. Αφενός η συστηματική ενίσχυση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τη χώρα, σε συνέχεια των αναβαθμίσεων της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας το 2023, έχει θετικές επιδράσεις σε όρους μείωσης του επιπλέον κόστους χρηματοδότησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αφετέρου, ώθηση στις επενδύσεις αναμένεται να δώσει η επιτάχυνση της υλοποίησης του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών, της ενέργειας, αλλά και της αξιοποίησης του διευρυμένου δανειακού σκέλους, με ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης.

Η προσδοκία για ανθεκτική κατανάλωση και εξαγωγές, συνιστώσες για τις οποίες αναμένεται αύξηση, αν και με βραδύτερο ρυθμό το 2024, επίσης θα επιδράσει θετικά στην απασχόληση. Η πρόβλεψη για σταδιακή επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης στην Ευρωζώνη, σε συνδυασμό με τη σταδιακή βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου της χώρας επίσης αναμένονται να έχουν ήπιες θετικές επιδράσεις το 2024 στον τομέα της απασχόλησης, λόγω της αύξησης των εξαγωγών. Η στάση της νομισματικής πολιτικής αναμφίβολα επηρεάζει τις παραπάνω τάσεις, με τα σενάρια για βραδύτερη υποχώρηση των επιτοκίων να επιδρούν αρνητικά στις βραχυπρόθεσμες προοπτικές επενδύσεων, κατανάλωσης, και εξαγωγών.

Από τομεακή σκοπιά, σύμφωνα και με τα αποτελέσματα από τις έρευνες συγκυρίας, καταγράφεται ανάκαμψη της δυναμικής της δραστηριότητας στον τομέα της βιομηχανίας, διατήρηση της δυναμικής σε υπηρεσίες, κόπωση της δραστηριότητας σε κατασκευές και λιανικό εμπόριο. Επίσης, θετικές επιδράσεις στην απασχόληση θα προέλθουν από την σταδιακή ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής. Στον τομέα του τουρισμού, σε συνέχεια του ρεκόρ αφίξεων-εσόδων το 2023, η θετική επίδοση αναμένεται να συνεχιστεί και το 2024, ωστόσο η επίδραση του τουριστικού τομέα στην απασχόληση το 2024, συγκριτικά με το 2023, αναμένεται να είναι ουδέτερη ή οριακά θετική. Τέλος, ο δημόσιος τομέας αναμένεται να συνεχίσει να στηρίζει την απασχόληση μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων της ΔΥΠΑ και προγραμματισμένων προσλήψεων στο τρέχον έτος.

Αναφορικά με τους κινδύνους, η γεωπολιτική αστάθεια και οικονομική αβεβαιότητα αναμένεται να επιμείνουν ή ακόμη και να ενταθούν το 2024, τόσο στο περιφερειακό όσο και στο διεθνές επίπεδο (πόλεμος στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή, διαταραχές στο διεθνές εμπόριο λόγω της Υεμένης, εκλογές στις ΗΠΑ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Επιπλέον, οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών αναμένεται να κινηθούν ανοδικά το 2024, ενώ ο πληθωρισμός θα κυμανθεί σε ελαφρά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης.

Σημαντικό εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα, και συνεπώς για τη συνολική απασχόληση, αποτελεί ο σχετικά υψηλός δομικός πληθωρισμός της ελληνικής οικονομίας, καθώς και ο επίμονος πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης. Επίσης, προκλήσεις προκύπτουν από μια ενδεχόμενη επιμήκυνση της περιόδου υψηλότερων επιτοκίων εκ μέρους της ΕΚΤ. Τέλος, με βάση τις εκτιμήσεις IOBE για την επιβράδυνση της κατανάλωσης το 2024, αναμένεται αντίστοιχα επιβράδυνση της θετικής δυναμικής στον τομέα της απασχόλησης.

Καθώς η χώρα προσεγγίζει μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας, οποιεσδήποτε μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα ή έτη θα είναι αναπόφευκτα βραδύτερες. Παράλληλα με τη μείωση της κυκλικής ανεργίας, προτεραιότητα τίθεται στην αντιμετώπιση της εναπομένουσας διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής. Σε αυτή την κατεύθυνση, σημαντικά κρίνονται τα ζητήματα της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά και η ανάγκη παροχής επαρκούς και ποιοτικής κατάρτισης, τόσο σε αρχική όσο και σε συνεχιζόμενη βάση.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας το 2024 αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 10,3%.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία Ερευνών Συγκυρίας του IOBE, κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2024 σε σχέση με το δ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, καταγράφεται μικρή εξασθένιση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στις Κατασκευές και εντονότερη στο Λιανικό εμπόριο, ενώ στη Βιομηχανία και στις Υπηρεσίες οι προβλέψεις σημειώνουν ήπια και έντονη βελτίωση αντίστοιχα. Σε σχέση με την ίδια

περίοδο του 2023, σημειώθηκε σημαντική εξασθένιση στις Κατασκευές, στο Λιανικό εμπόριο και στη Βιομηχανία, ενώ μικρή ήταν η βελτίωση στις Υπηρεσίες. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το μέσο ισοζύγιο του α' τριμήνου του 2024 βελτιώθηκε οριακά σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο στις -2 μονάδες. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση, ο μέσος τριμηνιαίος δείκτης είναι χαμηλότερος κατά 14 μονάδες περίπου. Το εξεταζόμενο τρίμηνο, το ποσοστό των βιομηχανικών επιχειρήσεων που προβλέπει πτώση της απασχόλησής του το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρείται στο 13%, ενώ παράλληλα ενισχύεται στο 11% (από 10%) το ποσοστό εκείνων που αναμένουν αύξηση στον αριθμό των θέσεων εργασίας τους. Ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα (76%) προβλέπει σταθερότητα σε όρους απασχόλησης.

Στις Κατασκευές, οι σχετικές προβλέψεις υποδηλώνουν μικρή εξασθένιση στο ισοζύγιο της απασχόλησης του τομέα, το οποίο υποχώρησε και από τις +36 μονάδες διαμορφώθηκε στις +29 μονάδες, σε αισθητά ωστόσο χαμηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023 (+48 μονάδες). Στο εξεταζόμενο τρίμηνο, το 3% των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπουν εκ νέου λιγότερες θέσεις εργασίας, ενώ υποχωρεί στο 32% (από 41%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναμένουν άνοδο της απασχόλησης. Σε επίπεδο επιμέρους κλάδων, παρατηρείται έντονη υποχώρηση του σχετικού δείκτη στις Ιδιωτικές Κατασκευές (+29 από +48 μον.) με τον σχετικό δείκτη στα Δημόσια Έργα (+28 από +24 μον.) να ενισχύεται ήπια.

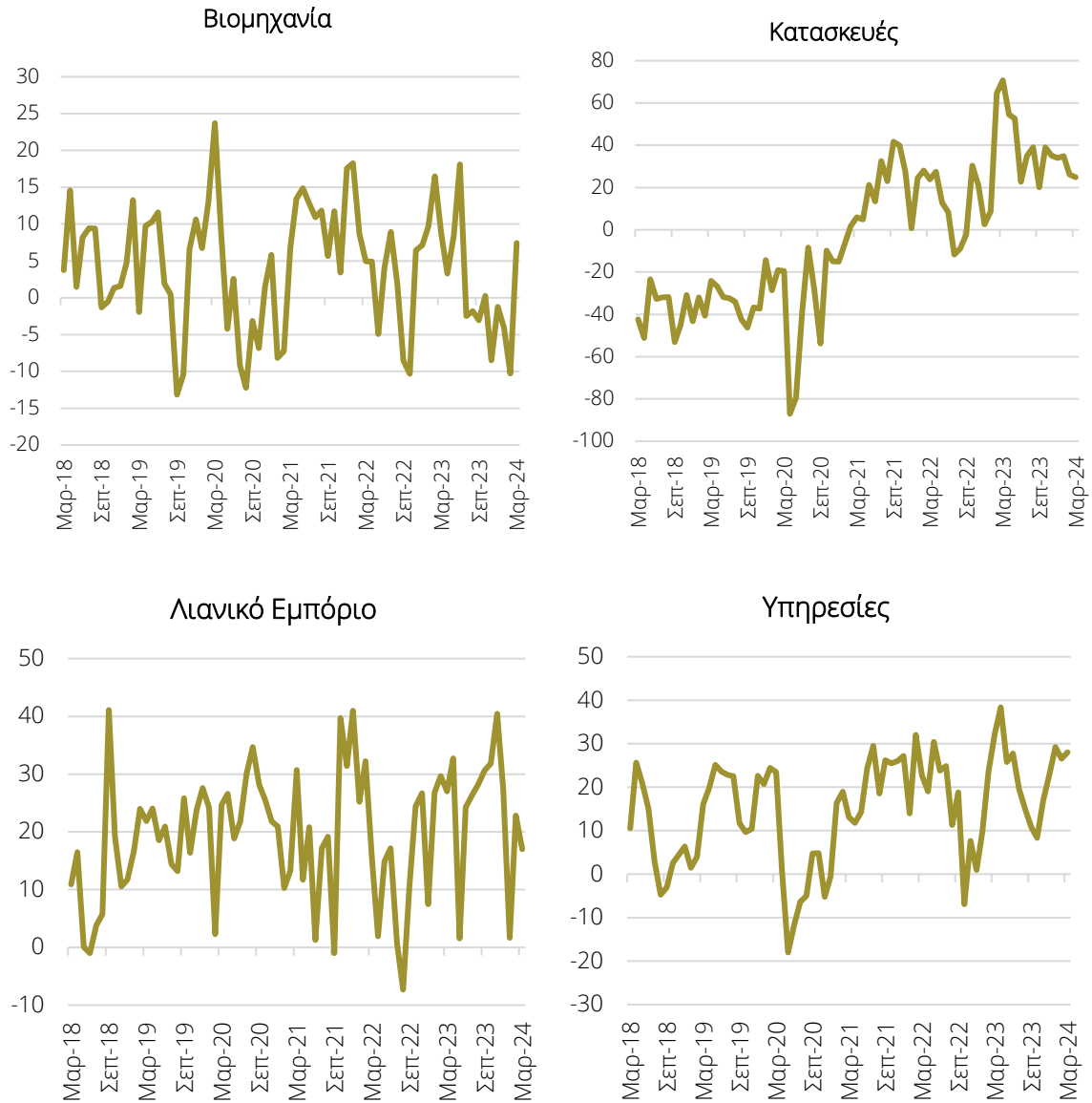
Ο δείκτης των προβλέψεων για την απασχόληση στο Λιανικό Εμπόριο υποχώρησε έντονα κατά το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, στις +14 μονάδες (από +33), επίδοση σημαντικά χαμηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2023 (+28). Μόλις το 3% των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας από 1% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το 16% (από 34%) προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, με όσους αναμένουν σταθερότητα να κινούνται στο 81% (από 64%) του συνόλου. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους σημειώνεται σημαντική εξασθένιση του σχετικού ισοζυγίου στον κλάδο Υφασμάτων - Ένδυσης-Υπόδησης και ηπιότερη στον κλάδο Τροφίμων-Ποτών και στα Πολυκαταστήματα, ενώ αντίθετα μικρή βελτίωση παρατηρείται στα Είδη Οικιακού εξοπλισμού, με το ισοζύγιο στα Οχήματα & ανταλλακτικά να διατηρείται αμετάβλητο.

Στις Υπηρεσίες οι σχετικές προβλέψεις το εξεταζόμενο τρίμηνο υποδηλώνουν αισθητή βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, και ήπια ενίσχυση σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο του α' τριμήνου 2024, ενισχύθηκε κατά 12 μονάδες στις +28 μονάδες το εξεταζόμενο τρίμηνο, ενώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023 βελτιώθηκε κατά 6 μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μόλις το 1% (από 10% το προηγούμενο τρίμηνο) αναμένει μείωση της απασχόλησης, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση να διαμορφώνεται στο 29% (από 26%). Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι έντονα ανοδική στα Ξενοδοχεία- Εστιατόρια, ηπιότερη στους Ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ενώ είναι ήπια πτωτική στους υπόλοιπους κλάδους.

Διάγραμμα 3.18

Προβλέψεις για την απασχόληση (ισοζύγιο απαντήσεων διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Κατά το α' τρίμηνο 2024, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο καταγράφεται μικρή εξασθένιση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στις Κατασκευές και εντονότερη στο Λιανικό εμπόριο, ενώ στη Βιομηχανία και στις Υπηρεσίες οι προβλέψεις σημειώνουν ήπια και έντονη βελτίωση αντίστοιχα.

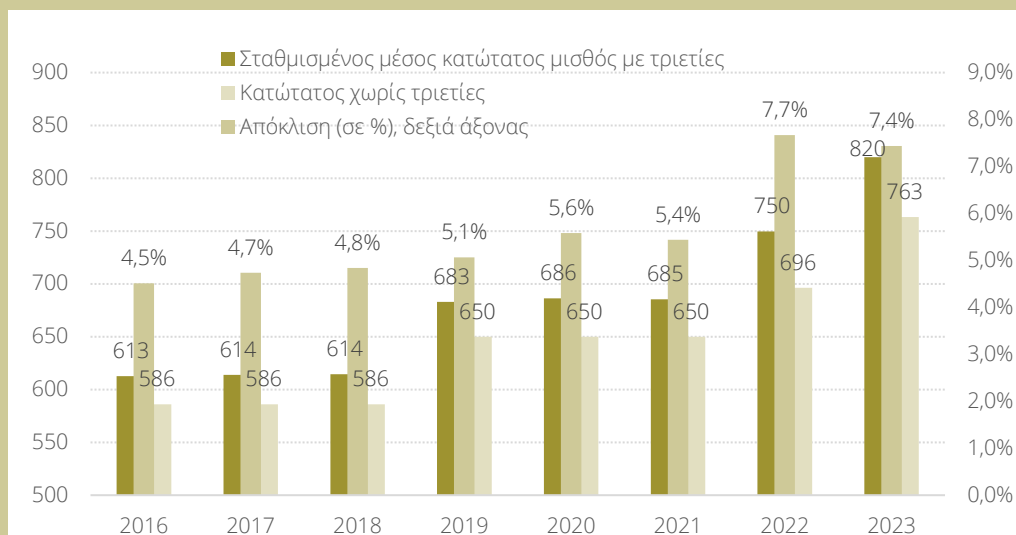
Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.4

Κατώτατος μισθός και συμπίεση μισθών στην Ελλάδα το 2023

Από τις αρχές Απριλίου 2024 τέθηκε σε ισχύ ο νέος κατώτατος μισθός, ύψους 830 ευρώ (ή 968,3 ευρώ σε 12-μηνη βάση), αυξημένος κατά 6,4% σε σχέση με τα 780 ευρώ που ίσχυαν από τον ίδιο μήνα πέρυσι. Στο παρόν πλαίσιο, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία της εξέλιξης του μεσοσταθμικού κατώτατου μισθού λαμβάνοντας υπόψιν τις τριετίες και το βαθμού συμπίεσης των μισθών στην Ελλάδα την περίοδο 2016-2023. Για τον σκοπό αυτό, αξιοποιούνται «μίκρο-δεδομένα» από την ετήσια ηλεκτρονική καταχώρηση στο πληροφοριακό σύστημα ΕΡΓΑΝΗ (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης), των καταστάσεων προσωπικού για το σύνολο των εργαζομένων στη χώρα με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

Ο κατώτατος μισθός στην Ελλάδα ορίζεται ως ένα πλέγμα κατώτατων αμοιβών σε συνάρτηση της προϋπηρεσίας του εργαζόμενου (τριετίες). Κατά συνέπεια, ο «ελάχιστος κατώτατος μισθός» διαφέρει από τον «μέσο κατώτατο μισθό», ο οποίος προκύπτει από τον σταθμισμένο μέσο όρο του κατώτατου μισθού που εφαρμόζεται συνυπολογίζοντας τις τριετίες. Έτσι, ο σταθμισμένος μέσος κατώτατος μισθός όπως εκτιμάται από τα μικροδεδομένα του ΠΣ-ΕΡΓΑΝΗ κυμάνθηκε στα €820 το 2023, δηλαδή 7,4% υψηλότερα από τον κατώτατο χωρίς τριετίες (Διάγραμμα 3.4.1). Η απόκλιση αναμένεται να διευρυνθεί το 2024, καθώς επανενεργοποιήθηκαν οι τριετίες. Συνεπώς, ο σταθμισμένος μέσος κατώτατος μισθός αναμένεται ότι θα αυξάνεται ετησίως με υψηλότερο ρυθμό από τον κατώτατο μισθό χωρίς τριετίες για τα επόμενα χρόνια.

Διάγραμμα Π.3.4.1. Κατώτατος μισθός με και χωρίς τριετίες για εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης, σύνολο οικονομίας, 2016-2023

Πηγή: ΠΣ-ΕΡΓΑΝΗ, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE.

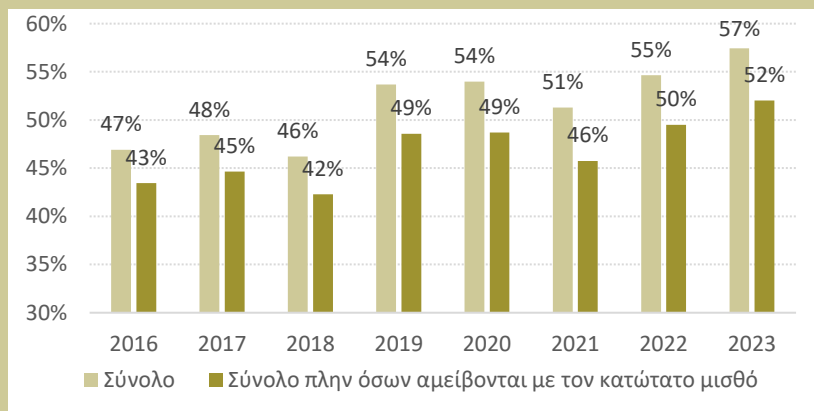
Σημείωση: Ο κατώτατος μισθός παρουσιάζεται σε 12-μηνη βάση.

Ο σταθμισμένος μέσος κατώτατος μισθός πλήρους απασχόλησης, όπως εκτιμάται από τα μικροδεδομένα του ΠΣ-ΕΡΓΑΝΗ κυμάνθηκε στα €820 το 2023, δηλαδή 40 ευρώ υψηλότερα από τον κατώτατο χωρίς τριετίες. Η απόκλιση αναμένεται να διευρυνθεί το 2024, καθώς ο σταθμισμένος μέσος κατώτατος μισθός θα αυξάνεται ετησίως με υψηλότερο ρυθμό από τον κατώτατο μισθό χωρίς τριετίες για τα επόμενα χρόνια. Οι τριετίες επηρεάζουν με διαφορετική ένταση τον μέσο σταθμισμένο κατώτατο μισθό ανά κλάδο. Ενδεικτικά, ο πρωτογενής, ο δευτερογενής τομέας και οι κατασκευές

καταγράφουν υψηλότερους μέσους σταθμισμένους κατώτατους μισθούς το 2023 από τους τομείς υπηρεσιών.

Κατά τη διάρκεια του 2023, ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε κατά 9,4%, ενώ ο μέσος μισθός για το σύνολο των πλήρως απασχολούμενων κατέγραψε αύξηση κατά 4,9%, σε τρέχουσες τιμές, αγγίζοντας τα €1.439. Ακολούθως, ο λόγος κατώτατου προς μέσο μισθό για το σύνολο των πλήρως απασχολούμενων, στο σύνολο των επιχειρήσεων, σημείωσε αύξηση το 2023, στο 57% συνυπολογίζοντας τις τριετίες και 53% χωρίς να υπολογίζονται οι τριετίες. Το εν λόγω ποσοστό αναδεικνύει τον ιδιαίτερα υψηλό βαθμό συμπίεσης των μισθών στη χώρα όταν περιληφθεί το σύνολο των επιχειρήσεων ανεξαρτήτως μεγέθους. Το ποσοστό αμειβόμενων με τον κατώτατο μισθό στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερο για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η συμπίεση μισθών είναι επίσης εντονότερη στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα, σε δραστηριότητες που απασχολούν σημαντικό μερίδιο του εργατικού δυναμικού, όπως ο τουρισμός, το εμπόριο, η εκπαίδευση και οι κατασκευές.

Διάγραμμα Π.3.4.2. Λόγος μεσοσταθμισμένου κατώτατου προς μέσο μισθό για το σύνολο των πλήρως απασχολούμενων, 2016-2023

Πηγή: ΠΣ-ΕΡΓΑΝΗ, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE.

Σημείωση: Ο κατώτατος μισθός υπολογίζεται μεσοσταθμικά για όλους όσους αμείβονται με τις ελάχιστες επιτρεπόμενες αποδοχές συνυπολογίζοντας τις τριετίες.

Συνοψίζοντας, αναδεικνύεται ο υψηλός βαθμός συμπίεσης μισθών στην ελληνική οικονομία, ο οποίος και εντάθηκε τα τελευταία χρόνια, ειδικά μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επιχειρήσεων στον τριτογενή τομέα. Συνεπώς, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προτεραιότητα σε πολιτικές που θα τονώνουν την παραγωγικότητα της εργασίας και τους μέσους μισθούς των εργαζομένων, με κίνητρα για παραμονή τους στην επίσημη αγορά εργασίας.

3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού

- Ηπιότερη άνοδος του ΕνΔTK (ΔTK) το α΄ τρίμηνο του 2024, στο 3,2% (3,1%) έναντι πληθωρισμού 5,9% (6,4%) ένα έτος πριν. Άνοδος τιμών κυρίως από την αυξητική επίδραση στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών.
- Ρυθμός μεταβολής ΕνΔTK με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια, στο 3,9% το α΄ δίμηνο φέτος, από άνοδο 8,3% ένα έτος πριν.
- Για το 2024, προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί με ρυθμό στην περιοχή του 3%. Βασικές υποθέσεις:
 - η καταναλωτική ζήτηση θα σημειώσει ενίσχυση στην περιοχή του 1,2%
 - η τιμή του πετρελαίου Brent θα ενισχυθεί κατά μέσο όρο 8% σε ετήσια βάση, με τις εξελίξεις ωστόσο στη Μέση ανατολή να ασκούν περαιτέρω πιέσεις στην αγορά ενέργειας.

Πρόσφατες εξελίξεις

Το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου -Μαρτίου του τρέχοντος έτους σημειώθηκε άνοδος των τιμών σε σχέση με ένα έτος πριν, με το μέσο ρυθμό μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔTK) να ανέρχεται σε 3,1%, από αύξηση 5,9% ένα έτος πριν. Άνοδο, κατά 3,2%, σημείωσε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔTK) το προηγούμενο έτος, από ενίσχυση 6,4% ένα έτος νωρίτερα. Τον Μάρτιο του 2024 ο ρυθμός μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔTK) ανήλθε στο 3,2% από 4,6% τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Ανοδική τάση καταγράφηκε και στον ΕνΔTK, με το ρυθμό μεταβολής του να ανέρχεται στο 3,4% τον Μάρτιο φέτος από 5,4% τον ίδιο μήνα πέρυσι. Σημειώνεται ότι ο δομικός πληθωρισμός¹⁴ στην Ελλάδα ανήλθε στο 3,4% το α΄ δίμηνο του 2024 από 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Αναφορικά με τις επιδράσεις των συνιστωσών του ΕνΔTK στην τάση του, η άνοδος του εναρμονισμένου δείκτη την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους κατά 3,2% οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ήταν 3,9%, από άνοδο 8,3% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία ουσιαστικά δεν άσκησε επίδραση στις τιμές το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, όπως και ένα έτος νωρίτερα.

Ως προς τις εξελίξεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών και την επίδρασή τους στον ΕνΔTK, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου του 2024 σημείωσε εξασθένιση συγκριτικά με ένα έτος πριν. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στα \$81,8/βαρέλι, από \$82,5/βαρέλι ένα έτος πριν, σημειώνοντας υποχώρηση 0,9%¹⁵. Η άνοδος της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου το α΄ δίμηνο του 2024, κατά 1,0%, στο 1,08 έναντι 1,07 ένα έτος πριν, ενίσχυσε τη μείωση της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €75,4/βαρέλι, 1,9% χαμηλότερα από το α΄ δίμηνο του 2023. Στην υποχώρηση της τιμής του πετρελαίου, που αποτελεί βασική συνιστώσα του ενεργειακού κόστους, οφείλεται η αρνητική επίδραση των τιμών των ενεργειακών

¹⁴ Ο δομικός πληθωρισμός αφορά στον ΕνΔTK χωρίς την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα.

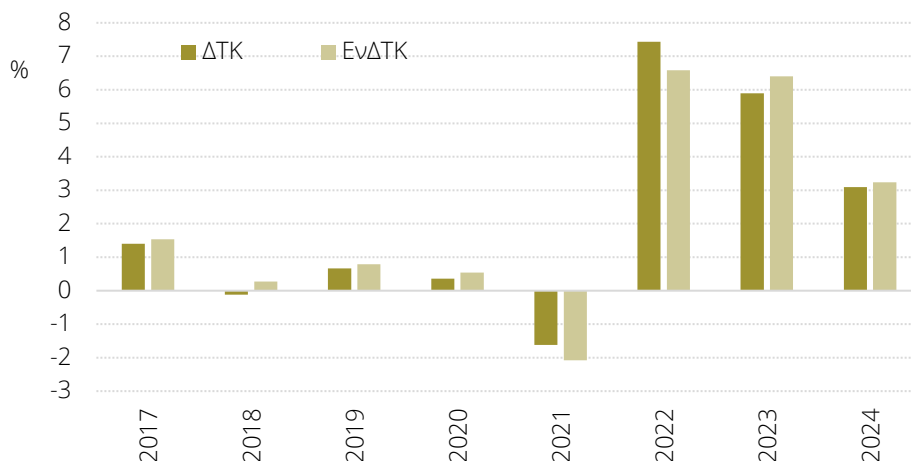
¹⁵ Μέσες τιμές περιόδου με βάση τη Europe Brent Spot Price. Πηγή: EIA, US Energy Information Administration https://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_d.htm

αγαθών, κατά 0,7 π.μ. στο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ εγχωρίως την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου του 2024, έναντι επίσης αρνητικής επίδρασης 1,3% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Διάγραμμα 3.19

Ετήσια μεταβολή εγχώριου ΔΤΚ και Εναρμονισμένου ΔΤΚ στην Ελλάδα (περίοδος Ιανουαρίου - Μαρτίου,%)

Άνοδος 3,1% του εγχώριου ΔΤΚ το α' τρίμηνο του 2024 σε σχέση με ένα έτος πριν, από 5,9% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE

Διάγραμμα 3.20

Μηνιαία εξέλιξη ΔΤΚ στην Ελλάδα (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, %)

Υψηλότερα η άνοδος του εγχώριου ΔΤΚ τον Μάρτιο του 2024 (3,2% από 2,9% ένα μήνα πριν). Σε χαμηλότερα επίπεδα ο ρυθμός μεταβολής από τον αντίστοιχο μήνα του 2023 (4,6%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE

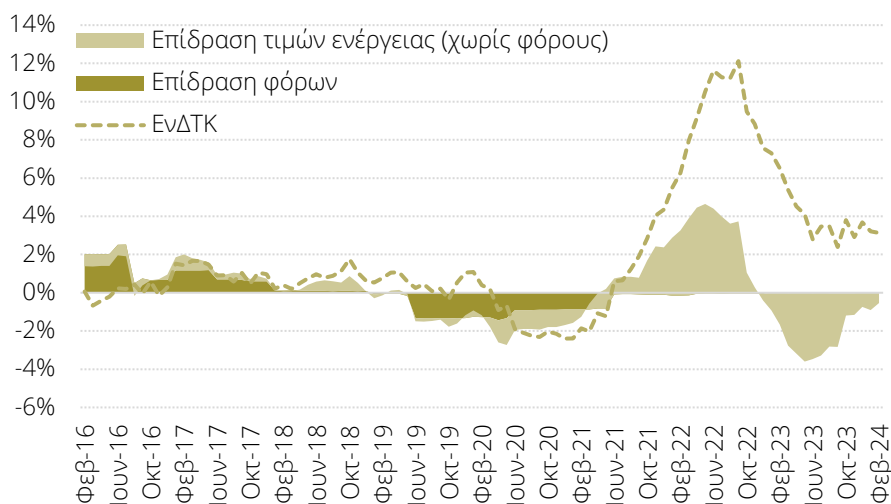
Η ενίσχυση του ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους κατατάσσει τη χώρα στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, υψηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου. Ο μέσος όρος μεταβολής του ΕνΔΤΚ στην Ευρωζώνη ανήλθε την περίοδο Ιανουαρίου -Φεβρουαρίου 2024 στο 2,7%, από 8,6% ένα έτος πριν. Η εγχώρια ζήτηση φαίνεται ότι αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα ανόδου των τιμών στην Ευρωζώνη,

καθώς ο δείκτης τιμών με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ενισχύθηκε κατά 3,4% το α΄ δίμηνο του τρέχοντος έτους, από ισχυρότερη άνοδο 7,6% ένα έτος νωρίτερα.

Διάγραμμα 3.21

Ετήσιος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

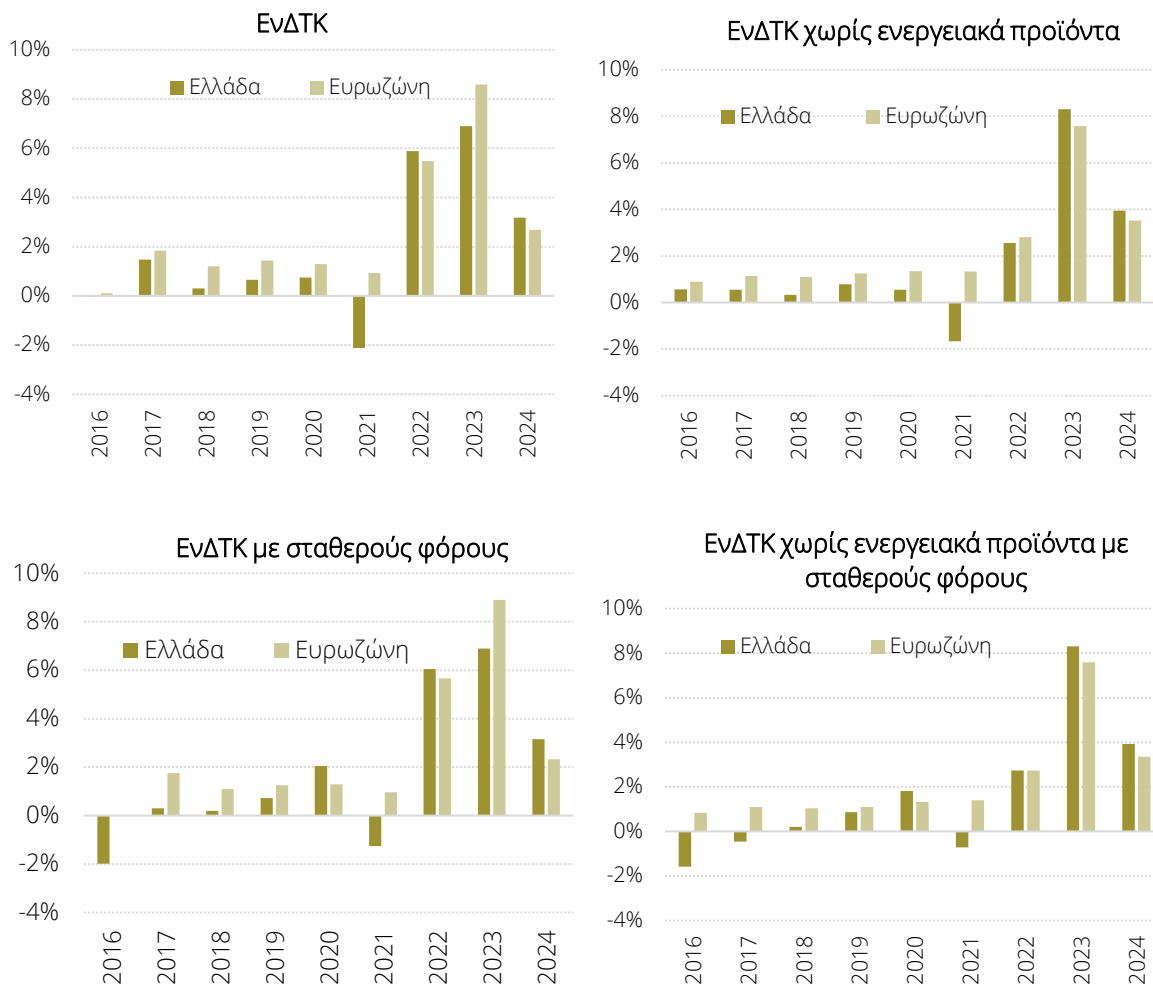
Η αύξηση του ΕνΔΤΚ το α΄ δίμηνο του 2024 οφείλεται στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών, ενώ πλέον μηδενική είναι η επίδραση των φόρων.

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία IOBE

Αναφορικά τις τάσεις στις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στον εγχώριο Γενικό Δείκτη Τιμών, η μεγαλύτερη άνοδος το α΄ τρίμηνο του 2024 σημειώθηκε στη Διατροφή. Η αύξηση των τιμών στην κατηγορία της Διατροφής ανήλθε σε 6,8%, από εντονότερη αύξηση 14,8% ένα έτος πριν. Σε χαμηλότερα επίπεδα, ήταν η μεταβολή την κατηγορία των Ξενοδοχείων και της Υγείας όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 6,4% και 4,5%, αντίστοιχα, από άνοδο 7,8% και 4,6%, αντίστοιχα ένα έτος νωρίτερα. Στην Ένδυση και στην Εκπαίδευση καταγράφηκε αύξηση 3,5%, αμφότερα σε συνέχεια ανόδου 9,4% και 2,2%, αντίστοιχα ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησε η Αναψυχή με 2,9%, από ισχυρότερη αύξηση 3,3% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023. Ενίσχυση τιμών σημειώθηκε στα Αλκοολούχα ποτά, κατά 2,3% και τα Άλλα αγαθά, 1,6%, από άνοδο 3,2% και 5,8%, αντίστοιχα, ένα έτος πριν. Η άνοδος των τιμών στα Διαρκή αγαθά και τις Μεταφορές διαμορφώθηκε στο 1,2% και 0,9%, αντίστοιχα, από ισχυρότερη άνοδο 10,7% και 5,5%, αντίστοιχα, το α΄ τρίμηνο του 2023. Αντίθετα, υποχώρηση των τιμών καταγράφηκε στις Επικοινωνίες, κατά 2,0%, σε συνέχεια υποχώρησης 1,6% ένα έτος πριν, καθώς και στη Στέγαση (η οποία περιλαμβάνει το κόστος λογαριασμών ενέργειας), 0,8% σε συνέχεια εξασθένησης 5,1% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Διάγραμμα 3.22

Ετήσια μεταβολή ΕνΔΤΚ σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (περίοδος Ιανουαρίου- Φεβρουαρίου)

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία IOBE

Άνοδος τιμών εγχωρίως στο α' δίμηνο του 2024 υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης, με την πληθωριστική επίδραση των μη ενεργειακών αγαθών (3,9 ποσοστιαίες μονάδες) να είναι υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης (3,1 π.μ.).

Αναφορικά με τις τάσεις των τιμών στην πλευρά της παραγωγής την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2024, ο Γενικός Δείκτης Τιμών Παραγωγού (ΓΔΤΠ), εγχώριας και εξωτερικής αγοράς συνολικά, κατέγραψε μείωση σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023 (-5,7%), κυρίως υπό την επίδραση της μείωσης των ενεργειακών τιμών. Αναλυτικά, ο ΓΔΤΠ χωρίς την ενέργεια ενισχύθηκε στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα κατά 1,6%, έναντι ισχυρότερης αύξησης 9,5% ένα έτος πριν. Σχετικά με τις τάσεις στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων, την υψηλότερη άνοδο σημείωσαν το Αργό πετρέλαιο και η Παραγωγή Άνθρακα-Λιγνίτη, με αύξηση 28,8% και 10,5%, αντίστοιχα, έναντι σταθερότητας και ισχυρής μείωσης 61,1%, αντίστοιχα το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023. Άνοδος των τιμών παραγωγού σημειώθηκε στον Άλλον εξοπλισμό

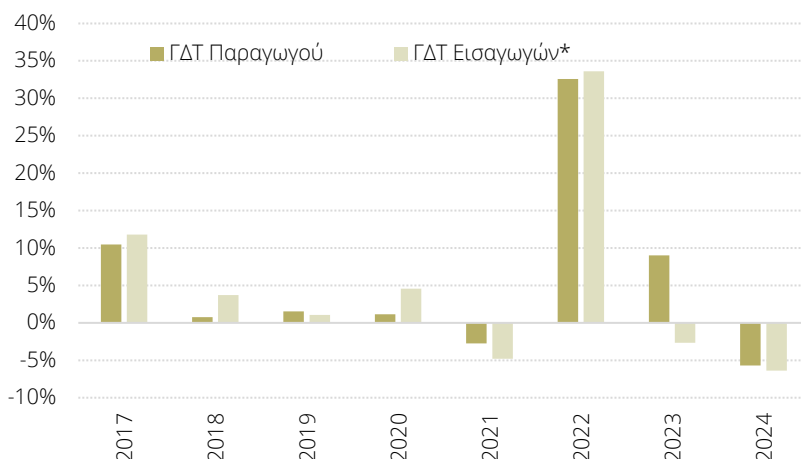
μεταφορών, 9,0%, σε συνέχεια ενίσχυσης 7,5% ένα έτος πριν. Σε χαμηλότερα επίπεδα ήταν η άνοδος για τις τιμές παραγωγού στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές, κατά 6,8%, και στα Ποτά, κατά 6,3%, σε συνέχεια υποχώρησης 2,3% και αύξησης 5,5%, αντίστοιχα, το α' δίμηνο του 2023. Ανοδικές τάσεις στις τιμές παραγωγού καταγράφηκε το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα στα Έπιπλα, κατά 5,6% έναντι ηπιότερης αύξησης 2,9% ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησαν τα Τρόφιμα, με άνοδου 4,7% σε συνέχεια εντονότερης ενίσχυσης 13,6% ένα έτος πριν. Αντίθετα, υποχώρηση στις τιμές παραγωγού σημειώθηκε στο Ηλεκτρικό ρεύμα και στον Ηλεκτρικό εξοπλισμό, κατά 16,1% και 6,6%, αντίστοιχα, σε συνέχεια άνοδου 12,2% και 4,8%, αντίστοιχα ένα έτος πριν.

Σχετικά με την εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Τιμών Εισαγωγών (ΓΔΤΕ) τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους, σημειώθηκε ετήσια μείωση, 6,4%, έναντι ηπιότερης υποχώρησης, 0,4% ένα έτος πριν. Η υποχώρηση των τιμών εισαγωγών κατατάσσει την Ελλάδα στις μεσαίες θέσεις, ως προς τη μεταβολή τους μεταξύ δεκαεσσάρων χωρών της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία στη συγκεκριμένη περίοδο. Η υψηλότερη υποχώρηση στις τιμές εισαγωγών καταγράφηκε στην Ολλανδία, κατά 11,2%, έναντι άνοδου 11,6%, ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησαν η Ιταλία και η Σλοβακία με μείωση 7%, αμφότερα σε συνέχεια άνοδου 4,7% και άνοδου 5,3% ένα έτος πριν. Υποχώρηση του ίδιου δείκτη σημειώθηκε στην Ευρωζώνη, κατά 7,2%, έναντι ηπιότερης αύξησης 6,4% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Αντίθετα, άνοδος των τιμών εισαγωγών καταγράφηκε στην Εσθονία (0,9%).

Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών εισαγόμενων προϊόντων, η μεγαλύτερη άνοδος τον Ιανουάριο φέτος σημειώθηκε στις τιμές του των Μεταλλευμάτων Άνθρακα και λιγνίτη, 6,9% από εντονότερη ενίσχυση 15,4% ένα έτος πριν, ενώ σε χαμηλότερα επίπεδα ήταν η άνοδος στις τιμές των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, κατά 5,1% έναντι ηπιότερης ενίσχυσης 0,8%. Στα Ποτά και τα Έπιπλα, οι τιμές εισαγωγών αυξήθηκαν κατά 3,7% και 2,4%, αντίστοιχα τον πρώτο μήνα του τρέχοντος έτους, από ενίσχυση 6,7% και 8,2%, αντίστοιχα ένα έτος πριν. Ακολούθησαν ο Άλλος εξοπλισμός μεταφορών και τα Πλαστικά προϊόντα, με άνοδο 1,1%, αμφότερα, σε συνέχεια σταθερότητας και αύξησης 5,0% ένα έτος νωρίτερα. Σε οριακά χαμηλότερα επίπεδα εντοπίζονται τα Άλλα μεταποιητικά προϊόντα, με την αύξηση των τιμών να διαμορφώνεται στο 1,0% τον Ιανουάριο του 2024 από άνοδο, 0,4% ένα έτος πριν.

Διάγραμμα 3.23

Ετήσια μεταβολή ΓΔΤΠ και ΓΔΤΕ στην Ελλάδα (Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Υποχώρηση τιμών εισαγωγών (-6,4%) τον Ιανουάριο του 2024, κυρίως λόγω αρνητικής επίδρασης των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Μείωση και στις τιμές παραγωγού το χρονικό διάστημα Ιαν - Φεβ. του τρέχοντος έτους (-5,7%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE.

Σημ: Ο Δείκτης τιμών εισαγωγών αφορά σε στοιχεία Ιανουαρίου 2024

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Εξετάζοντας τις βασικές συνιστώσες του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά το α' δίμηνο του τρέχοντος έτους, προέκυψε ότι η άνοδος του οφείλεται στην θετική επίδραση των τιμών των μη ενεργειακών αγαθών. Η αποκλιμάκωση των τιμών των ενεργειακών αγαθών το α' δίμηνο του 2024, φαίνεται να επίδρασε ήπια ανασχετικά στις τιμές, με την ανοδική πορεία αυτών σε βασικές κατηγορίες προϊόντων να διατηρείται, σε χαμηλότερα ωστόσο, επίπεδα από ότι το τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι, τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους τα κράτη μέλη της ΕΕ επέβαλλαν νέα δέσμη κυρώσεων που αφορά σε διεθνές εμπόριο. Η ΕΕ θέσπισε περαιτέρω περιορισμούς μεταξύ άλλων, για εξαγωγές αγαθών που συμβάλλουν, κυρίως στην ενίσχυση των ρωσικών βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Από την άλλη, η έντονη κλιμάκωση των αναταραχών στην περιοχή του Ισραήλ αναμένεται να αποσταθεροποιήσουν την οικονομικό κλίμα και κυρίως την αγορά ενέργειας.

Επίδραση ζήτησης

Αναφορικά με τις αναμενόμενες εξελίξεις στην καταναλωτική ζήτηση, και για το τρέχον έτος η πιθανή νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1η Απριλίου 2024, η αύξηση του επιδόματος ανεργίας, τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων (χαμηλοσυνταξιούχοι, ΑΜΕΑ, δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κ.ά.), καθώς και η επιστροφή των τριετιών αναμένεται να ενισχύσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και ακολούθως και την εγχώρια ζήτηση.

Αναλυτικά, τονωτικά στο διαθέσιμο εισόδημα, ενισχύοντας ακολούθως και την εγχώρια ζήτηση, αναμένεται να επιδράσουν η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1^η Απριλίου 2024, οι αυξήσεις στις συντάξεις κατά μέσο όρο 3,1% από 1^η Ιανουαρίου 2024, καθώς και η επιστροφή των τριετιών από την 1^η Ιανουαρίου φέτος. Επιπρόσθετα, το νέο μισθολόγιο του δημόσιου τομέα για την ενίσχυση των εισοδημάτων, κυρίως των χαμηλόμισθων από την 1^η Ιανουαρίου του 2024, καθώς και η καταβολή επιδομάτων στον ιδιωτικό τομέα, αναμένεται να επιδράσουν ενισχυτικά στο διαθέσιμο εισόδημα. Θετικές επιδράσεις στο διαθέσιμο εισόδημα και ακολούθως στην εγχώρια ζήτηση αναμένεται να έχουν η αύξηση του αφορολόγητου, η μείωση του ΕΝΦΙΑ καθώς και η αναπροσαρμογή των συντάξεων. Τέλος, τα μέτρα στήριξης των «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων έναντι της ακρίβειας, όπως η κάρτα αγοράς (Market pass 3), και μάλιστα με διευρυμένα κριτήρια, η επιταγή «ακρίβειας», το κοινωνικό μέρισμα, καθώς και μέτρα για τη στέγαση νέων, αναμένεται να τονώσουν την εγχώρια καταναλωτική ζήτηση.

Συνεπώς, εκτιμάται ότι η συνολική καταναλωτική ζήτηση αναμένεται να ενισχυθεί το 2024 στην περιοχή του 1,2%, συντηρώντας σε ένα βαθμό τις υψηλές τιμές.

Σημειώνεται ότι οι φυσικές καταστροφές κυρίως στη Θεσσαλία τον Σεπτέμβριο του προηγούμενου έτους αναμένεται να έχουν αυξητικές επιδράσεις στις τιμές το 2024, διατηρώντας αυτές σε υψηλά επίπεδα, κυρίως σε ορισμένες κατηγορίες αγαθών, όπως τα είδη διατροφής, λόγω έλλειψης και περιορισμένης διάθεσης.

Επίδραση φόρων

Ως προς τις αναμενόμενες επιδράσεις των παρεμβάσεων έμμεσης φορολογίας, στο τρέχον έτος αναμένεται αυτές να είναι μηδενικές στις μεταβολές του δείκτη τιμών, καθώς οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες (μεταφορές, γυμναστήρια, σχολές χορού, θεάματα αναψυχής) παραμένουν για όλο το 2024, όπως και τα μέτρα στήριξης στα ακίνητα έως

τον Δεκέμβριο του 2024. Επιπρόσθετα, ο μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ στον καφέ και στην εστίαση, καθώς και στα κόμιστρα στα ταξί, παρατείνεται έως τις 30 Ιουνίου 2024 εξέλιξη που δεν αναμένεται να έχει καμία επίδραση στις τιμές για το α' εξάμηνο. Αντίθετα, η επαναφορά του συντελεστή ΦΠΑ στα σερβιριζόμενα μη αλκοολούχα ποτά (αναψυκτικά, μπίρες χωρίς αλκοόλ, αεριούχα νερά), στο 24% από την 1η Ιανουαρίου 2024, αναμένεται να επιδράσει ενισχυτικά στις τιμές, ήπια ωστόσο καθώς η εξέλιξη αυτή αφορά συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων.

Επίδραση ενεργειακών αγαθών

Ως προς τις πρόσφατες εξελίξεις στα ενεργειακά αγαθά, η διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τον Μάρτιο του 2024 στα \$85,4 ανά βαρέλι, σημειώνοντας άνοδο 8,9% σε σχέση με ένα έτος πριν. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου τον ίδιο μήνα ανήλθε στο 1,09, υψηλότερα κατά 1,6% από ότι τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ ανήλθε σε €78,6 ανά βαρέλι, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 7,2% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα.

Αναφορικά με την προσφορά πετρελαίου, κατά την τελευταία συνεδρίασή του, τον Μάρτιο, ο OPEC+, συμπεριλαμβανομένου και της Ρωσίας αποφάσισε να παρατείνει τις εθελοντικές περικοπές της παραγωγής πετρελαίου κατά 2,2 εκατ. βαρέλια ημερησίως έως το δεύτερο τρίμηνο του 2024. Ωστόσο, ορισμένες χώρες μέλη του, με επικεφαλής την Σαουδική Αραβία ανακοίνωσαν ότι θα παρατείνουν τη μείωση της προσφοράς της κατά 1,0 εκατ. βαρέλια ημερησίως μέχρι το τέλος Ιουνίου, με τη συνολική παραγωγή της να ανέρχεται σε περίπου 9 εκατ. βαρέλια ημερησίως, χαμηλότερα από τη δυναμικότητά της των 12 εκατ. βαρελίων ημερησίως. Επιπρόσθετα, η Ρωσία, η οποία ηγείται των συμμάχων του ΟΠΕΚ, θα περιορίσει την παραγωγή και τις εξαγωγές πετρελαίου κατά 471.000 επιπλέον βαρέλια ημερησίως το δεύτερο τρίμηνο. Οι περιορισμοί της ημερήσιας παραγωγής πετρελαίου και για τις δύο χώρες είναι επιπλέον της μείωσης κατά 500.000 bpd που ανακοινώθηκε τον Απρίλιο του 2023, η οποία διαρκεί μέχρι το τέλος του 2024. Εθελοντική μείωση της ημερήσιας παραγωγής ανακοίνωσαν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Κουβέιτ, το Ιράκ και το Καζακστάν ανακοινώνοντας ότι θα παρατείνουν τις υφιστάμενες οικειοθελείς περικοπές μέχρι το τέλος Ιουνίου¹⁶.

Αντίθετα, οι Η.Π.Α. αύξησαν την παραγωγή τους κατά 9% το 2023, στρατηγική την οποία αναμένεται να ακολουθήσουν και για το τρέχον έτος. Αναλυτικά, η παραγωγή πετρελαίου στις Η.Π.Α ανήλθε κατά μέσο όρο σε 12,9 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2023, καταρρίπτοντας το προηγούμενο ρεκόρ των 12,3 εκατ. b/d, που είχε σημειωθεί το 2019. Σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών, η παραγωγή αργού πετρελαίου στις Η.Π.Α. αναμένεται να ανέλθει σε 13,2 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2024, σημειώνοντας νέο ρεκόρ, με την αύξηση της παραγωγής να ξεπερνά ελαφρώς την τόνωση της ζήτησης, επιτρέποντας στα αποθέματα να αυξηθούν ήπια και κατ' επέκτασιν συμπιέζοντας προς τα κάτω τις τιμές του αργού πετρελαίου.

Ο OPEC εκτιμάει ότι η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου θα αυξηθεί κατά 2,25 εκατ. βαρέλια ανά ημέρα (bpd) το 2024, κυρίως λόγω της παγκόσμιας ανάπτυξης, και της συγκράτησης του πληθωρισμού. Η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης θα μπορούσε να δώσει επιπλέον ώθηση στις τιμές του πετρελαίου. Επιπρόσθετα, οι πρόσφατες πολεμικές αναταράξεις στη Μέση Ανατολή αποτελούν σημαντικό κίνδυνο για τη σταθερότητα στις αγορές ενέργειας, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αβεβαιότητα για την εξέλιξη των τιμών.

¹⁶ ΟΠΕΚ, Press Release, No 3/2024

Παγκόσμια ζήτηση

Οι προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης το 2024 φαίνεται να ενισχύονται οριακά σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις διεθνών οργανισμών. Ειδικότερα, η άνοδος του παγκόσμιου ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2024, σε περίπου 2,9%, ελαφρώς υψηλότερα από τον ρυθμό που προβλεπόταν τον Δεκέμβριο (2,7%), λόγω κυρίως της πιο χαλαρής νομισματικής πολιτικής με τον πληθωρισμό να μειώνεται ταχύτερα από ό,τι αναμενόταν¹⁷. Η ισχυρή ανάπτυξη στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες φαίνεται να αντισταθμίζεται από την επιβράδυνση στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Η ανοδική πορεία των τιμών ενέργειας φαίνεται να υποχωρεί, με τον πληθωρισμό ωστόσο να διατηρείται, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα. Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ στις Η.Π.Α αναμένεται να επιβραδυνθεί από 2,5% στο προηγούμενο έτος σε 2,1% το 2024, καθώς η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων αναμένεται να μετριαστεί από τις επιπτώσεις των αυστηρότερων νομισματικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών¹⁸. Σε χαμηλότερα επίπεδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ευρωζώνη σε 0,6% το 2024, λόγω του υψηλού κόστους χρηματοδότησης με τις επενδύσεις ωστόσο να αναμένεται να ανακάμψουν καθώς τα πραγματικά εισοδήματα ενισχύονται. Η ανάπτυξη στην Κίνα αναμένεται να υποχωρήσει στο 4,7% το 2024, παρά τα πρόσθετα κίνητρα πολιτικής, αντανακλώντας την υποτονική καταναλωτική ζήτηση, το υψηλό χρέος και την αδύναμη αγορά ακινήτων. Επιπρόσθετα, η κλιμάκωση των πολεμικών διαταραχών ενδεχομένως να επιφέρει πιέσεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών οι οποίες θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον πληθωρισμό και να προκαλέσουν ανατιμήσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές, με τις προσδοκίες για χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής να επανεκτιμώνται.

Τέλος, οι αναταραχές στην Ερυθρά θάλασσα έχουν επιφέρει καθυστερήσεις στην διακίνηση των εμπορευμάτων προς την Ευρώπη και αύξηση του μεταφορικού κόστους, καθώς οι διελεύσεις των εμπορικών πλοίων, πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και δεξαμενόπλοιων μέσω της Διώρυγας του Σουέζ έχουν μειωθεί σημαντικά, κατά σχεδόν 30% σε ετήσια βάση¹⁹. Ακολούθως, η άνοδος του μεταφορικού κόστους ενδέχεται να επιδράσει αυξητικά στις τιμές.

Σε αυτό το πλαίσιο εξελίξεων εκτιμάται ότι η μέση τιμή του πετρελαίου το 2024 θα διαμορφωθεί στα \$89/βαρέλι, ενισχυμένη κατά 7,9% σε σχέση με το 2023, κυρίως λόγω της παγκόσμιας ζήτησης²⁰. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου το τρέχον έτος αναμένεται κατά μέσο όρο να παραμείνει στο 1,08, όπως και το προηγούμενο έτος²¹. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2024 σε €82,5/βαρέλι, σημειώνοντας άνοδο κατά 8,1% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω τάσεις και εξελίξεις στους κυριότερους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τις τιμές καταναλωτή **προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί ήπια το τρέχον έτος, με ρυθμό στην περιοχή του 3.0%, λόγω κυρίως της αναμενόμενης ανόδου των τιμών στα ενεργειακά αγαθά.**

¹⁷ OECD Economic Outlook, Φεβρουάριος 2024: Strengthening the foundations for growth
OECD Economic Outlook, Φεβρουάριος 2024: Strengthening the foundations for growth

¹⁹ [Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, PORTWATCH](#)

²⁰ Energy International Agency, Short-Term Energy Outlook, Απρίλιος 2024

²¹ Macroeconomic projections, EKT, Μάρτιος 2024

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο χρονικό διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς.

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι κυρίως ανοδικές κατά το α' τρίμηνο του 2024 έναντι του δ' τριμήνου του 2023. Συγκεκριμένα, οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια πτωτικά στις Κατασκευές, ενώ αντίθετα σημειώνεται αισθητή άνοδος στο Λιανικό εμπόριο και τις Υπηρεσίες και ηπιότερη στη Βιομηχανία. Ως προς την αντίστοιχη περυσινή τριμηνιαία περίοδο, οι προσδοκίες για την εξέλιξη των τιμών κατέγραψαν έντονα πτωτική μεταβολή στη Βιομηχανία και στο Λιανικό εμπόριο και μικρή υποχώρηση στις Υπηρεσίες και στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις της πορείας των τιμών το α' τρίμηνο του έτους ενισχύθηκαν ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις -2 μονάδες από -5 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ υποχώρησε κατά 19 μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 13% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ ενισχύεται στο 11% (από 10%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 76% να αναμένει σταθερότητα.

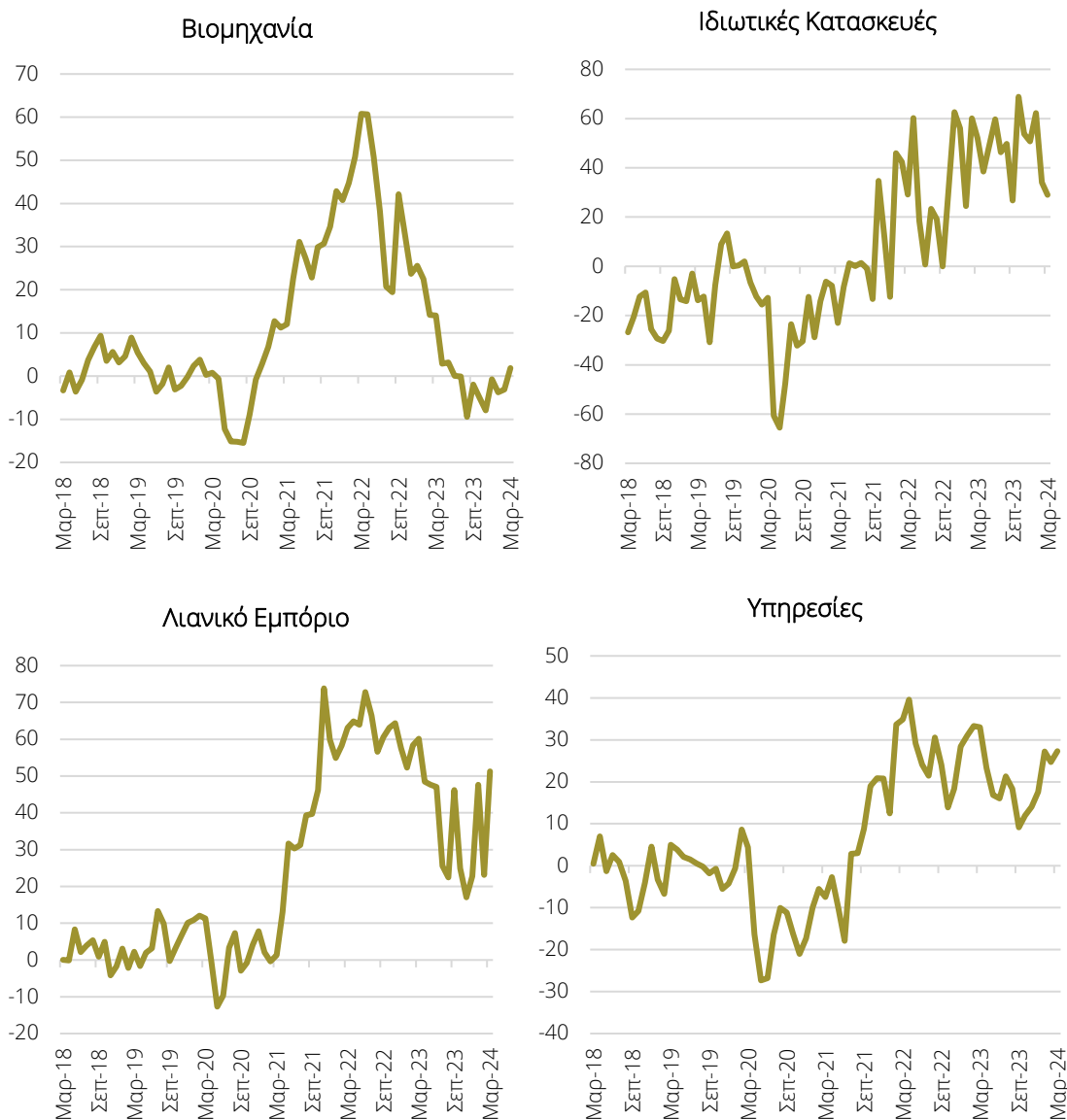
Στο Λιανικό Εμπόριο, το ισοζύγιο των +22 μονάδων στις τιμές των επιχειρήσεων του τομέα κατά το προηγούμενο τρίμηνο ενισχύεται κατά 19 μονάδες, ενώ παράλληλα βρέθηκε 16 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μόλις το 2% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ ενισχύεται στο 43% το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 55% (από 62%) να αναμένει σταθερότητα. Στους επιμέρους κλάδους του Λιανικού Εμπορίου, οι μεταβολές στις προβλέψεις των τιμών το α' τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν κυρίως ανοδικές στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους. Στον κλάδο Τροφίμων -Ποτών και στα Οχήματα-Ανταλλακτικά το ισοζύγιο των τιμών κινήθηκε ήπια πτωτικά, ενώ αντίθετα στους κλάδους Υφασμάτων-Ένδυσης-Υπόδησης και στα Είδη Οικιακού εξοπλισμού ο σχετικός δείκτης κινήθηκε ήπια ανοδικά και στα Οχήματα-Ανταλλακτικά και Πολυκαταστήματα το σχετικό ισοζύγιο ενισχύθηκε έντονα.

Ο μέσος δείκτης πρόβλεψης της μεταβολής των τιμών στις Υπηρεσίες το εξεταζόμενο τρίμηνο ενισχύθηκε ήπια σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στις +26 (από +15) μονάδες, ενώ παράλληλα κινήθηκε ελαφρά χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη μέση επίδοση του α' τρίμ. 2023 (+32 μον.). Το εξεταζόμενο τρίμηνο, μόλις το 2% (από 6%) των επιχειρήσεων του κλάδου αναμένει μείωση τιμών και το 29% άνοδο. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους, ο σχετικός δείκτης ενισχύθηκε ήπια στον κλάδο των Ξενοδοχείων-Εστιατορίων και στους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς, ενώ υποχώρησε στους λοιπούς κλάδους.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το έντονα θετικό ισοζύγιο των +58 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου υποχώρησε ήπια στις +42 μονάδες, έχοντας παράλληλα μεταβληθεί ήπια πτωτικά σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο του 2023 (+46 μον.). Επιπλέον, το 6% των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπει υποχώρηση των τιμών του κλάδου, ενώ το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο διαμορφώνεται στο 47% (από 60%), με το υπόλοιπο 47% (από 37%) να προβλέπει σταθερότητα τιμών.

Διάγραμμα 3.24

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (ισοζύγιο απαντήσεων = διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι κυρίως ανοδικές κατά το α' τρίμηνο του 2024 έναντι του δ' τριμήνου του 2023. Οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια πτωτικά στις Κατασκευές, ενώ αντίθετα σημειώνεται αισθητή άνοδος στο Λιανικό εμπόριο και τις Υπηρεσίες και ηπιότερη στη Βιομηχανία.

4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ²²

- Η ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των δημόσιων νοσοκομείων βασίζεται σε ένα δείγμα περίπου 90 νοσοκομείων ετησίως και 828 οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 2012-2020. Καταγράφονται σημαντικές μεταβολές που οφείλονται στις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν με τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής που υλοποιήθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο.
- Ειδικότερα, καταγράφεται βελτίωση δεικτών ρευστότητας, χαμηλή δανειακή επιβάρυνση των νοσοκομείων, αύξηση εσόδων από ίδιες πηγές καθώς και σημαντική μείωση του ποσοστού νοσοκομείων με έλλειμμα. Η ελλιπής ανάπτυξη υποδομών από τα νοσοκομεία αποτυπώνεται στη χαμηλή τιμή του αριθμοδείκτη παγίων στο σύνολο του ενεργητικού.
- Στη μελέτη καταγράφεται μείωση του λειτουργικού κόστους προς αριθμό κλινών σε 125 χιλ. ευρώ το 2020 από 146 χιλ. ευρώ το 2012. Σε ότι αφορά το λειτουργικό κόστους προς νοσηλεύομενους καταγράφεται πτώση την περίοδο 2015 – 2012 (2,06 χιλ. ευρώ από 2,58 χιλ. ευρώ) και αύξηση μετά το 2017 από 2,11 χιλ. ευρώ σε 2,8 χιλ. ευρώ το 2020. Ανάλογη είναι και η εικόνα για το λειτουργικό κόστος προς ημέρες νοσηλείας που από 667 ευρώ το 2012 μειώθηκε σε 583 χιλ. το 2015 για να αυξηθεί στα 917 ευρώ το 2020.

Εισαγωγή

Η ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των δημόσιων νοσοκομείων αποτελεί σημαντικό βήμα στην αξιολόγηση της πορείας του τομέα υγείας της χώρας. Ειδικότερα, η ανάλυση δομικών μεγεθών των δημόσιων νοσοκομείων προσφέρει ενδείξεις για να αξιολογηθεί η πορεία του εξορθολογισμού των δομών υγείας έναντι των στόχων για αποτελεσματική χρήση των πόρων βάσει των υφιστάμενων αναγκών. Η πληρέστερη αξιοποίηση του εργαλείου της οικονομικής

²² Το κεφάλαιο βασίζεται σε πρόσφατη μελέτη του IOBE για τα οικονομικά μεγέθη των δημόσιων νοσοκομείων στην Ελλάδα. Το πλήρες κείμενο της μελέτης είναι διαθέσιμο εδώ: https://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=308

αξιολόγησης μέσα από την ανάλυση χρηματοοικονομικών και λειτουργικών μεγεθών συνεισφέρει σε περαιτέρω εξορθολογισμό του συστήματος, μέσα από τη διάγνωση δυνατοτήτων για περαιτέρω περιθώρια μείωσης κόστους, επίτευξης οικονομικών κλίμακας και αύξησης παραγωγικότητας, ενώ βοηθάει και στον εντοπισμό τμημάτων του συστήματος που ενδέχεται να απαιτήσουν περαιτέρω ενίσχυση.

Η ανάλυση χρησιμοποιεί για πρώτη φορά την πληροφορία που υπάρχει διαθέσιμη στις λογιστικές καταστάσεις των δημοσίων νοσοκομείων βάσει της Λογιστικής του Δεδουλευμένου. Παρόλο που τα Δημόσια Νοσοκομεία έχουν με βάση το ΠΔ 146/2003, εδώ και αρκετά χρόνια, την υποχρέωση να συντάσσουν λογιστικές καταστάσεις τέλους χρήσης (δηλ. Ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης), οι οποίες ελέγχονται από τους ορκωτούς ελεγκτές, συνήθως η αξιολόγησή τους καθώς και η λήψη των αποφάσεων βασίζεται σε στοιχεία ταμειακής λογιστικής. Αξιοποιώντας τον πλούτο των πληροφοριών των λογιστικών καταστάσεων που λαμβάνουν υπόψη τη χρηματοοικονομική θέση και απόδοση των νοσοκομείων, διενεργείται μια σφαιρική χρηματοοικονομική αξιολόγησή τους.

Οι μεγάλες προκλήσεις για το ελληνικό σύστημα υγείας

Τα συστήματα υγείας στην ΕΕ, παρά τις διαφορές ως προς την οργάνωσή τους, αντιμετωπίζουν μια σειρά σοβαρών προκλήσεων, όπως η γήρανση του πληθυσμού, η αύξηση του κόστους λόγω των τεχνολογικών καινοτομιών και οι ελλείψεις εξειδικευμένου προσωπικού. Στην Ελλάδα, το σύστημα υγείας βρίσκεται αντιμέτωπο με επιπλέον προκλήσεις εξαιτίας ορισμένων ιδιαιτεροτήτων, όπως μεγάλη συμμετοχή της ιδιωτικής δαπάνης (out-of-pocket) και αυξημένος ρόλος των νοσοκομείων έναντι των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας. Ειδικά στα δημόσια νοσοκομεία, παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις προσωπικού και ανισοκατανομή κλινών, κλινικών, εργαστηρίων και προσωπικού.

Αναλυτικότερα, ο αριθμός των νοσηλευτικών μονάδων και κλινικών δευτεροβάθμιας φροντίδας υποχώρησε σε 267 το 2021, από 302 το 2012. Η μείωση οφείλεται κυρίως στην πτώση του αριθμού ιδιωτικών κλινικών, από 164 το 2012 σε 139 το 2021. Μείωση του αριθμού νοσοκομείων καταγράφεται στις περισσότερες χώρες της ΕΕ την περίοδο 2016-2021.

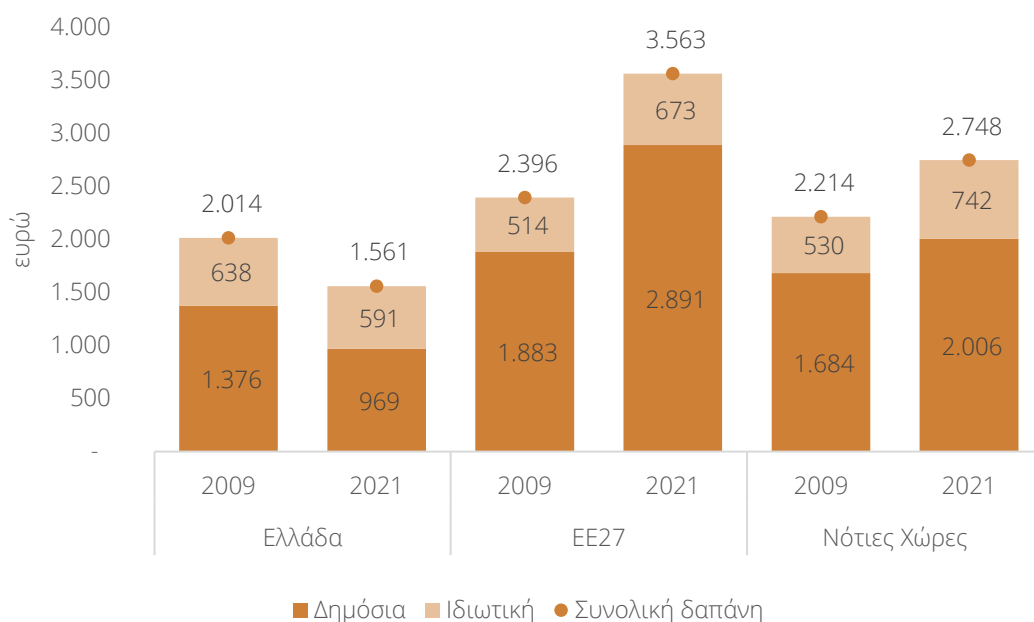
Σε όρους αριθμού νοσοκομείων ανά 1 εκατ. κάτοικους, η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από τη μέση της κατάταξης των χωρών της ΟΟΣΑ-ΕΕ (10η θέση σε 22 χώρες). Ωστόσο, με βάση τον αριθμό κλινών ανά κάτοικο, η Ελλάδα βρίσκεται χαμηλότερα από τον μ.ο. της ΕΕ27 (525 κλίνες ανά 100.000 κατοίκους), με 427 διαθέσιμες κλίνες ανά 100.000 κατοίκους (2021). Οι συνολικές διαθέσιμες κλίνες στην Ελλάδα στο τέλος του 2021 διαμορφώθηκαν σε 48,9 χιλ. έναντι 52,4 χιλ. το 2010.

Η συνολική χρηματοδότηση για δαπάνες υγείας διαμορφώνεται στα €16,7 δισεκ. ευρώ το 2021. Διαχρονικά, παρατηρείται σημαντική υποχώρηση στη χρηματοδότηση για δαπάνες υγείας στην Ελλάδα έναντι αύξησης στην ΕΕ. Η ετήσια δημόσια μεταβολή δαπανών σε σταθερές τιμές, σωρευτικά για την περίοδο 2009 – 2021 διαμορφώνεται στο -29,2% στην Ελλάδα έναντι +32,7% στην ΕΕ. Σε όρους κατά κεφαλήν δαπάνης υγείας (Διάγραμμα 4.1), στην Ελλάδα καταγράφεται σημαντική μείωση (1.561 ευρώ το 2021 έναντι 2.014 ευρώ το 2009) και περαιτέρω απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ (3.563 ευρώ το 2021 και 2.396 ευρώ το 2009).

Διάγραμμα 4.1

Κατά κεφαλήν δαπάνη υγείας Ελλάδα-ΕΕ27

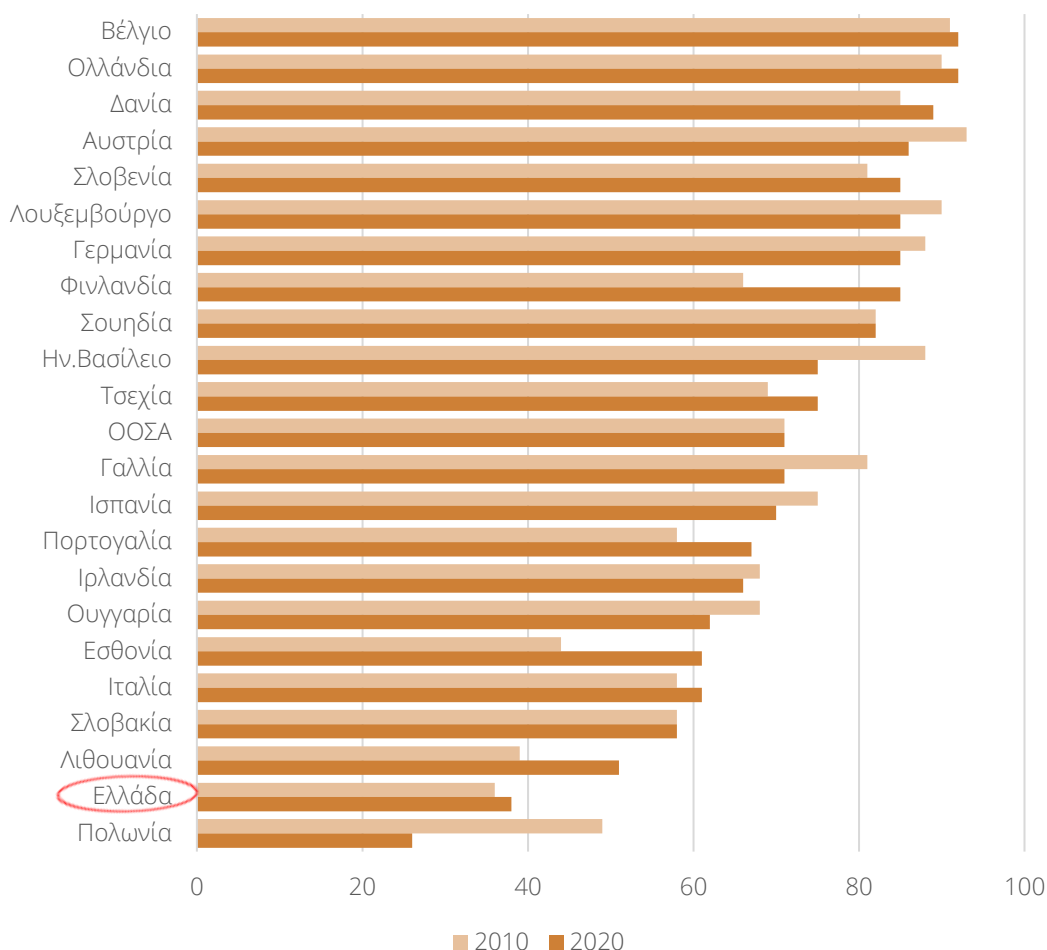
Πηγή: Eurostat, 2023 OECD Health Statistics, 2023, επεξεργασία στοιχείων IOBE. Νότιες Χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία)

Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η συνολική δαπάνη υγείας στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 9,2% το 2021 (εκ των οποίων 5,7% δημόσια δαπάνη) έναντι 10,9% στην ΕΕ (εκ των οποίων 8,9% δημόσια δαπάνη). Η δημόσια χρηματοδότηση διαμορφώνεται στο 62,1% της συνολικής χρηματοδότησης για δαπάνες υγείας στην Ελλάδα το 2020, αρκετά χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ (81,1%). Οι δαπάνες υγείας των εγχώριων νοικοκυριών ανέρχονται στο 8,1% των συνολικών δαπανών τους το 2021, από 6,5% το 2009. Το ποσοστό της φαρμακευτικής περίθαλψης στις δαπάνες υγείας των νοικοκυριών έχει αυξηθεί σε 31,3% το 2021, από 19,2% το 2009.

Το ελληνικό σύστημα υγείας κατατάσσεται στην 29η θέση ανάμεσα σε 35 χώρες της Ευρώπης με 615 βαθμούς στον δείκτη αξιολόγησης των συστημάτων υγείας Euro Health Consumer Index (ECHI), υψηλότερα από Αλβανία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Βουλγαρία και Λετονία. Στη χώρα μας επιτυγχάνεται σχετικά υψηλή βαθμολογία σε πεδία όπως η άμεση πρόσβαση σε γιατρούς, η μείωση της θνησιμότητας από εγκεφαλικά, ο παιδικός εμβολιασμός, η μειωμένη συχνότητα υπερτασικών και η μέτρια κατανάλωση αλκοόλ. Αντίθετα, χαμηλή επίδοση επιτυγχάνεται σε πεδία όπως η πληροφόρηση και τα δικαιώματα των ασθενών, οι οικογενειακοί γιατροί, οι λίστες αναμονής στους καρκινοπαθείς, οι μεταμοσχεύσεις, οι άτυπες πληρωμές, το κάπνισμα, η έλλειψη φυσικής άσκησης, οι θάνατοι από τροχαία, η καθυστερημένη εισαγωγή καινοτόμων φαρμάκων και η υψηλή κατανάλωση αντιβιοτικών. Στην Ελλάδα καταγράφεται ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας, με 38% για το 2020, από 36% το 2010.

Διάγραμμα 4.2.

Ικανοποίηση πολιτών από το σύστημα υγείας Ελλάδα-ΟΟΣΑ, 2010 και 2020

Πηγή: Gallup World Poll 2020 (database)

Χρηματοοικονομικά στοιχεία και αριθμοδείκτες των δημόσιων νοσοκομείων

Από την ανάλυση, που βασίζεται σε ένα δείγμα περίπου 90 νοσοκομείων ετησίως και 828 οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 2012-2020, προκύπτει ότι η πορεία αρκετών μεγεθών και δεικτών μπορεί να χαρακτηριστεί με μια σχετικά ισχυρή τάση αρχικά στην κατεύθυνση περιορισμού χρηματοοικονομικών κινδύνων και εξυγίανσης, σταθεροποίησης στη συνέχεια και μια σταδιακή διόρθωση προς την κατεύθυνση επιστροφής σε επίπεδα πιο κοντά σε μακροχρόνιους μέσους όρους. Στην πλευρά των συνολικών μεγεθών, παρατηρείται επίσης μια αρκετά έντονη μεταβλητότητα από έτος σε έτος.

Συγκεκριμένα, το ενεργητικό των νοσοκομείων αυξήθηκε σημαντικά (+24,4% την περίοδο 2012 – 2020), λόγω αύξησης των διαθεσίμων και των απαιτήσεων (Πίνακας 4.1). Οι υποχρεώσεις (πρακτικά όλες βραχυπρόθεσμες) κατέγραψαν έντονες διακυμάνσεις με τη χαμηλότερη τιμή να σημειώνεται το 2018 σε σταθερό δείγμα 60 δημόσιων νοσοκομείων και το 2017 στο συνολικό δείγμα, ενώ συνολικά την περίοδο 2012 – 2020 καταγράφεται πτώση -56,3%.

Τα λειτουργικά έξοδα κατέγραψαν έντονη μείωση έως το 2016-2017, με σταδιακή ανάκαμψη στη συνέχεια. Συνολικά την περίοδο 2012 – 2020, καταγράφεται πτώση -16,7% στα λειτουργικά έξοδα.

Στα καθαρά αποτελέσματα παρατηρείται έντονη μεταβλητότητα, με υψηλότερες θετικές τιμές προς το τέλος της περιόδου σε σύγκριση με τη διετία 2012-2013, ενώ συνολικά την περίοδο 2012 – 2020 καταγράφεται αύξηση 104,8%.

Πίνακας 4.1.

Εξέλιξη βασικών χρηματοοικονομικών στοιχείων (σε εκατ. €)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	MEPM '12-'20	ΠΜ% '12-'20
Αριθμός νοσοκομείων	99	94	96	89	92	90	91	92	89	-	-
Διαθέσιμα	228	367	292	305	860	823	758	521	483	9,9%	112,3%
Απαιτήσεις	3.460	3.048	4.573	5.084	3.400	4.245	5.552	4.489	5.808	6,7%	67,9%
Πάγιο ενεργητικό	2.787	2.940	3.023	2.311	2.481	2.095	2.175	2.049	2.077	-3,6%	-25,5%
Σύνολο ενεργητικού	7.442	7.256	9.039	8.483	7.759	7.991	9.507	8.066	9.255	2,8%	24,4%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.911	1.072	1.043	1.164	753	593	615	661	835	-9,8%	-56,3%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	0,199	0,080	0,062	0,220	0,160	0,163	0,085	0,042	0,058	-14,3%	-71,0%
Σύνολο υποχρεώσεις	1.912	1.072	1.043	1.164	753	593	615	661	835	-9,8%	-56,3%
Ίδια κεφάλαια	5.401	6.059	7.855	7.163	6.862	7.261	8.785	7.312	8.287	5,5%	53,4%
Έσοδα από ίδιες πηγές	1.835	2.019	1.891	1.589	1.845	1.828	2.012	2.038	1.887	0,3%	2,8%
Έσοδα από επιχορηγήσεις	2.646	2.619	2.302	1.894	2.397	1.917	1.928	1.782	2.014	-3,4%	-23,9%
Λειτουργικά έσοδα	4.481	4.638	4.193	3.483	4.242	3.745	3.940	3.820	3.909	-1,7%	-12,8%
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών	3.658	3.400	3.373	2.671	2.893	2.850	2.915	2.969	3.128	-1,9%	-14,5%
Έσοδα διοικητικής λειτουργίας	540	465	432	376	373	378	381	345	374	-4,5%	-30,8%
Λειτουργικά έξοδα	4.208	3.874	3.808	3.058	3.270	3.232	3.302	3.317	3.505	-2,3%	-16,7%
Αποτελέσματα χρήσης	272	263	531	437	338	530	768	157	557	9,4%	104,8%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις νοσοκομείων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE. ΜΕΡΜ: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής, ΠΜ : Ποσοστιαία μεταβολή. Τα ετήσια στοιχεία επηρεάζονται από τον αριθμό των νοσοκομείων και τα επιμέρους νοσοκομεία που περιλαμβάνονται στα ετήσια στοιχεία

Η σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε συνδυασμό με τις διαγραφές απαιτήσεων των νοσοκομείων του ΕΟΠΥΥ από την πλευρά του Υπουργείου είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των δεικτών ρευστότητας, αναδεικνύοντας ότι η σημαντική αύξηση της δυνατότητας των νοσοκομείων να ανταποκριθούν στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους αυξήθηκε σημαντικά τη συγκεκριμένη περίοδο. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι τα έτη 2016-2018 τα ταμειακά διαθέσιμα επαρκούσαν να καλύψουν πλήρως τις υποχρεώσεις, χωρίς συνεισφορά από τις απαιτήσεις ή τα αποθέματα.

Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων εκφραζόμενος σε ημέρες αυξήθηκε την περίοδο 2012-2020, με έντονες διακυμάνσεις από έτος σε έτος, αναδεικνύοντας αυξημένη αδυναμία των νοσοκομείων για έγκαιρη είσπραξη των απαιτήσεων. Χαμηλή και με τάση έντονης πτώσης είναι η αναλογία των ξένων κεφαλαίων στο παθητικό των νοσοκομείων, η χρηματοδότηση των οποίων ολοένα και περισσότερο προέρχεται από ίδια κεφάλαια. Επιπλέον, διαφαίνεται από τους δείκτες μια ιδιαίτερα χαμηλή δανειακή επιβάρυνση των νοσοκομείων, τα οποία δεν καταφεύγουν σχεδόν καθόλου σε μακροχρόνιο δανεισμό. Ωστόσο, η πτωτική τάση στον αριθμοδείκτη παγίων στο σύνολο του ενεργητικού αποτυπώνει την περιορισμένη ανάπτυξη νέων υποδομών από τα νοσοκομεία. Αναφορικά με τη δομή της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης,

αξιοσημείωτη είναι η σταδιακή αύξηση του ποσοστού εσόδων από ίδιες πηγές στο σύνολο των λειτουργικών εσόδων μέχρι την έναρξη της πανδημίας. Τέλος, στους περισσότερους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας καταγράφονται αξιοσημείωτες διακυμάνσεις μεταξύ 2012 και 2020, χωρίς να διαφαίνονται συγκεκριμένες τάσεις ανόδου ή καθόδου.

Εξέλιξη δεικτών επίδοσης επί της δραστηριότητας των νοσοκομείων

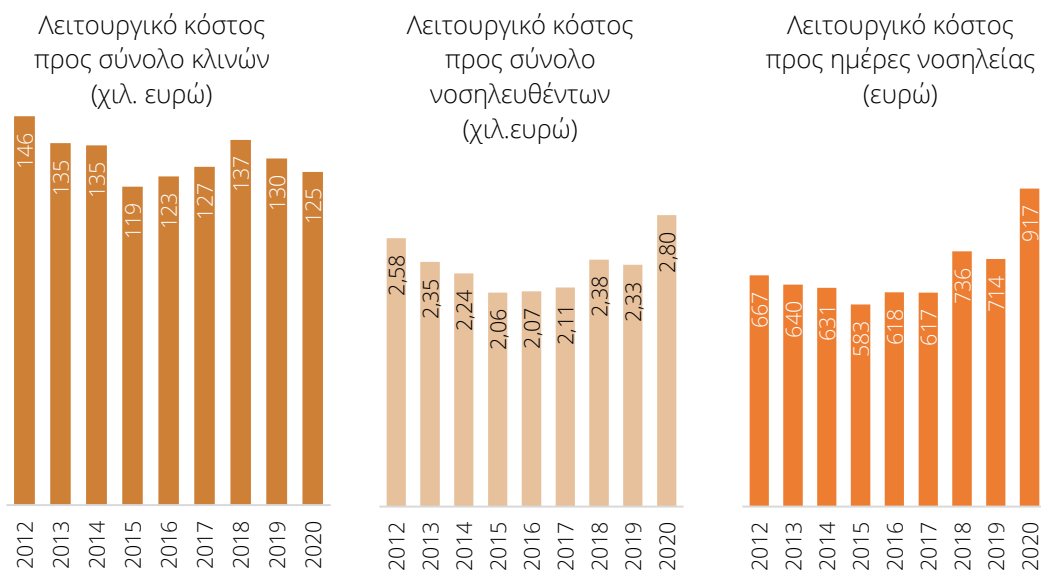
Στην ανάλυση για τους δείκτες επίδοσης έγινε εξέταση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας των νοσοκομειακών μονάδων με βάση τον αριθμό των κλινών, τον αριθμό των νοσηλευθέντων και τις ημέρες νοσηλείας, τόσο σε διαχρονική προοπτική στο σύνολο του δείγματος και ανά μέγεθος νοσοκομείων (μικρά, μικρομεσαία, μεσαία και μεγάλα), όσο και συγκριτικά μεταξύ των επτά υγειονομικών περιφερειών (ΥΠΕ) της χώρας.

Από την ανάλυση προκύπτει ότι προς το τέλος της περιόδου το κόστος ανά κλίνη υποχωρεί, ενώ αυξάνεται το κόστος ανά νοσηλευθέντα, με ακόμα σημαντικότερη την αύξηση στο κόστος ανά ημέρα νοσηλείας. Διαφαίνεται ότι οι συνθήκες πανδημίας δημιούργησαν ανάγκες για περισσότερες διαθέσιμες κλίνες, καθώς και για πιο δαπανηρή και πιο σύντομη παραμονή στα νοσοκομεία.

Ειδικότερα, καταγράφεται μείωση του λειτουργικού κόστους προς αριθμό κλινών σε 125 χιλ. ευρώ το 2020 από 146 χιλ. ευρώ το 2012 (Διάγραμμα 4.3). Σε ό,τι αφορά το λειτουργικό κόστος προς νοσηλευόμενους καταγράφεται πτώση την περίοδο 2015 – 2012 (2,06 χιλ. ευρώ από 2,58 χιλ. ευρώ) και αύξηση μετά το 2017 από 2,11 χιλ. ευρώ σε 2,8 χιλ. ευρώ το 2020. Ανάλογη είναι και η εικόνα για το λειτουργικό κόστος προς ημέρες νοσηλείας που από 667 ευρώ το 2012 μειώθηκε σε 583 ευρώ το 2015, για να αυξηθεί στα 917 ευρώ το 2020, το πρώτο έτος της πανδημίας.

Διάγραμμα 4.3

Δείκτες επίδοσης επί της δραστηριότητας των νοσοκομείων, 2012-2020

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις νοσοκομείων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στα επίπεδα των δεικτών μεταξύ των ΥΠΕ της χώρας, καθώς και ανάλογα με το μέγεθος των νοσοκομείων. Με διαφορά το υψηλότερο λειτουργικό κόστος ανά

κλίνη το 2020 καταγράφεται στην 4^η ΥΠΕ (Μακεδονίας και Θράκης), ενώ το χαμηλότερο κόστος σημειώνεται στην 7^η ΥΠΕ (Κρήτης). Ανά νοσηλευθέντα, εξακολουθεί η 4^η ΥΠΕ να παρουσιάζει το μεγαλύτερο κόστος το 2020 (4.110 ευρώ), ενώ το χαμηλότερο κόστος (1.988 ευρώ) καταγράφεται στην 3^η ΥΠΕ (Μακεδονίας). Τέλος, ανά ημέρα νοσηλείας, το υψηλότερο λειτουργικό κόστος καταγράφεται στην 6^η ΥΠΕ (Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας) και την 4^η ΥΠΕ (Μακεδονίας και Θράκης), ενώ η χαμηλότερη τιμή του δείκτη καταγράφεται στην 1^η ΥΠΕ (Αττικής). Αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρούνται έντονες μεταβολές στις κατατάξεις των ΥΠΕ με βάση τους δείκτες από έτος σε έτος.

Σχετικά με τους δείκτες ανά μέγεθος νοσοκομείου, η γενική εικόνα δείχνει ότι πράγματι υπάρχουν σημαντικές οικονομίες κλίμακα. Ειδικότερα, τα μικρά νοσοκομεία (έως 100 κλίνες) καταγράφουν τις υψηλότερες τιμές στους δείκτες λειτουργικού κόστους ανά νοσηλευθέντα και ανά ημέρα νοσηλείας τα περισσότερα έτη της ανάλυσης. Αντίστοιχα, οι χαμηλότερες τιμές στο λειτουργικό κόστος ανά ημέρα νοσηλείας καταγράφονται πάντα στα μεγάλα νοσοκομεία (άνω των 400 κλινών), χωρίς ωστόσο αυτό να ισχύει σε όλα τα έτη της ανάλυσης στον δείκτη ανά νοσηλευθέντα, όπου τα μεσαία νοσοκομεία (από 251 έως 400 κλίνες) καταγράφουν κάποια έτη ακόμα χαμηλότερη τιμή. Λιγότερο εμφανείς είναι οι οικονομίες κλίμακας στο κόστος ανά κλίνη, όπου την τριετία 2018-2020 η χαμηλότερη τιμή καταγράφεται στα μικρομεσαία νοσοκομεία (από 101 έως 250 κλίνες).

Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των δημόσιων νοσοκομείων για την περίοδο 2012-2020 προκύπτουν σημαντικές μεταβολές στα βασικά μεγέθη και δείκτες που οφείλονται εν μέρει στις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν με τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής. Η πορεία αρκετών μεγεθών και δεικτών την εξεταζόμενη περίοδο μπορεί να χαρακτηριστεί με μια σχετικά ισχυρή τάση αρχικά στην κατεύθυνση περιορισμού χρηματοοικονομικών κινδύνων και εξυγίανσης, σταθεροποίησης στη συνέχεια και μια σταδιακή διόρθωση προς την κατεύθυνση επιστροφής σε επίπεδα πιο κοντά σε μακροχρόνιους μέσους όρους. Στην πλευρά των συνολικών μεγεθών, παρατηρείται επίσης μια αρκετά έντονη μεταβλητότητα από έτος σε έτος.

Ειδικότερα, το ενεργητικό των νοσοκομείων αυξήθηκε σημαντικά μέχρι τα μέσα της περιόδου, λόγω αύξησης των διαθεσίμων και των απαιτήσεων, ενώ τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια σχετική σταθεροποίηση. Αντίστοιχα, οι υποχρεώσεις (κυρίως βραχυπρόθεσμες) κατέγραψαν έντονες διακυμάνσεις τη συγκεκριμένη περίοδο, με την χαμηλότερη τιμή να σημειώνεται τη διετία 2017-2018. Παρόμοια είναι η εικόνα και ως προς τα λειτουργικά έξοδα που κατέγραψαν έντονη μείωση έως το 2016-2017, με σταδιακή ανάκαμψη στη συνέχεια. Παρατηρείται έντονη μεταβλητότητα στα καθαρά αποτελέσματα, τα οποία σε γενικές γραμμές εμφανίζουν αρκετά υψηλότερες θετικές τιμές προς το τέλος της περιόδου σε σύγκριση με τη διετία 2012-2013.

Από την ανάλυση των αριθμοδεικτών, καταγράφεται βελτίωση των δεικτών ρευστότητας, χαμηλή δανειακή επιβάρυνση, αύξηση εσόδων από ίδιες πηγές, καθώς και σημαντική μείωση του ποσοστού νοσοκομείων με έλλειμμα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι βάσει του δείκτη ταμειακής ρευστότητας, τα έτη 2016-2018 τα ταμειακά διαθέσιμα επαρκούσαν να καλύψουν πλήρως τις υποχρεώσεις. Ωστόσο, η ελλιπής ανάπτυξη υποδομών από τα νοσοκομεία αποτυπώνεται στη χαμηλή τιμή του αριθμοδείκτη παγίων στο σύνολο του ενεργητικού.

Όπως αναδείχθηκε από αυτή την ανάλυση, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με την αρχή του δεδουλευμένου παράγουν καλύτερη πληροφόρηση για

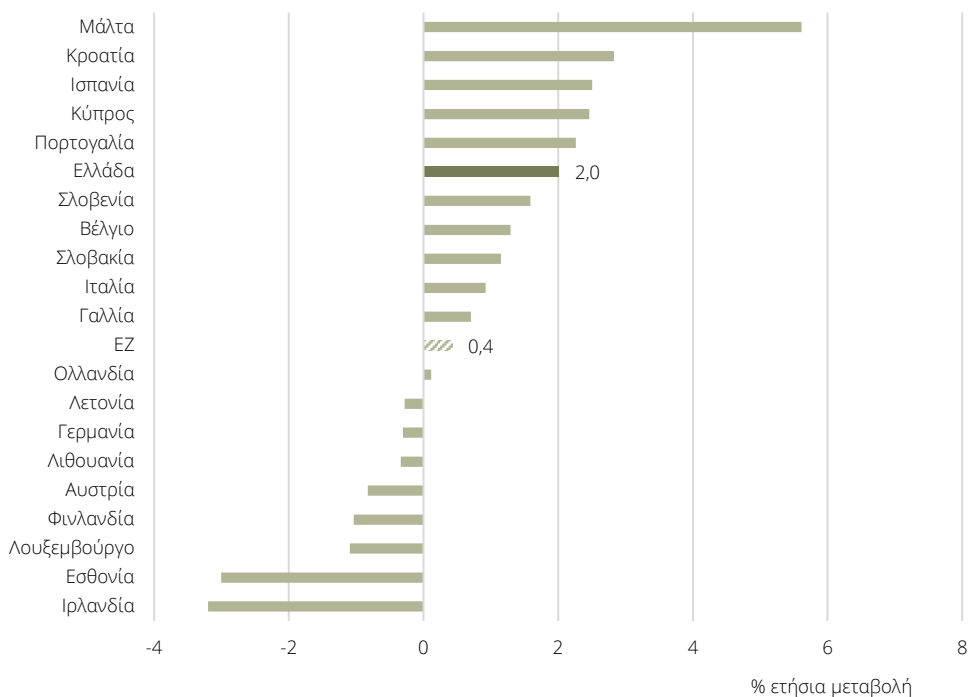
τη λήψη των αποφάσεων και συμβάλλουν στην καλύτερη διοίκηση και την βιώσιμη οικονομική διαχείριση. Επιπλέον, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων από εξωτερικούς ελεγκτές, είναι ένας σημαντικός μηχανισμός διαφάνειας και λογοδοσίας για τα δημόσια νοσοκομεία. Η εξέταση των στοιχείων σε δεδουλευμένη βάση και μελλοντικά η σύγκρισή τους με τα ταμειακά στοιχεία αναδεικνύουν επιπλέον πτυχές της οικονομικής κατάστασης των νοσοκομείων και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Επομένως, η υποχρέωση που έχουν τα δημόσια νοσοκομεία να συντάσσουν και να δημοσιεύουν τις ετήσιες οικονομικές τους καταστάσεις στο ηλεκτρονικό διαδικτυακό πρόγραμμα «Διαύγεια», σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Δημοσίων Μονάδων Υγείας (Π.Δ. 146/2003), με υποχρεωτική εφαρμογή από 1/1/2006, αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στον εκσυγχρονισμό της λογιστικής – κοστολογικής τους οργάνωσης.

Συμπερασματικά, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν εξαιρετικά χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοοικονομική θέση και επίδοση των νοσοκομείων, προκειμένου σε πρώτο βαθμό η διοίκηση τους, σε δεύτερο οι διοικήσεις των υγειονομικών περιφερειών (Υ.ΠΕ) και σε τελικό στάδιο η ηγεσία του Υπουργείου Υγείας, να έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις για την εύρυθμη και οικονομικά αποδοτικότερη λειτουργία των νοσοκομείων, αξιοποιώντας τα στοιχεία για αποτελεσματικότερη διαχείριση των χρησιμοποιούμενων πόρων, μεγαλύτερη διαφάνεια, μικρότερο κόστος παραγωγής των υπηρεσιών τους, με τελικό σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ασθενείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διάγραμμα 1

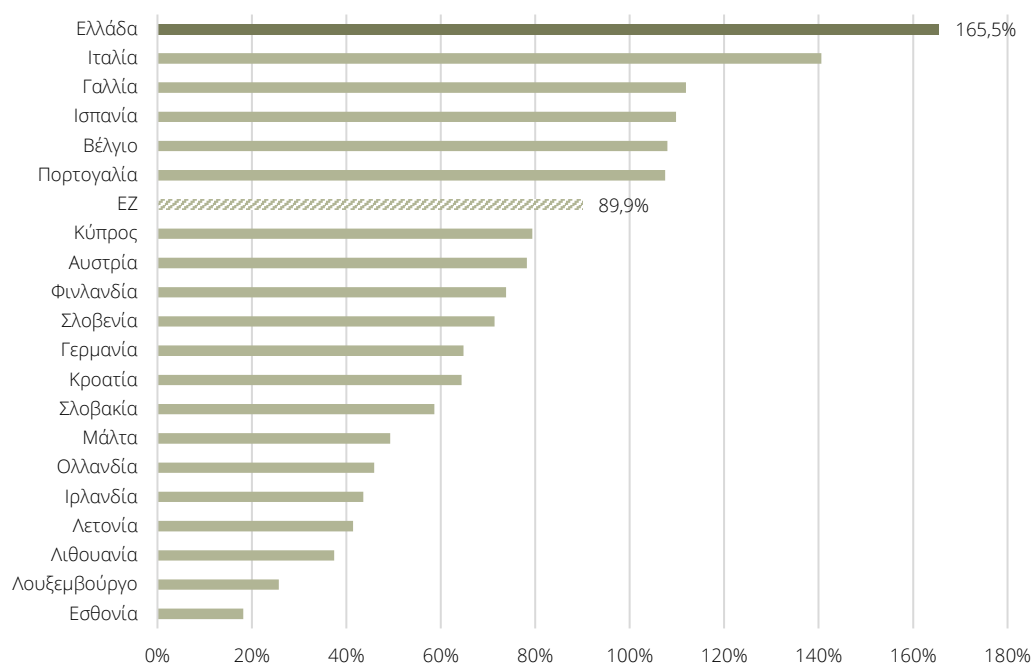
Ρυθμός Μεταβολής ετήσιου πραγματικού ΑΕΠ, 2023

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 2

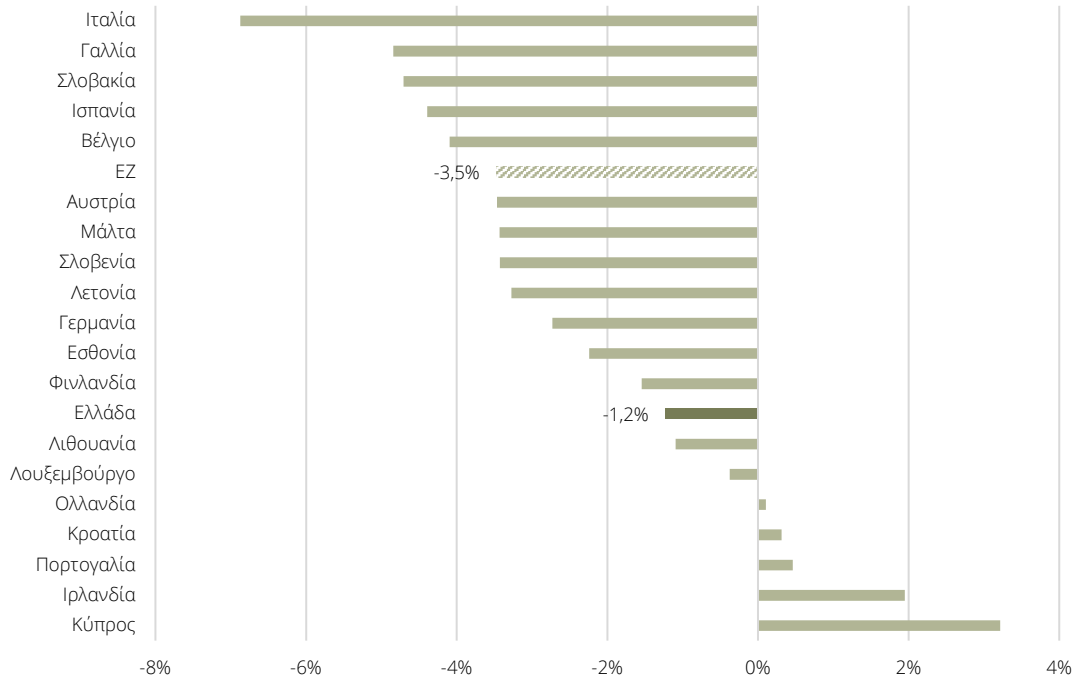
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2023

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2023

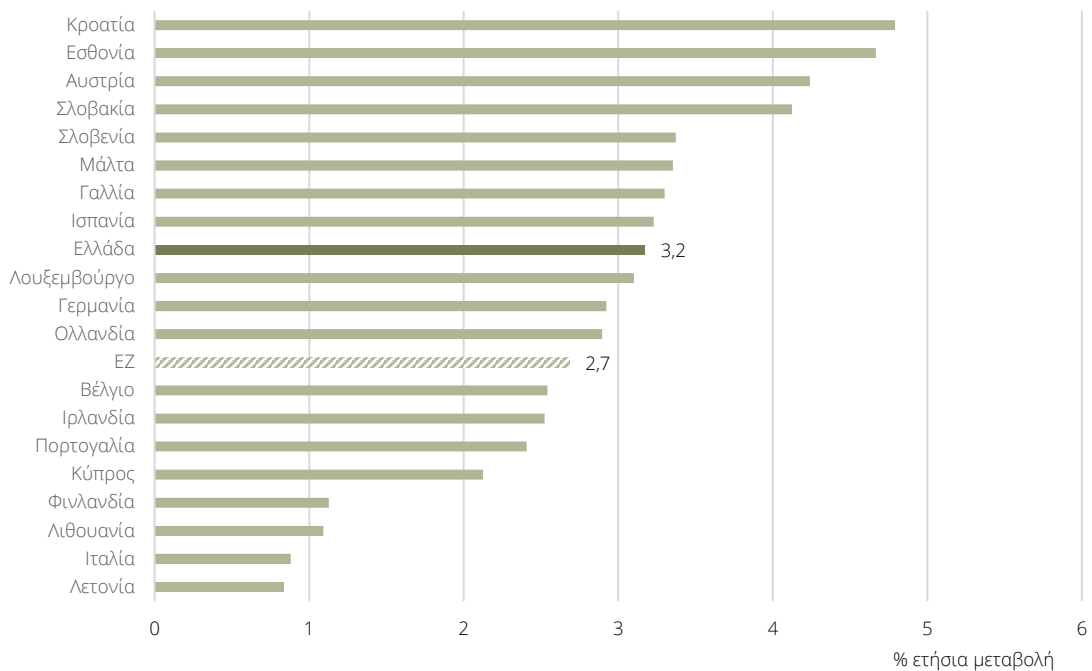

(*) Ετησιοποιημένα στοιχεία (κινητός μέσος όρος 4 τριμήνων, έως και το γ' τρίμ. 2023)

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4

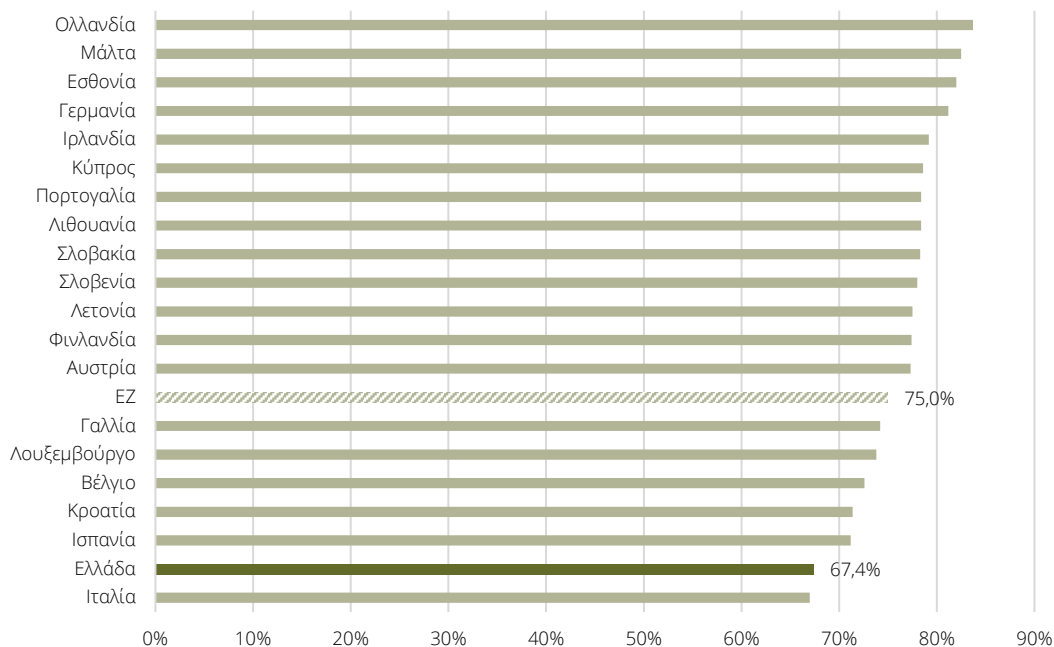
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2024

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 5

Απασχόληση, δ' τρίμ. 2023 (*)

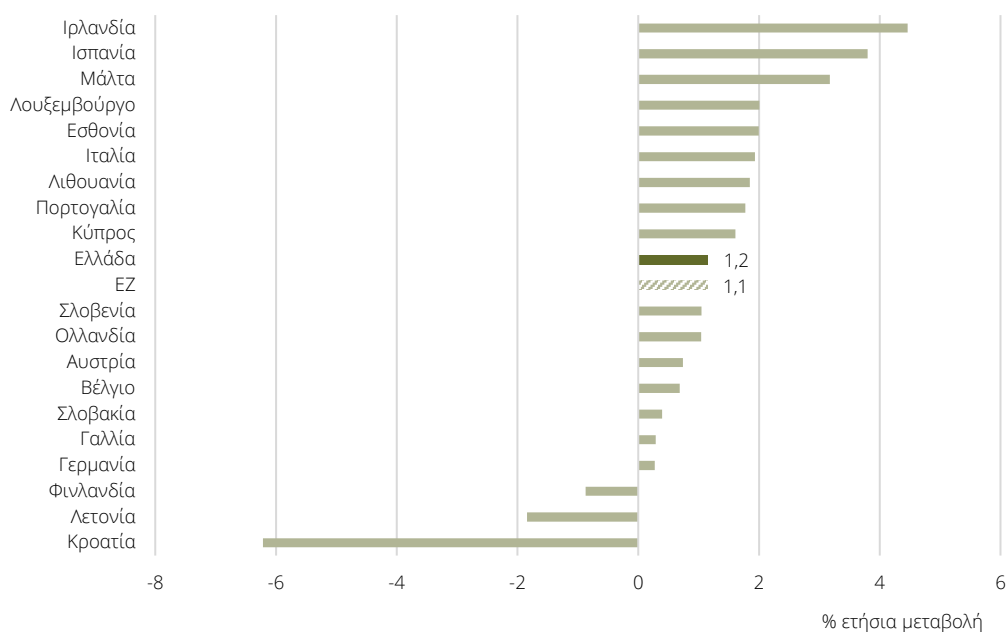

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 6

Μεταβολή απασχόλησης, δ' τρίμ. 2023 (*)

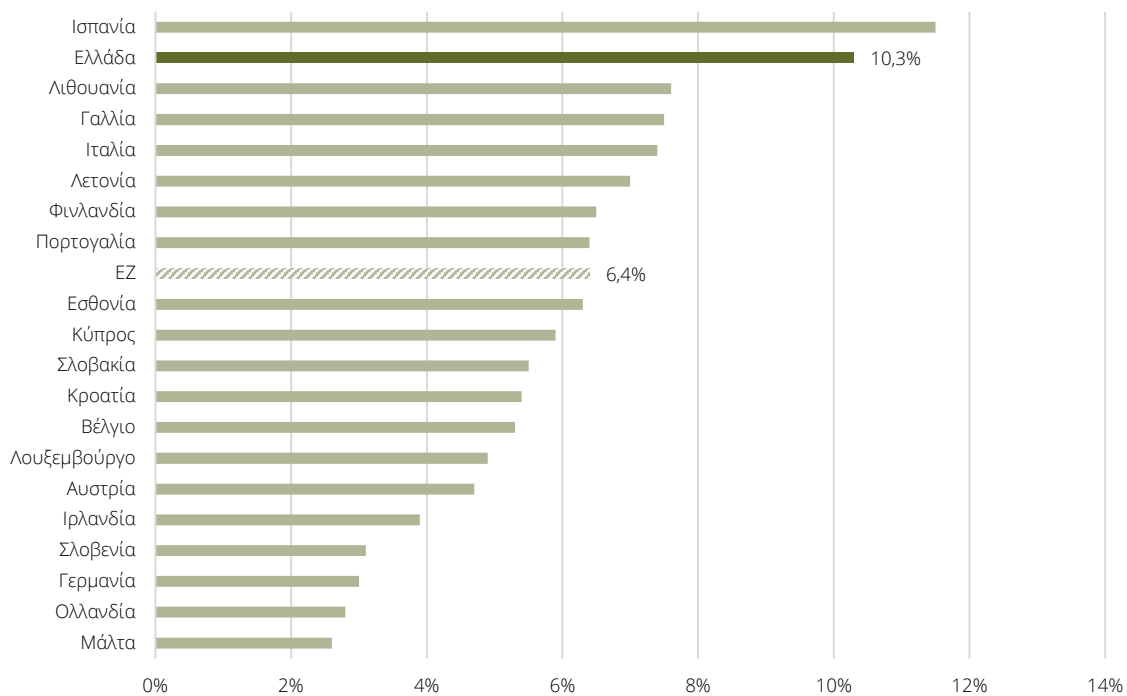

(*) αφορά απασχολούμενους ηλικίας 20-64 ετών

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 7

Ανεργία, δ' τρίμ. 2023 (*)

(*) % ανέργων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου ενεργού πληθυσμού, εποχικά διορθωμένα στοιχεία

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat